Muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste proaktiivse pakkumise analüüs

LÕPPARUANNE

Riigihange nr 256186

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Tellija 1 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika 1, Tallinn

Tellija 2 Sotsiaalkindlustusamet
Paldiski mnt 80, Tallinn

Täitja Trinidad Wiseman OÜ
Meistri 14, 13517 Tallinn

11.08.2023

Sisukord

1 Projekti juhtrühm ja töö teostajad 3
2 Sissejuhatus 4
3 Mõisted ja lühendid 5
4 Seotud osapoolte ootused ja vajadused 6
5 AS-IS kaardistus 20
6 TO-BE äriprotsesside kaardistus 105
7 Riskianalüüs 158
8 MVP skoobi kirjeldus 162
9 Prototüüp ja testimise tulemused 166
10 MVP arenduskava 171
11 Õiguslik analüüs 280
Kokkuvõte 307

1 Projekti juhtrühm ja töö teostajad

Projekti juhtrühma kuulusid:

- Tatjana Portnova (SKA)
- Aika Kaukver (SKA)
- Marta Rohtla (SKA)
- Leila Lahtvee (SKA)
- Marge Hindriks (SoM)
- Ingrid Kuusik (MKM)
- Katre Pukk (TEHIK)

Projekti töörühma kuulusid:

- Aika Kaukver (SKA)
- Leila Lahtvee (SKA)
- Kalev Härk (SKA)
- Meris Tammik (SKA)
- Ena Soodla (SKA)
- Annemari Oherd (SKA)
- Mari Alvela (SKA)
- Marta Rohtla (SKA)
- Maarja Kähr (SKA)
- Marge Hindriks (SoM)
- Ingrid Kuusik (MKM)

Täitja meeskond:

- Projektijuht – Kaarel Koosapoeg (Trinidad Wiseman OÜ)
- Ärianalüütik – Kaie Ehrpais (Trinidad Wiseman OÜ)
- Süsteemianalüütik, projektijuhi assistent – Lilian Tomingas-Frolov (Trinidad Wiseman OÜ)
- Tarkvaraarhitekt – Ragnar Punak (Trinidad Wiseman OÜ)
- Teenusedisainer – Erik Vorna (Trinidad Wiseman OÜ)
- Jurist – Raul Johanson (Agenda Õigusbüroo OÜ)

2 Sissejuhatus

20. aprillil 2021 toetas Vabariigi Valitsus koalitsioonileppes toodud erivajadusega laste tugisüsteemi uuendamise ettepanekuid. Sellega seoses käivitati erivajadustega laste tugisüsteemi reform (https://www.sm.ee/et/erivajadusega-laste-tugisusteemi-reform-0), mille esimene eesmärk on lihtsustada ja kiirendada abi kättesaadavust erivajadustega lastele. Praegu peab lapsevanem tegema lapsele toe saamiseks mitmeid taotlusi nii sotsiaal-, haridus- kui tervishoiuvaldkonnas ega pruugi abini õigeaegselt jõuda, sest info on killustunud eri valdkondade vahel.

Sotsiaalministeerium viis läbi analüüsi erivajadusega laste tugisüsteemi korraldusest, mille käigus tehti ettepanekud erivajadusega laste tugisüsteemi korrastamiseks. Läbiviidud analüüsi ja käivitatud reformi raames analüüsisid ministeeriumite-ülesed töörühmad teenusedisainiprojekti ettevalmistavas faasis erivajadusega laste tugisüsteemi kirjeldusi, milles selgitati teenuse kitsaskohad ja arenguvõimalused ning milles disainiti koostöös osapooltega terviklik, kasutajaid võimestav ja nende elukvaliteeti parandav teenusteekond.

Analüüsiprojekti eesmärk on teostada analüüs muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste proaktiivse pakkumisega seotud andmevahetuse digitaliseerimise kasutajanõuete ja äriprotsesside jaoks. Analüüsi ning eelnevaid tulemeid arvesse võttes loodi lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise minimaalse töötava toote (minimum vibale product – MVP) kirjeldus ja prototüüp, analüüsiti MVP loomise eeldusi ja pakuti välja arenduskava. Analüüsi ja MVP põhjal on võimalik asuda ette valmistama MVP arenduse hanget.

Analüüsiprojekt koosneb kahest etapist: 1) Andmevahetuse eelduste kaardistamine ja kasutajanõuete ning äriprotsesside analüüsimine; 2) Minimaalse töötava toote analüüs, prototüübi loomine ja arenduskava koostamine. 1. etapis koostati AS-IS kaardistus ja TO-BE protsesside kaardistus, kaardistati vajadused andmete liikumiseks eri protsesside osana ja erinevate infosüsteemide vahel ning selgitati välja erinevate kasutajate vajadused ja kirjeldati potentsiaalsed riskid. 2. etapis lepiti kokku MVP skoop ja loodi selle arenduskava, prototüübiti erinevate süsteemide ja kasutajate vaated, testiti prototüüpi kasutajate peal, analüüsiti arendusvajadusi ja majanduslikke mõjusid ning koostati õigusanalüüs.

Töö telliti ja rahastati Euroopa Regionaalarengu Fondist, majandus- ja taristuministri 16. oktoobri 2015 käskkirja nr 15-0329 „Toetuse andmine rakendusasutuse tegevusteks avalike teenuste koosvõime loomiseks“ alusel, millega kehtestatakse meetme nr 12.3 „Avalike teenuste pakkumise arendamine“ tegevuse 12.3.2. „Avalike teenuste koosvõime loomine“ raames toetuse andmise tingimused rakendusasutuse tegevusteks avalike teenuste koosvõime loomiseks.

3 Mõisted ja lühendid

Mõiste/akronüüm	Definitsioon/selgitus
EHIS	Eesti Hariduse Infosüsteem
KHS	Innove Rajaleidja kliendihaldussüsteem
KOV	Kohalik omavalitsus
Otsene avalik teenus	Teenus, mida asutus osutab füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule (edaspidi *isik*) tema tahtel, sealhulgas eeldataval tahtel, teeninduskontakti kaudu mis tahes suhtluskanalis (edaspidi *kanal*) ja mis võimaldab isikul täita seadusest tuleneva kohustuse või kasutada seadusest tulenevat õigust.
Proaktiivne teenus	Otsene avalik teenus, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel. Proaktiivne teenus osutatakse automaatselt või isiku nõusolekul.
Protsess	Asutuse põhiülesande täitmisele või teenuse osutamisele suunatud tegevuste korrastatud kogum.
SKAIS	Sotsiaalkaitse Infosüsteem
SRT	Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus
SRT TO IS	SRT teenuseosutaja(te) infosüsteem(id)
STAR	Sotsiaalteenuste ja Toetuste Andmeregister
Sündmusteenus	Otsene avalik teenus, mida mitu asutust osutab ühiselt, et isik saaks täita kõik kohustused ja kasutada kõiki õigusi, mis talle tekivad ühe sündmuse või olukorra tõttu. Sündmusteenus koondab mitu sama sündmusega seotud teenust (*osateenust*) kasutajale üheks teenuseks.
Teabehaldus	Tegevus, mis toetab asutuse ja avaliku sektori eesmärkide saavutamist teabe haldamise, jagamise ja vahetamisega kõigis infosüsteemides ja andmekogudes. Teabehalduse alategevused on andmehaldus, dokumendihaldus, sisuhaldus sise- ja välisveebis ning teabele juurdepääsu ja teabe kaitse korraldamine.
Tugiteenust	Teenus, mida asutus osutab enda või teise asutuse ametnikele või töötajatele. Tugiteenus toetab asutuse ülesannete täitmist.
TIS	Tervise Infosüsteem ehk digilugu.ee.
Vanem	Käesolevas analüüsis kasutatakse mõistet „vanem“ selleks, et tähistada nii lapsevanemat, lapse seaduslikku hooldajat või muud seaduslikku esindajat.

4 Seotud osapoolte ootused ja vajadused

4.1 Intervjuude analüüs

Sissejuhatus

Seotud osapoolte kaasamiseks viidi läbi 22 poolstruktureeritud intervjuud nelja huvigrupiga: võtmeisikud, huvikaitseorganisatsioonid, erialaspetsialistid ja lõppkasutajad. Intervjuud jagunesid järgnevalt:

- 1 projekti juhtrühma intervjuu, et täpsustada laiemaid ärilisi vajadusi ja Tellija ootusi ning muid teemasid, mis olemasolevate materjalide ja keskkondadega tutvumisel jäid ebaselgeks. See aitab tagada, et loodav lahendus vastaks Tellija eesmärkidele.
- 1 projekti töörühma intervjuu, et täpsustada valdkondadepõhiseid ärilisi vajadusi ja Tellija ootusi ning muid teemasid, mis olemasolevate materjalide ja keskkondadega tutvumisel jäid ebaselgeks. See aitab tagada, et loodav lahendus vastaks Tellija eesmärkidele.
- 2 huvikaitseorganisatsioonide intervjuud, et saada sisendit vajadustest, probleemidest ja ootustest lõppkasutajapõhises organisatsioonilises vaates. Kaasati järgnevad huvikaitseorganisatsioonid: Eesti Vähihaigete Laste Vanemate Liit, Puuetega Inimeste Koda, Eesti Laste ja Noorte Diabeediühing, Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit, Eesti Pimedate Liit, Eesti ATH Liit, Liikumispuudega Inimeste Liit.
- 6 erialaspetsialistide intervjuud, et kaardistada lapse abivajaduse tuvastamisega seotud vajadused, probleemid ja ootused. Kaasati järgnevad erialaspetsialistid: kooli HEV koordinaator, Rajaleidja keskuse spetsialistid (2 sotsiaalpedagoogi ja psühholoog), KOV spetsialistid (erivajadusega laste spetsialist, lastekaitsespetsialist, sotsiaalosakonna juhataja), lastepsühhiaater, SKA ekspertarst, KOV juhtumikorraldaja.

- 10 lõppkasutajate intervjuud kasutajate vajaduste ja soovide kaardistamiseks, et tagada loodava menetluskeskkonna vastavuse lõppkasutajate vajadustele. Kaasati järgnevate diagnoosidega laste vanemad: ATH, mõlema silma pimedus, mõõdukas vaimne alaareng, raske/keskmine vaimne alaareng, diabeet, vähidiagnoos, komppöid, Tourette ning obsessiiv-kompulsiivne häire.

- 4 intervjuud seotud andmekogude vastutavate ja volitatud töötlejatega, et täpsustada tehnilised vajadused, võimalused ja võimekus. Kaasati järgmiste andmekogude esindajad: Innove Rajaleidja kliendihaldussüsteem (KHS), Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS2), Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR), Tervise infosüsteem (TIS).

4.1.1 Üldised tähelepanekud

- Süsteemi toimimine sõltub isikutest, kellega abivajaja kokku puutub.
- Kui on teadlik ja jõuline lapsevanem, siis on teekond abini lühem ja kiirem, või üldse võimalik. Kui vanem ei taha erivajadust tunnistada, siis võib abi hilineda või saamata jääda.
- Võrgustikes toimib koostöö isiksuse põhiselt, kui on lahendusele suunatud võrgustik, siis ei aeta näpuga järge, vaid peetakse silmas lapse heaolu.
- Käimasolevad reformid ei parenda abi ja teenuste kättesaadavust, kohati läheb olukord isegi halvemaks. Reformid tekitavad pudelikaelu juurde.
- Iga spetsialist ajab oma rida ja kogu tegevus ei saa suureks pildiks kokku.
- Süsteem on väga väsitav kõikide etappide tõttu, mida tuleb läbida, et õigustatud abi saada. Kõik süsteemilülid teevad oma ümarlauad ja hindamised, ei arvestata neid spetsialiste, kellel on lapsega pidev ja pikaajaline kontakt. Dubleerimine ja vanema jooksutamine on totaalne.

4.1.2 Spetsiifilisemad tähelepanekud teemade kaupa

Konkreetne probleem on märgitud **tumedalt** ja probleemi all sulgudes on teemale vastavad väljavõtted intervjuudest.

Probleemid, millega projekti raames edasi tegeletakse, on kujundatud **tumesiniselt.**

4.1.2.1 Abivajaduse märkamine

Teadmus abivajadusest on ebaühtlane, sõltub sellest, kuidas ja kust abivajaja süsteemi siseneb.

	Probleem	**Lahenduse pakkumise otsus käesoleva projekti raames**
1	**Perearsti/eriarsti poolt digiloos jäädvustatud info on ebapiisav ja pinnapealne, mistõttu ei teki tervikpilti lapse probleemidest ja vajadustest.** (Tema kogemuse järgi digiloos piisavalt infot ei liigu, et arstid saaksid lapsest tervikpildi. Ema leiab, et digiloo kokkuvõtted on pealiskaudsed ning üksikud laused kontekstist välja rebitud) (Puude uuendamisel võeti puue ära, seetõttu kaotas pere õiguse kasutada tasustatud teenuseid ja abivahendeid. Võimalik, et selle otsuse taga on liiga vähe andmeid, mille pealt saab kaalutletud otsuse teha. Laps vajab jätkuvalt pidevalt teenuseid saavutatud olukorra hoidmiseks)	Teiste spetsialistidega täieliku terviseinfo jagamine on oluline, kuid ei ole käesoleva projekti teema.
2	**Digilukku jagatav info peab arvestama lugejaga. Oluline info võib sattuda valedesse kätesse.** (Peab mõtlema, kes on lugeja, nt haridustöötaja aga vanem ei taha kõike Rajaleidjaga jagada. Ainult haridusvaldkonda mõeldud info eristamine nõuab laveerimist nt erineva kuupäeva sissekanded on erinevatele lugejatele)	Info peab liikuma, kuid millises mahus ja fookusega oleneb rollist. Ei ole käesoleva projekti teema.
3	**Lasteaias/koolis lapsele antud hinnang ei pruugi olla kvaliteetne, mistõttu lapse abivajadusega ei tegeleta, vaid loodetakse, et „kasvab välja“.** (Last hindas 5 spetsialisti, ühine hinnang - kasvab välja)	Varajane märkamine võimaldab tagada tulemuslikku abi. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

4	Kool näeb ainult neid andmed, mida lapsevanem jagab, mistõttu lapsega tegelevad inimesed võivad infopuuduse tõttu valesti käituda. (Praegu kool ei tea terviseandmetest midagi, kui vanem ei ütle. Kui õpetajaga hea kogemus, siis ei ole vahet, kas õpetaja terviseandmeid näeb, samas kui on halb kogemus, siis võib-olla vanem ei tahaks, et näeb. Kool pigem ei peaks nägema terviseandmeid, sest diagnoos ei võrdu tingimata piirangutega.)	Koolis lapsega tegelevad spetsialistid teavad vajalikku terviseinfot. Kool näeb Rajaleidja otsust ja soovitusi. Oleneb, mis info peaks kooli jõudma. Meie projekti raames: lapse abivajadust puudutava info jagamine ei tohi sõltuda lapsevanemast. Kui on tuvastatud seisund, siis käivitub tegevus. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.
5	**Kool ei kaasa piisavalt väliseid spetsialiste, probleem võib seetõttu jääda lahenduseta või saada osalise lahenduse.** (Koolis ei mõistetud, suruti nurka ja ei pakutud lahendusi.)	Kool kaasab vajalikud spetsialistid, nt KOV lastekaitsespetsialisti. Ei ole käesoleva projekti teema.
6	**Meditsiinis kasutatakse erinevaid infosüsteeme. Kogu infot ei jagata digilukku.** (Digiloos olev info on lakooniline ning ebapiisav. Kliinikumi arstil on oma arvutis tunduvalt rohkem infot. Helsingis tehtud ajuoperatsiooni kohta digiloos infot ei ole. Korra sattus rünnaku ohvriks ning viidi kiirabisse, kiirabi ei teadnud, et peatraumad on talle väga ohtlikud. Kiirabi peaks kõike nägema, diagnoosi ja lisainfot.)	Kõik lapse kohta käiv terviseinfo on kättesaadav digiloost, proaktiivse teenuse käivitamiseks minimaalne andmestik on olemas. Ei ole käesoleva projekti teema.

4.1.2.2 Vanema nõustamine

Kogu protsessis on võtmeroll lapsevanemal, kuid abivajaja on laps. Lapsevanema nõustamist tuleb pidevalt pakkuda, vanem ei pea seda taotlema.

Probleem	**Lahenduse pakkumise otsus käesoleva projekti raames**
Üldine probleem on see, et praegu mitmed vanemad tunnevad, et nad ei ole saanud vajalikku infot ja õigel hetkel, mistõttu neil kas puudub info vajalikest teenustest või saavad nad seda alles aastaid hiljem või juhuslikult mõne tuttava käest, mitte ametlikust allikast. Mõned detailsemad infopuuduse probleemid, mida intervjuude käigus korduvalt mainiti: • **Vanemal ei ole teadmist võimalikest teenustest, mistõttu laps jääb vajaliku abita.** (Oleks aidanud üks inimene, kes oleks näinud kogu protsessi ja vajadusel teavitanud/juhendanud. Ideaalis võiks olla inimene, kes teab diagnoosist) (Pereteraapia pakkumine oleks oluline, nende pere on laiali läinud. Pere teistele lastele peaks abi pakkuma.) (Reha plaani koostamisel konsultatsiooni ei järgnenud, ema ei teadnud mida teha või millised õigused tal on.)	Teave võimalikest teenustest on vanemale kättesaadav. Pere vajab siin "käekõrval juhendamist". Koos diagnoosiga pakutakse vastava diagnoosiga seotud nõustamist ning antakse soovitavad kontaktid või veebilehtede aadressid. KOV-il on info abivajaja kohta, ametnik pöördub vanema poole ja pakub nõustamist. (Koordinaator, kellel oleks üldpilt kõigest, oleks abiks, tuletaks meelde ja pakuks infot.). Peab olema järjepidevus, et teenuselt teenusele liikudes jada ei katkeks. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

• **Diagnoosi saamise järel jääb šokis vanem üksi hakkama saama ja vastutama, misttõttu vanem ei pruugi jõuda vajalike teenusteni (õigeaegselt).** (Ideaalis võiks 1. tüübi diabeedi puhul võiks olla kohe keegi, kes teeks perega esmase kohtumise kogemusnõustajatest. Praegu on esimesed päevad haiglas väga rasked. Oleks vaja kedagi, kes ütleks, et selle diagnoosiga annab edasi elada.) (Lastehaiglas sotsiaaltöötaja aitas asju korraldada, kui selgitas vähe. Pereteraapiat ei pakutud ja küsida ei osanud. Ema ei mäleta šoki tõttu puude taotlemisest palju. Ema oleks vajanud kriisinõustamist.) (Kohe alguses võiks olla abi, sest ei tea kuhu pöörduda. Olukorraga leppimine oli raske. Aitas teise lapse sünd.) (Vanemale peaks abi pakkuma kohe diagnoosi saamisel. Nt pannakse kohe diagnoosi saamisel aeg haigla sotsiaaltöötaja (koordinaator) juurde, kes suunab edasi. Sest arst ei oska selles osas juhendada. Kui teenustele ei pääse ja vanem ei oska vajalikku kirjandust läbi töötada, siis ta ei teagi, mida peab tegema diagnoosiga.) • **Vanem ei oska huvikaitseorganisatsiooni poole pöörduda, kuigi ta saaks sealt nõustamist ja juhendamist.** (Ka pärast haiglast lahkumist peaks saama kuhugi helistada ja nõu küsida. Peaks algusest peale olema tugi ja ka vaimne toetus vanemale.) (Palju vajalikku infot sai Puuetega Inimeste Koja veebilehelt nt et on õigus lapsega ühistranspordis tasuta sõita.)	

• **Vanem tunneb, et KOV-is puudub valmisolek abivajajatega tegeleda ja teda pigem tõrjutakse, mistõttu lõppeb osade abivajajate teekond siin ja vajalik abi jääb saamata.** (Võiks olla nii, et info liigub KOVi ja KOV võtab ühendust ja jagab infot.) (KOVist pole abi olnud ja seal pole vanema arvates sel teemal pädevaid inimesi. Tahetakse vanemat minema ajada, et ei peaks ise tegelema. KOVis käigud on olnud alandavad.) (Probleeme oleks vähem olnud, kui KOV oleks lapse vastu huvi tundnud ja oleks vanemana saanud kuskilt infot küsida (nt nõuandeliin))	

4.1.2.3 Andmevahetus

Andmete ristkasutus vähendaks süsteemi kuritarvitamise võimalusi. Kogu andmevahetus, mida seadusandlus täna toetab on olemas. Vanem võib otsustada oluline andmevahetus keelata, kuigi see ei pruugi lähtuda lapse huvidest.

	Probleem	**Lahenduse pakkumise otsus käesoleva projekti raames**
1	**Andmete vahetamiseks spetsialistide vahel tuleb saada vanema nõusolek, muidu jääb spetsialistidel vajalik info saamata, kuid praegu vanem ei pruugi vajalikku nõusolekut anda.** (Terviseandmete jagamine võiks olla vanema otsus, lapsele oleks ohutum, kui inimesed teavad tema kohta.) (Kõiki andmeid võiks kogu aeg jagada. Siis jääks ära infopuudusest tekkivad probleemid, kasvõi näiteks KOViga. Kindlasti ei tohiks olla salastatud andmed nii, et KOVi sotsiaalosakonda ei jõua. Kuigi sotsosakond ei tohiks seda ka väikses kohas edasi rääkida kellelegi.)	Jälgida riikliku nõusolekuteenuse arendamist. Vajalikud andmed peavad liikuma. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

2	Praegu küsitakse vanemalt andmete vahetamiseks igal sammul uuesti nõusolekut, mis pikendab menetlusaegu ja suurendab osapoolte koormust. (Vanem peaks andma nõusoleku andmete jagamiseks ühe korra, sest tüütu on kogu aeg seda nõusolekut anda.)	Jälgida riikliku nõusolekuteenuse arendamist. Vajalikud andmed peavad liikuma. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.
3	Terviseinfo nägemine on väga piiratud, abi pakkumiseks vajalik info võib jääda edastamata. (Terviseandmetes võiks olla kaust, kuhu on koondatud puudega seotud andmed, sinna saavad kaasatud isikud ligipääsu. Sellel lehel oleks virtuaalassistent, kust saab vastuse sisestatud küsimustele. Jääb mingi osa, kes ei saa sealt vastuseid, nendega tuleb suhelda muid kanaleid pidi.) (Vanemana pole kuskilt vaadata, kas laps areneb kuhugi või mitte. On ka logopeedilisi teenuseid määratud, mida vanema arvates küll otseselt ei vaja, aga kool ütleb, et on vaja ja vanemana on alati allkirja andnud.) (Vanemal võiks olla ligipääs kogu kliinilisele andmestikule. Praegu ei näe inimene kuskil süsteemis oma reha plaani, peab eraldi küsima SKAst ja prinditakse välja. Veider küsida enda kohta käivad infot, kuigi võiks seda ise näha.) (Rajaleidjal ei tohiks olla ligipääsu lapse terviseandmetele.) (See ei ole hea, et Rajaleidja näeb kõike terviseandmeid, turvalisem oleks väljastada tõend.) (Samas mugav oleks, kui nt digiloos oleks kaust "Minu laps". Praegu mure, et mingil platvormil vanem ei näe oma laste arstiaegu. Lapse kohta võiks olla digitaalne tervisekaart, kus vanem näeb vajalikku infot.)	Kui otsuse tegemiseks on ette nähtud võtta aluseks terviseandmed, siis on spetsialistile need kättesaadavad. Seotud info liikumise teemaga ja andmete juurdepääsu õiguste/rollidega. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

4	**Üldine probleem on, et andmete ristkasutuse võimalused on takistatud.** (Vanem printis info välja ja andis vajadusel edasi. Paberimajandust on iga väikse asja ajamiseks kohutavalt palju, kogu pere elab ainult abivajava lapse heaks) (Täna ei toimu mingit andmevahetust, isegi mitte kliinikumi siseselt. Välised osapooled nt rehaastus ei näe üldse mitte midagi. Vanem peab kõik vajaliku välja printima, kohale viima, et üldse saaks midagi hakata toimuma.) • **KOV ja kool ei näe lapse erivajadusega seotud andmeid EHIS-es. Laps võib vanema otsusega jääda ilma vajalikust abist, sest KOV-i ja koolini ei jõua vajalik info.** (Rajaleidjast tulev info peaks olema koolile avatud, see on lapsele kasulik.) • **Lasteaias ei koguta ega jagata andmeid digitaalselt, info jääb pigem jagamata.** (Lasteaiast antud iseloomustus läks otse Rajaleidjale. Lapsevanemale ei jagata. Andmete jagamine peaks olema kahesuunaline - kui vanem jagab infot kellegagi, siis sealt jagatakse ka vanemaga.) • **Kooli ja lasteaia vahel infovahetust ei ole, lasteaias olev info läheb kaduma.** (Diabeedi puhul piisaks infost, et on 1. tüübi diabeet, mis võiks anda pildi lasteaiale, koolile ja kuhu iganes. 1. tüübi diabeet on suures osas kõigile sarnane, sest päevakava on sisuliselt sama.) (Dokumentide koolile esitamisel tuleks teavitada neid inimesi, kes lapsega tegelevad. Kool ja lasteaed peaksid diagnoosi teadma, et nad saaksid last paremini mõista.	On kokku lepitud eriliigiliste andmete nimetused, nt kood ja raskusastme number, mis kirjeldab probleemi ilma liigsete isikuandmeteta. Esmatasandi tervishoid märgib raskusastmeid osalussooritusele. Lapsega tegelevad KOV-i ja kooli spetsialistid näevad lapse erivajadusega seotud andmeid. Digitaalselt on ligipääsetavad ja vanemaga jagatavad: • Logopeedi päevik • Individuaalne arengukava • Koolivalmiduskaart • Arenguvestluse kokkuvõte Koolil on lapse kohta oluline terviseinfo ja see ei lähe lapse lasteaiast kooli liikumisel kaduma. Seotud info liikumise teemaga ja andmete juurdepääsu õiguste/rollidega. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

	Neil peaks olema võimalik vajalikele andmetele juurdepääs) • **Koolist tulev info ei jõua reha asutusse, spetsialistid ei saa otsuste tegemisel lähtuda olulisest sisendist.** (Laps on koolis suure osa päevast, seal toimuv on oluline info. Samuti ei ole koolil infot, mis reha teenuseid laps saab.) (Võiks jääda, et õppeasutus koostab ise reha plaani, sest kool teab kõige paremini, mida laps vajab ja vanemana ei tea nii hästi.)	
5	Andmete liigutamine on vahel tehniliselt keeruline, info võib seetõttu saamata jääda. (Praegu tuleb dokumendid saata krüpteeritud kujul, mis tekitab tehnilisi probleeme. Sh see, et kui id-kaarti uuendada, siis vana id-kaardiga krüpteeritud infole juurdepääs kaob.) (Võiks olla turvaline infojagamise süsteem, kus ei peaks dokumente krüpteerima. Spetsialistid saaksid seal omavahel infot jagada. Lapsevanem annab korra loa, et see ja see arst võivad lapse infole ligipääsu saada.)	Andmed peaks liikuma turvalises ja kõigi osapoolte poolt kasutatavas süsteemis, et poleks vajadust süsteemiväliselt (nt paberil) andmeid liigutada. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

4.1.2.4 Puude raskusastme taotlemine

	Probleem	**Kommentaar**
1	**Digiloos pole kohta, kus kirjeldada piiranguid, kuid need aitaks otsustada uue hindamisvajaduse üle.** (Digiloos peab kirjeldama piiranguid, mitte diagnoose. Soovitavalt RFK-dena. Oleks lihtne jälgida dünaamikat, saab otsustada uue hindamisevajaduse üle. Praegu ei ole digiloos sellist kohta, kuhu piiranguid kirja panna.)	Digiloos kirjeldatakse lisaks diagnoosidele piiranguid. Ei ole käesoleva projekti teema.

2	**Puude määramine sõltub kirjaliku materjali keelelisest kvaliteedist, vähese oskusega kirjutaja tõttu ei pruugi puude vajadus olla tuvastatav.** (Kui on lapsel puudekahtlus, siis saab perearst teha veebikonsultatsiooni vastava spetsialistiga. Puude üle otsustaja ei tohi olla mõne teise eriala spetsialist (üldarst, ekspertarst)). (Dokumentatsioonis peab kasutama kindlaid väljendeid, võtmesõnu, et puue välja kirjutataks.)	SKA-l on info diagnoosi saaja kohta, pakutakse abi puude taotlemisel. Ei ole käesoleva projekti teema.
3	**Teenuseid saadakse peale rehaplaani saamist ja rehaplaan saadakse peale puude raskusastme tuvastamist, kuid kiirem teenustele jõudmine võib olla väga oluline. Samuti ei saa praegu vajalikke teenuseid maksimaalses kompenseerimise määras enne puude raskuastme tuvastamist ja rehaplaani koostamist.** (Praegu on teenuste kompenseerimise määras suured erinevused, kui ilma puude määramiseta teenuseid saada.) (Rehaplaani võiks saada enne puude raskusastme tuvastamist, sest vb ei kujunegi puuet.) (Praegu võtab pärast diagnoosi saamist teenusteni jõudmine aega mitu kuud.)	Teenuseid on võimalik maksimaalses kompenseerimise määras saada juba enne puude raskusastme tuvastamist ja rehaplaani koostamist. Ei ole käesoleva projekti teema.

4.1.2.5 Abi pakkumine

Peab vaatama peret kui ühtset süsteemi - kui määrata teenuseid, siis kas perel on võimalik nendeni jõuda. Vanemad tunnevad praegu, et neid jäetakse üksi.

	Probleem	**Kommentaar**
1	**Taotlusete ja avaldusete sõnastused on keerulised ja formaalsed, vanem jääb abi küsimisel hätta.** (Rehaplaani koostajatel peaks olema vajalikele terviseandmetele ligipääsu, vanem ei oskagi kõike vajalikku digiloost leida ning väljaprintimise võimalus võib ka puududa.) (Eeltäidetud andmestikuga ankeedid vajalikes asutustes (nt.puude tõestamisel) oleks väga suureks abiks.)	(Esmakordsel) ankeedi täitmisel on nõustaja abiks
2	Iga hindaja tahab eraldi last näha, abivajava lapsega liikumine ja kõikide aegade klapitamine on keeruline, mistõttu on protsessid ajamahukad. (Reha plaani tegemisel pidi väga mitme spetsialisti juures käima ja rääkima iga kord sama juttu. Terve päev läks sellele.) (Ei usaldatud Tartu haiglas tehtud hindamisi, kõik hakkas otsast. Küsisid samu küsimusi (nt mitu korda ravimeid võtab), tegid samu asju (nt võta riidest lahti, tõsta mõlemad käed võrdselt külgedele) ning jõudsid samadele järeldustele.)	Hindamiseks lepitakse kokku üks aeg, kuhu tulevad kõik vajalikud osapooled kokku (Rajaleidja, eriarst, reha asutus) ning kõik saavad oma vajaliku info koraga kätte. Vajalik info on spetsialistidele kättesaadav. Seotud info liikumise teemaga ja andmete juurdepääsu õiguste/rollidega. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.

3	**Tõhustatud toe või eritoe rakendamist koolis otsustab Rajaleidja. Esimest korda erituge saab pakkuda peale kliinilise uuringu läbimist. Teenusele jõudmine võtab liiga palju ressurssi.** (Otsus võiks tulla spetsialistide poolt, kes lapsega tegelevad. Ja kui vanem ütleks, et pole nõus, siis kooliväline komisjon kas kinnitab või lükkab ümber koolipoolse otsuse. Kahtlust äratavaid otsuseid võiks topelt vaadata) (Peaks olema hariduslik erivajadus hinnatud ja kliiniline uuring tehakse vajadusel. Edasi, kuidas õpetada teab teda õpetav eripedagoog ja reha töötajad, kes temaga on tegelenud. Ei ole vaja iga 3 aasta tagant hinnata.)	Lapse haridusteenuste üle otsustavad temaga tegelevad spetsialistid. Piisab eriarsti kinnitusest, et laps vajab erituge. Seotud info liikumise teemaga ja andmete juurdepääsu õiguste/rollidega. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.
4	**KOV-ide abi sõltub nende võimalustest ja ametnikest. See tekitab ebavõrdsust ja segadust.** (Erinevates piirkondades erinevad toetused, see tekitab ebavõrdsust ja segadust. Puudega lapse toetus võiks olla kõigis piirkondades ühesugune. Muidu võib vanemal olla arvamus, et on võimalik mingi asi ja tegelikult tema ei saa seda. Riiklik koordineerimine oleks vajalik.) (Rehateenuse (logopeed) saamine on raskendatud, sest pere on hõivatud teise lapsega. Kuigi reha plaan on rahastatud.) (Ilma puuet taotlemata teenustele jõudmine peaks olema üle riigi ühesugune, mitte sõltuma KOV-i võimalustest.) (KOV ise pole ühendust võtnud ega midagi pakkunud. SKA küsis nõusolekut diagnoosiga lapse kohta info edastamiseks KOVile, vanem lubas. Siiani pole KOV ühendust võtnud.)	Puudega lastele teenuste pakkumine on ühtne ja riiklikult korraldatud. Ei ole käesoleva projekti teema.

5	Spetsialistide tegevusvaldkonnad on segased (eripedagoog vs logopeed) ja vanematel on lapse vajadustes raske orienteeruda. (Eriti diagnoosi alguses võiks tegevuste dubleerimist vältida, kui perel nagunii ressurssi vähe.)	Vanemal on tugiisik, kelle käes selles osas nõu küsida. Seotud info liikumise teemaga ja andmete juurdepääsu õiguste/rollidega. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.
6	**Tähtaegu, mida meeles pidada on vanema jaoks väga palju, teenus võib katkeda.** (Kuupäevad võiks pigem kattuda, sest muidu on väga keeruline ja segane. Puue ja reha plaan võiks anda samaks ajaks. Puue on vahel aasta aega, reha plaan aastast kuni vahel isegi 5 aastani.) (Teated meilile saabuvatest tähtaegadest oleks väga hea.)	Vajalikud meeldetuletused saadetakse meiliga, piisava ajavaruga. Meilis on ka vajalikud instruktsioonid. Üks eesmärke ongi lapsele toetavate tugiteenuste proaktiivne pakkumine, et vanem ei peaks kogu juhtumikorraldust haldama. Lahenduse leidmine kuulub käesoleva projekti skoopi.
7	**Teenus jääb kauguse tõttu kättesaamatuks, laps jääb abita.** (Teenusele jõudmiseks 2h sõita, 0,5h tegevust, seetõttu kasutasid teenust vähe. Oleks aidanud kohapeal pakutav teenus) (Reha teenus jääb kättesaamatuks, sest seda pakutakse ainult teenuseosutaja juures. Sügava liikumispuudega lapse jõudmine teenusele on ülikeeruline, tugiisikut ei ole õnnestunud leida.) (Keeruline on teenustel käimise klapitamine mitme abivajava lapse, enda haiguse ja tööeluga. Lihtsam oleks, kui rehateenuse osutaja käiks lapse juures, praegu vanemad lapsed kahjuks ettenähtud teenuseid ei saa.)	Teenust osutatakse lapse juures või korraldatakse mugav transport teenusele. Teenuste kättesaadavuse parandamine ei ole käesoleva analüüsi skoobis.

5 AS-IS kaardistus

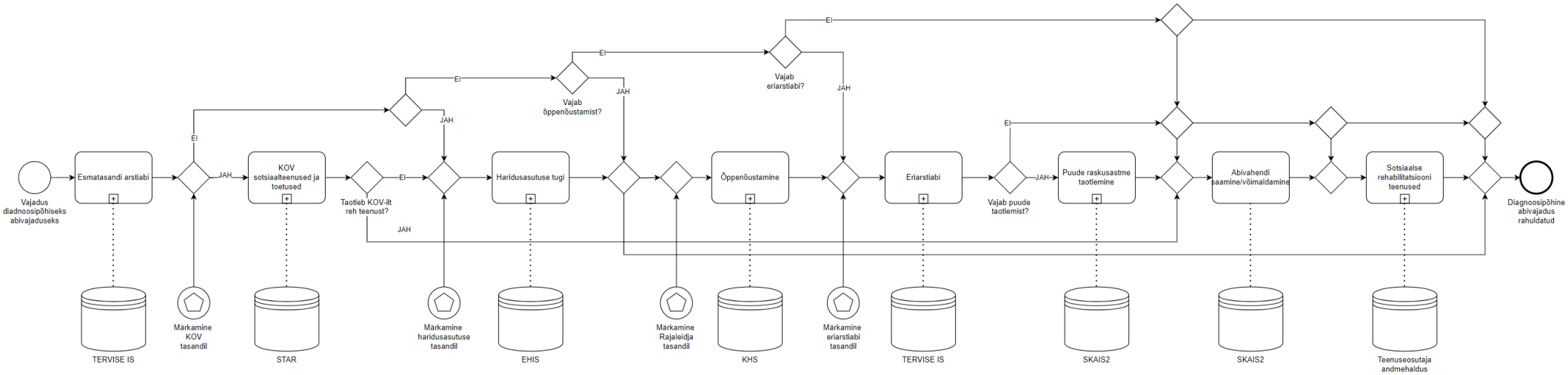
Eesmärk

Analüüsi eesmärk on kaardistada praegune olukord (AS-IS), kuidas muutumatu diagnoosiga lapsele tugiteenuste pakkumise protsessid täna toimivad, millised on sellega seotud peamised probleemid ja teha selle põhjal järeldusi muutmise vajaduste kohta. Töö käigus selgitatakse välja tänase protsessi nõrkused ning probleemkohad, millele edasine analüüs peab lahenduse pakkuma. Hetkeolukorra kaardistus on vajalik sisend tulevikuvisiooni koostamiseks andmevahetuse eelduse kaardistamisel, kasutajanõuete ning äriprotsesside analüüsimisel ning MVP analüüsil, prototüübi loomisel ja arenduskava koostamisel.

Protsesside ülevaade

Muutumatu seisundi diagnoosimise alusel lapse abivajaduse määramine võib alguse saada kõige varem sünnitusmajas, kus lapsel tuvastatakse sündimisjärgselt oluline tervisekahjustus või kaasasündinud väärarend. Kindlat tegevuste toimumise järjekorda fikseerida ei ole võimalik. Protsessi alguspunktiks loetakse lapse seisundi diagnoosi märkimist Tervise Infosüsteemis. Seejärel siseneb laps hoolekandesüsteemi, kus on lõppkasutajate ootuseks andmete liikumine erinevate infosüsteemide vahel. Tänasel päeval on andmete liikumine vähene või puudub üldse ning andmete liigutamise võtmeisik on lapsevanem, kelle jaoks on see kurnav ning segadusttekitav. Sageli sõltuvad võimalused ning tegevused isikutest ning võimalustest. Väga oluline roll on vabatahtlikul andmejagamisel. Näiteks Rajaleidja peab LÕK haridussoovituse andmisel võtma aluseks mõõduka vaimse alaarengu diagnoosi, kuid ühelgi haridusorganisatsioonil ei ole õigust diagnoosi panna ega terviseandmeid vaadata. Seega sõltub haridussoovituse otsuse tegemine vanema valmidusest andmeid jagada. Tugiteenuste proaktiivne pakkumine lõppeb abivajaduse lõppemise või lapse tööealiseks saamisega.

As-Is kaardistus teostatakse tuginedes kehtivatele õigusaktidele ja intervjuudest saadud sisendi analüüsile analüüsile ning valideeritakse praktika töögrupi poolt. Hetkeolukorra kaardistust vajatakse eelkõige konteksti loomiseks vajaduste sõnastamisel, eesmärkide püstitamisel ja tulevikuvisiooni loomisel. Diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste pakkumisega seotud protsesside jaotus alamprotsessideks on esitatud alljärgneval joonisel.

Joonis 1: Diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste pakkumisega seotud protsesside jaotus alamprotsessideks.

Muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramisega ja tugiteenuste proaktiivse pakkumisega seotud peamised protsessid, mis on sündmusteenuse kontekstis olulised:

1. **Esmatasandi arstiabi**- kus märgatakse kõrvalekallet arengust, tehakse esmased uuringud, diagnoositakse seisund, konsulteeritakse/ vajadusel suunatakse eriarstile. Kogutakse olulisi lisatakse tervisest tulenevad kanded lapse seisundi kohta TIS-i.

2. **KOV sotsiaalteenused ja toetused**- KOV saab teavituse puude raskusastme tuvastamisest/mittetuvastamisest. Hindab lapse abivajaduse ning tagab ja jälgib juhtumiplaani tegevuskavasse planeeritud teenuseid. Lisaks pakub omavalitsus võimaluste piires lisateenuseid, mis on piirkonniti väga erinevad. Traumakogemusega lapsed saab suunata otse rehabilitatsiooni teenuseni. Kanded teenuste ja taotluste osas STAR-i.

3. **Haridusasutuse tugi**- kool/lasteaed võib olla abivajaduse esmane märkaja. Oluline on pakkuda vanemale nõustamist, et laps saaks võimalikult kiiresti vajalikku abi. Pakutav abi jaguneb kaheks: haridusasutuse siseselt pakutav ja õppenõustamise otsust eeldav abi. Kool kannab abivajava lapse kohta käiva info EHIS-esse. Lasteaias säilitatakse andmed asutuse siseselt.

4. **Õppenõustamine**- Hariduslike erivajadusega lastele annab soovitusi Haridus- ja Noorteameti õppenõustamiskeskus Rajaleidja. Kui õppenõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee korraldamiseks on vaja ametlikku otsust ehk haldusakti (nt lasteaias sobitus- või erirühma määramiseks, koolimineku edasilükkamiseks, koolis lihtsustatud õppe rakendamiseks), siis sellise otsuse teeb lapsevanema taotluse alusel kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev kooliväline nõustamismeeskond. Nõustamise kohta käivad kanded tehakse Rajaleidja sisemisse infosüsteemi KHS-i, otsus kantakse EHIS-esse. Kui vanem annab nõusoleku haridusasutusele otsust näha, fikseeritakse nõusoleku andmise kuupäev ning seejärel on haridusasutusel kohustus otsust rakendada.

5. **Eriarstiabi**- siia jõuab abivajaja reeglina suunamiskirjaga, kui esmatasandi arstiabi leiab, et eriarsti sekkumine on vajalik. Eriarstid teevad abivajava lapse kohta kanded asutuse siseses infosüsteemis. Olulised kokkuvõtted kantakse TIS-i.

6. **Puude raskusastme taotlemine**- Toimub esitatud dokumentide põhjal SKA ekspertarsti poolt. Alates 2021 viidi sisse seadusmuudatus, mis võimaldab puude raskusastme muutumatu-progresseeruva seisundiga lastel tuvastada kuni 16 aastaseks aamiseni, va reeglina esimesel taotlemisel või enne 3 aastaseks saamiseni. Kõik kanded hindamise ja otsus kohta tehakse SKAIS2-i.

7. **Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenused**- Kui lapsel on tuvastatud puude raskusaste, peab (SRT-d) teenusele minemist SKA-lt taotlema. Seejärel hinnatakse teenuse osutaja poolt lapse vajadused ning koostatakse tegevusplaan, mille alusel laps hakkab teenustel käima. Laps võib jõuda SRTle ka läbi KOV abivajava lapse SRT, sellisel juhul on teenuse taotleja KOV ning SKA vaatab üle ja hindab lapse teenuste vajadust. Teenuseosutajad kasutavad oma infosüsteeme, sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan koostatakse SKAIS-is.

8. **Abivahendite saamine/võimaldamine** - Puude raskusastmega lapsed saavad vajalikke abivahendeid 90% riigipoolse soodustusega. Abivahendite saamiseks on peale puude raskusastme tuvastamine vajalik arsti või spetsialisti tõend abivahendi vajaduse kohta. Ilma puude raskusastmeta lapsed saavad abivahendeid riigi poolt 50% soodustusega. Abivahendite tehingud jmt SKAIS2.

AS-IS kaardistamisel kasutatud materjalid

- ANALÜÜS JA ETTEPANEKUD ERIVAJADUSEGA LASTE TUGISÜSTEEMI KORRASTAMISE KOHTA
- https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/puue-ja-hoolekanne/sotsiaalne-rehabilitatsioon/rehabilitatsiooni-korduma-kippuvad-kusimused
- Puude tuvastamine
- Haigekassa andmekogu pidamise põhimäärus
- Juhtumiplaanis sisalduvate andmete loetelu
- PUUDE RASKUSASTME TUVASTAMISE TAOTLUS KUNI 16-AASTASELE LAPSELE
- Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused
- Abivahendi tõend
- Abivajava lapse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus
- Lihtsustatud õppe rakendamine
- Raseduse infosüsteemi põhimäärus
- Tervise infosüsteemi põhimäärus
- Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus
- Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus
- Haridus- ja Noorteameti põhimäärus
- Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärus

5.1 Ametniku töölaua ning erialaspetsialistide ja registrite siseste protsesside kaardistus

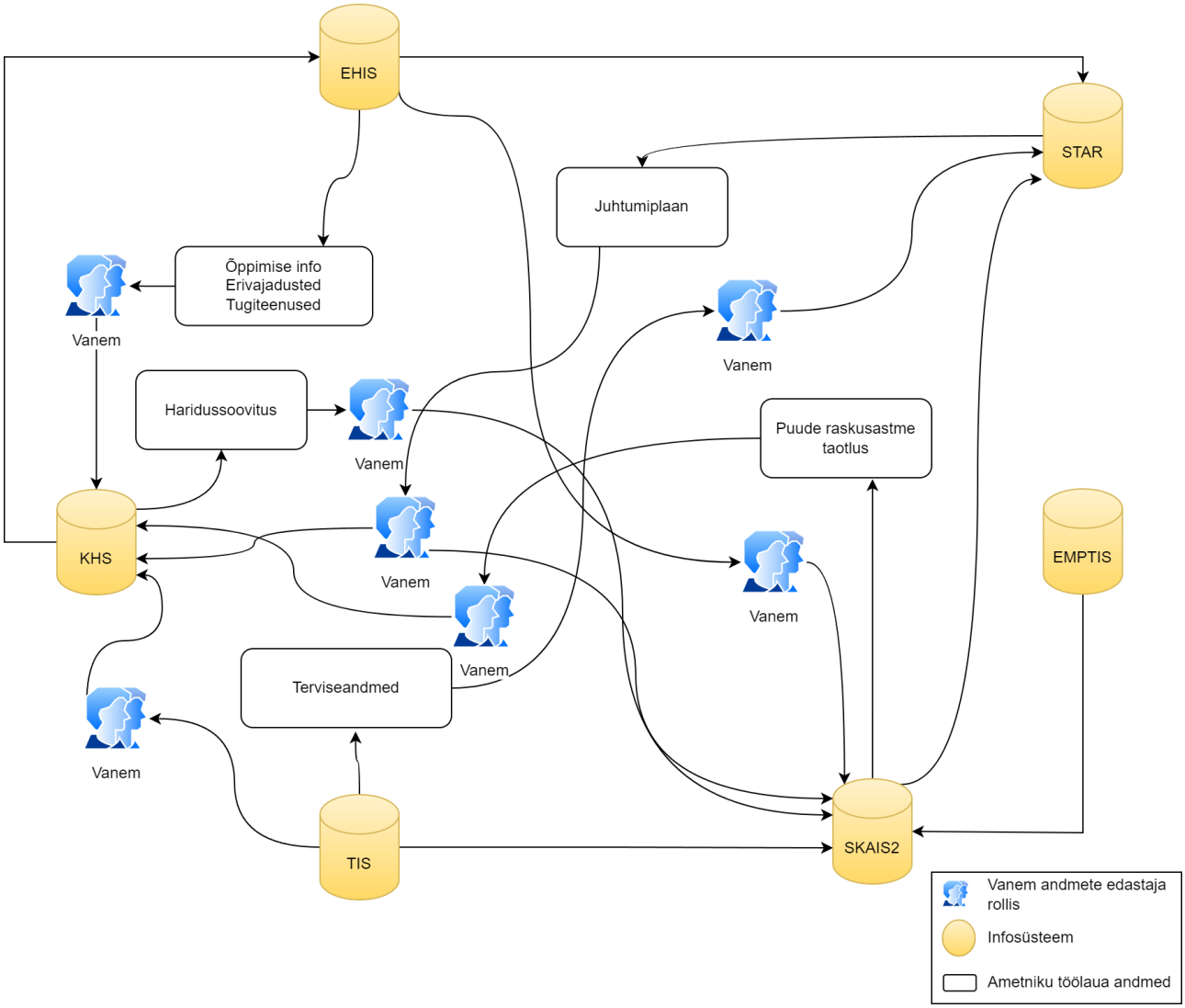
Seotud osapoolte intervjuudest saadud info põhjal on kaardistatud ja analüüsitud ametniku töölaua andmed ning erialaspetsialistide ja registrite sisesed protsessid, funktsionaalsused ning toiminguid, mis on tarvilikud käesoleva andmevahetuse realiseerimiseks.

Praegust ametnike töölauda ning erialaspetsialistide ja registrite siseseid protsesse saab kirjeldada kui pigem suletud andmevahetusel põhinevaid. See tähendab, et andmete liikumine osapoolte vahel ei ole piisav. Andmevahetuse võtmeisikuks on vanem, kes erinevatele osapooltele infot edastab või annab loa/keelab andmete kasutamiseks.

Põhilised süsteemid/registrid, mis on protsessi hõlmatud ja omavahel andmeid vahetavad:

1. Tervise Infosüsteem (TIS) – Tervise infosüsteemis talletatakse tervishoiuteenuse pakkumise käigus kogutud andmed. TISi kogutud andmeid enda kohta on võimalik näha kodanikul läbi patsiendiportaali digilugu.ee. TIS-is olevatele isikuandmetele on tervishoiuteenuse osutajal juurdepääs tervishoiuteenuse osutamise kavandamiseks, teenuse osutamise lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks.
2. Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS) - andmekogu, mida peetakse riiklike toetuste, pensionite, hüvitiste ning elatisabi pakkumise, määramise ja maksmise eesmärgil. SKAIS-i kasutavad SKA ekspertarstid tervisesesundi hindamiseks ning puude raskusastme määramiseks ning SRT teenuse osutajad rehabilitatsiooniteenuse juhtumihalduse korraldamiseks.
3. Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS)- on riiklik register, mille eesmärk on koguda informatsiooni haridussüsteemi korraldamiseks ning sihipärasemaks juhtimiseks. Registri andmeid kasutatakse riikliku haridusstatistika koostamiseks. EHIS-est saab lapse kohta hariduslikku infot KOV ametnik. Andmete sisestajaks on alus- ja üldharidusasutus ning Innove õppenõustamiskeskus Rajaleidja.
4. Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) - on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu avaliku teabe seaduse tähenduses. STAR-i ametniku töölauda kasutab sotsiaaltöö spetsialist klientidega tehtava töö korraldamiseks ja dokumenteerimiseks (toetuste, teenuste määramiseks ning juhtumite, lapsendamise ja eestkoste korraldamise toimingute haldamiseks).
5. Innove Rajaleidja kliendihaldussüsteem (KHS)- õppenõustamisteenuse osutamisega seotud andmete haldus toimub kliendipõhiselt. Ühe kliendiga võib olla seotud erinevatel aegadel mitu juhtumit, kuid avatud saab korraga olla ainut üks juhtum. KHS-i kasutavad Rajaleidja spetsialistid.

Alljärgneval joonisel on kujutatud protsessi haaratud põhisüsteemide ja nende vahel liikuvate andmete üldine vaade lihtsustatud kujul. Joonisele on lisatud vanem kui võtmeisik andmevahetuses.

Joonis 2: Põhisüsteemid ja nende vahel liikuvad andmed

Tulevikuvisiooni luues tuleb analüüsida läbi mitmed aspektid:

- Süsteemid modelleerivad pigem dokumendipõhiseid protsesse. Kuidas see ümber muuta sündmuspõhiseks?
- Kui sündmus on toimunud, kuidas huvitatud osapooli teavitada?
- Milline süsteem ja osapool on sündmuse andmete omanik ehk tõe allikas?
- Kuidas saada hakkama andmevahetuse häirete puhul?
- Sündmuspõhisus eeldab, et on välja töötatud selged toimereeglid ja metaandmestik kõigile andmekoosseisudes olevatele andmeelementidele.

5.2 As-Is protsessi analüüs

Läbi viidud intervjuudest sisendi põhjal on võetud kokku osapoolte probleemid, vajadused ja ootused sihtrühma abivajaduse määramisega seotud andmevahetusele ning analüüsitud, kuidas võimaldada sihtrühma abivajaduse määramisega seotud andmete või selle osiste jagamine puudega lapse vanema poolt määratud isikutega.

Protsessi nõrkused ja probleemid

Järgnevalt keskendutakse probleemidele ja kitsaskohtadele, mis seonduvad hilisema To-Be visiooniga.

Andmete liikumise piiratus

Info liikumine abivajaduse tuvastamise ja teenuse pakkumise protsessis on piiratud või seda ei toimu üldse. Näiteks viidati intervjuude käigus lasteaiale, kui suletud süsteemile info edasiandmise seisukohast. Enamus lasteaia õppetegevuse käigus kogutavast infost säilitatakse asutusesiseses dokumendihalduses ning sellele ei ole süsteemset ligipääsu. Vajadus lasteaias kogutud andmete jagamiseks on väga terav, sest varajane märkamine võimaldab tagada tulemuslikku abi.

Info peab liikuma, et tagada teenusele parem jõudmine.

Andmete liikumise sõltuvus vanemast

Andmete vahetamiseks küsitakse vanemalt igal sammul uuesti nõusolekut või palutakse tal info tuua/saata, mis pikendab menetlusaegu ja suurendab osapoolte koormust.

Lapse abivajadust puudutava info jagamine ei tohi sõltuda lapsevanemast. Kui on tuvastatud seisund, siis käivitub tegevus.

Andmetele juurdepääsu takistamine

Abi pakkumiseks vajalik info võib jääda edastamata näiteks ligipääs terviseinfole on väga piiratud. Andmetele juurdepääsu takistamine või tekitada olukorra, kus teenusele jõudmine võtab liiga palju ressurssi, näiteks Rajaleidja nõustamisotsuse saamine, kui otsuse aluseks peab olema diagnoos.

Andmetele juurdepääsu õigused on kitsendatud kasutajate rollide põhiselt.

Andmete ristkasutuse piiratus

Andmete ristkasutuse võimalused on takistatud, ei kasutata ära juba olemasolevaid andmeid. Näiteks tahab iga hindaja eraldi last näha, abivajava lapsega liikumine ja kõikide aegade klapitamine on

keeruline, mistõttu on protsessid ajamahukad. Andmete ristkasutus peab olema võimalikainult vajaduspõhiselt, vajadus tuleb ära kirjeldada. Oluline on saavutada ühiskondlik kokkulepe, kas abivajajad soovivad info liikumist.

Põhjendatud juhtudel peab spetsialistidel olema ligipääs asjakohasele infole.

Vähene kasutajasõbralikkus

Andmete liigutamine on vanema jaoks vahel vahel tehniliselt keeruline, näiteks digiallkirjastatud dokumentide haldus, kui ID-kaart on vahetatud ja endised sertifikaadid ei kehti. Samuti võib raskete juhtumite korral olla väga palju olulisi kuupäevi, mis tagavad teenuste jätkumise. Vanemal on keerulises olukorras raske olulist infot hallata ja meeles pidada. Samuti võib vanemal olla lapse vajadustes raske orienteeruda, sest spetsialistide tegevusvaldkonnad on segased (eripedagoog vs logopeed).

Vanem ei peaks olema juhtumikorraldaja, lapse ümber peab olema spetsialistidest tugivõrgustik.

Kasutajate ühtsed vajadused

Eelnevale toetudes sõnastati protsessi sihtrühmade vajadused, mida tulevikuvisioonis aluseks võtta.

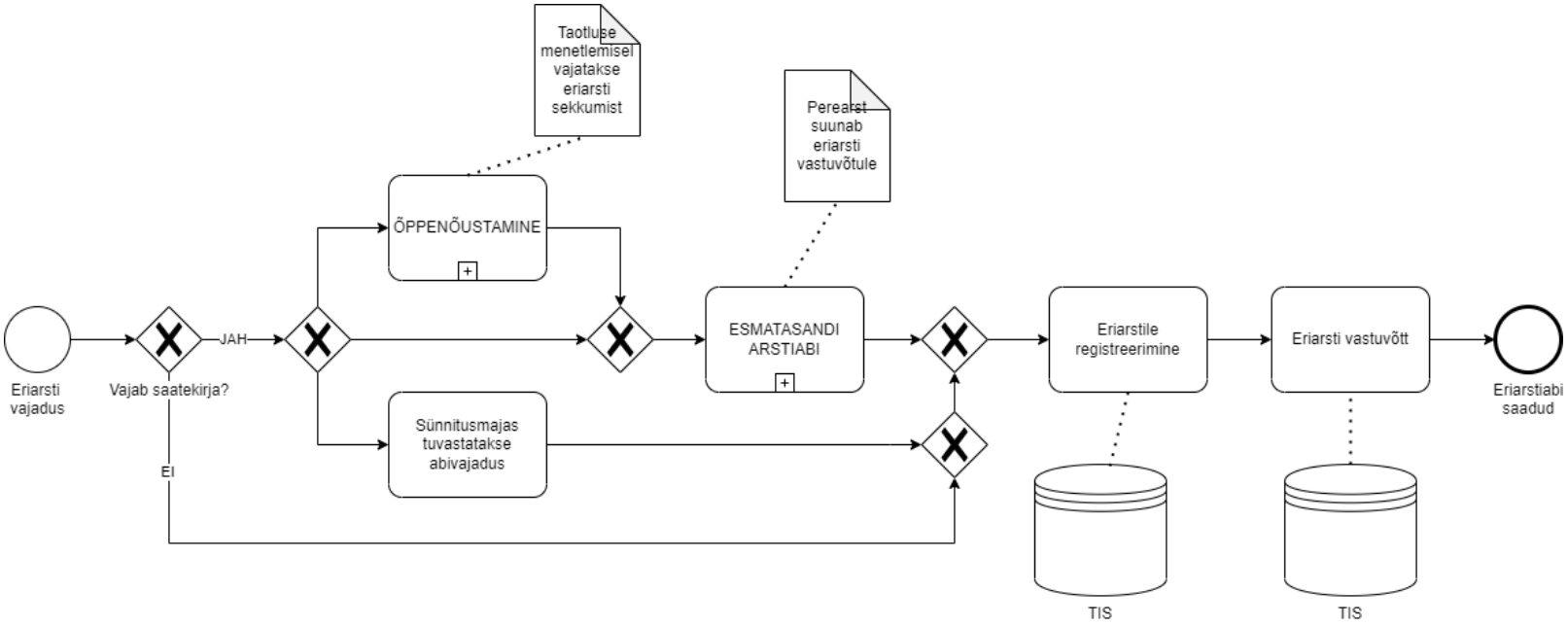
- lahenduse kasutamine peab olema lihtne ja loogiline
- protsess peab vältima dubleerimist
- lahendus peab vähendama halduskoormust
- lahendus peab võimaldama valdkondade ülest koostööd, sh andmete jagamist
- lahendus peab võimaldama ülevaadet kogu protsessist

5.3 Eriarstiabi

Eriarstiabi vajab laps siis, kui tema tervisemure vajab kitsama eriala spetsialisti sekkumist. Eriarstile pöördumisel kehtib saatekirja nõue. Ilma saatekirjata saab pöörduda silmaarsti ning naha- ja suguhaiguste arsti, günekoloogi ning psühhiaatri juurde. Kui Rajaleidja vajab haridussoovituse andmisel eriarsti hinnangut, siis peab vanem pöörduma perearsti poole saatekirja saamiseks. Eriarsti vastuvõtule jõudmiseks on kaks teekonda:

- eriarsti visiit eeldab saatekirja
- eriarsti visiit ei eelda saatekirja

Tähelepanek eriarsti vajadusest võib tulla vanema, spetsialistide või perearsti poolt.

Joonis 3: eriarstiabi saamise protsessijoonis

Sündmuste kirjeldus

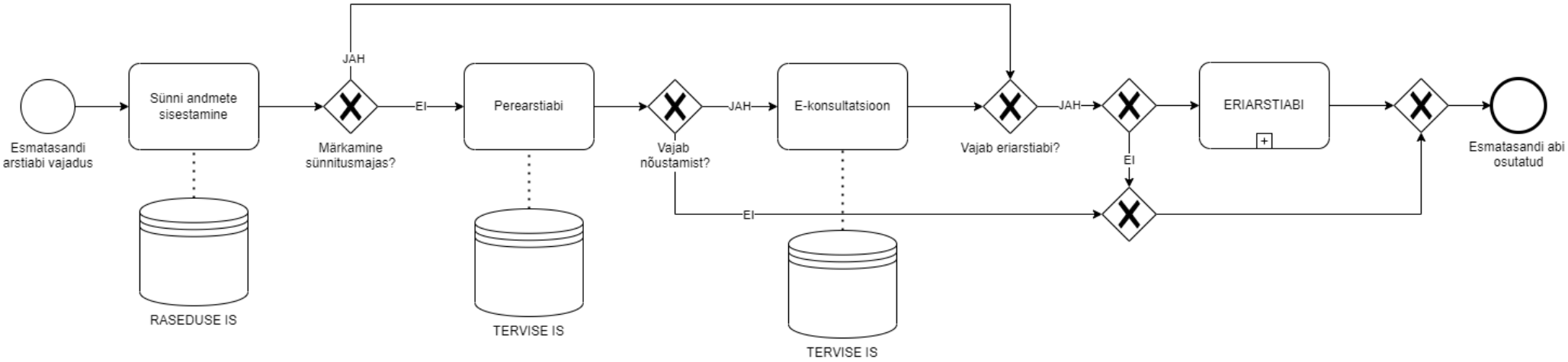
Õppenõustamine ja esmatasandi arstiabi on kirjeldatud eraldi protsessidena.

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurdepääs	Viide
Sünnitusmajas tuvastatakse abivajadus	Kui lapsel tuvastatakse kohe peale sündi sünnitusmajas oluline tervisekahjustus või kaasasündinud väärarendid, siis suunatakse ta kohe edasi eriarstile.	Digisaatekirja andmed: Dokumendi nr Dokumendi tüüp Tervishoiuasutuse andmed Patsiendi isikuandmed Suunaja andmed Suunamine Suunatud uuring/analüüs/protseduur/teenus Suunamise põhjus Diagnoos Anamnees, staatus Varem teostatud uuringud, analüüsid Märkused	TIS Eriarsti andmehaldus	TTO	http://pub.e-tervis.ee/standards2/Standards/2.0/DR/doc/DR-KI-1%20Saatekiri.doc
Eriarstile registreerimine	Vanem broneerib aja nt. digiregistratuuri kaudu. Eriarstiabi vajajad pannakse terviseprobleemi tõsiduse alusel ravijärjekorda. Tõsise terviseprobleemiga pääseb eriarstile kiiremini. Alati ei saa otse eriarstile aega broneerida. Nt. Enne lastepsühhiaatri vastuvõtule saamist	Digiregistratuuris saab broneerida, tühistada ja muuta eriarsti esmaseid vastuvõtuaegu kõikides selle lahendusega liidestunud tervishoiuasutustes.	TIS	TTO Vanem	https://www.tehik.ee/uleriigiline-digiregistratuur

	tuleb käia konsultatsioonil vaimse tervise õe juures, kes hindab esialgse olukorra ja otsustab edasise käigu. Kliinikutel võivad olla omad broneerimissüsteemid.				
Eriarsti vastuvõtt	Eriarstiabi või saada kontakt- või kaugteenuse läbi. Kaugvastuvõtt ja -teraapia eriarstiabis toimuvad patsiendi ja tervishoiuspetsialisti vahel distantsilt ja selle läbiviimiseks kasutatakse telefoni-, videokõnet või veebivestlust. Kaugteenuste eesmärk on parandada inimese jaoks ravi kättesaadavust ja järjepidavust ning säästa tema aega ja raha.	Eriarstid võivad kasutada andmehalduseks erinevaid võimalusi. Patsiendile avatakse haiguslugu. TIS-i kantakse patsienti puudutavad meditsiinilised andmed – raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed ning kutsed.	TIS Eriarsti andmehaldus	TTO Eriarst	https://www.haigekassa.ee/kaugteenused-eriarstiabis

5.4 Esmatasandi arstiabi

Enamasti tuvastatakse lapse erivajadus tervishoiusüsteemis, kus diagnoositakse haigusseisund, rakendatakse vajadusel ravi, antakse vanemale ja lapsele juhiseid ning osutatakse vajaduspõhiselt haigusega seonduvalt meditsiiniteenuseid (sh teraapiad, taastusravi). Esmatasandi arstiabi protsessi sündmused on kujutatud alljärgneval joonisel.

Joonis 4: Esmatasandi arstiabi sündmused

Sündmuste kirjeldus

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurdepääs	Viide
Sünni andmete sisestamine	Kui lapsel tuvastatakse kohe peale sündi sünnitusmajas oluline tervisekahjustus või kaasasündinud väärarendid, siis suunatakse ta kohe edasi eriarstile, st siseneb tervishoiusüsteemi.	1. Bioloogilise ema isiku ja terviseandmed 2. Lapse andmed: a. isikukood; b. sugu; c. sünnikuupäev ja kellaaeg; d. sündimine elusalt või surnult (intranataalselt, antenataalselt, aeg täpsustamata); e. sünnituse käigus sündinud laste arv ja sünnijärjekord; f. kaksikute puhul platsentatsiooni tüüp; g. sünnikaal ja -pikkus ning peaümbermõõt; h. sünnihinne APGARi järgi;	Raseduse IS	Tervishoiuteenuse osutaja	Raseduse infosüsteemi põhimäärus

		i. nabaväädivere happe-alustasakaalu näitajad; j. lapsega kohe sünnituse järel tehtud toimingud; k. andmed lapse haiglast lahkumisel või kuni seitsme päeva vanuseni (toimingud, immuniseerimine, toitmine, sõeluuringud, diagnoosid ja väärarendid (RHK kood), seisund, haiglast lahkumise kuupäev, lapse surma korral surmakuupäev ja kellaaeg); l. surma põhjus (RHK kood). 3. Täiendavad andmed enneaegse lapse kohta: a. sünnijärgne transport; b. haigusseisundid ja diagnoosid;			

		c. tehtud toimingud ja ravi; d. ravimid; e. toitmine; f. uuringud; g. piltdiagnostika; h. lapse seisund haiglast lahkudes või raseduskestuse ja lapse sünnijärgse vanuse liitmisel saadud lapse vanuseni 44 nädalat (toitmine, mõõdud, diagnoosid ja väärarendid, kaasuvad haigused);			
Perearstiabi	Kui lapse erivajadus ei ole tuvastatav sünnijärgselt, jõuab laps üldjuhul perearsti vaatevälja, kes teeb vastavalt lapse tervise jälgimise juhendile esmased uuringud ning suunab lapse seejärel vajadusel eriarsti juurde. Perearstid kasutavad erinevaid andmehaldussüsteeme,	Tervise infosüsteemis töödeldakse järgmisi andmeid: 1. patsiendi üldandmed: a. isikukood ja sünniaeg, b. sugu, c. ees- ja perekonnanimi d. kontaktandmed; 2. patsiendi muud andmed: a. töökoht,	TIS	Tervishoiuteenuse osutaja	Tervishoiuteenuste korraldamise seadus

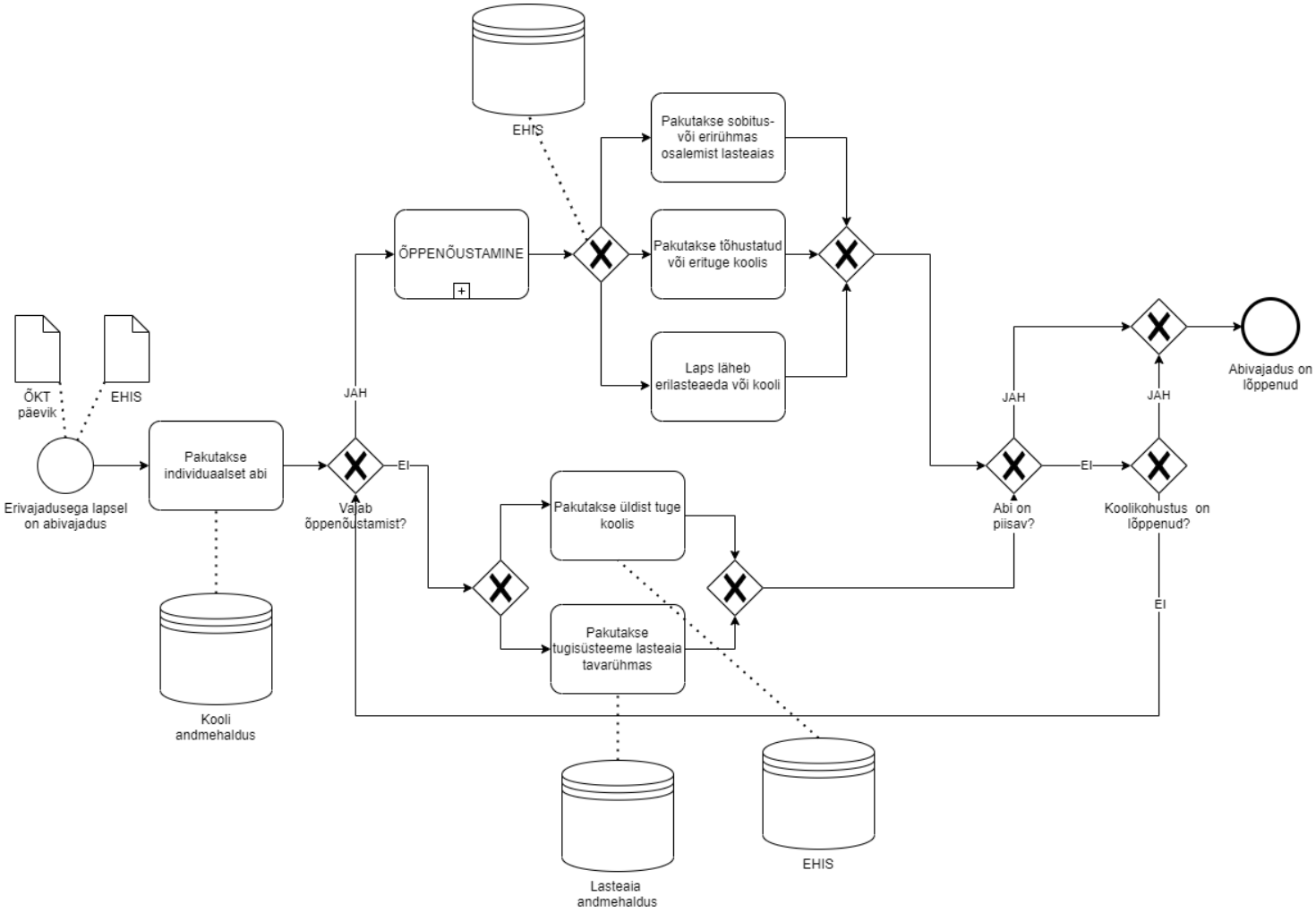
	kuid lapse terviseinfo jõuab perearsti käest TIS-i.	b. õppeasutus c. perearsti ja ravikindlustuse andmed d. tahteavaldus e. eestkostja või esindaja andmed; 3. patsienti puudutavad meditsiinilised andmed a. raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed ning kutsed; 4. dokumendi koostaja andmed: a. nimi, b. tervishoiutöötaja registreerimiskood, c. tegevusluba, d. kutse või eriala e. kontaktandmed; 5. ravijärjekorra ja digiregistratuuri pidamisega seotud andmed; 6. andmetöötluse logid.			

E-konsultatsioon	Perearstidel on võimalus TIS-i kaudu konsulteerida eriarstidega oma patsiendi diagnoosi täpsustamiseks ning ravi määramiseks. E-konsultatsioon parandab perearstilt eriarstile liikuva info kvaliteeti ning säästab ka patsientide aega, sest enam ei pea alati ise eriarstile pöörduma – eriarstiga konsulteerib perearst elektroonselt ning kogu ravi toimub perearsti koordineerimisel. Samas kui e-konsultatsiooni käigus otsustab eriarst, et patsient vajab siiski eriarsti abi või täiendavaid uuringuid, on konsulteerinud raviasutusel võimalik patsient vastuvõtule kutsuda. Vanem näeb e-konsultatsiooniga seonduvat infot patsiendiportaalis.	E-konsultatsiooni saatekirjal esitatakse järgnev informatsioon: 1. Konsultatsiooni küsimus/eesmärk 2. Patsiendi objektiivne seisund; 3. Patsiendi kaebused; 4. Eelnev anamnees: a. Varasemate uuringute ja analüüside tulemused, konsultatsioonid sõltuvalt probleemist; b. Teiste eriarstide otsused; c. Varasemalt probleemi lahenduseks saadud ravi; d. Olulised kaasuvad haigused; e. Patsiendi poolt regulaarselt kasutatavad ravimid;	TIS	Tervishoiuteenuse osutaja Vanem	Patsiendiportaal e-konsultatsioon

5.5 Haridusasutuse tugi

Eestis lähtutakse eakaaslastest erinevate laste arendamisel kaasava hariduse ideest. See tähendab, et eelkõige püütakse kõigile lastele luua võimalused käia kodukoha lähedases lasteaias või koolis. Kui see pole võimalik või laps ei saa vajalikku abi, otsitakse lahendusi kaugemalt. Abivajaduse märkamisel pakutakse lapsele kõigepealt individuaalset abi tavaklassis või -rühmas. Õpetaja aitab lapsel ülesandele keskenduda, seda mõista, oma tegevusi kavandada ja sooritada ning ennast kontrollida. Lapsele ei rakendata lisategevusi väljaspool oma rühma või klassi. Kool või lastead saab rakenda asutusesiseseid tugisüsteeme, kus lisaks oma õpetaja poolt rühmas või klassis pakutavale abile osaleb laps teiste spetsialistide poolt organiseeritud tegevustes. Sellisel juhul toimub osa õppetööst lapse enda rühmas/klassis ja osa tugispetsialisti(de) juures kas grupis või individuaalselt.

Kui nendest meetmetest ei piisa, peab laps läbima Rajaleidja õppenõustamise ning järgnevad lahendused sõltuvad lapse abivajadusest. Laps võidakse suunata sellisesse erirühma või eriklassi, kus kogu rühma tegevused on ühistel alustel muudetud lähtudes laste erivajadus(t)est, nt. meelepuudega laste rühm nägemis- ja kuulmispuudega lastele. Erikoolides koosnevad kõik klassid erirühmadest või -klassidest.

Joonis 5: Haridusasutuse toe pakkumise protsess

Sündmuste kirjeldus

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurdepääs	Viide
Õppe- ja kasvatustegevuse päevik lasteaias (ÕKT)	Andmed kogutakse rühmapõhiselt. Andmete kogumist reguleerib Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevusealaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord § 5.	1. Isikuandmed: 1. Lapse nimi 2. isikukood/sünniaeg 3. elukoht 4. lapsevanema nimi 5. lapsevanema kontaktandmed 2. Lapse oskused: 1. mänguoskused 2. tunnetus- ja õpioskused 3. sotsiaalsed oskused 4. enesekohased oskused 3. Haridus: andmed läbiviidud õppe- ja kasvatustegevuste kohta 4. Hõive: kui palju/millistel päevadel kohal käinud/puudunud Logopeedi päevik: ÕKT lisa, kuhu märgitakse info tegevuste ja sekkumiste kohta.	Lasteaia andmehaldus	Lasteaia spetsialistid, vanem, logopeed	

EHIS	Kõik õpilased on kantud Eesti Hariduse Infosüsteemi, kuhu andmed saadakse ristkasutuse teel rahvastikuregistrist.	Õpilaste kohta kantakse registrisse järgmised andmed: 1. Isikuandmed: 1. isikukood või selle puudumisel sünniaeg; 2. perekonnanimi; 3. eesnimi; 4. sugu; 5. kodakondsus (kood); 6. eestkostja või hoolekandeasutus, juhul kui õpilasele on määratud eestkostja või kui ta on hoolekandeasutuse hoolealune; 7. orb või vanemliku hoolitsuseta õpilane; 8. rahvastikuregistri järgne omavalitsus (kood); 9. rahvastikuregistri järgne aadress või sideaadress; 10. elukohamaa (kood); 11. emakeel (kood); 2. Haridus: 1. õppekeel (kood); 2. õppeasutusse õppima asumise kuupäev;	EHIS	Haridusasutuse spetsialist Rajaleidja KOV	https://www.riigiteataja.ee/akt/107102022004

		3. lasteasutuse rühma nimi ja liik (ainult koolieelsete lasteasutuste puhul); 4. koha suurus (ainult koolieelsete lasteasutuste puhul); 5. koolikohustuse täitmise edasilükkamine (ainult koolieelsete lasteasutuste puhul); 6. osalemine koolieelikute ettevalmistusrühma töös; 7. koolieelikute ettevalmistusrühma tööpäevade arv nädalas; 8. lasteasutuse lõpetamise või lasteasutuse nimekirjast kustutamise kuupäev ja põhjus; 9. klass (klassi kood ja paralleel- ning liitklassi tunnus); 10. klassi aste (kood); 11. klassi liik (kood); 12. hariduslikud erivajadused; 13. õppevorm (kood); 14. õppeasutuse registreerimisnumber (kood);			

		15. õppeasutuse filiaal/osakond (kood); 16. õppekava (kood); 17. õppeasutuse lõpetamise või õppeasutusest lahkumise kuupäev ja põhjus (kood); 18. lõputunnistuse ja hinnetelehe number ning väljaandmise aeg; 19. elukoha kaugus õppeasutusest (kilomeetrites); 20. õppeasutuse nimetus, mille juures on õpilaskodu; 21. õpilaskodu koha finantseerimise allikas; 22. pikapäevarühma kasutamine; 23. põhikoolis ja gümnaasiumis läbiviidava kutseõppe õppekava kood õppekavade ja koolituslubade alamregistrist; 24. kutsealase eelkoolituse õppekaval õppima asumise kuupäev;			

		25. kutsealase eelkoolituse õppeasutus; 26. teise õppeasutusse üleminekul uue õppeasutuse kood; 27. võõrkeelte ja eesti keele teise keelena õppimine; 28. vahetused (I, II, III); 29. kodust kooli liikumise viis; 30. hariduse omandamine kinnipidamisasutuses; 31. õppest mõjuva põhjuseta puudumine; 3. Erivajadused 1. toe liik; 2. tugiteenused; 3. „puudulik" või „nõrk" aastahinne või samaväärne sõnaline hinnang; 4. ained, milles saab individuaalõpet; 4. Koolivälise nõustamismeeskonna soovituse andmed; 5. Kooli õppekavas I kooliastmes ettenähtud ujumistundide arv; 1. läbitud ujumistundide arv I kooliastme lõpuks;			

		2. grupi suurus; 3. ujumisoskuse tase; ujumisoskust hinnanud treeneri ja juhendaja andmed.			
Pakutakse individuaalset abi	See on erivajadustega lastele abi pakkumise kõige esimene tasand, kus kohaldatakse nende õpetamist tavarühma/klassi tingimustes. Õpilase kohta avatakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart (IAK), mis on paber- või digikandjal haridusasutuses. IAK andmekoosseisud võivad haridusasutuse lõikes erineda.	Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart: 1. Üldandmed õpilase kohta 1. Nimi 2. Sünniaeg 3. Õppekava 4. Lapse kodune keel 5. Lapsevanema kontaktandmed (nimi, telefoninumber, e-posti aadress) 2. Koolivalmidus ja/või õpilugu õppeaastati 3. Õpilase individuaalsuse märkamine ja esmane toetamine 1. Õpilase huvid 2. Suhtlemine ja käitumine koolis 3. Tunnetus, õpitegevused, õpioskused 4. Õpilase ainealased tugevused	Haridusasutuse andmehaldus	Haridusasutuse spetsialist. Vanem saab küsida väljavõtet	https://harno.ee/media/1944/download

		5. Probleemsete õppeainete õpetajate tähelepanekud ja soovitused 4. Õpilase oma arvamus õppimist ja toimetulekut toetavatest meetmetest 5. Tugispetsialistid, hindamise tulemused, järeldused, soovitused 1. sotsiaalpedagoog 2. eripedagoog 3. logopeed 4. psühholoog 5. Teiste spetsialistide tähelepanekud ja soovitused 6. Koolimeeskonna ümarlaua soovitus tugiteenuste/meetmete rakendamiseks. Lapsevanema arvamus 7. Rakendatud tugiteenuste/-meetmete tulemuslikkus 8. Haridusasutusväliste spetsialistide, koolivälise nõustamismeeskonna soovitused Haridusasutusväliste spetsialistide, koolivälise nõustamismeeskonna soovituste rakendamine			

Pakutakse üldist tuge koolis	Üldine tugi koolis tähendab täiendavat individuaalset juhendamist õpetaja poolt, tugispetsialistide teenuseid, vajadusel õpiabitunde individuaalselt või rühmas. Täiendatakse või avatakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart.	Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart	Haridusasutuse andmehaldus EHIS	Haridusasutuse spetsialist. Vanem saab küsida väljavõtet	

Pakutakse tugisüsteeme lasteaia tavarühmas	Õpetajate ja teiste spetsialistide koostöös võimaldatakse erivajadustega lastel saada neile individuaalselt sobivat toetust lisaks rühmas või klassis läbi viidavatele tegevustele. IAK-ks võib lugeda igasugust lasteaiasisest kokkulepet, mis täpsustab konkreetse lapse õpet.
	
	IAK dokument on asutuseti erinev ning kinnitatakse asutuse juhataja poolt.
		Koolieelses lasteasutuses käiva lapse individuaalse arengu jälgimise kaart (IAK) ja Lapse koolivalmiduse kaart
		
		1. Üldandmed lapse kohta
		  1. Nimi
		  2. Sünniaeg
		  3. Lasteasutus
		  4. Rühma liik
		  5. Kodune keel(ed)
		
		I tasand (kõik lapsed):
		
		1. Kaardi avamise aeg
		2. Lapsevanema nõusolek kaardi avamiseks
			Lasteaia andmehaldus	Haridusasutuse spetsialist.
				
				Vanem saab küsida väljavõtet
					https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772
					
					https://rehabilitatsioonblog.files.wordpress.com/2014/04/koolieelse-lapse-arengu-kaart.docx

	Et tagada lapse sujuv üleminek lasteaiast kooli, täidetakse lasteaias iga koolimineva lapse kohta individuaalsuse kaardi lisaleht **"Koolivalmidus".**	3. Üld- ja peenmotoorika, füüsiline areng 4. Eneseteenindus 5. Silmaring, huvid ja motivatsioon 6. Emotsionaalne seisund ja käitumine 7. Suhtlemine ja kõne 8. Tunnetustegevus 9. Kokkuvõte arenguvestlusest ja kokkulepe edasiste tegevuste osas 10. Individualiseerimine ja diferentseerimine 1. Toetavad tegevused 2. Teostajad 3. Vajadus lapse pedagoogilis-psühholoogiliseks hindamiseks **II tasand** (arenguliste ja hariduslike erivajadustega (sh andekaid) lapsed): 1. Õpetajate tähelepanekud ja soovitused õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade kaupa 1. Lapse tugevad küljed (oskused)			

		2. Arendamist vajavad küljed (soovitused) 2. Kõne uuringu tulemused valdkondade kaupa 1. Lapse tugevad küljed 2. Arendamist vajavad küljed, soovitused 3. Psühholoogilise uuringu tulemused valdkondade kaupa 1. Lapse tugevad küljed 2. Arendamist vajavad küljed, soovitused 4. Teiste spetsialistide arvamused ja soovitused 5. Lapsevanema arvamus 6. Kokkuvõte ja soovitus tugiteenuste rakendamiseks 7. Rakendatavad tugiteenused 1. Tugiteenus 2. Tugiteenuse osutajad 8. Rakendatud tugiteenus(t)e tulemuslikkus 9. Kokkuvõte ja ettepanekud			

		III tasand (hõlmab tegevusi lähtuvalt lapse haridusasutusväliste uuringu tulemustest) 1. Haridusasutuse-väliste spetsialistide/komisjonide soovitused 2. Otsus eelnimetatud soovituste rakendamise kohta lasteasutuses 3. Rakendatavad tegevused ja tulemuslikkus 4. Kokkuvõte ja ettepanekud **Lapse koolivalmiduse kaart** 1. Üld- ja peenmotoorika 2. Eneseteenindus 3. Huvid ja motivatsioon 4. Mäng ja sotsiaalsed oskused 5. Emotsionaalne seisund ja käitumine 6. Tunnetustegevus 7. Kõne areng 8. Eeloskused emakeeles ja matemaatikas, silmaring 9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused 10. Kokkuvõte lapse koolivalmidusest			

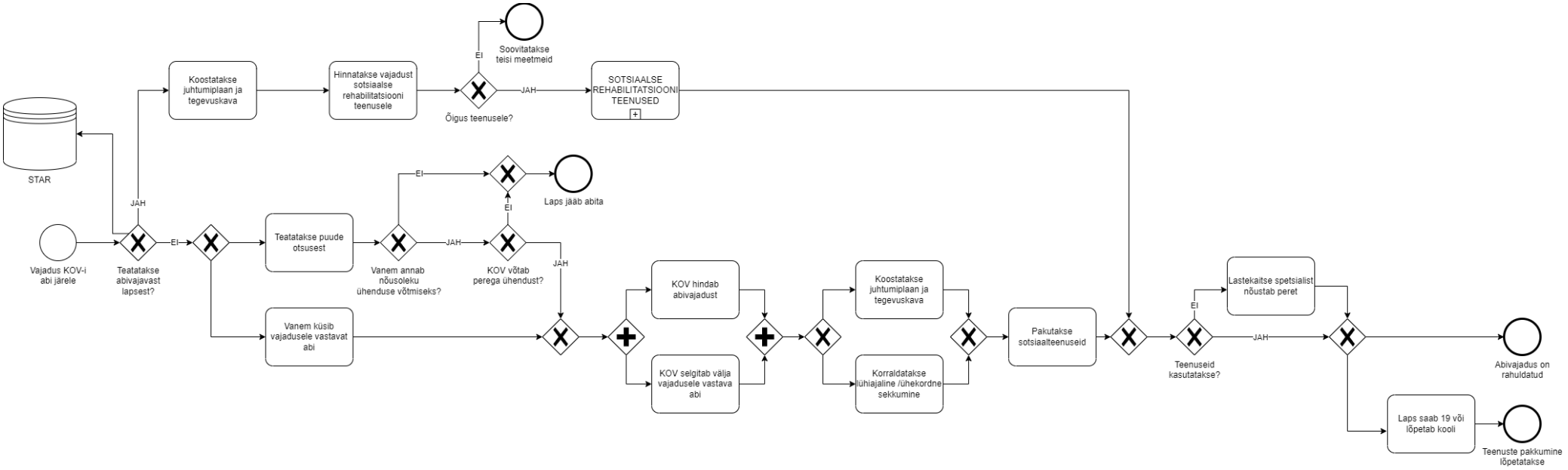
		1. Lapse arengu tugevad küljed 2. Arendamist vajavad küljed, soovitused Arvamus koolivalmiduse kohta:			
Lasteaia sobitus- või erirühmas osalemine	Laps osaleb lasteasutuses vastavalt vajadusele sobitusrühmas, kuhu kuuluvad erivajadustega lapsed koos teiste lastega või erirühmas, kuhu kuuluvad erivajadustega lapsed. Erivajadustega laps võetakse sobitus- või erirühma vastu vanema kirjaliku avalduse alusel ning nõustamiskomisjoni soovitusel. Sel tasandil lisandub lapse arendamistingimuste määratlemisse nõustamiskomisjon. Nõustamiskomisjoni pöördub lapsevanem lapse	Nõustamiskomisjonile esitatakse III taseme IAK. Vt eelmist punkti.	Lasteaia andmehaldus. KHS	Haridusasutuse spetsialist. Vanem saab küsida väljavõtet Rajaleidja spetsialistid	https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006

	meditsiiniliste uuringute järgselt. Nõustamiskomisjoni otsuse alusel jätkub eriõpetuse ja tugiteenuste rakendamine lasteaia tava-, sobitus- või erirühma tingimustes.				
Tõhustatud või eritoe saamine koolis	Reeglina on tõhustatud tuge vajavad õpilased kaasatud tavaklassi, aga neile rakendatakse osaajalist õpet individuaalselt või vastavas tasemerühmas. Eritoega õpet võib läbi viia ka eriklassi tingimustes. Tõhustatud toe või eritoe rakendamiseks on vajalik pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole ja saada asjakohane soovitus (suunised kuidas ja millist tuge täpsemalt rakendada). Otsus kantakse EHIS-esse. Lapsevanema nõusolekul	Rakendatakse õppenõustamist. Andmete kirjeldus peatükis 5.7 Õppenõustamine	KHS EHIS	Haridusasutuse spetsialist. Vanem Rajaleidja spetsialistid	https://www.riigiteataja.ee/akt/104112022007

	avalikustatu otsus muutub koolile kohustuslikuks.				
Laps läheb erilasteaeda või erikooli	Erikoolides või erilasteaiad on spetsialiseerunud teatud liiki erivajadustega laste arengu toetamiseks. Erikooli või lasteaeda saamiseks on vaja Rajaleidja otsust.	Erivajadusega laps võetakse erilasteaeda vastu: 1. lapsevanema või eestkostja kirjaliku avalduse alusel ning 2. koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel. Õppenõustamine kirjeldatud peatükis 5.7 Õppenõustamine Lapsevanem lisab küsitud terviseandmed.	KHS Vanem EHIS TIS	Haridusasutuse spetsialist. Vanem Rajaleidja spetsialistid	https://www.riigiteataja.ee/akt/120022018002

5.6 Kohaliku omavalitsuse sotsiaalteenused ja toetused

KOV-i tegevuse algatab teadasaamine abivajavast lapsest - teade võib tulla koolist, lasteaiast, perearstilt, lapsevanemalt, politseist, lasteabi telefonilt. Järgneb töö lapsega, vaadatakse üksikteenuseid, mida saab pakkuda. Järgmise sammu algatamiseks on teadmine, et üksikteenused ei aita ning on vaja kompleksteenust. Kuni 18-aastase lapse, kes vajab mitmekülgset abi, teenusele suunamise algatab kohalik omavalitsus STAR keskkonna kaudu. Sotsiaalkindlustusameti koordinaator teeb vastavalt esitatud dokumentidele otsuse, kas laps vajab sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust või mitte. KOV-i teenuste pakkumist kirjeldab alljärgnev joonis.

Joonis 6: KOV-i teenuste pakkumise protsessimudel.

Sündmuste kirjeldus

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurdepääs	Viide
Koostatakse juhtumiplaan ja tegevuskava	Selleks, et kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja saaks suunata alaealise abivajava lapse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusele on vajalik STAR keskkonnas juhtumiplaani algatamine ja tegevuskava koostamine. Tegevuskava sisaldub juhtumiplaanis.	1. Juhtumiplaan sisaldab järgmisi üldandmeid: 1) juhtumiplaani number; 2) juhtumit korraldava kohaliku omavalitsuse üksuse või muu asutuse nimi, aadress ja kontaktandmed; 3) juhtumiplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed; 4) isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, aadress ja kontaktandmed; 5) seadusliku esindaja korral esinduse alus, esindaja nimi, isikukood ja kontaktandmed. 2. Juhtumiplaan sisaldab järgmisi abivajaduse andmeid: 1) andmed isiku suhete kohta sotsiaalvõrgustikuga;	STAR	KOV lastekaitse spetsialist Vanem saab küsida väljavõtet	https://www.riigiteataja.ee/akt/112032019048

		2) andmed isiku majanduslikku olukorra kohta; 3) andmed isiku eluaseme ja elukeskkonna kohta; 4) andmed isiku terviseseisundi ja toimetuleku kohta; 5) andmed isiku sotsiaalse seisundi, sealhulgas töötamise ja õppimise kohta; 6) andmed isiku töötamise, õppimise ja ühiskonnaelus osalemist takistavate probleemide kohta; 7) andmed isiku töötamise, õppimise ja ühiskonnaelus osalemist toetavate ressursside kohta; 8) andmed varasemate hindamiste kohta. 3. Juhtumiplaan sisaldab järgmisi **tegevuskava** andmeid: 1) juhtumi tegevuskava eesmärgid; 2) tegevuskava eesmärkide saavutamist takistavad tegurid;			

		3) tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused ja teenused; 4) tegevuste elluviimise eest vastutajad; 5) tegevuskava elluviimise aeg; 6) tegevuskava täitmise hindamise aeg ja tulemus; 7) soovitused edasiseks tegevuseks. Lapse juhtumiplaanile lisatakse selgitus, kuidas on last kasvatavat isikut teavitatud ning kuidas on last kasvatav isik kaasatud lapse juhtumi menetlemisse.			
Hinnatakse vajadust sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusele	Kui vähemalt kahes valdkonnas esinevad olulised puudujäägid ja varasem abi pole olnud piisav, siis lastekaitsetöötaja lisab STAR keskkonnas lapse juhtumiplaani ja tegevuskava juurde täidetud abivajava lapse	I. Varasemate abimeetmete rakendamine viimase 6.kuu jooksul 1. Abimeede 2. Rakendamise aeg 3. Rakendamise tulemuslikkus 4. Miks ei ole varasemad abimeetmed osutunud piisavaks või miks ei ole muude	STAR EHIS	KOV lastekaitse spetsialist STAR koordinaator	https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/media/1076/download

	rehabilitatsiooni teenuse vajaduse hinnangu vormi. Lastekaitsetöötaja lisab dokumendid täidetuna STAR keskkonda ja määrab Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse (SRT) koordinaatori lapse juhtumivõrgustiku liikmeks ning annab talle volitused menetluse vaatamiseks ja muutmiseks.	abimeetmete kasutamine võimalik? II. Lapse heaolus esinevate oluliste puudujääkide tuvastamine, põhjendusega. (vähemalt kahes lapse heaoluvaldkonnas on vastavalt valdkonnale 2 või enam JAH vastust) 1. Füüsiline või tervislik seisund a. Kas laps tarvitab narkootikume? (on kasutanud viimase 12 kuu jooksul) b. Kas laps tarvitab alkoholi või tubakat? (on kasutanud viimase 6 kuu jooksul) c. Kas laps vigastab end tahtlikult füüsiliselt? (viimase kuu jooksul mitu korda) d. Kas lapsel on tõsised une- või toitumishäired?			

		e. Kas laps seab end või teisi ohtu oma seksuaalkäitumisega? f. Kas laps seab end järjepidevalt ohtu või kahjustab olulisel määral oma tervist muul viisil? g. Kas lapsel on füüsilisi vigastusi, mille puhul on tekkinud kahtlus, et need on saadud vägivalla tagajärjel? h. Kas lapse tahteaktiivsus on vähenenud?(hügieen, enda eest hoolitsemine, enda asjade eest hoolitsemine jms). i. Kas lapsel on digisõltuvus? (Tekkinud on unehäired - ei uinu, ärkab kas keset ööd või liiga vara hommikul. Lapse			

		ööpäevatsükkel on sassis- öösel üleval, päeval magab). j. Kas laps on olnud hospitaliseeritud korduvalt vaimse tervise probleemide tõttu? (viimase 12 kuu jooksul) 2. Psühholoogiline või emotsionaalne seisund a. Kas lapsel on raskusi oma agressiivse käitumise kontrollimisega/laps käitub tahtlikult agressiivselt? b. Kas lapsel esineb murettekitav meeleolu kõikumine? (ärev, ärritunud, rahutu, ja/või rõõmutu, enesesse sulgunud) c. Kas lapsel on äärmiselt madal enesehinnang, esineb pidev alaväärsustunne?			

		d. Kas laps on avaldanud suitsiidmõtteid? e. Kas lapsel puuduvad oskused lahendada konlfikte eakohaselt? 3. Sotsiaalne seisund a. Kas lapse peremudel on üks järgnevatest 1) elab koos ühe vanemaga 2) on eestkostel 3) on asendushooldusel 4) on hooldusperes? b. Kas last käesoleval ajal kasvatavatel isikutel esinevad lapse heaolu kahjustavad puudujäägid vanemlikes oskustes – võimetus luua lapsega positiivseid suhteid, võimetus seada piire ja nende järgimist järjepidevalt järgida, liiga range või			

		ebajärjepidev distsipliin vmt? c. Kas last kasvatavatel isikutel esinevad endal/omavahel püsivad olulised probleemid, mis last kahjustavad (nt konfliktid, perevägivald, uimastite (sh alkoholi) kuritarvitamine vm)? d. Kas laps on eakaaslastepoolse korduva kiusamise või muu väärkohtlemise ohver? e. Kas laps on pidevalt talle negatiivset mõju avaldavate kaaslaste mõjuväljas? f. Kas lapse ja teda kasvatava isiku vahel puudub usalduslik suhe? (Laps lahkub korduvalt kodust sellest teavitamata/ei			

		avalda vanematele enda asukohta) g. Kas lapsel on puudulik kaaslaste survele vastupanemise võime, mis viib teda ennast või teisi oluliselt kahjustava käitumiseni, või survestab laps teisi kahjulikel viisidel käituma? 4. Kognitiivne või hariduslik seisund a. Kas lapsel on tõsised probleemid koolist puudumisega? (on puudunud 20% käesoleval õppeveerandil) b. Kas lapse kognitiivne või hariduslik edasijõudmine koolis on oluliselt alla lapse tegelike võimete? (esinevad õpiraskused) c. Kas lapsel esinevad õpikeskkonnas			

		olulised käitumishäired (segab oma käitumisega olulisem määral teisi)? Kas lapsevanematel puuduvad oskused/võimekus teha koostööd haridusasutusega ja seeläbi toetada lapse toimetulekut koolikeskkonnas?			
Pakutakse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuseid	Sotsiaalkindlustusameti koordinaator teeb vastavalt esitatud dokumentidele otsuse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmiseks (rehabilitatsiooniteenusele suunamisotsus) ja lisab selle STAR keskkonda, kus see on kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajale kättesaadav. Positiivse otsuse korral lisab koordinaator STAR	Teenuseosutajate nimekiri: https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Rehabilitatsioon/teenuseosutajad_kov_lastele.pdf	STAR	SKA koordinaator KOV lastekaitsespetsialist Vanem	

	keskkonda ka teenuseosutajate nimekirja. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse raames osutatakse vajadusel tegevus- ja loovterapeudi teenust ning sotsiaaltöötaja, psühholoogi, eripedagoogi, logopeedi, füsioterapeudi ja kogemusnõustaja teenust. Kasutada saab ka arsti ja õe teenust. Abivajavale lapsele pakuvad sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust sotsiaalkindlustusameti lepingupartnerid üle Eesti.				
KOV saab teavituse puude raskusastet taotlenud lastest (sõltumata,	SKAISist liiguvad automaatse andmevahetusega STARi puude tuvastamise otsuste andmed, laste puhul nii positiivsed otsused (puue tuvastati) kui	PIA menetluse andmed STAR-is: • menetluse staatus • PIA menetluse lisamise kuupäev • isik- ees- ja perenimi • isikukood	SKAIS STAR	KOV spetsialist	

kas puude raskusaste tuvastatakse või ei)	negatiivsed otsused (puuet ei tuvastatud); Süsteemse menetluse (PIA-menetlus) käigus kontrollitakse, kas laps on juba KOV-i vaateväljas. Vajadusel saadab süsteem vanemale kirja, kus küsitakse nõusolekut edasiseks andmetöötluseks ehk kas vanem soovib, et sotsiaaltöötaja temaga täiendavalt ühendust võtaks, et inimese võimalik abivajadus välja selgitada ja vajadusel abi pakkuda.	• aadress- RR • aeg nõusoleku andmise tähtajani • otsus edasise andmetöötluse kohta vastutaja, kes menetlusega tegeleb			
Vanem küsib vajadusele vastavat abi	Iga kohalik omavalitsus kehtestab abi osutamise korra, mis peab sisaldama vähemalt järgnevat: • kirjeldust sotsiaalteenustest ja sotsiaaltoetustest, mida	Erinevad andmed, sõltuvad omavalitsusest. Nt. Saku vallavalitsuse "Sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord" 1. Sotsiaalhoolekandelise abi saamiseks esitab abi vajav isik, isiku pereliige, eestkostja, hooldaja või struktuuriüksuse juht	KOV andmehaldus	KOV ametnik Vanem	https://www.riigiteataja.ee/akt/429082017013?leiaKehtiv

	kohalik omavalitsus korraldab või osutab; kirjeldust sotsiaalteenuste ja - toetuste taotlemise ja otsustamise menetlemise protsessist.	vallavalitsusele vormikohase avaldusele. 2. Sotsiaalteenuste taotlemisel tuuakse avaldusel ära abivajaduse kirjeldus ja põhjendus ning isiku võime sotsiaalteenuse eest ise tasuda. 3. Kui sotsiaalteenuse taotleja ei ole võimeline raske majandusliku olukorra tõttu ise teenuse eest tasuma, tuleb lisaks esitada: 1) taotleja ja tema perekonnaliikmete sissetulekuid ja tasumisele kuuluvaid kohustisi ja eluasemekulusid tõendavad dokumendid; 2) andmed taotleja perekonnaseadusest tulenevate ülalpidamist andma kohustatud isikute kohta (elukoht, isiku- ja kontaktandmed) ning nende sissetulekuid ja tasumisele kuuluvaid kohustisi ja			

		eluasemekulusid tõendavad dokumendid. 4. Sissetulekust sõltuva sotsiaaltoetuse taotlemisel lisatakse vormikohasele avaldusele: 1) taotleja ja tema pereliikmete sissetulekute suurust või Töötukassas arvel olemist tõendavad dokumendid; 2) perekonna jooksval kuul tasumisele kuuluvaid kulusid ja tehtud kulutusi tõendavad dokumendid, mille kompenseerimiseks sotsiaaltoetust taotletakse. 5. Kui taotlejale on määratud puue, lisatakse avaldusele Sotsiaalkindlustusameti otsus puude raskusastme määramise kohta ning rehabilitatsiooniplaan selle olemasolul. 6. Vajadusel lisatakse avaldusele muud dokumendid ja tõendid, mis on vajalikud			

		sotsiaalhoolekandelise abi saamise õiguse väljaselgitamiseks. 7. Sissetulekuna arvestatakse kõiki üksi elava isiku või perekonna tulusid, välja arvatud: 1) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel makstavaid toetusi; 2) tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel makstavat stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust; 3) ühekordseid toetusi, mida on üksi elavale isikule, perekonnale või selle liikmetele makstud riigi- või kohaliku eelarve vahenditest (näit toimetulekutoetus, vajaduspõhine peretoetus); 4) õppetoetuste ja õppelaenu seaduse alusel makstud vajaduspõhist õppetoetust;			

		5) puuetega isikutele riigi tagatisel antud õppelaenu. Struktuuriüksuse teenistujal on õigus küsida täiendavaid andmeid ja dokumente, mis põhjendavad toetuse või teenuse vajadust, kohtuda taotlejaga, vajadusel külastada abivajaja elukohta ning teha päringuid andmeregistritesse.			
KOV hindab abivajadust	Abivajadust peab hindama koostöös inimesega, terviklikult ja objektiivselt (vaadates n-ö taotluse taha), s.t peab selgitama välja, kas, millistes tegevustes ja mil määral inimene abi vajab. Abivajadusel hindamisel võidakse teha kodukülastus. Tuleb arvestada inimese toimetulekut, elukeskkonda, sotsiaalset võrgustikku, aga ka tahet, soove, motivatsiooni jne.	Olemasoleva info põhjal	KOV andmehaldus	KOV ametnik Vanem	https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019155

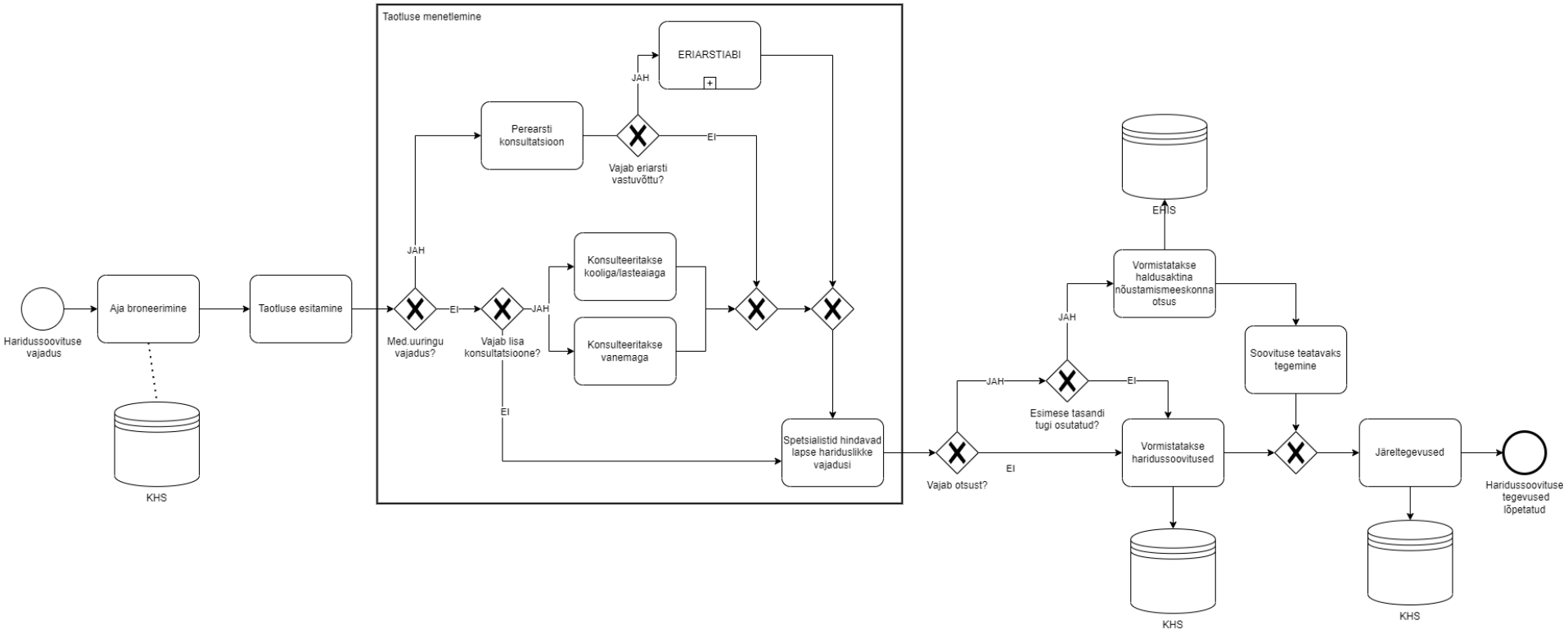
	Abivajaduse väljaselgitamisel lähtutakse tervikliku lähenemisest isiku abivajadusele, võttes arvesse tema toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist mõjutavaid asjaolusid, sealhulgas: 1) isiku personaalse tegevusvõimega seonduvaid asjaolusid; 2) isiku füüsilise ja sotsiaalse elukeskkonnaga seonduvaid asjaolusid.				
KOV selgitab välja vajadusele vastava abi	Abistamisel tuleb eelistada teenust, mis võimaldab inimesel oma elu võimalikult palju ise korraldada.	Olemasoleva info põhjal	KOV andmehaldus	KOV ametnik Vanem	https://epikoda.ee/erivajadusega-inimesele/sotsiaaltoetused-ja-teenused/kohaliku-omavalitsuse-pakutavad-teenused
Korraldatakse lühiajaline/ühekordne sekkumine	Abi väljaselgitamise järel võib KOV korraldada ka lühiajalise/ühekordse sekkumise, mis ei eelda juhtumiplaani koostamist	Olemasoleva info põhjal	KOV andmehaldus	KOV ametnik Vanem	

Koostatakse juhtumiplaan	Kui isik vajab iseseisva toimetuleku parandamiseks pikaajalist ja mitmekülgset abi, mis hõlmab ka vajadust koordineerida mitme organisatsiooni koostööd abi andmisel, kasutatakse juhtumikorralduse põhimõtet.	Vt. juhtumiplaani andmestik	KOV andmehaldus	KOV ametnik vanem	https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019155
Pakutakse sotsiaalteenuseid	KOV osutab seadusega ette nähtud teenuseid(13 tk) ning lisaks võib omavalitsus ise otsustada, milliseid võimalusi oma elanikele ta pakub. Nende teenuste loetelu on omavalitsuseti väga erinev ning konkreetses omavalitsuses pakutavaid teenuseid tuleks uurida valla või linna kodulehelt või sotsiaalosakonnast.	Eelnevalt kogutud andmete alusel	KOV andmehaldus	KOV ametnik	https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019155
Lastekaitse spetsialist	Kui perele on teenused määratud aga ta neid ei kasuta, siis lastekaitse	Suhtlus teenusepakkujaga. EHISest näeb kooli poolt rakendatud meetmeid.	EHIS KOV andmehaldus	Teenusepakkuja KOV spetsialist	

nõustab peret	spetsialist nõustab peret. Teeb kindlaks, miks teenust ei kasutata.		Teenusepakkuja andmehaldus		

5.7 Õppenõustamine

Õppenõustamist pakub üle-eestilise võrgustiku kaudu SA Innove Rajaleidja keskustes. Õppenõustamise käigus selgitatakse välja lapse õppimise või käitumisega seotud probleemid, mis takistavad tema edukat haridusteed. Seejärel antakse last ümbritsevatele täiskasvanutele nõu, kuidas lapse arengut ja toimetulekut toetada, õpet ja kasvatust korraldada ning milliseid tugiteenuseid laps püsivalt vajab. Kui õppenõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee korraldamiseks on vaja ametlikku otsust ehk haldusakti (nt lasteaias sobitus- või erirühma määramiseks, koolimineku edasilükkamiseks, koolis lihtsustatud õppe rakendamiseks), siis sellise otsuse teeb lapsevanema taotluse alusel kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev kooliväline nõustamismeeskond.

Joonis 7: Õppenõustamise protsessijoonis

Sündmuste kirjeldus

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süs-teemid	Juurdepääs	Viide

Aja broneerimine	Kõikidesse Rajaleidja keskustesse saab nõustamisele tulla vaid siis, kui nõustamisaeg on eelnevalt kokkulepitud. Aja saab broneerida veebis või telefonitsi.	Aja broneerimiseks küsimustik: 1. Kas olete oma kooli, lasteaia või kohaliku omavalitsuse tugispetsialisti (logopeedi, psühholoogi, eri- või sotsiaalpedagoogi, HEV-koordinaatori) poole juba pöördunud? 2. Kas pöörduja on lapsevanem/haridustöötaja/muu 3. Lapse klass/rühm 4. Pöördumise peamine põhjus 5. Abivajaduse kirjeldus 6. Peamine suhtluskeel 7. Sobiv asukoht ja aeg nõustamiseks	KHS	Rajaleidja spetsialist Vanem	https://khs.innove.ee/public_service/public_booking_request

		Nõusolek lapse isikuandmete töötlemiseks			
Taotluse esitamine haridussoovituse otuse saamiseks	Vanem esitab kirjaliku taotluse nõustamismeeskonnale soovituse saamiseks lapse arengu toetamiseks, õppe ja kasvatuse korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks. Kui taotluses esitatud andmed või taotlusele lisatud dokumendid ei ole soovituse andmiseks piisavad, määrab nõustamismeeskond taotlejale tähtaja puuduvate andmete või dokumentide esitamiseks ning abistab taotlejat vajalike dokumentide hankimisel.	Taotlus peab sisaldama: 1) lapse ees- ja perekonnanime, isikukoodi või selle puudumisel sünniaega; 2) taotluse eesmärki; 3) õppeasutuse nime, rühma või klassi, kus laps käib või õpib; 4) taotleja ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja kontaktandmeid; 5) taotlejale soovituse teatavaks tegemise viisi; 6) taotluse esitamise kuupäeva ja taotleja allkirja. Soovituse andmiseks lisatakse taotlusele järgmised dokumendid: 1) lapse isikut tõendav dokument või sünnitunnistus, kui andmed ei	KHS	Rajaleidja spetsialist Vanem	https://rajaleidja.ee/wp-content/uploads/2022/12/KVM-TAOTLUS.pdf https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018014

		ole kättesaadavad rahvastikuregistrist; 2) volitatud esindaja esindusõigust tõendav volikiri, kui taotluse esitab volitatud esindaja; 3) koolieelses lasteasutuses käiva lapse individuaalne arenduskava või koolieelses lasteasutuses või ettevalmistusrühmas käiva lapse kohta pedagoogi koostatud iseloomustus või koolivalmiduskaart (selle olemasolul); 4) õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart; 5) kooli koostatud ülevaade õpilase eelneva(te) õppeaasta(te) õpitulemustest või väljavõte õpilasraamatust, mis võimaldab hinnata õpilase arengudünaamikat;			

		6) perearsti või eriarsti või muu erialaspetsialisti hinnang, kui see on nõustamismeeskonna hinnangul vajalik erivajaduse täpsustamiseks ja soovituse andmiseks; 7) rehabilitatsiooniplaani või -programmi või rehabilitatsiooni teenuse osutamiseks koostatud tegevuskava (selle olemasolul); 8) puude raskusastme tuvastamise otsus (selle olemasolul). Nõustamismeeskond võib vajadusel nõuda täiendavaid dokumente ja spetsialistide hinnanguid, kui need on vajalikud soovituse andmiseks.			
Taotluse menetlemine	Enne soovituse andmist hindavad nõustamismeeskonna spetsialistid igakülgselt	Nõustamismeeskond teeb koostööd haridusasutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse tasandil lapse või	KHS	Rajaleidja spetsialistid	

	lapse toimetulekut ning tema toe vajadust haridussüsteemis ja kasvukeskkonnas. Nõustamismeeskonda kuuluvatel spetsialistidel on õigus saada ja avaldada juhtumiga tegelevatele spetsialistidele teavet, mis on vajalikud lapse toe vajaduse hindamiseks, teenuste valikuks ja läbiviimise korraldamiseks, et tagada lapse heaolu.	pere juhtumi korraldusega tegeleva spetsialistiga. Menetluse käigus tekkivad andmed salvestatakse süsteemis ning kasutatakse õpilasele toe vajaduse hindamise ja teenuste osutamisega seotud ülesannete täitmiseks.			
Spetsialistid hindavad lapse hariduslikke vajadusi	Vajadusel soovitavad nõustamismeeskonna spetsialistid läbi viia täiendavaid uuringuid või hindamisi. Hinnatakse: 1. Tervislik seisund	Vanem tagab kõik vajalikud andmed	KHS	Rajaleidja spetsialistid Vanem	

	1. Toimetulek haridussüsteemis 2. Kodu ja kasvukeskkond 3. Meditsiinilised uuringud ja hinnangud 4. Raviskeemid 5. Teraapiad 6. Taastusravi 7. Täiendavate uuringute vajadus 2. Toimetulek haridussüsteemis 1. Õpivõimekus, oskused, motivatsioon ja toimetulek				

	2. Tugiteenused, -meetmed 3. Suhted eakaaslastega ja täiskasvanutega Keskkondlikud tegurid 3. Kodu ja kasvukeskkond 1. Lähivõrgustik ja suhted, sh vanemlik võimekus 2. Sotsiaalsused oskused, huvitegevus, sõbrad Tugiteenused, sh KOV toetus				
Vormistatakse haldusaktina	Kui õppenõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee	Nõustamismeeskond annab lapse arengu toetamiseks ja õppe ning	KHS	Rajaleidja spetsialistid	https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018014

nõustamismeeskonna soovitused	korraldamiseks on vaja ametlikku otsust ehk haldusakti, siis sellise otsuse teeb lapsevanema taotluse alusel kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev kooliväline nõustamismeeskond. Otsus edastatakse lapsevanemale või lapse seaduslikule esindajale Lapsevanem võib enda soovil koolile edastada nõustamismeeskonna otsuse. Haridusasutus saab läbi EHIS-e nõustamismeeskonna otsuse siis, kui lapsevanem on koolile andnud kirjaliku nõusoleku Otsus on lapsevanemale soovituslik, kuid kui vanem avaldab soovi	kasvatuse korraldamiseks soovitusi: 1) tõhustatud toe ja eritoe rakendamiseks, sh õppe korralduseks, õpilase erivajadusi arvestava õpikeskkonna kujundamiseks ja tugispetsialistide teenuse rakendamiseks; 2) riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste vähendamiseks ja asendamiseks; 3) kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamiseks; 4) lihtsustatud, toimetuleku ja hooldusõppe rakendamiseks; 5) terviseseisundist tuleneva koduõppe rakendamiseks; 6) lapse koolivalmiduse kohta ja koolikohustuse täitmise edasilükkamiseks;			

	otsust rakendada, siis koolile ja koolipidajale kohustuslik.	7) koolikohustuslikus eas olevale õpilasele mittestatsionaarse õppe rakendamiseks; 8) haridusliku erivajadusega lapse arendamiseks vajalike tingimuste rakendamiseks koolieelses lasteasutuses ja sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks vastavalt koolieelse lasteasutuse seaduse § 6 lõigetele 5 ja 6. Soovitustena kaalutavaid tugimeetmeid analüüsitakse lapse huve arvestavalt lühi- ja pikaajalises perspektiivis ning kirjeldatakse vähemalt: 1) tugispetsialistide või teiste õpilast õppetöös abistavate spetsialistide teenuse vajadust, iseloomu ja mahtu;			

		2) õppekava ja õppevara kohandamise ning individualiseerimise vajadust; 3) kaasava õppekorralduse soovitusi, sh sobiva õpi- ja arengukeskkonna tagamiseks vajalikke tingimusi; 4) haridusasutuses lapse toimetuleku toetamiseks väljaspool kooli teadaolevalt lapsele pakutavaid sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna jm teenuseid (teraapiad, karjääriteenused jms); 5) muid lapse või õpilase haridusliku erivajaduse spetsiifikast tulenevaid õppekorralduslikke meetmeid ja nende rakendamise aega.			
Soovituse teatavaks tegemine	Soovitus tehakse vanemale teatavaks taotluses märgitud viisil.	Soovituse andmekoosseis	EHIS	Vanem Haridusasutuse spetsialist	https://www.riigiteataja.ee/akt/114022018014

	Pärast seda, kui vanem on andnud õppeasutusele nõusoleku soovituse rakendamiseks, kannab nõustamismeeskond soovituse viie tööpäeva jooksul Eesti Hariduse Infosüsteemi õpilaste, üliõpilaste ning arst-residentide alamregistrisse.				
Vormistatakse haridussoovitused	Kui lapsevanem käib lihtsalt õppenõustamisteenusel, siis kool võib neid spetsialisti arvamusi arvesse võtta, aga see pole talle kohustuslik.	Soovituse andmekoosseis	KHS Vanem Haridusasutus	Vanem Haridusasutuse spetsialist Rajaleidja spetsialistid	
Järeltegevused	Lapsevanema ja tugivõrgustikuga koostöös analüüsitakse rakendatud meetmete tulemuslikkust. Vajadusel nõustatakse osapooli ja	Olemasolevate andmete alusel	KHS		

	korrigeeritakse tugiteenuseid				

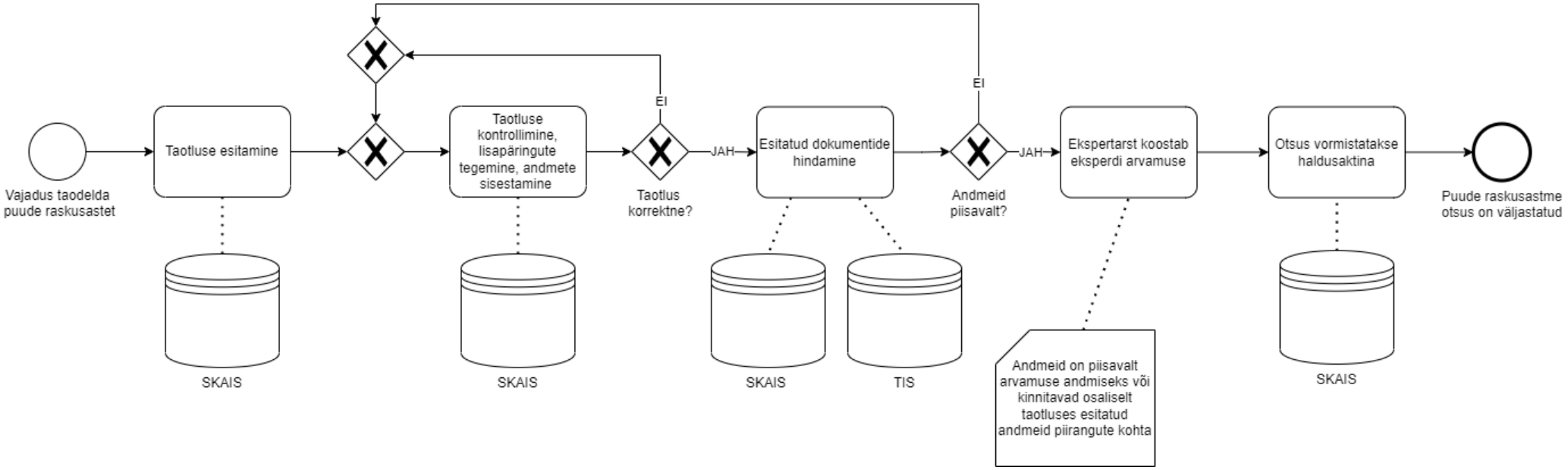
5.8 Puude raskusastme taotlemine

Puude raskusastme taotlemine on erinev üle ja alla 16-aastastel lastel.

Alla 16-aastase lapse puude raskusastme taotlemine

Puude raskusastme taotlus esitatakse SKA -le alla 16- aastasel lapsel, kes vajab eakaaslastest rohkem kõrvalabi söömisel, hügieenitoimingutes, riietumisel, liikumisel ja suhtlemisel. SKA ekspertarst hindab taotluse ja lapse terviseandmete (sealhulgas koolivälise nõustamismeeskonna hinnangu ning kohaliku omavalitsuse juhtumiplaani) põhjal, millise raskusastme ja funktsiooni kõrvalekaldega puue lapsel on. Kerget puude raskusastet Eestis ei tuvastata. Ekspertiis on dokumendipõhine ja toimub taotluses märgitud asjaolude, e-tervise infosüsteemi (Digilugu) kantud terviseandmete ja muu esitatud tõendusmaterjali (audiogrammid, glükosensori näidud jms) alusel. Kui lapsele on koostatud koolivälise nõustamismeeskonna otsus, kohaliku omavalitsuse poolt koostaud juhtumiplaan või muu oluline lisadokument, palub sotsiaalkindlustusamet need taotlusele lisada.

Alla 16-aastase lapse puude raskusastme taotlemise sündmusi kujutab järgmine protsessijoonis:

Joonis 8: Alla 16-aastase lapse puude raskusastme taotlemine.

Sündmuste kirjeldus

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel (https://www.riigiteataja.ee/akt/13114771?leiaKehtiv)

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurde-pääs	Viide
Taotluse esitamine	Puude raskusastme tuvastamiseks esitab lapse seaduslik esindaja SKA-le taotluse, milles kirjeldatakse lapse hakkamasaamist põhitegevustel ning lisab taotlusele terviseseisundit, esinevaid piiranguid ja seni saadud sotsiaal- või haridusteenuseid kirjeldavad dokumendid, kui neid on (nt KOV juhtumiplaan, hariduse tugispetsialistide teenuste kokkuvõte vms).Taotleja nõusolekul kasutatakse ravi käigus edastatud terviseandmeid tervise infosüsteemist. Vanem/eeskostja saab taotluse puude raskusastme tuvastamiseks esitada: • SKA iseteeninduses • digiallkirjastatule ekirjaga • käsitsi täidetult saata käsipostiga täita kohapeal klienditeeninduses	1. Lapse ja esindaja a. ees- ja perenimi b. isikukood/ IK puudumisel sünniaeg ja sugu 2. Kontaktandmed: a. e-post b. telefoninr 3. Pangarekvisiidid: a. arvelduskonto nr b. ees- ja perenimi c. isikukood 4. Puudekaardi kättetoimetamine: a. aadress 5. Terviseseisundi kirjeldus 6. Raviarstid ja teised spetsialistid a. ees- ja perenimi asutus/eriala	SKAIS	Vanem SKA menetleja	Taotlused, blanketid

Taotluse kontrollimine	Menetleja kontrollib, kas on viimase aasta jooksul digiloos sissekandeid kp aluse. Menetleja ei näe digiloos terviseandmeid ega diagnoose. Vajadusel teeb SKA raviarstile päringu täiendavate andmete osas, kui nende lisamine tervise infosüsteemi ei ole olnud võimalik (nt röntgenuuring, audiogramm vms).	TIS sissekanded kuupäeva alusel	TIS SKAIS	SKA menetleja SKA ekspertarst	Puude raskusastme tuvastamise tingimused ja kord ning puudega tööealise inimese toetuse tingimused
Esitatud dokumentide hindamine	Hinnatakse, millised on inimese struktuuri- ja funktsiooni kõrvalekalded, mistõttu laps ei pruugi toime tulla igapäevategevustestega (söömine, liikumine, hügieenitoimingud…) ja piirangute esinemise sagedust. Hinnatakse ka kompenseeritust ravi, ravimite ja teenustega, sh võimaluste piires seni osutatud sotsiaalse rehabilitatsiooni kompleksteenuse ja teiste sekkumiste tulemuslikkust.	Olemasolevate andmete põhjal	TIS SKAIS	SKA ekspertarst	Puude raskusastme tuvastamise põhialused lastel
Eksperdi arvamuse koostamine	Antakse arvamus taotleja kehalise ja vaimse võimekuse valdkondades piirangute esinemise või puudumise kohta, puude raskusastme, puude liigi, seisundi muutumise prognoosi ja	Olemasolevate andmete põhjal	SKAIS	SKA ekspertarst	Puude raskusastme tuvastamise põhialused lastel

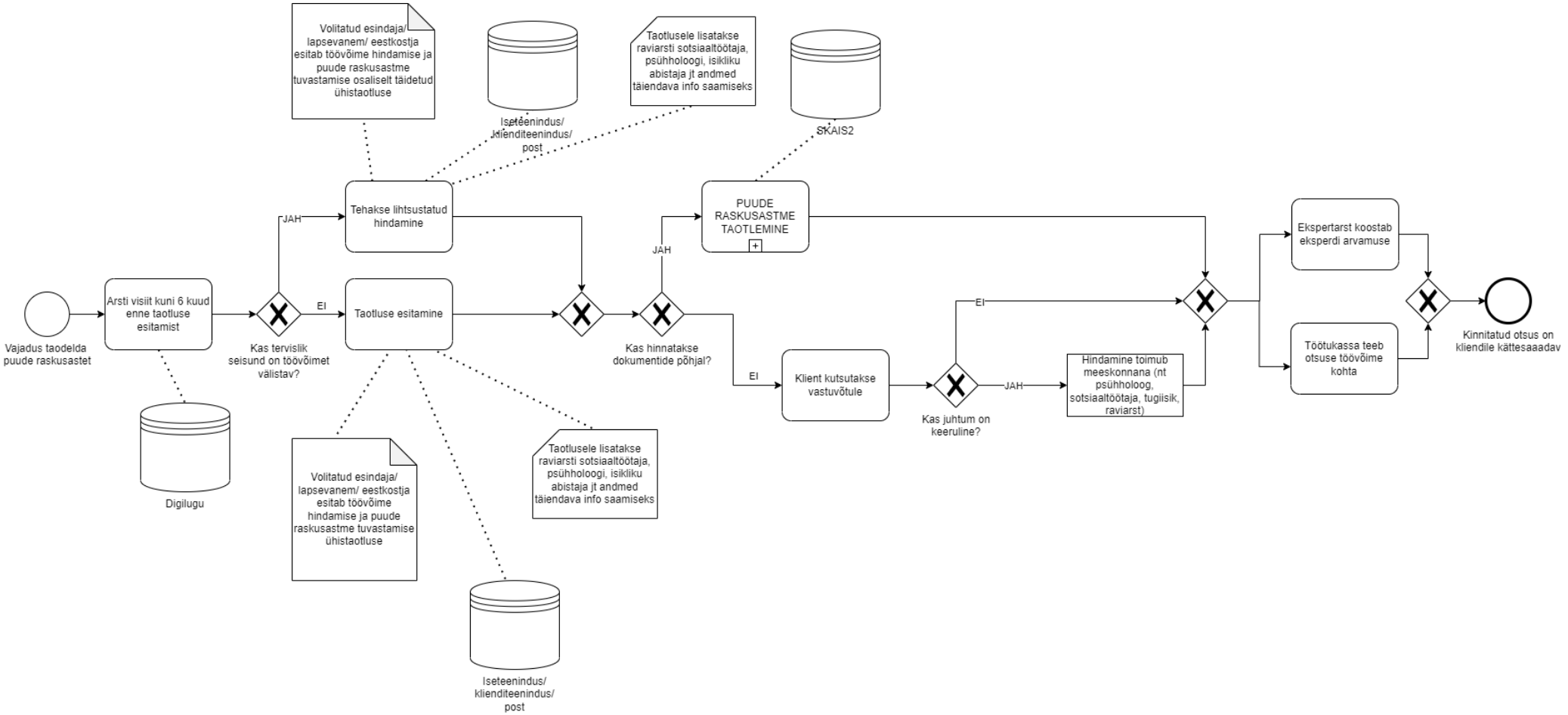
	puude kestuse kohta koos asjakohaste põhjendustega. Sotsiaalse rehabilitatsiooni kompleksteenuse, sotsiaalteenuste (nt tugiisik, sotsiaaltransport jne) ja abivahendite vajaduse kohta arvamuse andmine ei ole eksperdiarvamuses kohustuslik, aga ekspertarst võib vajadusel sellekohased hinnangud lisada.				
Haldusotsuse vormistamine	Eksperdiarvamuse alusel koostatakse haldusakt, mis on taotlejale nähtav SKA iseteeninduse veebikeskkonnas ning koos puudega isiku kaardiga saadetakse taotlejale ka teavituskiri otsuse kohta.	Eksperdi arvamus sisaldab: 1. puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise päev; 2. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele; 3. puude raskusastme kestus; 4. korduvekspertiisi taotlemise aeg; 5. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus; 6. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg. Haldusakt sisaldab:		SKA menetleja Vanem	Puude raskusastme tuvastamise põhialused lastel

		1. puude raskusastme tuvastamise/mittetuvastamise otsus; 2. puudega lapse sotsiaaltoetuse määramise otsus puudega isiku kaardi väljastamine.			

Üle 16-aastase lapse puude raskusastme taotlemine

Üle 16-aastast last loetakse töövõimeliseks ning puude raskusastme taotlemine käib toimub koos töövõime hindamisega neil, kelle igapäevane tegutsemine ja ühiskonnaelus osalemine on raskendatud, piiratud või takistatud.

Puude raskusastme taotlus esitatakse koos töövõime hindamise taotlusega Töötukassale. Töötukassa ekspertarst hindab töövõimet, arvestades terviseseisundit digiloo terviseandmete põhjal ja kliendi poolt ühistaotlusele märgitud hinnangut tegutsemisvõimele. Enne töövõime hindamise taotlemist on oluline, et perearst või eriarst oleks teinud terviseseisundit ja sellest tingitud piiranguid kirjeldava sissekande e-tervise infosüsteemi (Digilugu) viimase poole aasta jooksul.

Joonis 9: Üle 16-aastase lapse puude raskusastme taotlemine

5.9 Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenused lastele

Sotsiaalne rehabilitatsioon on mõeldud kõigile puudega lastele ja osalise töövõimega (kes ei tööta, ei õpi ega ole töötuna arvel) või puuduva töövõimega alaealistele, kes vajavad abi erivajadusest tulenevate toimetulekuraskustega kohanemisel. Rehabilitatsiooni eesmärgiks on õpetada ja arendada laste igapäevaelu oskusi, suurendada tema võimalusi ühiskonnaelus osaleda, toetada õppimist ja arendada eeldusi töövõime teatud tasemel omandamiseks või taastamiseks. Sotsiaalne rehabilitatsioon on kompleksne teenus, st et lapsel on mitu probleemi, mille lahendamine ei ole võimalik üksikteenuste (nt psühholoog, tugiisik, taastusravi) abil, vaid nõuab mitme eriala spetsialistide (rehabilitatsioonimeeskonna) sekkumist. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust korraldab sotsiaalkindlustusamet.

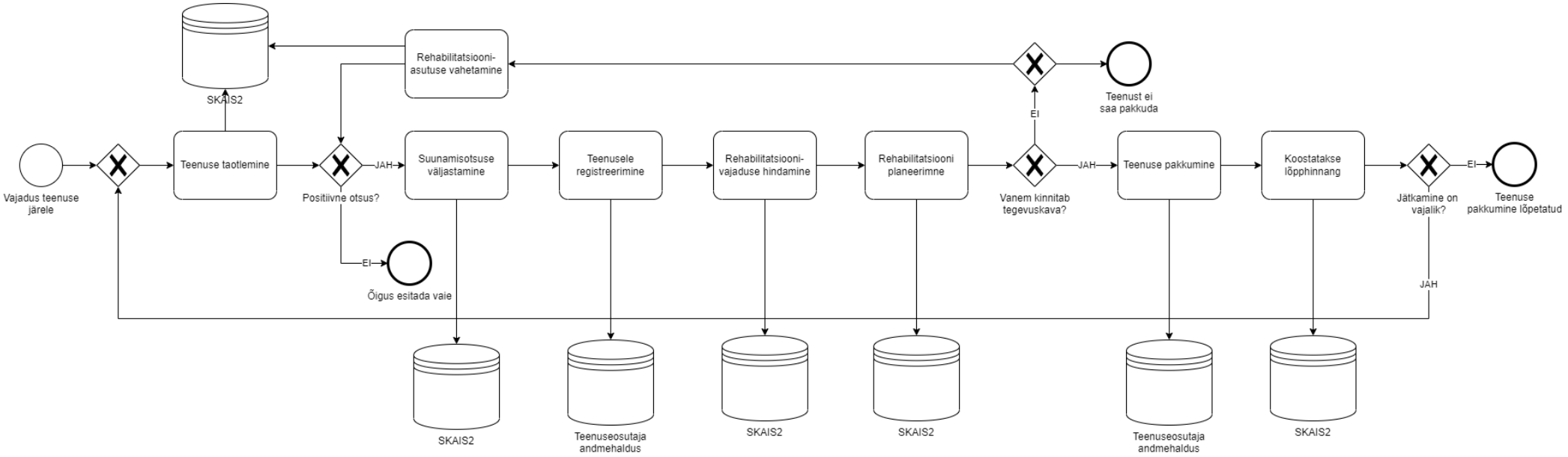
Sotsiaalse rehabilitatsiooniteenust alaealistele saavad taotleda:

alla 16-aastased lapsed, kellel on määratud puude raskusaste (keskmine, raske või sügav puue);

puudega või töövõime kaotuse protsendiga või invaliidsusgrupiga või osalise töövõimega tööealised (16-aastased kuni vanaduspensionieelised), kes ei tööta, ei õpi ega ole töötuna arvel ja kellel sotsiaalkindlustusamet on tuvastanud vajaduse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse järele;

alla 18-aastased lapsed, kelle kohalik omavalitsus on tunnistanud abivajavaks lapseks lastekaitseseaduse tähenduses ja andnud hinnangu tema sotsiaalsele rehabilitatsioonile suunamise vajaduse kohta (abivajavaks tunnistatud lapsel ei pea olema tuvastatud puuet), ja esmasesse psühhoosi haigestunud inimene, kellel ravimeeskond on tuvastanud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse.

Rehabilitatsiooniteenuseid osutatakse rehabilitatsiooniplaani tegevuskava järgi nii individuaalselt kui ka grupis. Iga teenuse hinna sisse kuulub võrgustikutöö, eeltöö, otsene klienditöö, järeltöö ja dokumentatsiooni täitmine. Isiku seisundi hindamine on üks osa teenusest ning teenuse sisaldab ka abivahendite vajaduse hindamist, sobiva abivahendi soovitamist ja kasutama õpetamist (võimaluse korral isikutegevuskeskkonnas), vajaduse korral (kui puuduvad spetsiifilised teadmised või õigus abivahendit määrata) vajaliku abivahendi määramiseks teise spetsialisti poole pöördumise soovitamist.

Joonis 10: Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamise protsessidiagramm

Sündmuste kirjeldus

Sündmus	Kirjeldus	Andmed/tegevused	Seotud süsteemid	Juurdepääs	Viide
Teenuse taotle-mine	Rehabilitatsiooniteenuse saamiseks tuleb esitada taotlus. Taotluse võib esitada	Taotluses märgitakse järgmised and-med: 1) nimi ja isikukood, kontaktandmed (postiaadress, telefoninumber, e-	SKAIS	SKA spetsialist	https://sotsiaalkindlustu-samet.ee/asutus-uudised-ja-

	KOV lastekaitsetöötaja või lapse seaduslik esindaja.	posti aadress) ja arvelduskonto number; 2) seadusliku esindaja korral esinduse alus, esindaja nimi ja isikukood, esindaja kontaktandmed (postiaadress, telefoninumber, e-posti aadress) ja arvelduskonto number; 3) märge, mil viisil ja mis aadressil soovitakse Sotsiaalkindlustusametilt dokumente ja teateid saada (e-postiga, e-postiga krüpteeritult, posti teel tähtkirjaga, posti teel lihtkirjaga, klienditeeninduses, iseteeninduses portaalis); 4) märge, kas 16-aastase või vanema isiku toimetulekuvõime on pärast viimast puude või töövõime hindamist muutunud (paranenud, halvenenud, ei ole muutunud, on väga muutlik); 5) märge, kas ja millist abi 16-aastane või vanem isik vajab Sotsiaalkindlustusametis sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse hindamisel (saatja, tugiisik, viipekeele tõlk või muu abi); 6) kinnitus sotsiaalse			kontakt/dokumendid/taotlused-blanketid#rehabilitatsioon https://www.riigiteataja.ee/akt/119122017013

		rehabilitatsiooni teenuse vajaduse tuvastamise ja teenuse osutamise raames isiku delikaatsete isikuandmete teenuseosutajale edastamisega nõustumiseks; 7) kinnitus, et isik ei ole töötuna arvele võetud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel; 8) kinnitus, et isik ei ole hõivatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 6 lõike 5 punktides 3–5[1] nimetatud tegevusega ega omanda põhi-, üldkesk-, kutse- või kõrgharidust; 9) taotluse esitamise kuupäev; 10) taotleja allkiri.			
Suunamisotsuse väljastamine	Kui alaealisel on õigus teenust saada, väljastab SKA suunamisotsuse. Suunamisotsus kehtib kuni kaks aastat, mille jooksul on inimesel õigus rehabilitatsiooniteenust saada. Inimesel on kohustus 60 päeva jooksul teenuseosutaja juures ennast registreerida. Teenust rahastatakse riigieelarvest, kui aga riigieelarves ei	Suunamisotsusesse märgitakse: 1) erihoolekandeteenust saama suunatud isiku ja olemasolu korral tema seadusliku esindaja nimi, isikukood või sünniaeg ja kontaktandmed; 2) teenus, mida saama isik on suunatud; 3) tähtaeg, mille jooksul isikul on õigus teenust saada; 4) selle erihoolekandeteenuse osutaja nimi ja kontaktandmed, kelle	SKAIS	SKA spetsialist	https://www.riigiteataja.ee/akt/128042022009

	ole teenusele suunamiseks piisavalt raha, pannakse inimene teenuse järjekorda.	juurde isik teenust saama on suunatud; 5) teenuse saamise eesmärk; 6) teenuse osutamise kestus ja tegevuste soovituslik sagedus; 8) muu teave, mis on seotud kohtumäärusega hoolekandeasutusse paigutatavale isikule teenuse osutamisega. Otsuse juurde kuulub lisa, milles on teenuste kaupa näidatud, kui suure summa eest saab kalendriaastas teenuseid kasutada.			
Teenusele registreerimine	Peale SKA poolset positiivse suunamisotsuse väljastamist on vaja registreerida sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusele rehabilitatsioonia-sutusse. Asutuste nimekiri väljastatakse koos otsusega ja nimekirjast on võimalik valida lapsele sobivam ja võimalikult lähedal asuv teenuseosutaja. Peale rehabilitatsiooniteenusele registreerimist asutusse, võtab asutus ise abivajava lapse/tema	Helistamise või e-kirjaga tehtud registreerimise info	Teenuseosutaja andmehaldus	Teenuseosutaja Vanem	

	võrgustikuliikmetega ühendust ning pakub välja aja rehabilitatsioonivajaduse hindamiseks.				
Rehabilitatsioonivajaduse hindamine	Rehabilitatsioonivajaduse hindamise eesmärk on inimese terviseolukorrast põhjustatud tegevus- ja osalusvõime piirangute hindamisele tuginedes inimese rehabilitatsioonivajaduse väljaselgitamine ja vajadusel tema seostamine rehabilitatsioonimeetmetega. Rehabilitatsioonivajaduse hindamine on personaalne, tugineb inimese reaalsele olukorra ja vajaduste hindamisele; loob eelduse rehabilitatsiooniks eraldatud vahendite ressursisäästlikuks ja tulemuslikuks kasutamiseks.	Hinnatakse õigustatust sotsiaalsele rehabilitatsiooni teenusele: • **Üldandmed.** Täpsustatakse andmeid seoses vanuse, puude, elukoha, elukorralduse, perekonnaseisu, hariduse ja töötamisega. • **Varasemalt saadud teenused**. Kirjeldatakse varasemalt saadud abi näiteks kohalikust omavalitsusest, pere- või eriarstilt, erihoolekande- või rehabilitatsiooniteenusest, ning selle tulemuslikkust. • **Tegevus- ja osalusvõime hindamine**. Hinnatakse abivahendite või teise inimese abi vajadust ning terviseolukorra on mõju igapäevasele toimetulekule kuues peamises eluvaldkonnas.	SKAIS	Juhtumikorraldaja	https://www.tallinn.ee/et/media/294675

		Hindamise kokkuvõte. Kokkuvõte sisaldab otsust vajalike teenuste osas ning tegevuskava.			
Rehabilitatsiooni planeerimne	Hindamistulemuste alusel koostatakse isiklik rehabilitatsiooni plaan. Sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan koosneb üld-, A-, B-, C- ja D-osast. Sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan koostatakse sotsiaalkaitse infosüsteemis.	Plaanis väga palju andmeid, vt.§ 3. Sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani ja sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse kindlaksmääramisel koostatava tegevuskava andmed	SKAIS	Juhtumikorraldaja	https://www.riigiteataja.ee/akt/119122017013
Rehabilitatsiooniasutuse vahetamine	Rehabilitatsiooniasutustes spetsialiseerumist ei ole välja kujunenud, mistõttu võib vanem teadmatusest sattuda teenuste järjekorda sellisesse asutusse, kus tema lapsele sobivat abi ei suudeta pakkuda ning abi osutamine ei ole enam õigeaegne. Samuti võib asutuse vahetuse vajadus olla tingitud elukohamuutusest.	Avaldus rehabilitatsiooniasutuse vahetamiseks: 1. Avaldaja andmed (isik, kelle kohta avaldus esitatakse): a. eesnimi b. perenimi c. isikukood d. postiaadress e. kontakttelefon f. e-posti aadress 2. Avaldaja seadusliku esindaja andmed: a. Seaduslik esindaja on: i. alla 18-a lapse vanem	SKAIS	SKA spetsialist	https://sotsiaalkindlustusamet.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/dokumendid/taotlused-blanketid#rehabilitatsioon

		ii. eeskostja b. Juriidilise isiku nimi ja postiaadress (juhul, kui eestkostjaks on juriidiline isik) c. eesnimi d. perenimi e. isikukood f. postiaadress g. kontakttelefon h. e-posti aadress 3. Asutuse vahetamise põhjus: 4. Asutus, kuhu soovitakse minna: Soovitava infokanali märkimine			
Teenuse pakkumine	Teenuseid osutatakse nii individuaalselt kui ka perele või grupis, välja arvatud arsti teenus, mida osutatakse ainult individuaalselt. Teenus on ajaliselt piiritletud, st seda osutatakse seatud eesmärgi täitmiseks vajaliku aja jooksul. Iga rehabilitatsiooniperioodi lõppedes hindab	Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusel tuleb inimesel aktiivselt osaleda vastavalt rehabilitatsiooniteenuse osutaja poolt koostatud tegevuskavale ja rehabilitatsiooniplaanile. Andmestikus märgitakse järgmised andmed: 1) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi; 2) sotsiaalse rehabilitatsiooni	Teenuse-pakkuja andmehaldus	Teenuseosutaja	https://sotsiaalkindlustusamet.ee/puue-ja-hoolekanne/sotsiaalne-rehabilitatsioon

	rehabilitatsiooniteenuse osutaja teenuse tulemuslikkust, jätkamise vajadust ning uuele taotlusele järgneb uus teenuse vajaduse hindamine.	teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsuse number ja kuupäev; 3) isiku nimi ja isikukood; 4) teenuse üldeesmärk vastavalt sotsiaalse rehabilitatsiooni plaanile, rehabilitatsiooniprogrammile või sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse kindlaksmääramisel koostatud tegevuskavale; 5) teenuse osutamise kuupäev ja märge, kas alla 16-aastane laps käis teenust saamas koos saatjaga ning kas laps ja/või tema saatja kasutasid majutust. Teenust osutanud spetsialist märgib saatjaga käimise ja lapse ning saatja majutuse andmed iga teenusel osaletud kuupäeva kohta eraldi; 6) teenuse kood ja nimetus vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivate tegevuste loetelule; 7) teenuse maht tundides (1 tund = 60 min), sealhulgas sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani koostamisel isikuga vahetuks kohtumiseks kasutatud			

		aeg; 8) teenuse sisu kirjeldus: rehabilitatsiooniplaani koostamiseks toimunud kohtumised, meeskonnatöö, andmete kogumine ja rehabilitatsiooniplaani vormistamine, millises valdkonnas ja keda nõustati/juhendati, tehtud hindamised/teraapiad/tegevused/õpetused, vahehindamise tulemused jm vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivate tegevuste loetelus kirjeldatud teenuste sisule; 9) teenuse mõju isikule: areng sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsuses nimetatud rehabilitatsioonivaldkonnas, muutused suhtumises ja käitumises, tagasilangus jm. Mõju hinnatakse teenuse osutamise lõpetamisel. Kui isiku kohta esitatakse sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani D-osa või rehabilitatsiooniprogrammi tulemuslikkuse hinnang, siis lisatakse see andmestikule ja sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse mõju või tulemuslikkust käesoleva punkti kohaselt eraldi ei kirjeldata;			

		10) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust vahetult osutanud rehabilitatsioonimeeskonna spetsialisti nimi ja eriala.			
Lõpphinnangu kootamine	Rehabilitatsiooniteenuse tulemuslikkus kajastatakse rehabilitatsioonimeeskonna poolt koostatud lõpphinnangus ehk D-osas.	Sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) peab sisaldama järgmisi andmeid: 1) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi; 2) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsuse number ja kuupäev; 3) isiku nimi; 4) sotsiaalse rehabilitatsiooni valdkond (elamine; õppimine; suhtlemine ja vaba aeg; töövõime eelduste arendamine / töötamine) ja seatud eesmärkide mõõdetavad tulemused (märkida, kas eesmärk on täidetud, osaliselt täidetud (märkida, millises osas eesmärk täideti ja mis jäi saavutamata) või täitmata); 5) põhilised asjaolud, mis takistasid eesmärgi saavutamist; 6) põhilised asjaolud, mis	SKAIS	Teenuseosutaja	https://www.riigiteataja.ee/akt/119122017013

		soodustasid eesmärgi saavutamist; 7) rehabilitatsiooniplaani muutmise põhjendus; 8) soovitused edaspidiseks (sh soovitused kodusteks tegevusteks), isikule vajalikud jätkuteenused, teenuse osutamise käigus selgunud abivahendite vajadus (märkida abivahendi nimetus ja millises keskkonnas isik seda vajab – lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne; täiendavalt märkida abivahendi ISO-kood vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 48 lõike 2 alusel kehtestatud abivahendite loetelule); 9) hinnangu koostajate nimi, allkiri ja kuupäev.			

6 TO-BE äriprotsesside kaardistus

Ülevaade

Käesolevas peatükis kirjeldatakse osapoolte intervjuudest saadud info põhjal sihtrühma abivajaduse määramisega seotud digitaliseeritud andmevahetuse pakkumiseks vajalik protsessikaardistus (To-Be), mis annab ülevaate osapooltest, infosüsteemidest ja vahetatavatest andmetest. Olemasoleva ja muu kättesaadava informatsiooni põhjal analüüsisime võimalusi andmete jagamiseks soovitud osapooltega. Kaardistasime võimalikud osapooled osateenuste osutajate tasemel ning nende õigused andmeid jagada ja näha. Analüüsime jagatavaid andmete osiseid ning tehnilist võimekust erinevaid osiseid vajalikul viisil ja osapooltele jagada. Selgub, kuidas ja milliseid andmeid kogutakse, kuidas ja millised andmed on osapooltele kättesaadavad ning millisel ajahetkel on kättesaadavad. Läbi on viidud sihtrühma abivajaduse määramisega seotud digitaliseeritud andmevahetuse realiseerimise õiguslik analüüs ning kaardistatud kavandatud protsesside rakendamiseks vajalikud õiguslikud muudatused.

Töötubades kogutud info põhjal on modelleeritud osapoolte tegevused ja andmete liikumine üldise ülevaatena ja osateenuste kaupa. Kujutatud on protsesside raames tulevikus toimuvate tegevuste käik, et oleks võimalik aru saada, mida infosüsteem peab tegema hakkama. Välja on toodud äriprotsesside BPMN diagrammid koos lühikese kirjeldusega, mis sisaldavad teenuse protsessi kirjeldust tulevikuvaates. Tulevikuvaates lisanduvad protsessiosad on joonistel märgitud rohelise värviga. Kaardistatud on abivajaduse määramiseks vajalikud andmekoosseisud, andmevood, andmete kvaliteedi ja andmeid tekitavad tööprotsessid ja seotud osapooled.

Protsessi lisatud andmevoo peamisteks komponentideks on protsessid, andmehoidlad ja andmeallikad. Andmeallikad sisestavad ja saavad infot ning andmevoog näitab, kust kuhu andmed liiguvad. Andmehoidlad näitavad, kus infot hoitakse ning protsessid näitavad, kus toimub andmete töötlus.

Infosüsteemi andmekoosseis on kirjeldatud ärivaates, mis on keskendunud infosüsteemis töödeldavate andmete sisulisele kirjeldamisele. Ärikirjeldus on suunatud inimesele, ülevaate saamiseks infosüsteemis hoitavatest andmetest.

Et tagada andmete kvaliteet andmevahetuse digitaliseerimise protsessis on lähtutud printsiibist, et andmete võtmine toimub võimalikult tekkimise (või riigi infosüsteemi hõlvamise) kohalt. Siin lähtume eelkõige põhjendusest, et tekkekohal on andmete autentsuse säilumine kõige tõenäolisem ja andmete liikumisega tekkekohalt teistesse süsteemidesse võib kaasas käia andmete muutumine. See põhimõte ei ole tõenäoliselt alati rakendatav, kuna proaktiivse protsessi jaoks vajalike otsuste tegemiseks on oluline ka käideldavus ehk andmetele ligipääsetavus. Näiteks TIS-ist pärinevate

andmete kasutamine väljaspool meditsiinisüsteemi võib olla raskendatud. Samuti eeldame KHS-is loodud andmete kasutamist EHIS-e vahendusel. Ühe põhjusena on siin asjaolu, et kuna EHIS on keskne, kõrgkäideldav süsteem, kuhu kogutakse kokku erinevates kohtades (alus- ja üldharidusasutus, Rajaleidja nõustamiskeskus) tekkivad üheliigilised andmed, siis on andmeid lihtsam võtta kesksest süsteemist. Samast printsiibist lähtume, kui ei eelda andmete kogumist erinevatest meditsiiniasutustes kasutatavatest infosüsteemidest, vaid TIS-ist, sest tervise infosüsteem koondab ja teeb digitaalselt kättesaadavaks patsiendi tervikliku haigusloo.

Kirjeldatud teenuseni jõudmine eeldab mitme asutuse koostööd, et diagnoosiga seotud teenused siduda inimese jaoks üheks teenuseks. Käesolev projekt lähtub protsesside kaardistusel järgnevatest diagnoosidest:

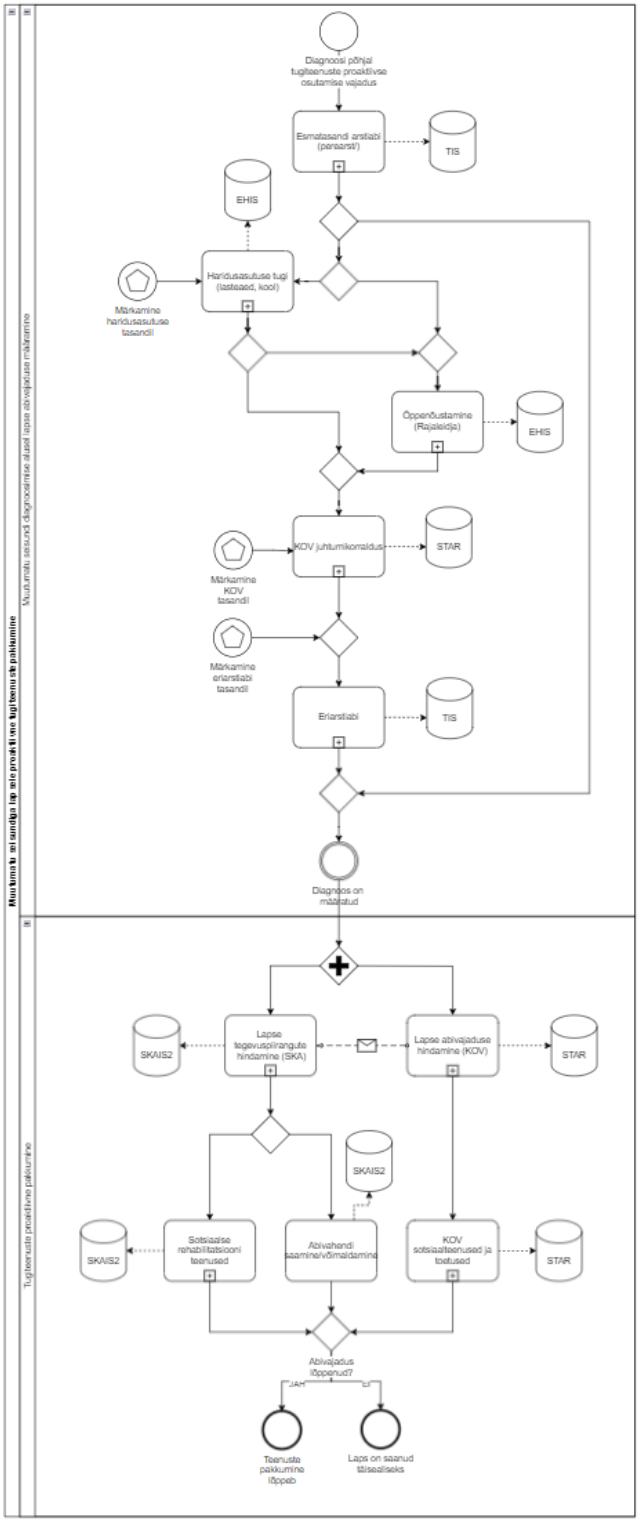
- mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72)
- diabeet (E10)
- ATH (F90)
- vähidiagnoos (C00-97)
- komppöid (Q66)
- mõlema silma pimedus (H54)

Analüüsi kaasatud erinevate osapoolte abil selgitati välja kasutajate ühtsed vajadused andmevahetuse digitaliseerimise lahendusele:

- lahenduse kasutamine peab olema lihtne ja loogiline
- protsess peab vältima dubleerimist
- lahendus peab vähendama halduskoormust
- lahendus peab võimaldama valdkondadeülest koostööd, sh andmete jagamist
- lahendus peab võimaldama ülevaadet kogu protsessist

Käesolevas analüüsis on arvestatud erivajadusega laste tugisüsteemi reformi käigus Sotsiaalministeeriumi poolt valminud erivajadustega laste tugisüsteemide kirjeldustega ning analüüsi ja ettepanekutega erivajadustega laste tugisüsteemide korrastamise kohta 2021.

Üldine protsessijoonis

Joonis 11: Üldine protsessijoonis

Sündmusteenuse algus ja lõpp

Analüüsis käsitletavate diagnoosidega lapsele teenuse proaktiivne pakkumine algab diagnoosi panemisest, mis põhjustab abivajadust tingiva seisundi. Eel- ja tugitegevustena käsitletakse vajaliku info ja märkamiste jäädvustamist, mis oluliseks sisendiks proaktiivse protsessini jõudmisel. Need võivad olla näiteks EHIS-es salvestatud erivajaduste- ja tugiteenuste kirjeldused või TIS-is olevad andmed. Protsess lõppeb abivajaduse lõppemise või lapse tööealiseks saamisega.

Eristame kaardistuses kahte suuremat äriprotsessi, mis koosnevad erinevatest osaprotsessidest. Äriprotsessidesse kuuluvate osaprotsesside kulgemine ei pruugi olla lineaarne, erinevused on juhtumipõhised ning sõltuvad konkreetse juhtumi asjaoludest. Osaprotsesside kirjelduse jaotuses on lähtutud osaprotsessi omanikuks olevast asutusest.

Jagatavad andmed sõltuvad vaataja rollist ning andmete nägemise õigustest. Kõikides osaprotsessides jagatakse eelnevas protsessis sisestatud:

- Lapse isikuandmeid - Nimi, perenimi, isikukood, sünniaeg
- Lapse seadusliku esindaja/eestkostja isikuandmeid (edaspidi: vanem)- Nimi, perenimi, isikukood, sünniaeg.
- Vanema/eeskostja kontaktandmed- email, telefon, aadress

Üldine ülevaade

1. **Muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramine**. Protsessi ei ole võimalik vaadelda lineaarsena, võimalike sisenemiskohti lapse abivajaduse määramise etapis on mitmeid. Protsess algab märkamisega, mis indutseerib tervishoiu poole pöördumise. Meditsiinisüsteemis tuvastatakse lapsel tervisekahjustus ehk pannakse diagnoos. Arstivisiitide käigus tekib esmane dokumenteeritud info lapse võimalikust täiendavast abivajadusest. Vanem annab nõusoleku andmete jagamiseks spetsialistidega erinevate vajalike toetavate meetmete pakkumiseks. Nõusoleku mitteandmine või keeldumine katkestab proaktiivse protsessi ning laps saab abi n-ö täna kehtivate tavaprotsesside alusel, kui vanem pöördub erinevate osapoolte juurde abi saamiseks. Protsess lõppeb diagnoosimise ning tegutsemises osalemise piirangute kirjeldamisega. Äriprotsessis eristame järgnevaid osaprotsesse:
    a. Esmatasandi arstiabi- Perearst või sünnitushaigla lastearst märkab kõrvalekallet arengust, teeb esmased uuringud, diagnoosib seisundi, võimalusel kirjeldab terviseseisundit laiemalt ning konsulteerib/ vajadusel suunab eriarstile. Kogutakse olulisi lisatakse tervisest tulenevad kanded lapse seisundi kohta TIS-i. Jagatavad andmed- patsienti puudutavad meditsiinilised andmed: raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed ning kutsed
    b. Haridusasutuse tugi- Kool/lasteaed võib olla abivajaduse esmane märkaja. Oluline on pakkuda vanemale nõustamist, et laps saaks võimalikult kiiresti vajalikku abi. Pakutav abi jaguneb kaheks: haridusasutuse siseselt pakutav ja õppenõustamise otsust eeldav abi. Kool ja lasteaed kannavad abivajava lapse kohta käiva info EHIS-esse. Jagatavad andmed: lasteaed- erivajadused ja tugiteenused, koolivalmiduse kaart; üldharidus-

erivajadused ja tugiteenused (õpilase individuaalse jälgimise kaart); nõustamismeeskonna otsused; erivajaduste andmete ajalugu; põhjendamata puudumised.

c. Õppenõustamine- Haridus- ja Noorteameti õppenõustamiskeskus Rajaleidja. Õppenõustamist võib küsida, kui laps on saanud koolis üldtuge või ka ilma üldtoe saamiseta. Kui õppenõustamise käigus selgub, et lapsele sobiva haridustee korraldamiseks on vaja ametlikku otsust ehk haldusakti (nt lasteaias sobitus- või erirühma määramiseks, koolimineku edasilükkamiseks, koolis lihtsustatud õppe rakendamiseks), siis sellise otsuse teeb taotluse alusel kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev kooliväline nõustamismeeskond. Nõustamise kohta käivad kanded tehakse Rajaleidja sisemisse infosüsteemi KHS-i, otsuse kohta kantakse märge EHIS-esse. Kui vanem annab nõusoleku haridusasutusele otsust näha, fikseeritakse nõusoleku andmise kuupäev ning seejärel tehakse kogu otsus EHIS-es nähtavaks ning haridusasutusel on kohustus otsust rakendada. Jagatavad andmed läbi EHISe- Nõustamismeeskonna otsused (üldharidus), Erivajadused ja tugiteenused (lasteaed).

d. KOV juhtumikorraldus- KOV saab märkamise (nt. kool, lasteaed, politsei). KOV pakub nõustamist, hindab olukorda, korraldab võrgustikutööd. KOV lastekaitsetöötaja lähtub juhtumiplaani koostades lapse heaolu kolmnurgast: https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustamisteenused/lapse_heaolu_kolmnurk_plakat_web.pdf (NB! käesoleval hetkel on heaolu hindamise käsiraamat ja kolmnurk uuendamisel ning uuendatud versioon lisatakse hiljemalt 2023. aasta lõpuks www.lasteabi.ee veebilehele.)
Kanded juhtumi kohta STAR-i. Jagatavad andmed- suhted sotsiaalvõrgustikuga; majanduslik olukord; eluase ja elukeskkond; terviseseisund ja toimetulek; sotsiaalne seisund, sealhulgas töötamine ja õppimine; varasemad hindamised.

e. Eriarstiabi- siia jõuab abivajaja reeglina suunamiskirjaga, kui esmatasandi arstiabi leiab, et eriarsti sekkumine on vajalik. Eriarstid võivad teha abivajava lapse kohta kanded asutuse siseses infosüsteemis. Olulised kokkuvõtted kantakse TIS-i. Jagatavad andmed- patsienti puudutavad meditsiinilised andmed: raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed, mis põhjustavad abivajadust või mõjutavad abivajaduse olemust.

2. **Tugiteenuste proaktiivne pakkumine**, mille käigus andmeid jagatakse vajalikul määral teenuste pakkumisega seotud spetsialistide vahel. Protsess algab diagnoosi saamisega, mis käivitab kaks paralleelset protsessi: KOV lapse abivajaduse hindamine ja SKA lapse tegevuspiirangute hindamine. Eelmises etapis kogutud andmeid kasutatakse protsesside sisendina. Vanemal on õigus pakutud teenuseid vastu võtta, neist loobuda või teenusel osalemist katkestada. Tugiteenuste proaktiivne pakkumine lõppeb abivajaduse lõppemise või lapse täisaliseks saamisega.

   a. Lapse tegevuspiirangute hindamine- Toimub esitatud dokumentide põhjal SKA ekspertarsti poolt. Puude raskusaste tuvastatakse muutumatu- progresseeruva seisundiga lastel kuni 16 aastaseks saamiseni, va reeglina esimesel taotlemisel või enne 3 aastaseks saamiseni. Kui lapsel on tuvastatud puude raskusaste, kinnitab vanem teenusele minemist ning talle väljastatakse SRT suunamine. SRT teenusele võib lapse suunata ka ilma puude raskusastet tuvastamata. Kõik kanded hindamise ja otsus kohta tehakse SKAIS2-i. Jagatavad andmed: Otsusel põhinevad teenused- abivahendi

soovitus, võimalikud teenused koos teenuseosutajate nimekirjaga, puudega isiku kaart, sotsiaaltoetus

b. Lapse abivajaduse hindamine- KOV spetsialist täiendab juhtumiplaani ja tegevuskava. Tekib nn teenuspakett teenustest ja mahtudest, mida on vaja osutada, mis on koostatud lapse tegevuspiirangute ja lapse abivajaduse hindamise põhjal. Vaidlustamise võimalus. Kanded juhtumi kohta STAR-i. Jagatavad andmed- Lapse ja kogu pere abivajaduse kirjeldus, puudega inimese sõiduki parkimiskaart.
c. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenused- teenuse osutaja hindab lapse vajadused ning koostab rehabilitatsiooniplaani, mille alusel laps hakkab teenustel käima. Teenuseosutajad kasutavad oma infosüsteeme, sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan koostatakse SKAIS-is. Jagatavad andmed: SRT lõpphinnang.
d. Abivahendite saamine/võimaldamine - Abivahendite saamiseks on vajalik arsti või spetsialisti tõend abivahendi vajaduse kohta. Abivahendeid on õigus määrata perearstil, üldarstil, arst-residendil, eriarstil, tegevusterapeudil, füsioterapeudil, rehabilitatsioonimeeskonnal, õel, ämmaemandal või logopeedil. Ilma puude raskusastmeta on soodustuse määr 50%; puude raskusastme tuvastamisel 90%. Abivahendite tehingud SKAIS2.

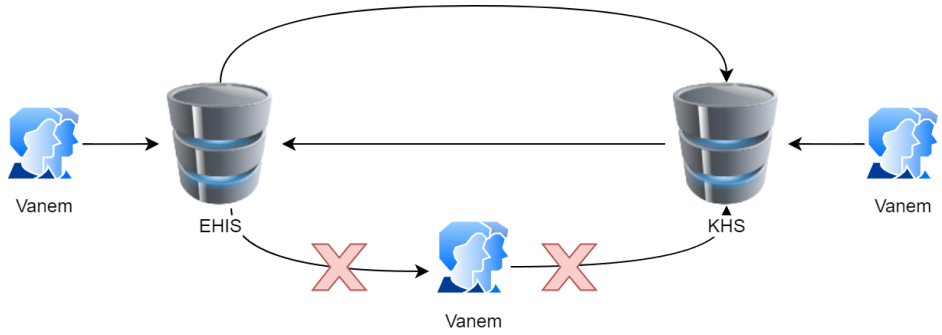
6.1 Andmete jagamise põhimõtted

Loodava toetusskeemi eesmärgiks on tõhustada asutuste vahelist koostööd ja luua koosvõimelisi asutuste ülest tugiteenuste proaktiivset pakkumist. Selleks eelduseks on avalikke teenuste pakkumine kättesaadavamalt, kasutajakesksemalt, ühtsemalt ja kuluefektiivsemalt. Proaktiivne teenusena käsitleme otsest avalikku teenust, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel. Proaktiivne teenus osutatakse automaatselt või isiku nõusolekul. Järgnevalt on analüüsitud põhimõtteid, kuidas võimaldada sihtrühma abivajaduse määramisega seotud andmete või selle osiste jagamine puudega lapse vanema poolt määratud isikutega.

Andmete ühekordse küsimise põhimõte

Avaliku teabe seadus ja Riikliku statistika seadus näevad andmete kogumisel ette nende ühekordse küsimise põhimõtte, et vähendada andmete esitajate halduskoormust ja tagada riigi tõhusam toimimine. Kui andmeid on kodaniku või ettevõtte käest juba küsitud, siis ei tohiks neid enam uuesti küsida, vaid tuleks kasutada riigi infosüsteemi juba hõivatud andmeid. Näiteks ei peaks vanem lapse isikuandmeid ja diagnoosi igas järgmises etapis uuesti esitama, vaid süsteemis liiguvad juba olemasolevad andmed.

Joonisel on kujutatud lihtsustatud mudel KHS-i ja EHIS-e vaheliste andmete ühekordse küsimise põhimõttest.

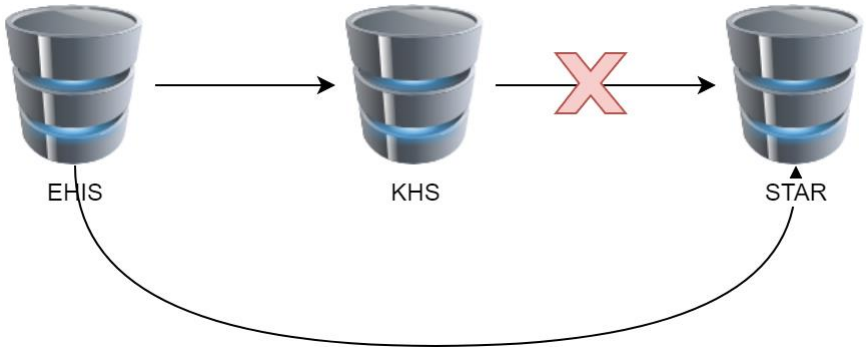

Joonis 11: KHS-EHIS ühekordse küsimise põhimüte

Andmekvaliteedi tagamine

Andmekvaliteedi tagamiseks tuleb tagada andmete võtmine võimalikult andmete tekkimise kohast ning andmetele ligipääsetavus. Võime eeldada, et tekkekohal on andmete autentsuse säilumine kõige tõenäolisem ning andmete liikumisega tekkekohalt teistesse süsteemidesse võib kaasas käia andmete muutumine. Andmekvaliteedi oluline mõõde on ka käideldavus - andmetele ligipääsetavus. Kui andmed tekivad hajutatult, paljudes kohtades, siis ei tarvitse nende kasutamisel alati minna tekkekohale tagasi olla efektiivne. Näiteks terviseandmed tekivad inimese teenindamisel erinevates meditsiiniasutustes. Nende andmete kättesaadavaks tegemiseks kogutakse terviseandmed keskssesse TIS-i.

Joonisel on kujutatud lihtsustatud mudel andmete võtmisest tekkimiskohast EHIS-e näitel, sest seal on need tõenäoliselt kõige autentsemad.

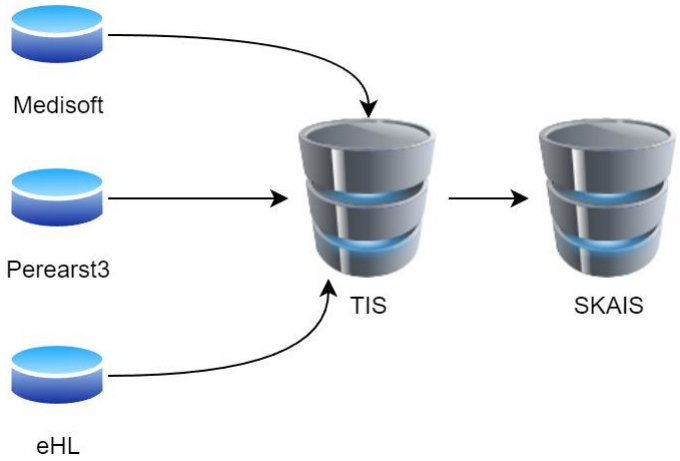

Joonis 12: Andmete võtmise tekkekoha näidis

Andmete võtmine kõige kvaliteetsemast allikast

Kui on loodud keskne, kõrgkäideldav süsteem, kuhu erinevates kohtades tekkivad üheliigilised andmed kokku kogutakse, siis on andmeid lihtsam võtta kesksest süsteemist. Eeldame, et andmeid kasutatakse allikast, kus andmete kvaliteet (sh käideldavus, vorming, kontrollitus, täielikkus) on kõige kõrgem. Näiteks TIS koondab ja teeb digitaalselt kättesaadavaks lapse tervikliku haigusloo, mis on kokku pandud erinevate tervishoiuteenuse osutajate andmete koondist.

Joonisel on kujutatud lihtsustatud mudel kõige kvaliteetsemate andmete kasutamisest tervise infosüsteemi näitel.

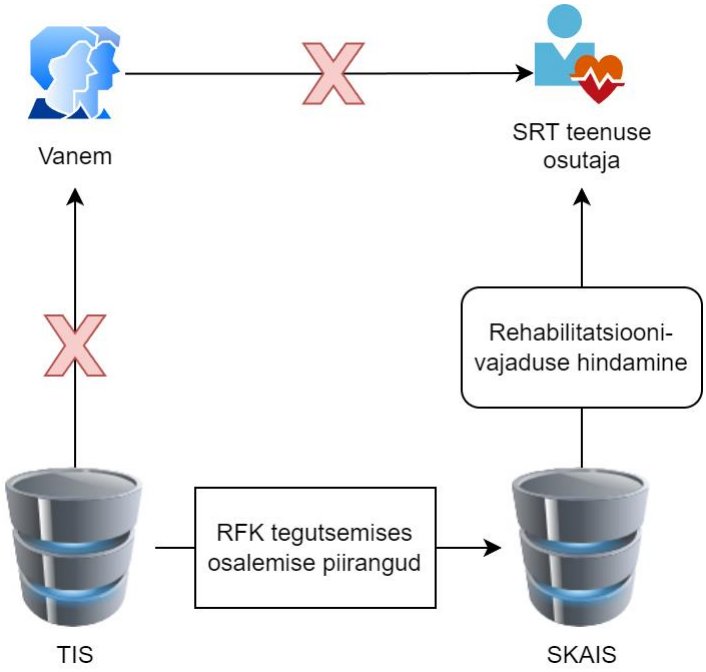

Joonis 13: Lihtsustatud mudel kõige kvaliteetsemate andmete kasutamisest

Andmete ristkasutus

Andmete ristkasutuse all mõistame andmete ülekandmist ühest andmekogust teise või mitmes andmekogus sisalduvate andmete ühist infotehnoloogilist töötlemit. Andmete kasutamine sellisel viisil peab olema rangelt vajaduspõhine ning kasutajate rollidega kitsendatud. Vajadus andmeid kasutada on põhjendatud ja kirjeldatud. Näiteks SRT teenuse osutaja saab rehabilitatsiooniteenuse vajaduse hindamisel aluseks võtta süsteemis juba olemasolevat teadmust RFK tegevuspiirangute kohta.

Joonisel on kujutatud lihtsustatud mudel TIS-is sisalduvate andmete kasutamise kohta SRT teenuseosutaja poolt.

Joonis 14: lihtsustatud mudel TIS-is sisalduvate andmete kasutamise kohta SRT teenuseosutaja poolt

6.2 Arstiabi To-Be

- Ülevaade
- Rollid
- Infosüsteem
  - Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates
- Andmevahetus
- Tegevuste kirjeldused
- Protsessijoonis

Ülevaade

Osaprotsess, kus kogutakse TIS-i olulisi terviseandmeid lapse seisundi kohta. Tervisemurega inimese esimeseks kontaktiks tervishoiusüsteemis on tema perearst või pereõde. Perearst koostöös pereõega diagnoosib ja ravib enamikku haigusi.

Rollid

Spetsialist TTO all on enamasti "kliiniline tugispetsialist", nt kliiniline psühholoog, (kliiniline) logopeed, füsioterapeut. SRT meeskond võib, aga ei pruugi olla samal ajal ka TTO rollis ega selle osa.

- Tervishoiuteenuse osutaja (TTO):
  - Perearst
  - Pereõde
  - Eriarst
  - Spetsialist (nt SRT meeskonnas/taastusravi meeskonnas)

Infosüsteem

Tervise infosüsteem (TIS) on keskne riiklik andmekogu, mille vahendusel saavad tervishoiuteenuste osutajad, näiteks arstid ja õed omavahel andmeid vahetada ning näha teiste arstide poolt patsiendi kohta saadetud terviseandmeid. Tervishoiuteenuse osutajatel on kohustus andmeid tervise infosüsteemi edastada Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 59^2 alusel. Tervise infosüsteemis olevad andmed on patsiendiportaali kaudu nähtavad ka patsiendile endale. Infosüsteemi kaasvastutavad töötlejad on Sotsiaalministeerium ja Tervisekassa ning volitatud töötlejad on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Sihtasutus Eesti Tervishoiu Pildipank ja Sotsiaalkindlustusamet.

Proaktiivse teenuse pakkumise jaoks peaks olema terviseandmed ekstraheeritud kategoriseeritud kujul, nt perearst kirjeldab liikumisraskust, see andmestik läheb ekstraheeritult kasutusse, RFK piirangukoodidena. Tõenäoliselt täiendavat abi vajav seisundi puhul hinnatakse teatud tegutsemise ja osalemise piirangud. Oluline on teada, millega laps eakohaselt hakkama ei saa.

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrusega Tervishoiuteenuste korraldamise seadus

1. Terviseinfoga seotud andmed
    1. Patsiendi üldandmed:
        1. isikukood ja sünniaeg,
        2. sugu,
        3. ees- ja perekonnanimi
        4. kontaktandmed;
    2. Patsiendi muud andmed:
        1. töökoht,
        2. õppeasutus
        3. perearsti ja ravikindlustuse andmed

4. tahteavaldus
5. eestkostja või esindaja andmed;

3. Patsienti puudutavad meditsiinilised andmed- eriliiki isikuandmed
    1. raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed ning kutsed;
4. Dokumendi koostaja andmed:
    1. nimi,
    2. tervishoiutöötaja registreerimiskood,
    3. tegevusluba,
    4. kutse või eriala
    5. kontaktandmed;
5. Ravijärjekorra ja digiregistratuuri pidamisega seotud andmed;

2. E-konsultatsiooni saatekiri
    1. Konsultatsiooni küsimus/eesmärk;
    2. Patsiendi objektiivne seisund;
    3. Patsiendi kaebused;
    4. Eelnev anamnees;

Andmevahetus

TIS-i kogutud terviseandmeid kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	Tegevus	Mis andmeid kasutab	Kättesaadavus praegu
Rajaleidja	Õppenõustamine	Perearsti või eriarsti või muu erialaspetsialisti hinnang, kui see on nõustamismeeskonna hinnangul vajalik erivajaduse täpsustamiseks ja soovituse andmiseks;	ei
SKA ekspert-arst	Hinnangu andmine	Patsienti puudutavad raviprotsessi ja terviseseisundit kirjeldavad andmed.	jah
SRT teenu-seosutaja	Teenusevaja-duse hindamine	Terviseseisundit kirjeldavad andmed	ei

TIS-i tulevad sisse järgmised tegevusi käivitavad andmed (andmed sisse):

Osateenuse omanik	IS	Tegevus	Teade tegevusest kellele	Järgmiste tegevuse käivitab	Järgmine te-gevus	Kättesaadavus praegu
Abivahendi määraja	SKAIS2	Abivahendi soovitus	Perearstile	Abivahendi koodi määramine TIS-is ja abi-vahendi tõendi väljastamine või	Teade pat-siendile	ei

Abivahendi määraja	SKAIS2	E-saatekiri	eriarstile/spetsialistile	Suunamiskiri eriarstile/spetsialistile abivahendi täpsustamiseks	Teade patsiendile	ei

Tegevuste kirjeldused

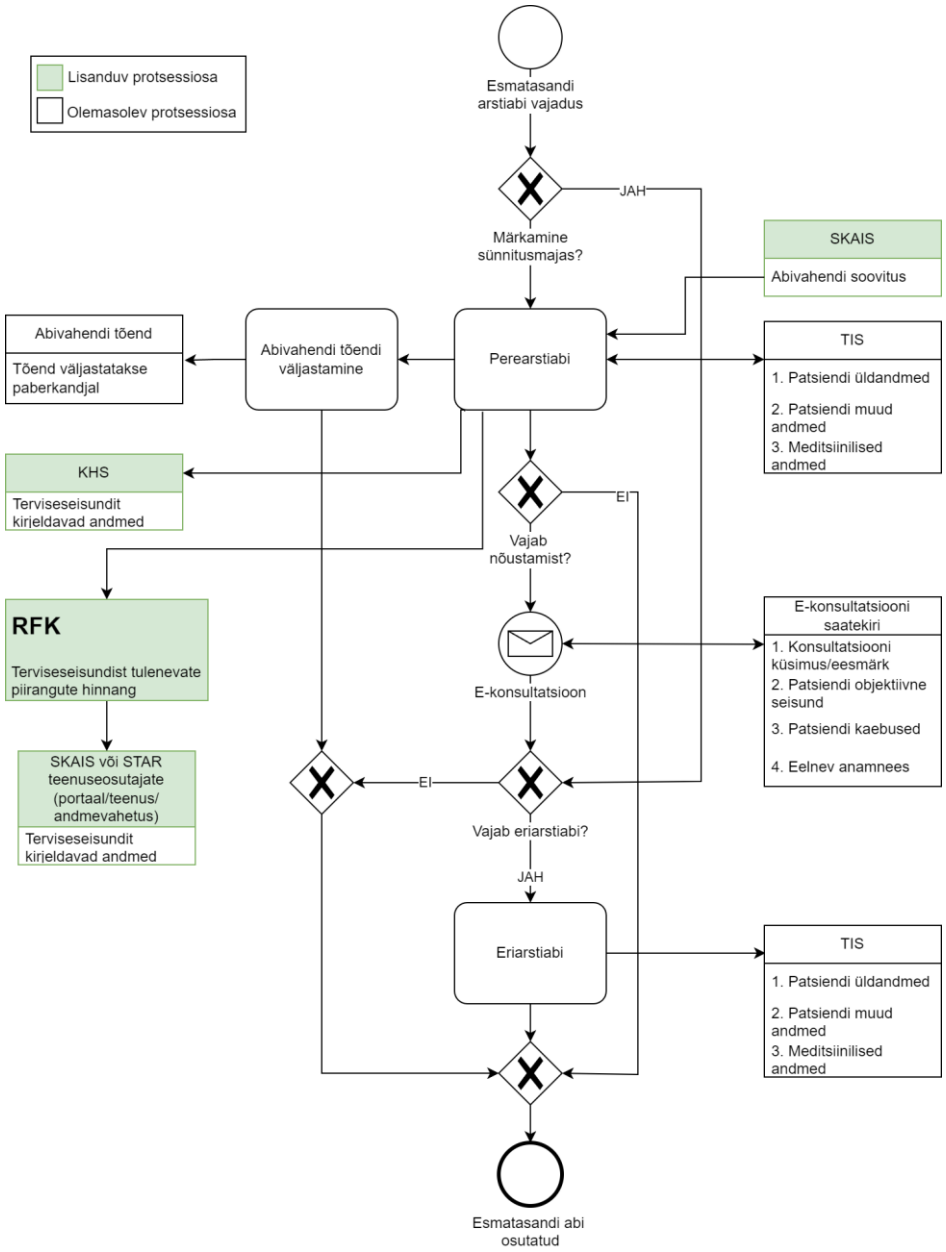
Proaktiivne sündmusteenus algab diagnoosi määramisega, seda võib teha nii eriarst kui perearst. Skoobis olevaid diagnoose väljastab:

- mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72)-eriarst
- diabeet (E10)- perearst, eriarst
- ATH (F90)- eriarst
- vähidiagnoos (C00-97)- eriarst
- komppöid (Q66) - eriarst, perearst
- mõlema silma pimedus (H54) - eriarst

- Sünnitusmaja lastearst märkab lapse terviseseisundis kõrvalekallet, viib läbi esmased uuringud, salvestab info TIS-i. Vajadusel suunatakse laps otse eriarsti juurde. Eriarst viib läbi põhjalikumad uuringud, sisend TIS-i on perearstile nähtav.
- Beebieas jälgib arst koostöös pereõega lapse arengut, nooruki- ja täiskasvanueas tegeleb haiguste ennetusega ning edaspidi pöörab üha enam tähelepanu võimalikele kroonilistele haigustele. Lisaks teeb perearst väiksemaid kirurgilisi operatsioone, suunab patsiendi uuringutele ja võtab analüüse, vaktsineerib, seob haavu, eemaldab niite ning teeb vajadusel koduvisiite. Ta nõustab kõiki oma patsiente ning annab nõu ka haiguste ennetamiseks.

- Pereõel on iseseisvad vastuvõtud, kus ta õpetab, nõustab ja juhendab inimest tervise eest hoolitsemisel ning haiguste ennetamisel. Pereõde osutab abi ka haiguste korral ning korraldab tervisedokumentatsiooni, lisaks on õe ülesanne jälgida kroonilise haigusega inimesi. Vajadusel konsulteerib pereõde perearstiga või suunab inimese perearsti visiidile. Psühhiaatria valdkonna patsiente võtavad vastu ja nõustavad peamiselt "vaimse tervise õed", lastepsühhiaatri kaasamine protsessi ei ole alati kliiniliselt vajalik korduvate visiitide puhul. Esmaste pöördumiste korral psühhiaatrilise abi osas on vaimse tervise õde nagu filter, et mida patsiendiga edasi teha (märge digilukku, indikatsioon lastepsühhiaatri hindamiseks (kliinilise psühholoogi hinnang tõenäoliselt sealhulgas).
- Kui patsiendile on tervisesesundi hindamise protsessi käigus soovitatud abivahendit, siis saadetakse vastav teavitus perearstile ning perearst määrab abivahendi koodi ning väljastab abivahendi tõendi. Perearst võib abivahendi väljastamisel teha täiendavaid konsultatsioone. Tõend väljastatakse paberkandjal.
- Abivahendi määraja võib suunata patsiendi eriarsti/spetsialisti juurde abivahendi täpsustamiseks.
- Laps, kes vajab meditsiinililisi abivahendeid/meditsiinilisi seadmeid - nt diabeetik insuliinipumpa, saab seda ravimdeitsiinisüsteemist nii nagu ravimeid.
- Perearst saab eriarstiga konsulteerida e-konsultatsiooni kaudu. Vanem näeb e-konsultatsiooniga seonduvat infot patsiendiportaalis.
- Perearst hindab ja kirjeldab patsiendi terviseseisundist tulenevad piirangud. Tõenäoliselt nendest lähtuvad edaspidi SRT teenuseosutaja ja KOV.

Protsessijoonis

Joonis 15: Esmatasandi arstiabi osutamise protsessijoonis

6.3 Haridusasutuse tugi To-Be

Ülevaade

Osaprotsess, kus käesoleva projekti raames kasutame EHIS-esse kogutud teavet lapse hariduslike erivajaduste kohta. Kool või lastead saab rakenda asutusesiseseid tugisüsteeme, kus lisaks oma õpetaja poolt rühmas või klassis pakutavale abile osaleb laps teiste spetsialistide poolt organiseeritud tegevustes. Sellisel juhul toimub osa õppetööst lapse enda rühmas/klassis ja osa tugispetsialisti(de) juures kas grupis või individuaalselt.

Rollid

- Koolieelse lasteasutuse roll: ALUS – DELIK

  Roll annab juurdepääsu:

  - Õppuri andmed- isikuandmed – tunnus "Eestkostja või hoolekandeasutuste hoolealune".
  - Õppuri andmed - erivajaduste ja tugiteenuste andmete leht.
  - Väljundid – õpilaste HEVid.
- Üldhariduskooli roll: OPREG-DELIK

  Roll annab juurdepääsu:

  - Õppuri andmed- isikuandmed ja isikukaardil– tunnused "Eestkostja või hoolekandeasutuste hoolealune", „omandab haridust kinnipidamisasutuses" ja “On orb”.
  - Õppuri andmed - erivajaduste ja tugiteenuste andmete leht.
  - Väljundid – õpilaste HEVid.

Infosüsteem

Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS) on riiklik register, mis koondab haridussüsteemi puudutavaid andmeid. Registrisse kantakse andmed (üli)õpilaste, õpetajate ja õppejõudude, lõpudokumentide, õppetoetuste ja stipendiumite, õppe- ning koolitusasutuste, õppekavade ning koolitus- ja tegevuslubade, majandustegevusteadete ning õppe läbiviimise õiguse kohta. Süsteem on liidestatud x-teega. Registri vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium.

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrustega Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus; Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava; Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus

Algatatud seaduse eelnõu Alushariduse ja lapsehoiu seadus. Eelnõus sätestatud uue regulatsiooni järgi tuleb lasteaial kanda koolivalmiduskaart edaspidi EHISesse.

	Üldharidus	Alusharidus
Õppurite andmed	a. Isikuandmed i. Eeltäidetuna rahvastikuregistrist - sünniaeg, sugu, perekonnanimi, eesnimi ja kodakondsus. ii. Lisada- tegelik elukoht. b. Õppimine – õppima asumise aeg ja andmed õppimise kohta. i. Õppekava, Õppevorm, Klassi liik, Kooliaste c. Kutseõpe – andmed kutsealase eelkoolituse kohta, kui õpilane selles osaleb. d. Teised andmed – muud erinevad andmed	1. Isikuandmed 1. Eeltäidetuna rahvastikuregistrist - sünniaeg, sugu, perekonnanimi, eesnimi ja kodakondsus. 2. Lisada- tegelik elukoht. 2. Õppimine – õppima asumise aeg, rühma nimetus ja liik

Erivajadused ja tugiteenused	a. kooli märgitavad hariduslikud erivajadused, mille puhul saab kool ise andmeid lisada ja muuta; i. õpilasele rakendatud toe liik- Üldise toe tunnuse määrab kool. ii. õpilasele rakendatud tugispetsialisti teenuseid; iii. õppekorralduslikud tugimeetmete andmeid; iv. muud õpilasele rakendatud tugiteenuseid; b. koolivälise nõustamismeeskonna (Rajaleidja) otsusest tulenevad hariduslikud erivajadused, mille puhul kool neid märkida ei saa ning need kuvatakse Rajaleidja otsuse kehtivuse ajal. i. õpilasele rakendatud toe liik -Tõhustatud tugi või Eritugi märgitakse õppurile koolivälise nõustamismeeskonna väljastatava soovituse otsuse alusel. c. õpilase erivajaduste andmete ajalugu	Rakendatud ja vajatavad tugiteenused. Koolieelse lasteasutuse erivajadused: • Psüühikahäire – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Füüsiline erivajadus – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Kõnepuue – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Liitpuue – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Nägemispuue – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Kuulmispuue – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Intellektipuue – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Autismispektrihäire – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Eesti keelest erineva koduse keelega täiendavat tuge vajav laps • Raske somaatiline haigus – meditsiiniline tõend või nõustamismeeskonna otsus • Vajab kõneravi – kõneuuringu dokumentatsioon (logopeed) • Andekus – lapse arengu hindamine • Uussisserändaja

Nõustamismeeskonna otsused	Otsuse andmete kuvamine sõltub sellest, kas otsuse juurde on märgitud lapsevanema nõusolek või pole seda tehtud – otsuse sisu on nähtav vaid vanema nõusoleku korral. 1. Kui kooliväline nõustamismeeskond on väljastanud õpilase kohta uue otsuse, saadetakse kooli EHISE administraatori ja delikaatsete isikuandmete kuvamise rolliga kasutaja e-mailile (määratud EHISe "Seadetes") vastav automaatteade. Teate alusel saab kool lapsevanemaga otsuse sisuga tutvumiseks ning soovituste rakendamiseks ühendust võtta. 2. Koolivälise nõustamismeeskonna soovituste rakendamiseks on vajalik lapsevanema nõusolek, mis tuleb koolil kuupäevaliselt EHISesse märkida. Nõusoleku kuupäev on oluline, kuna sellest hetkest on koolil õigus ja kohustus vastavat haldusakti lapse suhtes rakendada. Vanema nõusolek ei pea tingimata olema allkirjastatud paberdokument või fail. E-kiri on täiesti sobiv kirjaliku taasesitamise vormis dokument, mida saab säilitada asutuse dokumendihalduses. Nõusoleku võib anda ka üks lapsevanem. Nõustamismeeskonna otsuses on erinevad soovitused ja vanem võib nõustuda kõigiga või ka ainult osade soovituste rakendamisega. Kui lapsevanem on andnud osalise nõusoleku, siis märgib kool selle EHISesse siiski nõusolekuna (ei peaks tegema keeldumise märget) ja kommentaari lahtris tuleks täpsustada, mille rakendamisega vanem nõus ei ole.	Nõustamismeeskonna otsuse korral saadetakse õppeasutuse EHISE administraatori e-mailile (määratud EHISe "Seadetes") vastav automaatteade. Teate alusel saab õppeasutus lapsevanemaga otsuse sisuga tutvumiseks ning soovituste arutamiseks ühendust võtta. Kui kooliväline nõustamismeeskond on õppuri kohta teinud otsuse, kuvatakse: • otsuse kuupäev, • otsuse number • viide, kas tegemist on koolipikendust andva otsusega

	3. Otsuse andmestik- 1. otsuse kommentaar 2. Erivajadused 3. Toe liik 4. Soovitused Märgime ära ettepaneku lisada EHIS-esse otsuse juurde Rajaleidja meeskonna juhtumi haldaja kontakt, et kool saaks vajadusel konkreetseid juhtumeid konsulteerida ja täpsustada.	
Erivajaduste andmete ajalugu	a. Kuvatakse õppurile varasemalt määratud hariduslike erivajaduste ja tugimeetmete andmeid: i. erivajadus või tugiteenus, selle määramise periood ja määranud asutus. ii. koolieelsest lasteasutusest lahkumise hetkel märgitud erivajadused ja tugiteenused.	-
Põhjendamata puudumised	Andmed põhjendamata puudumiste kohta saab kanda iga õpilase juurde "Teised andmed" menüülehele.	-

Vajadus lisada EHIS-esse Lapse koolivalmiduse kaart	-	1. Üld- ja peenmotoorika 2. Eneseteenindus 3. Huvid ja motivatsioon 4. Mäng ja sotsiaalsed oskused 5. Emotsionaalne seisund ja käitumine 6. Tunnetustegevus 7. Kõne areng 8. Eeloskused emakeeles ja matemaatikas, silmaring 9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused 10. Kokkuvõte lapse koolivalmidusest 1. Lapse arengu tugevad küljed 2. Arendamist vajavad küljed, soovitused 3. Arvamus koolivalmiduse kohta:
Vajadus lisada EHIS-esse Individuaalse arengu jälgimise kaart	Õpilase individuaalse arengu jälgmise kaardil dokumenteeritakse: 1. Haridusliku erivajaduse tuvastamiseks läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused; 2. Õpetajate täiendavad tähelepanekud ja soovitused õpilase tugevate ja arendamist vajavate külgede kohta; 3. Kooli tugispetsialistide soovitused; 4. Testimiste ja uuringute tulemused; 5. Nõustamiskomisjoni soovitused õppe korraldamiseks ja sellest tulenevalt õpilasele rakendatud meetmed;	II tasand (arenguliste ja hariduslike erivajadustega (sh andekaid) lapsed): 1. Õpetajate tähelepanekud ja soovitused õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade kaupa 2. Kõne uuringu tulemused valdkondade kaupa 3. Psühholoogilise uuringu tulemused valdkondade kaupa 4. Teiste spetsialistide arvamused ja soovitused 5. Lapsevanema arvamus 6. Kokkuvõte ja soovitus tugiteenuste rakendamiseks 7. Rakendatavad tugiteenused 8. Rakendatud tugiteenus(t)e tulemuslikkus 9. Kokkuvõte ja ettepanekud

Andmevahetus

EHIS-es kogutud hariduslike erivajaduste andmeid kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	**Tegevus**	**Mis andmeid kasutab üldharidusest**	**Mis andmeid kasutab alusharidusest**	**Kättesaadavus praegu**
KOV	Lapse abivajaduse hindamine	• Õppurite hariduslikud erivajadused • Klassikursuse kordajad • Puudulikud aastahinded • Põhjendamata puudumised • Koolikohustuse jälgimine- ei ole nähtav koolile • Tugiteenuste õppeained	• Õpilaste hariduslikud erivajadused ja tugiteenused • Nõustamiskomisjoni otsused	jah
KOV	Lapse abivajaduse hindamine	-	• Lapse koolivalmiduse kaart	ei

Osateenuse omanik	Tegevus	Mis andmeid kasutab üldharidusest	Mis andmeid kasutab alusharidusest	Kättesaadavus praegu
Rajaleidja	Õppenõustamine	• Tugiteenuste õppeained määratud ja saadud (nt. logopeed) • õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart; • kooli koostatud ülevaade õpilase eelneva(te) õppeaasta(te) õpitulemustest või väljavõte õpilasraamatust, mis võimaldab hinnata õpilase arengudünaamikat;	• Individuaalne arenduskava või koolieelses lasteasutuses või ettevalmistusrühmas käiva lapse kohta pedagoogi koostatud iseloomustus või koolivalmiduskaart (selle olemasolul);	ei
SRT teenuseosutaja	Rehabilitatsioonivajaduse hindamine	• Tugiteenuste õppeained määratud ja saadud (nt. logopeed) • Erivajaduste andmete ajalugu	Õpilaste hariduslikud erivajadused ja tugiteenused	ei

Esmatasandi haridustegevusi käivitavad järgmised sisse tulevad andmed (andmed sisse):

Osateenuse omanik	IS	Tegevus	Teade tegevusest	Järgmiste tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
Rajaleidja	EHIS	Nõustamismeeskonna soovitus	EHIS-e administraatorile	Teade administraatorile	Vanemalt nõusoleku küsimine	jah

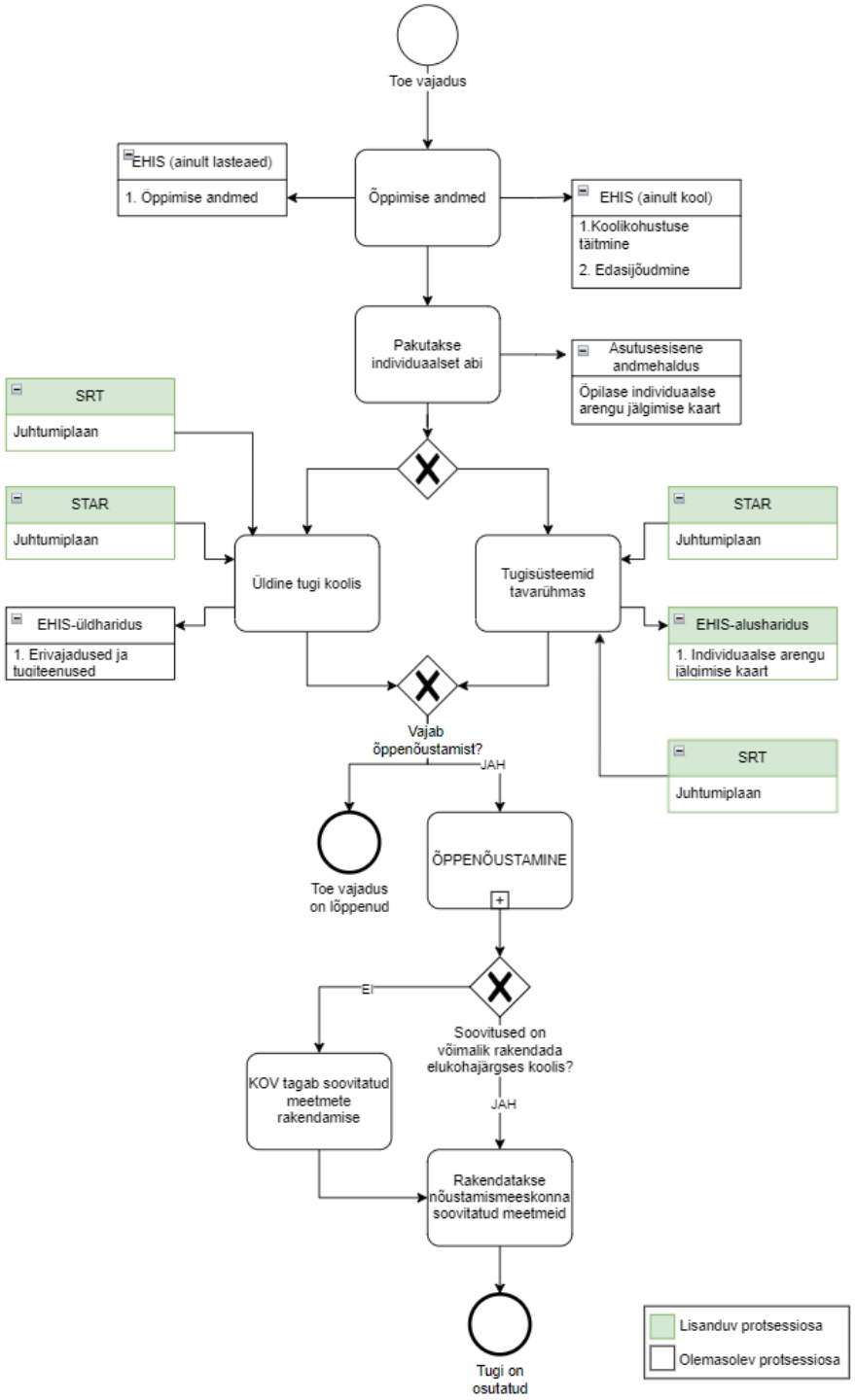
Osateenuse omanik	IS	Tegevus	Teade tegevusest	Järgmiste tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
KOV	STAR	Juhtumiplaan abivajaduse ja tegevuskava andmed. Lõpukuupäevad	EHIS-e administraatorile	Teade administraatorile	Arvestab õppeprotsessis	ei
SRT	SKAIS	SRT juhtumiplaan. Lõpukuupäevad.	EHIS-e administraatorile	Teade administraatorile	Arvestab õppeprotsessis	ei

Tegevuste kirjeldused

- Lasteaias sisestatakse EHIS-esse laste isikuandmed ning õppimise andmed sh õppima asumise aeg, rühma nimetus ja liik.
- Kool salvestab EHIS-es õppurite isikuandmed, õppimise andmed, kutseõppea ndmed ja teised andmed sh põhjuseta puudumised ja puudulikud aastahinded.
- Haridusasutused pakuvad erivajadustega lastele esmalt individuaalsel lähenemisel põhinevat tuge, mis jäädvustatakse õpilase individuaalse arengu kaardil (IAK). IAK säilitatakse haridusasutuse dokumendihalduses. Osade diagnooside puhul ei ole vajalik n-ö õppenõustamine ja tugiteenused, vaid päeva rütmidest kinni pidamine (ATH), toitliustuse õige korraldaamine (diabeet), vajadusel ravimite manustamine (diabeet); nt rahunemisruumi/toe kohaldamine.
- Üldhariduskool rakendab õpilasele üldist tuge koolis, mis võib sisaldada õpetajapoolset individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialistide teenust või individuaalselt või rühmas toimuvaid õpiabitunde. Üldise toe pakkumisel soovib haridusasutus arvestada SRT teenusepakkuja ja KOV-i koostatud juhtumiplaane. Üldise toe tegevused jäädvustatakse EHIS-es.
- Alushariduses pakutakse lastele tugisüsteeme tavarühmas, mille määramisel soovib haridusasutus arvestada SRT teenusepakkuja ja KOV-i koostatud juhtumiplaane. Tugisüsteemide pakkumisega seotud tegevused jäädvustatakse õpilase IAK II tasandil. Et rakendatud tugiteenuseid saaks arvestada teised juhtumiga seotud spetsialistid, on vajalik nende jäädvustamine EHIS-esse.
- Nõustamiskomisjoni soovitusel ja vanema nõusolekul rakendab kool õpilasele:
    - lihtsustatud, toimetuleku või hooldusõpet,
    - õpilase üleviimist hariduslike erivajadustega õpilaste klassi
    - õppe korraldamist põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi

    - terviseseisundist tulenevat koduõpet
    - ühele õpilasele keskendatud õpet
    - põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste asendamist või vähendamist või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamist.
- Kui elukohajärgses koolis ei ole võimalik korraldada õpet tulenevalt õpilase hariduslikust erivajadusest, on KOV kohustatud koostöös teiste koolide ja kooli pidajatega tagama õpilasele hariduse omandamise võimalused nõustamiskomisjoni soovituste kohaselt. Kui õpilane asub nõustamiskomisjoni soovitusel õppima väljaspool elukohajärgse valla või linna haldusterritooriumi asuvasse kooli, on KOV kohustatud korraldama transpordi või hüvitama õpilase sõidukulud.
- Õppe korraldamisel ja meetmete rakendamisel nõustamiskomisjoni soovituste kohaselt jätkatakse õpilase arengu ja toimetuleku jälgimist. Nõustamiskomisjoni määratud tähtaja lõppemisel või vähemalt korra õppeaastas hindab haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega nõustamiskomisjoni soovitatud õppekorralduse või meetmete rakendamise mõju õpilase arengule ja toimetulekule ning teeb selle põhjal ettepanekud edasiseks tegevuseks, sealhulgas täiendavate uuringute läbiviimiseks või uute soovituste saamiseks nõustamiskomisjoni poole pöördumiseks.

Protsessijoonis

Joonis 16: Haridusasutuse toe osutamise protsessijoonis

6.4 KOV tugi ja teenused To-Be

Ülevaade

KOV oluline osapool mitmes osaprotsessis:

- Juhtumihalduses koondab spetsialist olemasoleva info, koordineerib võrgustikutööd ning nõustab peret.
- Lapse abivajaduse hindamine toimub paralleelselt SKA lapse tegevuspiirangute hindamisega.
- Sotsiaalteenused ja toetused- riigi poolt määratud ja omavalitsuste põhiste teenuste pakkumine. Koondatud andmetest tekib teenuspakett, mis koosneb kõikidest võimalikest teenustest ja nende mahtudest.
- Teenuste kasutamise järelhindamine (kas on üldse teenustele jõutud, kasutatud; kas teenus on olnud tulemuslik)

Rollid

- Juhtumikorraldaja (sh hindab teenuseid regulaarselt)
- Lastekaitse spetsialist

Infosüsteem

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) on elektroonne töökeskkond sotsiaaltöö spetsialistidele klientidega tehtava töö korraldamiseks ja dokumenteerimiseks (toetuste, teenuste määramiseks ning juhtumite, lapsendamise ja eestkoste korraldamise toimingute haldamiseks). Süsteemil on vajalikud liidestused üle x-tee, va tervise infosüsteemiga. Registri vastutav töötleja on Sotsiaalkindlustusamet.

KOV-ide infosüsteemid ja registrid on arenemas järjest olulisemateks andmeallikateks ning KOV-ide süsteemide ja riiklike infosüsteemide seoste kirjeldamine on tuleviku arendusetappides vajalik.

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrusega Juhtumiplaanis sisalduvate andmete loetelu

1. Juhtumiplaan
    1. Üldandmed:
        1. juhtumiplaani number;

2. juhtumit korraldava kohaliku omavalitsuse üksuse või muu asutuse nimi, aadress ja kontaktandmed;
3. juhtumiplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed;
4. isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, aadress ja kontaktandmed;
5. seadusliku esindaja korral esinduse alus, esindaja nimi, isikukood ja kontaktandmed.

2. Juhtumiplaan sisaldab järgmisi abivajaduse andmeid:
    1. andmed isiku suhete kohta sotsiaalvõrgustikuga;
    2. andmed isiku majandusliku olukorra kohta;
    3. andmed isiku eluaseme ja elukeskkonna kohta;
    4. andmed isiku terviseseisundi ja toimetuleku kohta;
    5. andmed isiku sotsiaalse seisundi, sealhulgas töötamise ja õppimise kohta;
    6. andmed isiku töötamise, õppimise ja ühiskonnaelus osalemist takistavate probleemide kohta;
    7. andmed isiku töötamise, õppimise ja ühiskonnaelus osalemist toetavate ressursside kohta;
    8. andmed varasemate hindamiste kohta.
3. Juhtumiplaan sisaldab järgmisi tegevuskava andmeid:
    1. juhtumi tegevuskava eesmärgid;
    2. tegevuskava eesmärkide saavutamist takistavad tegurid;
    3. tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused ja teenused;
    4. tegevuste elluviimise eest vastutajad;
    5. tegevuskava elluviimise aeg;
    6. tegevuskava täitmise hindamise aeg ja tulemus;
    7. soovitused edasiseks tegevuseks.
4. Lapse juhtumiplaanile lisatakse selgitus, kuidas on last kasvatavat isikut teavitatud ning kuidas on last kasvatav isik kaasatud lapse juhtumi menetlemisse.

2. Lapse heaolu kolmnurk (hindamise raamistik)
    1. I Lapse olukord valdkondade kaupa ning vanemlik pädevus lapse hooldamisel ja kasvatamisel
        1. Tervis
        2. Õppimine ja hariduse omandamine
        3. Emotsionaalne ja käitumuslik areng
        4. Suhted perekonnas ja lähivõrgustikus
        5. Identiteet ja sotsiaalne eneseesitlus
        6. Lapse vastutustunne ja eneseteenindusoskused
    2. II Peresuhted ja elukorraldus
    3. III Perekonna koostöövalmidus, suhtumine ümbritsevatesse inimestesse ja keskkonda
3. Võrgustikutöö
4. Puudega isiku parkimiskaart
5. Teenused

Andmevahetus

STAR-i kogutud kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	Tegevus	Mis andmeid kasutab	Kättesaadavus praegu
SKA ekspertarst	Hinnangu andmine	• abivajavate isikute ja nende sotsiaalse võrgustiku (sh leibkonnaliikmete) kirjeldused • juhtumiplaan ja selle täitmine erisus- lastekaitsega kaitstud teemad ei ole kättesaadavad	ei
SRT teenuseosutaja	Abivajaduse hindamine	• juhtumiplaan ja selle täitmine	ei
KHS TTO spetsialist	Juhtumi kaardistamine, soovituste andmine	• juhtumiplaan ja selle täitmine	ei

STAR kasutab andmeid teistest infosüsteemidest (andmed sisse):

Osateenuse omanik	IS	Info sisse	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
Haridusasutus	EHIS	Õppenõustamise otsus	Juhtumikorraldajale	Infot kasutatakse vajadusel juhtumiplaani koostamisel	-	jah

Osateenuse omanik	IS	Info sisse	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
SKA	SKAIS	Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed	Lastekaitse spetsialistile	Info lastekaitse spetsialistile	Pere nõustamine	jah
SKA	SKAIS	RFK põhise hindamise andmed (nt RFK raskusaste määraja 3-4 näitab keerulist seisundit)	Lastekaitse spetsialistile	Info lastekaitse spetsialistile	Pere nõustamine	ei
Perearst/eriarst	TIS	1. Terviseseisundit kirjeldavad andmed 2. RFK tegutsemises osalemise piirangud (nt RFK raskusaste määraja 3-4 näitab keerulist seisundit)	Juhtumikorraldajale	Infot kasutatakse vajadusel juhtumiplaani koostamisel	-	ei

Tegevuste kirjeldused

Kohalik omavalitsus osaleb nii märkamisprotsessis kui proaktiivse teenuse pakkumise protsessis. KOV on oluline osapool märkamise, teenuse osutamise ning juhtumi koordineerimise rollis.

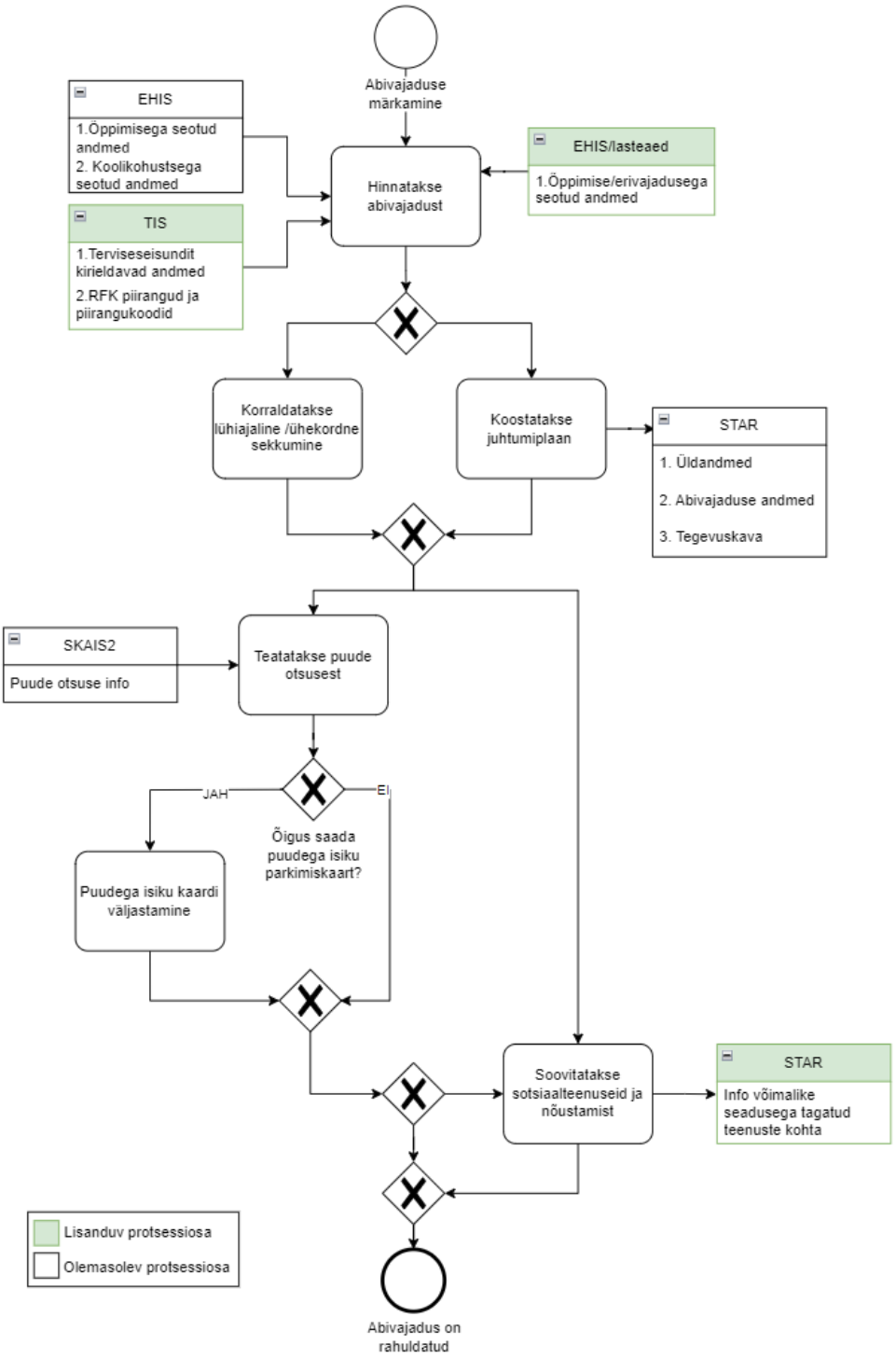
- Kui abivajaduse märkamine jõuab KOV-i vaatevälja, siis spetsialist hindab olukorda, pakub perele nõustamist ning korraldab võrgustikutööd.
- Abivajaduse väljaselgitamisel lähtutakse terviklikust lähenemisest inimese või pere abivajadusele, st hinnatakse millist ja millises ulatuses abi inimene vajab, et tagada tema igapäevane normaalne toimetulek. Lastekaitsetöötaja lähtub hindamisel lapse heaolu kolmnurgast.
- Hindamiseks kasutatakse ka lapse õppimise andmeid (EHIS), sh lasteaialapse õppimise/erivajadustega seotud andmeid. Samuti on vaja teada lapse tervislikku seisundit, RFK piiranguid.
- Langetatakse otsus, kas juhtumiplaani koostamine on vajalik või aitab olukorra lahendada lühiajaline/ühekordne sekkumine. Juhtumi haldamise raames koostatakse võrgustikutööd ning vajadusel lühiajaline või ühekordne sekkumine.
- Diagnoosi määramisel käivitatakse juhtumiplaani koostamine/täiendamine paralleelselt SKA lapse tegevuspiirangute hindamisega. Koostatud juhtumiplaan on sisendiks SKA lapse tegevuspiirangute hindamisel.

- Kui KOV saab info puude otsuse kohta, võtab spetsialist lapsevanemaga ühendust ning pakub nõustamist.
- Kui on õigus saada puudega isiku parkimiskaart, saab vanem selle automaatselt.
- Sotsiaalhoolekande seaduse alusel on KOV kohustatud osutama 13 sotsiaalteenust, lisaks millele võidakse korraldada ka teisi sotsiaalteenuseid.

Info jagamine peab toetama KOV spetsialistide tööd juhtumiga, et vähendada ametnike halduskoormust ning maksimeerida inimlikuks suhtlemiseks jäävat resurssi.

Juhtumikorraldaja hindab ka teenuste osutamise tulemuslikkust, vaatab, kas laps on üldse teenusele jõudnud. Hindamise tulemustest võib lähtuda vajadus pakkuda perele nõustamist.

Protsessijoonis

Joonis 17: KOV teenuste osutamise protsessijoonis

6.5 Lapse tegevuspiirangute hindamine To-Be

Ülevaade

Osaprotsess, kus SKA ekspertarst hindab taotluse ja lapse terviseandmete (sealhulgas koolivälise nõustamismeeskonna hinnangu ning kohaliku omavalitsuse juhtumiplaani) põhjal, millise raskusastme ja liigiga puue lapsel on. Ekspertiis on dokumendipõhine ja toimub taotluses märgitud asjaolude, TIS-i kantud terviseandmete ja muu esitatud tõendusmaterjali (audiogrammid, glükosensori näidud jms) alusel.

Lapse tegevuspiirangute hindamise protsessi on As-Is kaardistuses kirjeldatud puude raskusastme taotlemise lehel: 5.8 Puude raskusastme taotlemine

Infosüsteem

Puude raskusastme tuvastamise protsess toimub Sotsiaalkaitse infosüsteemis (SKAIS). Infosüsteemi vastutav töötleja on Sotsiaalkindlustusamet ning volitatud töötlejad on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus ning Maksu- ja Tolliamet.

SKAIS-il on kaks erinevat rakendust – SKAIS1 ja SKAIS2.

- SKAIS1-e koondub pensionite, toetuste, hüvitiste jm. taotlemisega seotud info. SKAIS1-el on olemas alammoodul SKAIS-AE, mida kasutatakse rehabilitatsiooni ja erihoolekande teenuste ja otsuste dokumenteerimiseks. SKAIS-AE ei oma andmevahetust teiste süsteemidega ning rehabilitatsiooniteenuseid puudutavad andmed sisestatakse SKAIS-AE-sse käsitsi.
- SKAIS2-e kasutavad ekspertarstid arstliku ekspertiisi andmete sisestamiseks ja peaspetsialistid puude raskusastme taotluse menetlemisega seotud toiminguteks. SKAIS2-s koostatud arstliku ekspertiisi kokkuvõte on sisendiks otsuse vormistamisele. SKAIS2 on x-tee kaudu seotud erinevate andmeandjatega nagu näiteks Rahvastikuregister (RR), Äriregister (ÄR), Töötamise register (TÖR), TETRIS, EMPIS, STAR, hariduse infosüsteem (EHIS) ning MISP2 kaudu Tervise infosüsteem (TIS) jt.

SKAIS1 ja SKAIS2 vahel toimub andmevahetus, mille abil liigub puude raskusastme tuvastamisega seotud info SKAIS2-st SKAIS1-te. Vastupidist info liikumist ei toimu.

SKAIS-i inimese kohta kogutud andmeid TIS-i ei edastata.

Rollid

- SKA ekspertarst
- Menetleja

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrusega Puude raskusastme tuvastamise tingimused ja kord ning puudega tööealise inimese toetuse tingimused

1. Puude raskusastme tuvastamise otsus - tegutsemise ja osalemise probleemid tuleb seostada funktsiooniga ja struktuuriga.
    1. puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise päev;
    2. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele;
    3. puude raskusastme kestus;
    4. korduvekspertiisi taotlemise aeg;
    5. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus;
    6. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg.
2. SRT suunamisotsus
    1. suunamisotsuse nr
3. Abivahendi soovitus (praegu saab soovituse tekstina, vaja lisada andmeväli)
4. Puudega isiku sotsiaaltoetus

Andmevahetus

Osateenuse osutamise käigus kogutud andmeid kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	**Tegevus**	**Mis andmeid kasutab**	**Kättesaadavus praegu**
KOV	Juhtumikorralduse tegevuskava	Puude otsuse info	jah
SRT osutaja	Rehabilitatsioonivajaduse hindamine	Puude otsuse info	ei
Perearst	Abivahendi tõendi väljastamine	Abivahendi soovitus	ei

Osateenuse omanik	Tegevus	Mis andmeid kasutab	Kättesaadavus praegu
Eriarst/perearst	Terviseandmete info täiendamine	Terviseseisundi hinnang, puude raskusastme otsus	ei
Rajaleidja	Haridussoovituse andmine	Puude raskusastme tuvastamise otsus (selle olemasolul)	ei

Lapse tegevuspiirangute hindamist käivitavad järgmised sisse tulevad andmed (andmed sisse):

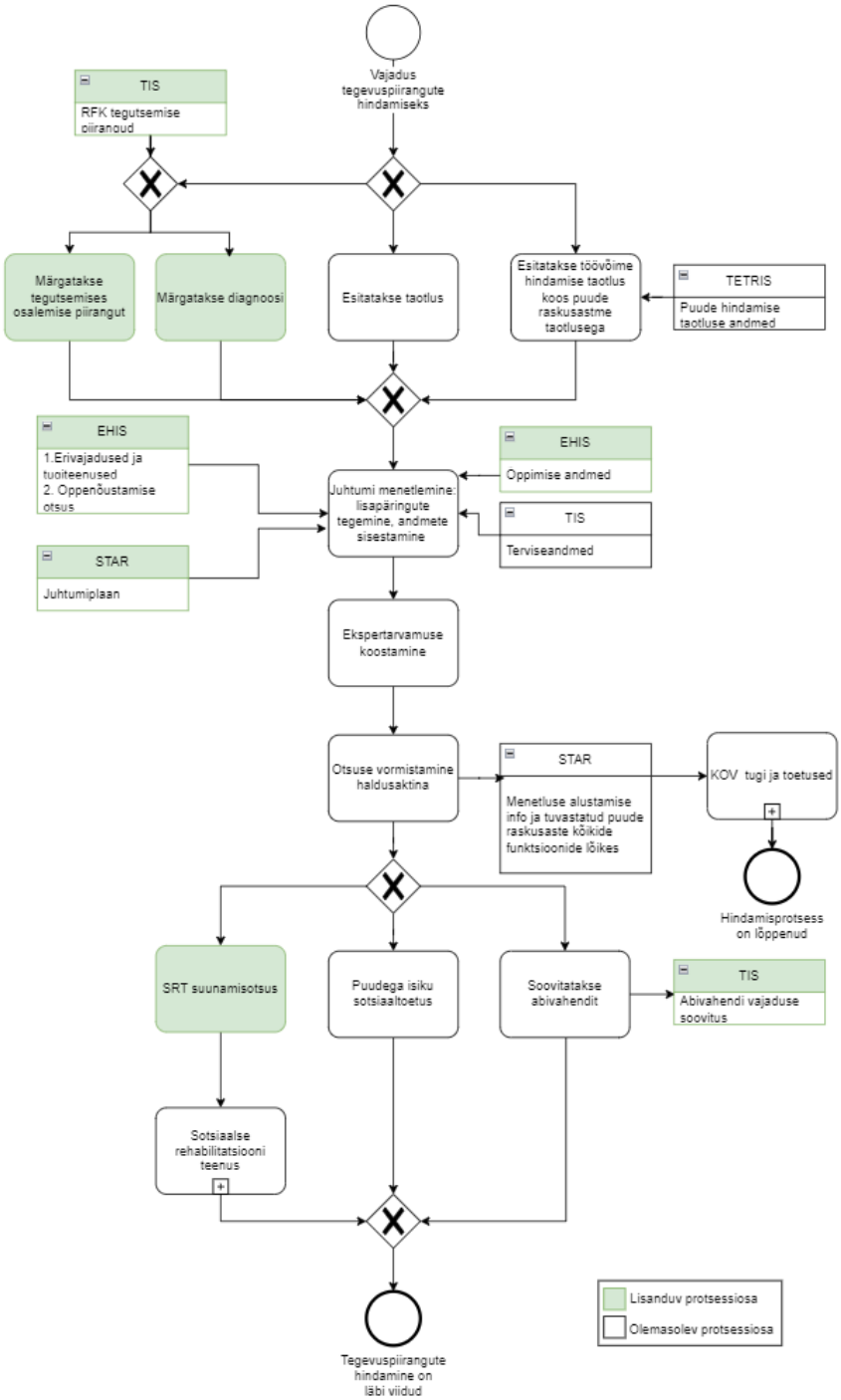
Osateenuse omanik	IS	Tegevus	Teade tegevusest	Järgmiste tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
Rajaleidja	EHIS	Nõustamismeeskonna otsus	-	Lapse tegevuspiirangute hindamisel kasutatav teave	-	ei
KOV	STAR	Juhtumiplaan	-	Lapse tegevuspiirangute hindamisel kasutatav teave	-	ei
Perearst	TIS	Terviseandmed, diagnoos	Teavitus menetlejale	Teavitus	Menetlustegevuse alustamine	ei
Eriarst	TIS	Terviseandmed, diagnoos	Teavitus menetlejale	Teavitus	Menetlustegevuse alustamine	ei
Töötukassa	TETRIS	Puude hindamise taotluse andmed	Teavitus menetlejale	Teavitus	Menetlustegevuse alustamine	jah

Tegevuste kirjeldused

Proaktiivse protsessi käivitab diagnoosi väljastamine. Kättesaadav on kogu märkamise jooksul loodud andmestik.

- Protsessi võib käivitada:
  - vanema esitatud taotlus puude raskusastme tuvastamiseks (praegu olemasolev teekond)
  - üle 16-aastane laps loetakse töövõimeliseks ning ta esitab koos töövõime hindamise taotlusega puude raskusastme tuvastamise taotluse.
  - TIS-i lisatud diagnoos ja/või tegutsemises osalemise piirangud. Kui protsessi käivitus tuleb proaktiivsena ravimeditsiini sisendist, peavad olema tegutsemise piirangud ära kirjeldatud. St, et skoobis olevatel diagnoosidel on kirjeldatud, millised piirangud on hinnatud. Otse suunatud diagnooside arv on väga piiratud, kinnitatud määruse tasemel.
  - üle 16-aastase lapse puhul esitatakse taotlus koos töövõime hindamise taotlusega Töötukassale. Sel juhul liigub taotlus SKAIS2 süsteemi töövõime hindamise ja töövõimetuse andmekogust TETRIS.
- Menetlemiseks vajalik erivajaduste ja tugiteenuste andmestik (ka alusharidusest pärinev) saadakse EHIS-est, KOV-i koostatud juhtumiplaanist saab sisendi lapse abivajadusest ja tegevuskavast läbi STAR-i. Kõik terviseandmed on SKA ekspertarstile kättesaadavad TIS-ist.
- Juhtumi kohta olemasoleva dokumentatsiooni põhjal koostab ekspertarst lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse, mis väljastatakse haldusaktina.
- KOV juhtumikorraldaja näeb menetlusprotsessi alustamist ja tuvastatud puude raskusastet kõikide funktsioonide lõikes ning saab võtta perega ühendust ja pakkuda nõustamist.
- Ekspertarsti otsusest tulenevalt võib järgneda:
  - Puudega lapsele makstakse sotsiaaltoetust vastavalt tuvastatud puude raskusastmele
  - Ekspertarsti hinnangu põhjal ning kirjeldatud ärireeglite alusel väljastatakse vajadusel SRT suunamisotsus. Vanem saab teate suunamisotsuse väljastamisest, otsus sisaldab algus- ja lõpukuupäeva, teenuste limiite, võimalike TO nimekirja ja soovitusi järgnevateks tegevusteks. Teavitus suunamisotsusest saadetakse SRT spetsialisti töölauale tööülesandena.
  - Abivahendi soovitus.

Protsessijoonis

Joonis 18: Tegevuspiirangute hindamise protsessijoonis

6.6 Õppenõustamine To-Be

Ülevaade

Õppenõustamise osateenust pakub üle-eestilise võrgustiku kaudu SA Innove Rajaleidja keskustes. Õppenõustamise otsuse teeb kolmest Rajaleidja tugispetsialistist koosnev kooliväline nõustamismeeskond. Asutusesiseselt kasutatakse teenuseosutaja poolset kliendihaldussüsteemi (KHS). Õppenõustamise otsus sisestatakse EHIS-esse.

Rollid ja õigused

- Spetsialist (eripedagoog, psühholoog, sotsiaalpedagoog, logopeed)
    - toimingud enda juhtumitega, sh nende suunamine teistele spetsialistidele
    - Üldine teenuste ja juhtumite statistika.
- TTO spetsialist (spetsialist, kes on registreeritud tervishoiuteenuse osutajana -psühholoog, logopeed)
    - terviseandmetega seotud nõustamistoimingud
- Juht (keskuse haldaja):
    - Juhtumi taasavamine, kasutajate andmete muutmine ja kustutamine, juba lisatud asutuste muutmine, kinnitatud teenuste taasavamine enda keskuse piires, keskuse juhi statistika, juhtumite muutmine, juhtumite sulgemine.
- Infotöötaja:
    - toimingud klientidega (näiteks aja sisestamine, teenuste/juhtumite sisu ei näe)

Infosüsteem

KHS on Rajaleidjas kasutatav kliendihaldussüsteem., mis on avalikust veebist kättesaadav teenus, ligipääsetav eelnevalt lisatud kasutajatele ID-kaardi või mobiilID-ga. Süsteemi ülesehitus on kliendipõhine. Kliendiga seoses saavad pöörduda ka muud isikud (N: klient on laps, nõustamisel käib ema või õpetaja). Kliendi konto jaguneb ajalises mõttes juhtumiteks (korraga saab töös olla 1 juhtum). Juhtumite raames osutatakse teenuseid. Juhtumitel on staatused: alustatud, aktiivselt töös, nõustamismeeskonna ootel, lisauuringute ootel, järeltegevused, suletud. Süsteem jagab andmeid EHIS-ega, on olemas valmisolek vajalike liidestuste loomiseks.

Õppenõustamise otsus liigub EHISesse. Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS) on riiklik register, mis koondab haridussüsteemi puudutavaid andmeid. Registrisse kantakse andmed (üli)õpilaste, õpetajate ja õppejõudude, lõpudokumentide, õppetoetuste ja stipendiumite, õppe- ning koolitusasutuste,

õppekavade ning koolitus- ja tegevuslubade, majandustegevusteadete ning õppe läbiviimise õiguse kohta. Registri vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium.

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrusega Koolivälisele nõustamismeeskonnale soovituse andmiseks esitatavate andmete loetelu, taotluse esitamise ning koolivälise nõustamismeeskonna soovituse andmise tingimused ja kord

Aja broneerimise soovituslik andmekoosseis Rajaleidja broneerimissüsteem

KHS-i poolt kogutavad andmed on isikute kontaktandmed, isikuandmed teenuste sisukirjeldustes, teenuste andmed, teenuste osutajate ja toimumisekohased andmed, kasutajate andmed ja rollid (õigused).

1. Taotlus peab sisaldama:
   1) lapse ees- ja perekonnanime, isikukoodi või selle puudumisel sünniaega;
   2) taotluse eesmärki;
   3) õppeasutuse nime, rühma või klassi, kus laps käib või õpib;
   4) taotleja ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja kontaktandmeid;
   5) taotlejale soovituse teatavaks tegemise viisi;
   6) taotluse esitamise kuupäeva ja taotleja allkirja.
2. Aja broneerimiseks küsimustik:
   1. Kas olete oma kooli, lasteaia või kohaliku omavalitsuse tugispetsialisti (logopeedi, psühholoogi, eri- või sotsiaalpedagoogi, HEV-koordinaatori) poole juba pöördunud?
   2. Kas pöörduja on lapsevanem/haridustöötaja/muu
   3. Lapse klass/rühm
   4. Pöördumise peamine põhjus
   5. Abivajaduse kirjeldus
   6. Peamine suhtluskeel
   7. Sobiv asukoht ja aeg nõustamiseks
   8. Nõusolek lapse isikuandmete töötlemiseks
3. Õppenõustamise soovitus (vajadusel vormistatakse haldusaktina)
   1. Otsuse kommentaar
   2. Erivajadused
   3. Toe liik
   4. Soovitused

Andmevahetus

Osateenuse osutaja poolt EHIS-esse kogutud andmeid kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	Tegevus	Mis andmeid kasutab	Kättesaadavus praegu
Kool/lasteaed	Õppetegevuse planeerimine	Haridussoovituse otsus	jah
KOV	Juhtumi hindamine	Haridussoovituse otsus	jah
Perearst/eriarst	Erivajaduse täpsustamine, hindamine	Haridussoovitus	ei
SKA ekspertarst	Tervisesesundi hindamine	Haridussoovitus	ei
SRT teenuseosutaja	Rehabilitatsioonivajaduse hindamine	Haridussoovitus	ei

KHS kasutab andmeid teistest infosüsteemidest (andmed sisse):

Osateenuse omanik	IS	Millisel eesmärgil	Mida vajavad	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
Haridusasutus	EHIS	Erivajadused ja tugiteenused	Erivajadused ja osutatud tugiteenused	-	Kasutatakse hindamisprotsessis	-	ei
SRT osutaja	SKAIS	Juhtumi kaardistamine, soovituste andmine	Abivajadus ja osutatud teenused	-	Kasutatakse hindamisprotsessis	-	ei

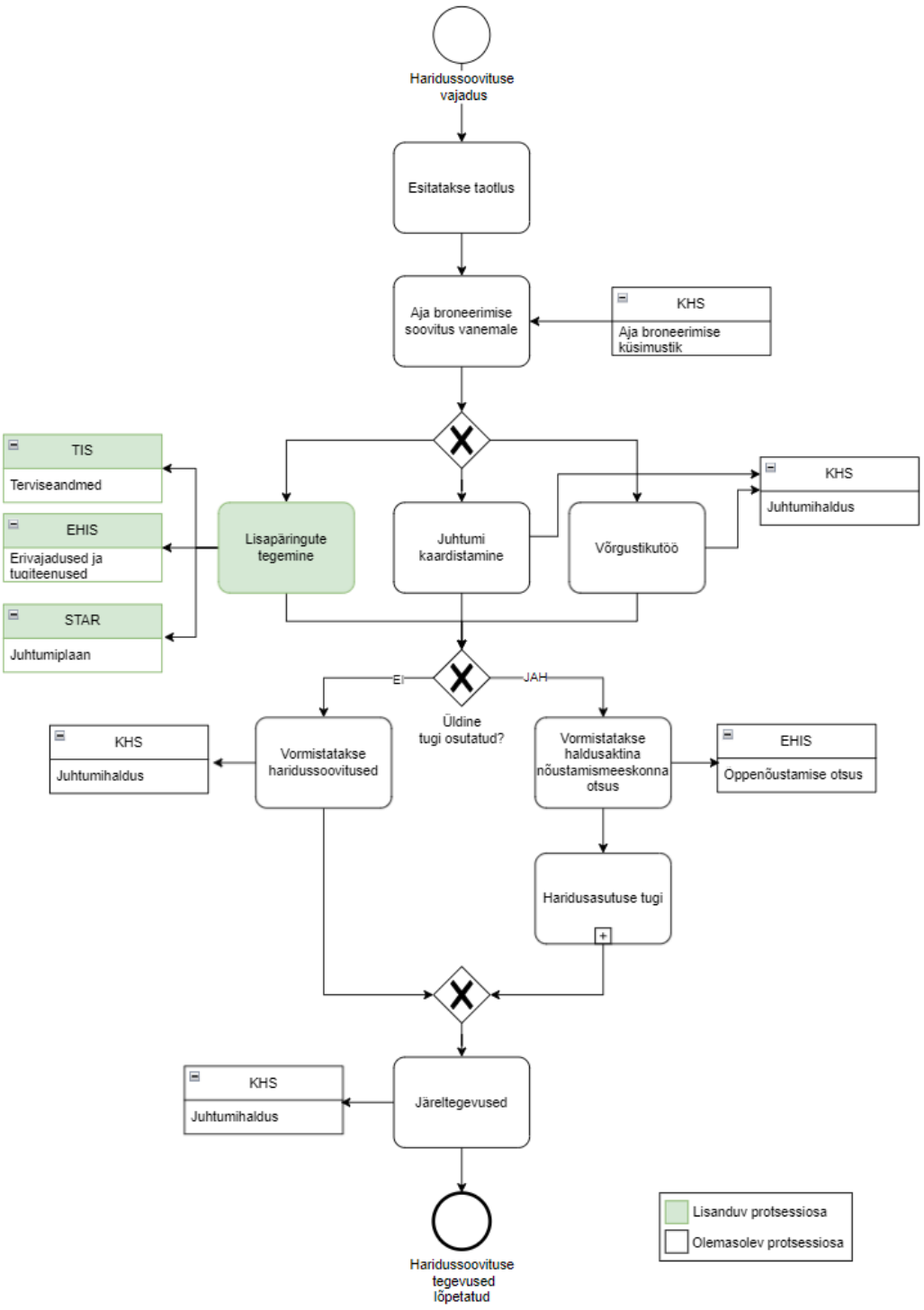
Osateenuse omanik	IS	Millisel eesmärgil	Mida vajavad	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
SKA ekspert-arst	SKAIS	Juhtumi kaardistamine, soovituste andmine	RFK tegutsemise ja osalemise piirangud	-	Kasutatakse hindamisprotsessis	-	ei
Perearst, eriarst	TIS	Perearsti või eriarsti või muu erialaspetsialisti hinnang, kui see on nõustamismeeskonna hinnangul vajalik erivajaduse täpsustamiseks ja soovituse andmiseks	1. Diagnoos 2. RFK tegutsemise ja osalemise piirangud	spetsialistile	Teade diagnoosist, või piirangutest	Vanema nõustamine	ei

Tegevuste kirjeldused

- Rajaleidjasse pöörduja võib olla lapsevanem, õpetaja, tugispetsialist, direktor, kohaliku omavalitsuse töötaja või vajadusel ka laps ise, selleks tuleb esitada taotlus.
- Järgmisena soovitatakse pöördujal KHS süsteemis täita aja broneerimise küsimustik.
- Juhtum kaardistatakse, korraldatakse võrgustikutöö. Juhtumi kaardistamise käigus tehakse päringud:
    - TIS-i, et näha asjakohaseid terviseandmeid ning vajadusel saada kinnitus diagnoosi kohta;
    - EHIS-esse, et näha juba rakendatud tugiteenuseid ning haridusasutuse poolt kirjeldatud abivajadusi;
    - STAR-i, et teada, kas juhtumiplaan on juba algatatud ning selle olemasolul ka sisu.
- Rajaleidja nõustamismeeskond vormistab haridussoovituse, kui lapsele ei ole ei haridusasutuses esimese taseme tuge osutatud. Sellisel juhul ei sisestata haridusoovitust EHIS-esse ning see ei ole koolile/lasteaiale kohustuslik.

- Haridussoovitus vormistatakse haldusaktina, kui lapsele on haridusasutuses esimese taseme tugi osutatud ning on vajadus mõne järgmise meetme järele:
    - kool rakendab õpilasele lihtsustatud, toimetuleku või hooldusõpet;
    - õpilane viiakse üle hariduslike erivajadustega õpilaste klassi;
    - õpe on vaja korraldada põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi;
    - vaja on rakendada terviseseisundist tulenevat koduõpet või ühele õpilasele keskendatud õpet;
    - on vajadus põhikooli riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste asendamist või vähendamist või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamist.
- Väljastatud otsusest läheb märge EHIS-esse, millest saadetakse teavitus administraatorile. Vanema nõusolekul muutub haridussoovituse otsus koolile kohustuslikuks ning on EHIS-es kättesaadav ka teistele osapooltele.
- Rajaleidja juhtumikorraldaja kontrollib hiljem otsuse rakendamist ning meetmete mõjusust. Kontrolli tulemused salvestatakse KHS-i.

Protsessijoonis

Joonis 19: Haridussoovituse tegevuste protsessijoonis

6.7 SRT teenuse osutamine To-Be

Ülevaade

Sotsiaalse rehabilitatsiooni osateenust korraldab sotsiaalkindlustusamet. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus on kompleksne teenus, mis on vajalik juhul, kui inimesel on mitu probleemi, mille lahendamine ei ole võimalik üksikteenuste (nt tugiisik, taastusravi, hooldaja, isiklik abistaja) abil, vaid nõuab mitme eriala spetsialistide ehk rehabilitatsioonimeeskonna sekkumist. SRT õigustatuse tuvastamisel osutatakse eesmärkide saavutamiseks järgmisi teenuseid:

- Tegevusterapeudi teenus;
- Loovterapeudi teenus;
- Sotsiaaltöötaja teenus;
- Psühholoogi teenus;
- Logopeedi teenus;
- Füsioterapeudi teenus;
- Kogemusnõustaja teenus;
- Arsti teenus;
- Eripedagoogi teenus.

Projekti skoopi kuulub muutumatu diagnoosiga lapsele teenuse proaktiivne pakkumine, KOV-i abivajava lapse hindamise kaudu teenusele jõudmist ei käsitleta.

Rollid

- SKA ekspert (SRT otsuse tegija)
- Spetsialist (tegevusterapeut, loovterapeut, sotsiaaltöötaja, psühholoog, eripedagoog, logopeed, füsioterapeut, kogemusnõustaja, arst, õde)

Infosüsteem

Sotsiaalse rehabilitatsiooni korraldamine toimub Sotsiaalkaitse infosüsteemis (SKAIS). Infosüsteemi vastutav töötleja on Sotsiaalkindlustusamet ning volitatud töötlejad on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus ning Maksu- ja Tolliamet.

Infosüsteemi andmekoosseis ärivaates

Sätestatud määrusega Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmisel teenusevajaduse otsustamiseks ja teenuse osutamiseks vajalike andmete loetelu ning

kohaliku omavalitsuse üksuse poolt lapse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse tuvastamise tingimused

1. Rehabilitatsioonivajaduse hindamine:
    1. Üldandmed.
        1. nimi ja isikukood;
        2. kontaktandmed (postiaadress, telefoninumber, e-posti aadress);
        3. arvelduskonto number;
    2. Varasemalt saadud teenused
        1. rehabilitatsiooniteenused;
        2. sotsiaalteenused;
        3. erihoolekandeteenused;
        4. tervishoiuteenused;
        5. tööturuteenused;
        6. teised toimetulekut toetavad teenused või muu abi ja hinnang saadud abile/teenustele;
    3. Tegevus- ja osalusvõime hindamine.
        1. toimetulek erinevates valdkondades: kognitiivsed võimed, liikumine, enese eest hoolitsemine, inimestega lävimine, igapäevased toimingud, osalemine ühiskonnaelus, raskuste mõju.
    4. Hindamise kokkuvõte
        1. erinevates valdkondades toimetuleku hindamise kokkuvõte;
        2. rehabilitatsioonivaldkonnad ja -eesmärgid;
        3. sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse raames osutatavad teenused ja muud teenused;
        4. sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse otsus.
2. Rehabilitatsiooni plaan
    1. Üldosa
        1. Sotsiaalkindlustusameti koostatud teenusevajaduse otsuse number, mis märgitakse rehabilitatsiooniplaani numbrina;
        2. sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi, registrikood ja kontaktandmed;
        3. rehabilitatsiooniplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed;
        4. teenuse saaja nimi, isikukood, vanus, elukoht, kontaktandmed (e-posti aadress, postiaadress, telefoninumber) ja suhtluskeel;
        5. teenuse saaja seadusliku esindaja või kontaktisiku nimi, isikukood, kontaktandmed (e-posti aadress, postiaadress, telefoninumber) ja suhtluskeel.
    2. A-osa (kliendi andmestik)
        1. alusharidus: kui laps omandab alusharidust, siis omandamise viis, asutuse nimi ja kontaktandmed, vajaduse korral kommentaar (kodune, tavalasteaed, tavalasteaia erirühm, erilasteaed);

2. haridus: kui isik õpib, siis hariduse liik, asutuse nimi ja kontaktandmed, vajaduse korral kommentaar (põhiharidus, keskharidus, kutseharidus, keskeriharidus, kõrgharidus, muu; vajaduse korral kommenteerida – hariduseta, lõpetamata, tavakool, tavakooli eriprogramm, tavakooli eriklass, erikool, koduõpe, muu);
3. omandatud eriala või kutse;
4. sotsiaalne staatus: kodune, õpilane, üliõpilane, töötab (ametikoha nimetus, koormus, töökorraldust puudutav info), ei tööta, muu; kui valitakse „ei tööta", siis põhjendus – ei ole kunagi tööl käinud, otsib tööd; kui kaua on töötu olnud, kas on registreeritud töötuna või mitte;
5. puude raskusaste ja kehtivus;
6. töövõime ulatus, töövõime kaotuse protsent või invaliidsusgrupp ja kehtivus;
7. perekonnaseis (vallaline, abielus, elab elukaaslasega, elab abikaasast lahus, lahutatud, lesk);
8. elukorraldus, vajaduse korral kommentaar (iseseisvalt, elamine kõrvalabiga, sotsiaal- või raviasutuses, muu);sotsiaalvõrgustik (lähivõrgustiku liikmete nimed, vanus, seos teenuse saajaga; formaalse võrgustiku liikmete nimed, kontaktandmed, seos teenuse saajaga) ja kellega sotsiaalvõrgustiku liikmetest (sh teised teenuse saajaga seotud rehabilitatsiooniteenuse osutajad) on rehabilitatsioonivajaduse planeerimisel võrgustikutööd tehtud;
9. osutatavad ja viimase kahe aasta jooksul osutatud teenused (teenuse nimetus ja eesmärk, teenuseosutaja nimi ja kontaktandmed).

3. B-osa (terviseolukorra, tegevusvõime, osaluse ja keskkonnategurite (sh sotsiaalse keskkonna) uuring ja põhjendatud hinnang)
    1. iseseisev toimetulek: hinnatakse toimetulekuoskusi, teistest sõltuvust igapäevatoimingutes, otsuste langetamisega seotud iseseisvust, kohanemisvõimet, elamistingimustest ja majanduslikust toimetulekust lähtuvat iseseisvust, kirjeldatakse terviseseisundit (sh psüühikahäire raskusastet) ja raviskeemi jälgimist ning toimetuleku seost terviseseisundi ja haigusteadlikkusega;
    2. psühholoogiline tasakaal: hinnatakse käitumist, emotsionaalset seisundit, suhtlemis- ja kontaktivõimet, koostööoskusi, kognitiivseid protsesse ja isiksuseomadusi;
    3. õppimine ja hariduse omandamine: hinnatakse õpioskusi, sealhulgas hariduslikke erivajadusi, võimeid (sh kommunikatsioonivõime), kutsesobivust ja kutsevaliku perspektiive, lähtudes kliendi motivatsioonist, püsivusest ja võimetest;
    4. tööle saamine ja tööl püsimine: hinnatakse kutsesobivust ja töövõimalusi, lähtudes füüsilisest ja emotsionaalsest tegevusvõimest; hinnatakse ja uuritakse tegevuseeldusi; kirjeldatakse tegevusvõimet mõjutavaid muid tegureid;
    5. sotsiaalne aktiivsus: hinnatakse kliendi kaasatust, osalusvõimet pärssivaid näitajaid ja arendamisvõimalusi;
    6. elu- või töökoha kohandamine: nimetada, millised kohandamised on tehtud ja/või vajalikud;

7. abivahendi kasutamine: nimetada, milliseid abivahendeid kasutab ja millises keskkonnas (lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne); uute vajalike abivahendite puhul märkida abivahendi nimetus, ISO-kood vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 48 lõike 2 alusel kehtestatud abivahendite loetelule, vajaduse põhjendus ja millises keskkonnas isik seda vajab (lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne);
8. puude liik: psüühikahäire, vaimupuue, kõnepuue, kuulmispuue, nägemispuue, liikumispuue, liitpuue (liitpuude korral nimetada selle hulka kuuluvad puude liigid) või muud toimetuleku piirajad;
9. probleemid, valdkonnapõhised eesmärgid ja loodetav tulemus selgitatakse välja koostöös teenuse saaja ja/või tema esindajaga. Rehabilitatsiooni eesmärk ja tulemus peab olema isikukeskne, mõõdetav ja saavutatav sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsuses märgitud ajavahemiku jooksul.
10. Psüühikahäirega 16-aastase või vanema isiku kohta peab sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani B-osa sisaldama järgmisi lisaandmeid:
    1. vaenuliku ja/või ohtliku käitumise esinemine;
    2. ennast kahjustava käitumise esinemine;
    3. sõltuvus alkoholist või narkootilisest ainest;
    4. vaimsed võimed.
11. Lapse kohta peab sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani B-osa sisaldama järgmisi lisaandmeid:
    1. last kasvatava isiku toimetulek oma rolliga tingituna vanemlikest oskustest, järelevalve tagamise võimalustest, tugivõrgustikust, last kasvatava isiku erivajadusest jm; rolliga toimetulekut mõjutavad riskitegurid (terviseolukord, puue, sõltuvusprobleemid vm); teadlikkus lapse erivajadusest ja motiveeritus info hankimiseks;
    2. kuni 16-aastase lapse tegevusvõimest tuleneva kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus, mis on tingitud erivajadusest, sealhulgas psüühilisest erivajadusest: vajab regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas; vajab kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval; vajab pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäev läbi.

4. C-osa (plaani tegevuskava)
    1. teenuse, tegevuse või meetmega seotud otsesed eesmärgid ja tegevused eesmärkide saavutamiseks; eesmärgid peavad olema hinnangutes kirjeldatud probleemide, terviseolukorra, tegevusvõime, osaluse ja keskkonnateguritega kooskõlas, põhjendatud, isikukesksed ning mõõdetavad;
    2. teenuse, tegevuse või meetme nimetus;
    3. punktis 2 nimetatud teenuse raames osutatava teenuse või tegevuse nimetus ja kood, kui see on olemas;
    4. teenuse osutamise minimaalne sagedus (nädalas/kuus/aastas) ja maht (tundides);

5. teenuse osutamise kestus ja vajaduse korral teenuste osutamise ajaline järjestus;
6. teenuse osutaja / teenust vahetult osutava spetsialisti eriala.

5. D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang)
    1. sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi;
    2. sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsuse number ja kuupäev;
    3. isiku nimi;
    4. sotsiaalse rehabilitatsiooni valdkond (elamine; õppimine; suhtlemine ja vaba aeg; töövõime eelduste arendamine / töötamine) ja seatud eesmärkide mõõdetavad tulemused (märkida, kas eesmärk on täidetud, osaliselt täidetud (märkida, millises osas eesmärk täideti ja mis jäi saavutamata) või täitmata);
    5. põhilised asjaolud, mis takistasid eesmärgi saavutamist;
    6. põhilised asjaolud, mis soodustasid eesmärgi saavutamist;
    7. rehabilitatsiooniplaani muutmise põhjendus;
    8. soovitused edaspidiseks (sh soovitused kodusteks tegevusteks), isikule vajalikud jätkuteenused, teenuse osutamise käigus selgunud abivahendite vajadus (märkida abivahendi nimetus ja millises keskkonnas isik seda vajab – lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne; täiendavalt märkida abivahendi ISO-kood vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 48 lõike 2 alusel kehtestatud abivahendite loetelule);
    9. hinnangu koostajate nimi, allkiri ja kuupäev.

3. Rehabilitatsiooniasutuse vahetamine
    1. Avaldaja andmed (isik, kelle kohta avaldus esitatakse)
    2. Avaldaja seadusliku esindaja andmed
    3. Asutuse vahetamise põhjus
    4. Asutus, kuhu soovitakse minna
    5. Soovitava infokanali märkimine

Andmevahetus

SRT teenuse osutaja poolt SKAIS-i kogutud andmeid kasutavad otsuste tegemisel järgmised osateenused (andmed välja):

Osateenuse omanik	Tegevus, kus andmeid kasutatakse	Mis andmeid kasutab	Kättesaadavus praegu
Haridusasutus	Tugiteenuste planeerimine	C-osa Plaani tegevuskava D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) RFK koodid	ei
Rajaleidja	Juhtumi kaardistamine, soovituste andmine	C-osa (plaani tegevuskava) D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) RFK koodid	ei
SKA	Tegevuspiirangute hindamine	D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) RFK koodid	dokumendina
Esmatasandi arstiabi	Raviotsuste tegemine	C-osa (plaani tegevuskava) D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) RFK koodid	ei
Eriarstiabi	Raviotsuste tegemine	C-osa (plaani tegevuskava) D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) RFK koodid	ei

SRT teenuse osutaja kasutab SKAIS-is andmeid teistest infosüsteemidest (andmed sisse):

Osateenuse omanik	IS	Info sisse	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
Haridusasutus	EHIS	Erivajadused ja tugiteenused	-	Teenusele registreerumine	SRT vajaduse hindamine	ei

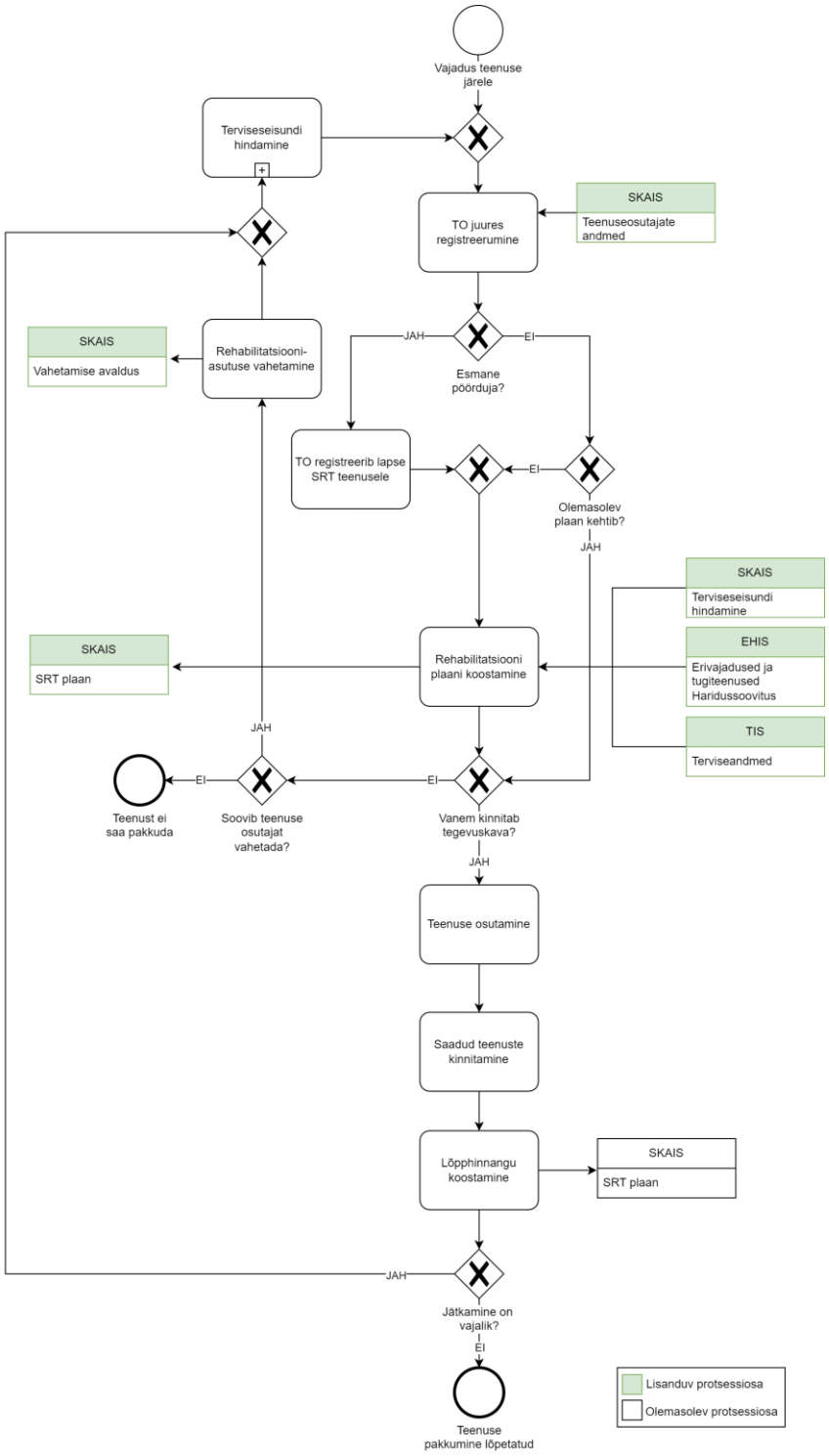
Osateenuse omanik	IS	Info sisse	Teade	Järgmise tegevuse käivitab	Järgmine tegevus	Kättesaadavus praegu
SKA	SKAIS	Tegevuspiirangute hindamine. Puude liigid.	-	Teenusele registreerumine	SRT vajaduse hindamine	ei
Eriarstiabi Esmatasandi arstiabi	TIS	Patsienti puudutavad meditsiinilised andmed	-	Teenusele registreerumine	SRT vajaduse hindamine	ei

Tegevuste kirjeldused

SRT suunamisotsuse väljastamine ei sõltu puude raskusastme määramisest. Kui lapsele ei ole määratud puuet, aga tal on seisundist tulenevalt vajadus SRT-le, siis ta ikkagi saab vajaliku SRT otsuse.

- Vanem teeb registreerimise teenuseosutaja juures, kui on väljastatud SRT suunamisotsus. Otsus väljastatakse tegevuspiirangute hindamise tulemusel.
- TO registreerib lapse SRT-le.
- Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse (SRT) osutaja osutab teenust vastavalt suunamisotsusele kas rehabilitatsiooniprogrammi, tegevuskava või rehabilitatsiooniplaani alusel. Kui teenust osutatakse rehabilitatsiooniplaani alusel, koostab teenuseosutaja kõigepealt plaani. Teenuseid hakatakse osutama pärast plaani koostamist.
- Vanem kinnitab rehabilitatsiooniplaanis antud hinnangute ja tegevuskavaga nõustumist ja valmisolekut tegevuskava täitmiseks.
- Teenuseosutaja hakkab alates sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamise esimesest päevast täitma lapsele osutatud teenuste kohta andmestikku, kuhu kronoloogilises (kuupäev) järjestuses märgitakse teenus ja kood, tundide arv, spetsialisti nimi ja eriala ning teenuse sisukirjeldus.
- Teenuseosutajat on võimalik avalduse alusel vahetada, kui selleks on mõjuv põhjus, näiteks elukohta vahetus.
- Hiljemalt enne lõpparve koostamist kinnitab vanem saadud teenused teenuseosutaja poolt korraldatud viisil.
- Teenuse lõppedes hindab teenuseosutaja teenuse mõju lapse toimetulekule, st kirjeldab teenuse tulemuslikkust. Hinnangus kirjutatakse lahti teenuse tulemusel toimunud areng, kirjeldatakse eesmärgi saavutamist soodustanud ja takistanud asjaolusid.

- Iga rehabilitatsiooniperioodi lõppedes annab teenuseosutaja hinnangu teenuse jätkamise vajadusele. Lapse puhul kontrollitakse tegevuspiirangute hindamisega uuele teenusele õigustatust. Uus SRT suunamisotsus järgneb juhul, kui vajadus on tuvastatud.
- SRT suunamisotsus kehtib kuni kaks aastat, kehtivuse alguse ja lõpu kuupäev on suunamisotsuses märgitud. Suunamisotsuse kehtivuse aja jooksul ei ole vaja otsust pikendada ega uuendada.

Joonis 20: SRT teenuse osutamise protsessijoonis

7 Riskianalüüs

Allpool on kirjeldatud riskianalüüsi käigus tuvastatud sihtrühma abivajaduse määramisega seotud andmevahetuse digitaliseerimisega kaasnevad võimalikud riskid ja nende riskide maandamismeetmed ning paigutatud need visualiseerimiseks riskimaatriksile.

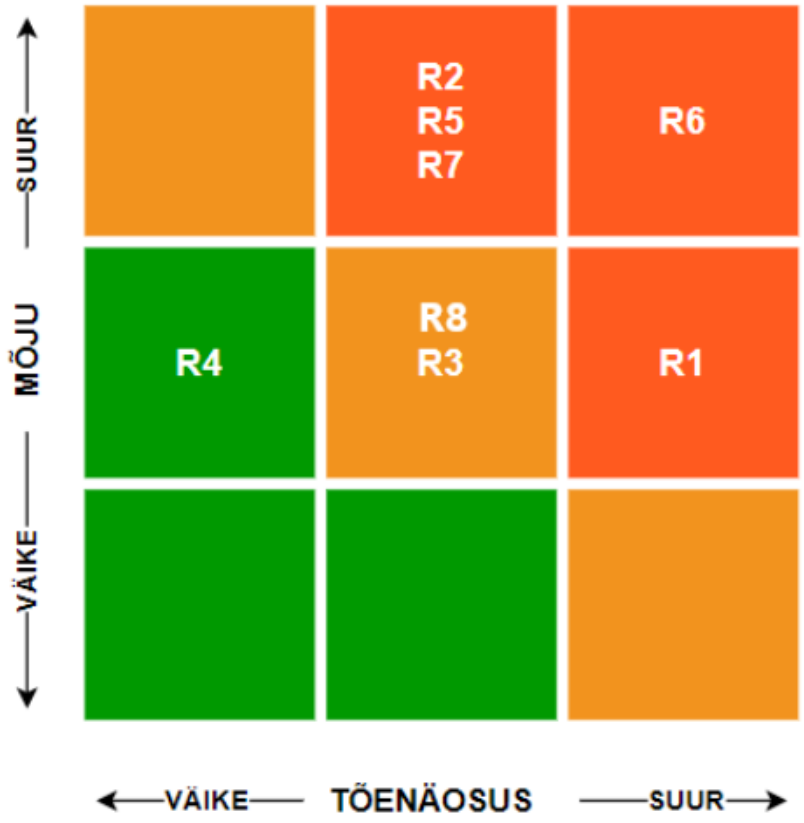
Riskide kaardistus

nr	Risk	Tõenäosus	Mõju	Maandamismeetmed
R1	Seadusandluses viiakse sisse muudatused, mille tagajärjel peab arenduse käigus süsteeme muutma.	Suur	Keskmine	Analüüsis on arvesse võetud hetkel kehtivat seadusandlust ja teadaolevaid lähituleviku muudatusi. Samas seda riski täiesti kõrvaldada ei saa. Projekti arendusfaasi eelarvesse peab sisse arvestama puhvri juhuks, kui arenduse jooksul muutub seadusandlus. Arenduse kestel peab tooteomanik olema kontaktis teenuseomanike ja projekti äripoole teiste osalistega, et tulevaste seadusandlike muudatuste kohta liiguks info võimalikult operatiivselt.
R2	Arenduse jaoks planeeritud eelarve ei ole piisav ning seetõttu arendust kas ei realiseerita või realiseeritakse vaid osaliselt.	Keskmine	Suur	Juba enne arenduse planeerimist ja ka selle käigus tuleb varakult kommunikeerida arenduse olulisust, et arendusele eraldataks piisavas koguses rahalisi vahendeid. Samuti peab mahuhinnanguid tehes arvesse võtma, et arendus võib planeeritust kallimaks minna ja on vaja planeerida puhvreid. Käesoleva analüüsiprojekti raames teostatakse ka majanduslike mõjude analüüs ja koostatakse arenduskava, mis on abiks ressursside planeerimisel.

R3	Lahendusega seotud süsteemides viiakse aja jooksul sisse muudatusi, mille tõttu peab ka käesoleva lahenduse realiseerimisse arenduse käigus muudatusi sisse viima ning eelarve ja/või ajakava läheb oodatust mahukamaks.	Keskmine	Keskmine	Mahuhinnanguid tehes peab kohe sisse arvestama piisava suurusega puhvri, et ootamatused ei ohustaks arenduse valmimist.
R4	Uut lahendust on erinevatel osapooltel (tavakasutajal ja/või asutuste töötajatel) tehniliselt keeruline kasutada.	Väike	Keskmine	Käesoleva analüüsiprojekti käigus teostatakse nii kasutajaintervjuud kui -testid, mistõttu võetakse lahenduse disainimisel arvesse kasutajate vajadusi ja soove. Samuti võetakse arvesse kasutajakogemuse disainimise parimaid praktikaid.
R5	Lahendusega seotud süsteemide vahel ei liigu info piisavalt ja tekivad ebakõlad arenduses, mistõttu arenduse ajakava ja/või eelarve kasvavad oodatust mahukamaks ja vajalikud muudatused võivad sisseviimata jääda.	Keskmine	Suur	Arendusprojektis on tugev keskne koordineeriv projektijuht, kes haldab kogu arendusprotsessi ja vajalikku infovahetust.

R6	Käesoleva analüüsiprojekti jooksul väljatöötatud lahenduse realiseerimine on oluline strateegiline otsus, mille mõju ulatub mitmetesse aastatesse. Selle realiseerimise jooksul võidakse teha muid põhimõttelisi otsuseid (näiteks asutuste või andmekogude liitmise/ümberkorraldamise otsused). Kui arenduse käigus ei suudeta selliste põhimõtteliste muudatustega kohaneda, siis võivad arendusse tehtud investeeringud osutuda kasutuks.	Suur	Suur	Projekti kõik osapooled peavad enda asutuste sees, ja vajadusel ka väljaspool, kommunikeerima projekti sisu ja olulisust, et info väljaspool tehtavate otsuste kohta jõuaks asjaosalisteni võimalikult aegsasti. Samuti peab projektis olema tugev koordineeriv projektijuht, kes saab arvesse võtta väljaspoolt tulevaid muutusi ja neid arendustiimile aegsasti kommunikeerida, et nende mõju arendusele oleks võimalikult väike.
R7	Seoses tihenenud andmevahetusega erinevate süsteemide vahel suureneb ka oht, et andmetele võivad ligi pääseda inimesed, kes tegelikult ei peaks.	Keskmine	Suur	Riski maandamiseks tuleb arendusfaasis detailanalüüsi käigus väga detailselt läbi mõelda see, kes millistele andmetele tohib ligi pääseda ja arenduse käigus infosüsteemidesse vastavad reeglid sisse kirjutada.
R8	Muutumatu seisundiga diagnooside loetelu määratlemine võib tuua kaasa moonutusi, kus ravimeditsiini hakatakse survestama proaktiivse abi käivitamiseks neid diagnoose rohkem panema.	Keskmine	Keskmine	Riski maandamiseks tuleb hakata varakult tegema teavitustööd meditsiiniteenuse osutajate seas, et selgitada tulevikuplaane ja nende eesmärke.

Riskimaatriks

Joonis 21: Riskimaatriks

8 MVP skoobi kirjeldus

Arutelu tulemusena kirjeldati äriprotsessid, mis moodustavad kodanikele väärtusloova lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise minimaalse töötava toote. Arutelu aluseks on eelnevas etapis loodud TO-BE kaardistus ja sisendmaterjalid.

- Proaktiivne teenus algab diagnoosi saamisega;
- Haridusasutustest tekkivad andmed on kättesaadavad EHIS-est;
- Õppenõustamise teenus ei kuulu MVP skoopi. Teiste osapoolte poolt nõutav Innove Rajaleidja haridussoovituse otsus on kättesaadav EHIS-est;
- SRT pakkumise teenus ei kuulu skoopi. SRT teenuseosutajate poolt tekitatud andmete kättesaadavuse võimaldamine infosüsteemis on eraldi projekt.
- MVP-s käsitletakse ühekordset protsessi läbimist.

MVP üldised põhimõtted

- Lähtutakse lõppkasutaja vajadustest ja lahendatakse lõppkasutaja kõige suuremad probleemid.
- MVP luuakse riigiportaalis eesti.ee. Toiminguteks, mille jaoks on lahendused SKAIS-is, luuakse viited SKA iseteeninduskeskkonda.
- Osateenuseid pakkuvate infosüsteemide funktsionaalsust ei dubleerita SKA iseteeninduskeskkonda, nt õppenõustamisele registreerimiseks suunatakse kasutaja Rajaleidja KHS-i.
- Olemasoleva sobiva arhitektuurse lahenduse puudumisel lähtutakse tänastest tehnoloogilistest võimalustest.

Minimaalse töötava toote skoopi on kaasatud vähemalt:

- lapse seisundi diagnoosimine tervishoiuteenuse osutaja (eriarst) teenuste baasil;
- lapse abivajaduse tuvastamine (tänane puude ekspertiis) SKA teenuste baasil;
- lapsele toetavate tugiteenuste proaktiivne pakkumine SKA ja kohalike omavalitsusüksuste teenuste baasil.

Peamised probleemid

Järgnevalt on esitatud kokkuvõttev nimekiri probleemidest, millele viitasid **lõppkasutajad** läbiviidud intervjuude käigus:

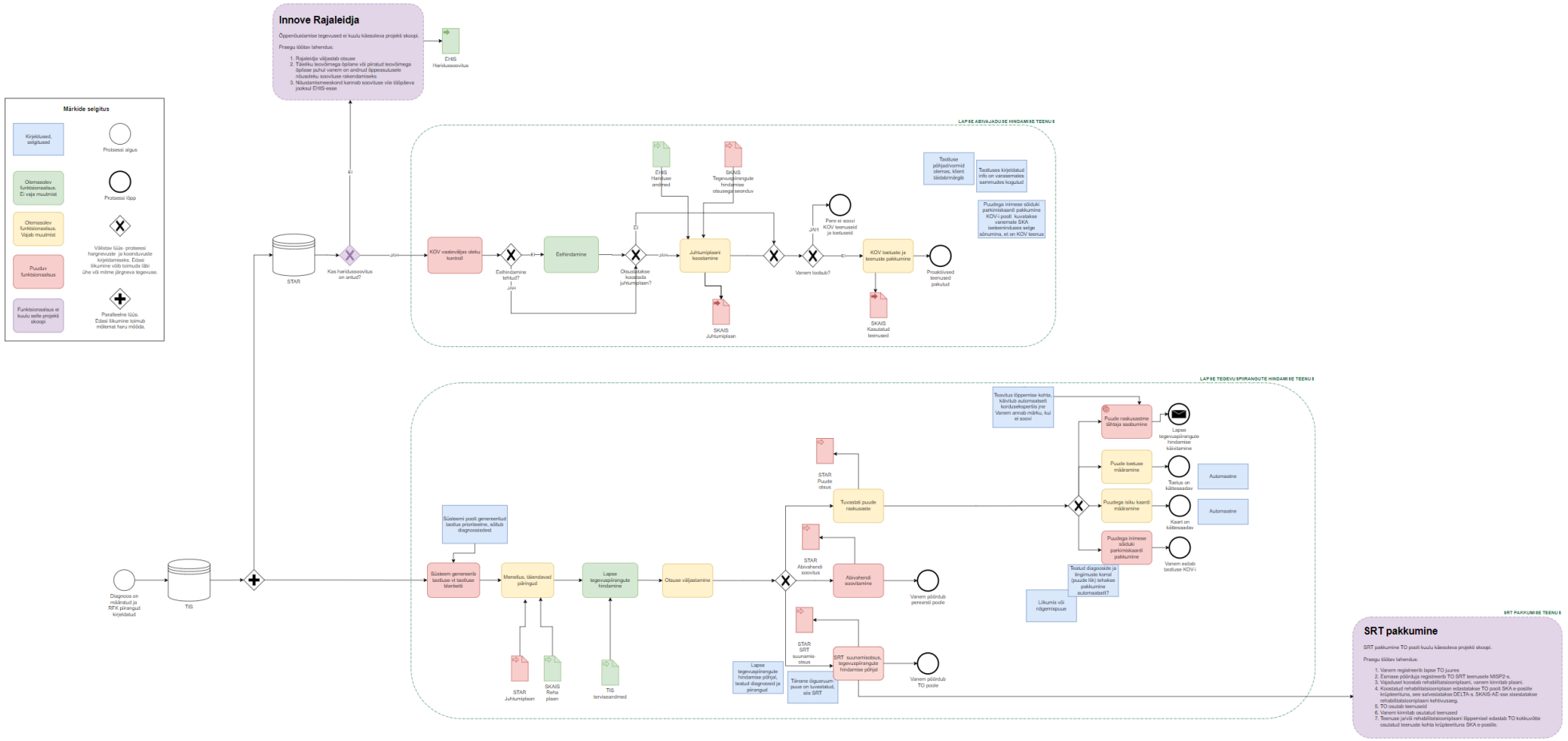
- Puudub tervikpilt- vanemal puudub kogu protsessist tervikpilt ning selge arusaam, millised õigused, kohustused ning võimalused tema perel ja lapsel on millal/kuhu/kelle poole

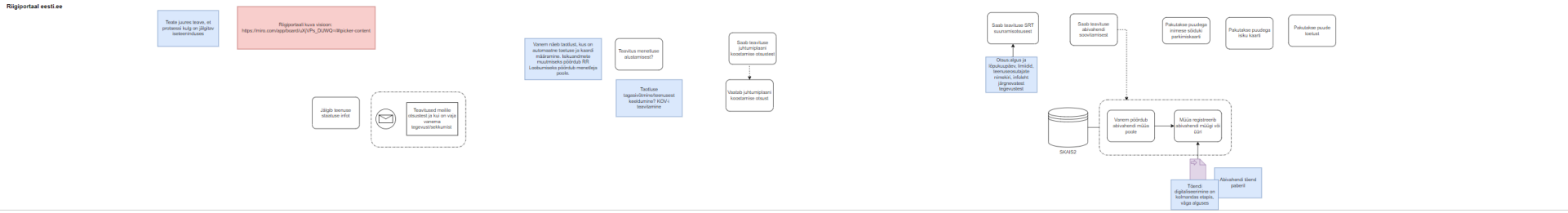
peaks pöörduma. Samuti võib olla vanemal teadmatus, millised tegevused on omavahel seotud ning millised tegevused järgmistele eelduseks.
- Infokanalite hajusus - oluline info tuleb leida erinevatelt veebilehtedelt/infovoldikutest, vanem ei suuda kõiges orienteeruda. Ta ei leia üles vajalikku teavet ning teekond lahenduseni võib olla liiga pikk või hoopis katkeda.
- Puudub ülevaade õigustest ja pakutavatest hüvedest - Esmakordselt lapse keerulise tervisliku seisundiga kokku puutuvad vanemad ei tea oma õiguseid ning võimalusi teenuste ja hüvitiste kasutamiseks ning laps ei jõua õigustatud toeni.
- Sündmuste kadumine infovoogu- Olulised sündmused, mis võivad olla järgmise tegevuse eelduseks või katkestada toetuse võivad jääda vanemal tähelepanuta.

- Ebavajalikud lisategevused- Vanem peab tegelema protsessi haldamise käigus tegevustega, mis ei lisa väärtust, nt. andma nõusolekuid, edastama dokumente. Suur halduskoormus väsitab vanemaid ning võib nad hoopis eemale tõugata ning vanem kui võtmeisik võib loobuda protsessis osalemisest.
- Eraldiseisvad asutused - Igas asutuses taotlust esitades tuleb vanemal samu andmeid korduvalt esitada, tekitades suurt halduskoormust.

MVP-s sisalduvate protsesside loetelu

1. **Riigiportaal eesti.ee**
    a. **Üldine ülevaade**
    b. **Teavituste kuvamine, haldamine**
    c. **Tähtaegade kuvamine**
    d. Minu dokumentide kuvamine (nt. parkimiskaart, rehabilitatsioonivajaduse hindamise otsus, rehabilitatsiooni plaan, juhtumiplaani tegevuskava, SRT lõpphinnang, puude otsus?)
    e. Minu võrgustiku kuvamine (nt KOV juhtumikorraldaja kontakt)
    f. **Proaktiivne pakkumine/esitamine/tagasivõtmine**
2. **SKA lapse tegevuspiirangute hindamine (SKAIS2)**
3. **KOV lapse abivajaduse hindamine (STAR)**

Innove Rajaleidja
Märkide selgitus
SRT pakkumine

Joonis 22: MVP joonis

9 Prototüüp ja testimise tulemused

Prototüüp

Allpool on kolme keskkonna klikitavad prototüübivaated. Põhiliselt keskenduti lapsevanema töölauale riigiportaalis ning lisaks kujutati veidi ka STAR ametnikuportaali ja SKA ametnikuportaali. Kahe viimase puhul tuleb arvestada asjaoluga, et nende kahe keskkonna prototüübivaadetes võib olla erinevusi võrreldes praegu reaalselt kasutusel olevate vaadetega, sest analüüsi koostamise ajal saadaolevad prototüübivaated olid paljud kas aegunud või puudusid sootuks. Samas ei olnud see tegelikult projekti praeguses faasis oluline, sest pigem oligi soov kasutajatega läbi mängida näidisprotsesse ja pöörata testides vähem tähelepanu prototüübivaadete detailidele, mida arendusfaasis läbiviidava detailanalüüsi käigus kindlasti täpsustatakse ja siis ka prototüüpi sisse viiakse. (Samadel põhjustel said detailsed mobiilivaated loodud just riigiportaali vaadetele ja mitte ülejäänud kahe keskkonna vaadetele.)

- Riigiportaal eesti.ee: Eesti.ee
- STAR ametnikuportaal: STAR ametnik
- SKA ametnikuportaal: SKA ametnik

Prototüübi analüüs

1. Muutumatu seisundiga lapse prototüübi analüüs

Muutumatu seisundiga lapse analüüsi raames prototüübiti 3 kasutuslugu:

- Vanem loeb abivajaduse hindamise proaktiivsest käivitamisest ja läheb eesti.ee lehele. Vaatab lapse andmeid ja seotud sündmusi ning seejärel läheb sotsiaalkindlustusametisse lapse tegevuspiirangute hindamise otsust vaatama.
- Sotsiaalkindlustusameti ametnik kontrollib, muudab kontaktandmeid ja loob uue menetluse.
- Kohaliku omavalitsuse ametnik avab süsteemi poolt loodud taotluse ja kontrollib kontaktandmeid.

Testimine viidi läbi modereeritud testina, mille käigus kasutaja täitis määratud ülesandeid teenuse suhtes, samal ajal kui testija jälgis seda reaalajas. Testija juhendas testitud kasutajaid ülesannetes, süvenes probleemidesse ja sai otsekohe tagasisidet. Kokku toimus 9 testi, 4 ametniku (2 KOV ametniku ja 2 SKA ametniku) ja 5 lapsevanemaga. Igal testijal paluti testi lõpus hinnata üldist prototüübi teekonda ja anda kokkuvõtlik arvamus. Testimine toimus virtuaalselt Teams-i keskkonnas.

1.1 Testijad said järgmised testülesanded ja seotud juhised:

1.1.1 Lapsevanema eesti.ee prototüüp

- Ülesanne 1: Lapse sündmuste ülevaade
  - Testija sai juhised kirjeldada, mida on kuvatud ja kuidas ta sündmuste komponendist aru saab. Lähemalt räägiti sündmuse etappidest (ka sõnastusest), töös oleva etapi kohta, lisainfo saamisest ja kontaktinfo leidmisest.

- Ülesanne 2: Tulevased tähtajad
  - Testija sai juhised, et tuleb pikendada parkimiskaarti ja lülitada sisse tulevaste sündmuste e-posti teavitused. Testimisel vaadati, mida teeb kasutaja olukorras, kus ta ei oska parkimiskaarti pikendada ja kuidas saadi aru e-posti teavituste lahendusest.

- Ülesanne 3: Möödunud tähtajad
  - Testija sai juhised vaadata kaks möödunut tähtaega, üks hiljutine ja teine aastatagune. Disainer jälgis, kuidas saab kasutaja aru ajajoone lahendusest (arvestades sellega, et ajajoonel on korraga näha ainult hiljutised sündmused).

- Ülesanne 4: Minu koordinaator
  - Testija sai juhised leida kontaktisiku, kes aitaks teda tekkinud küsimuste osas. Disainer hindas loodud lahenduse arusaadavust ja leitavust.

- Ülesanne 5: Minu võimalused
  - Testija sai juhised, et talle tuli teade lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse kohta ning ta soovib rohkem infot saada. Disainer hindas loodud lahenduse arusaadavust ja leitavust.

1.1.2 Sotsiaalkindlustusameti STAR, KOV ametniku prototüüp

- Ülesanne 1: Menetluse töölaud
  - Testija sai juhised leida koht, kust saab otsida uut klienti menetluse alustamiseks. Vaadati loodud lahenduse arusaadavust.

- Ülesanne 2: Uue kliendi/lapse vaade
  - Testija sai juhised kirjeldada, mida on kuvatud ja kuidas ta vaatest aru saab. Lähemalt räägiti isiku andmete muutmisest ja täiendamisest ning menetluse lõpetamisest.

- Ülesanne 3: Menetluse sidumine
  - Testija sai juhised siduda käsil olev menetlus olemasoleva menetlusega. Kontrolliti menetluse sidumise arusaadavust.

1.1.3 Sotsiaalkindlustusameti SKAIS, SKA ametniku prototüüp

- Ülesanne 1: Menetluse töölaud

- Testija sai juhised uue menetluse koostamiseks. Testija ülesanne oli leida tabelist õige veerg.

- Ülesanne 2: Uue menetluse vaade
  - Testija sai juhised kirjeldada, mida on kuvatud ja kuidas ta vaatest aru saab. Lähemalt räägiti isiku andmete muutmisest/täiendamisest ja ekspertiisi tellimusest.

- Ülesanne 3: Seotud isikule kirjutamine
  - Testija sai juhised, et tal on puudu üks dokument ja tal on vaja kirjutada kiri menetlusega seotud isikule/isikutele. Testija ülesanne oli täita vorm, kirjutada kirjeldus ja saata kiri.

1.2 Prototüübi testimise peamised järeldused ja leiud

1.2.1 Lapsevanema eesti.ee prototüüp

- Kuvada koordinaatori infot lehe alguses
  - Olemus: Mitmed kasutajad tõid välja, et nad soovivad näha koordinaatori infot lehe alguses. See annab lapsevanemale rohkem tuge ja kindlustunnet, et vajalik info ei jää nägemata. Samuti tõid kasutajad välja, et koordinaatoril võiks olla juures selgitav kirjeldus, millega ta tegeleb ja kuidas saab lapsevanemale abiks olla.
  - Muudatus: Prototüübis on realiseeritud lahendus, kus kasutaja näeb koordinaatori kontakti sündmuste juures ehk kohe lehe alguses. Koordinaatoril on ka valdkonna nimetus ja täiendava selgituse kuvamise funktsionaalsus lisatud.
- Sündmuse täiendava info kuvamise võimalus
  - Olemus: Mõned kasutajad tundsid puudust abivajaduse ja lapse tegevuspiirangute hindamise etappide täiendavast kirjeldusest. Etapid olid kirjas aga kasutajatel tekkisid küsimused, mida täpsemalt igas etapis tehakse. Etappidele oli lisatud ka staatus "Töös", mis näitas kasutajale, millega hetkel tegeletakse. Testitavas prototüübis oli võimalik lugeda ainult töös oleva etapi kohta (info ikoonile hiirega peale minnes tuli etapi lühikirjeldus ette). Kasutajad tõid välja ka selle, et hindamisega tegeleva asutuse kontaktid (asukoht, e-post, telefoninumber) tundusid liiga üldised, mitte kontakt, kelle käest infot/abi küsida.
  - Muudatus: Prototüübis on realiseeritud lahendus, kus info ikooni taga on nüüd võimalik tutvuda kõikide etappidega. Staatuse märk jäi alles. Hindamisega tegeleva asutuse infos on välja toodud ainult asutuse nimi ning küsimuste korral saab pöörduda koordinaatori poole.

- Lause "Tegevuspiirangute hinnangu otsus on kättesaadav" mõistmine
  - Olemus: Kõik kasutajad said aru, et tuli otsus, mis on lapsevanemale vaatamiseks/lugemiseks kättesaadav kusagil.

    - Soovitus tulevikuks: Kaaluda võimalust viite/lingi lisamiseks, et kasutaja suunata hinnangu otsust lugema. Vastasel korral võib tekkida küsimus, et kus on seda võimalik näha.

- "Möödunud tähtajad" komponendi pealkiri oli kohati arusaamatu
    - Olemus: Mitmed kasutajad viitasid asjaolule, et pealkiri "Möödunud tähtajad" seostus sellega, et miski on möödas, tegemata jäetud või kehtivuse kaotanud.
    - Muudatus: Prototüübis on realiseeritud lahendus, kus on pealkiri ära muudetud kasutaja selgema arusaamiseks. Uus pealkiri on "Ajalugu". Testitavad tõid välja, et sõna "Ajalugu" on arusaadavam ja teadaolev funktsionaalsus. Eesmärk oli näidata kasutajatele kõikide sündmuste ajalugu (arhiivi), vaatamata sündmuse staatusele, tegemata, läbitud jms.

- E-posti teavituste ikoon ei olnud piisavalt informatiivne
    - Olemus: Mõned kasutajad tõid välja, et nad ei saanud koheselt aru, et kellukese ikoon viitab teavituste saamisele. Ainult visuaalne ikoon ei olnud piisavalt informatiivne.
    - Muudatus: Prototüübis on realiseeritud lahendus, kus kellukese ikoonile hiirega peale minnes tuleb esile selgitav tekst "Telli teavitus", mis seletab lahti antud ikooni mõtte.
    - Soovitus tulevikuks: Ikoonid, mis ei tundu esmapilgul arusaadavad võiksid olla alati selgitava tekstiga. Nii on kasutajakogemus palju selgem ja lihtsam.

- Kokkuvõtlik tagasiside prototüübile
    - Olemus: Kokkuvõttes võib öelda, et kasutajatele meeldis uus lahendus, märksõnad olid: loogiline, mugav, selge ja puhas visuaal, kompaktsus (kõik teemad ühes kohas). Kasutajatele meeldisd ka tulevased tähtajad ja ajaloo komponendid. Üks kasutaja tõi välja, et suured kalendri numbrid sinisel taustal paistavad hästi silma (visuaal täitis eesmärki).

1.2.2 Sotsiaalkindlustusameti STAR, KOV ametniku prototüüp

- Kokkuvõtlik tagasiside prototüübile
    - Olemus: Kõik kasutajad läbisid testülesanded edukalt. Testitavad otsisid klienti nime järgi, täiendasid kliendi andmeid, sidusid uue menetluse olmeasoleva menetlusega ja lõpetasid menetluse. Toodi välja, et isikute andmed olid kohe nähtaval ja kõik nägi välja kompaktne.
    - Soovitus tulevikuks: Hetkel teadaande (notification) värv ei paista kõige paremini silma, sest kasutusel on heledad toonid. Soovitus oleks katsetada erinevaid värve ja testida, kas inimesed panevad erksamaid värve rohkem tähele.

1.2.3 Sotsiaalkindlustusameti SKAIS, SKA ametniku prototüüp

- Kokkuvõtlik tagasiside prototüübile

- Olemus: Kasutajad tõid välja, et kliendi otsimine oli arusaadav, samuti andmete muutmine ja täiendamine. Seotud isikule/isikutele kirjutamisel tekkis küsimus, et kellele kiri läheb, hetkel on see info puudu. Üks testitav tõi välja, et ametniku tabelis oli seotud isik Marleen aga peale klikates ilmus Karli vaade. Kasutaja sai aru, et tegemist võib olla väikse lapsega, kes ei saa ennast esindada aga antud olukord tekitas korraks segadust.
- Soovitus tulevikuks: Tabeli vaates anda selgem ülevaade, kelle menetlusega on tegemist, kes on klient ja kes on seotud isik/isikud.

10 MVP arenduskava

10.1 Andmete kaardistus

Järgnevalt on kirjeldatud põhilisi süsteeme ja registreid, mis omavahel andmeid vahetavad:

1. Tervise Infosüsteem (TIS) – Tervise infosüsteemis töödeldakse tervishoiuvaldkonnaga seotud andmeid tervishoiuteenuse osutamise lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks, tervishoiuteenuste kvaliteedi ja patsiendi õiguste tagamiseks, rahva tervise kaitseks ning terviseseisundit kajastavate registrite pidamiseks, tervisestatistika tegemiseks ja tervishoiu juhtimiseks. Omanik: Sotsiaalministeerium. Avalik kasutajaliides: https://www.digilugu.ee/
2. Sotsiaalteenuste ja toetuste andmeregister (STAR)- Elektroonne töökeskkond sotsiaaltöö spetsialistidele klientidega tehtava töö korraldamiseks ja dokumenteerimiseks, sh toetuste ja teenuste määramiseks ning juhtumite haldamiseks, lapsendamise ja eestkoste korraldamisega seotud toimingute haldamiseks ning sotsiaalhoolekandealase teabe ja statistika kogumiseks. Omanik: Sotsiaalkindlustusamet. Avalik kasutajaliides: https://star.sm.ee
3. Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS) - Sotsiaalkaitse infosüsteem on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mida peetakse seadustest tulenevate Sotsiaalkindlustusameti avalike ülesannete täitmise eesmärgil, sealhulgas riiklike toetuste, pensionide, hüvitiste ning elatisabi pakkumise, määramise ja maksmise eesmärgil ning ohvriabi, puude raskusastme tuvastamise, abivahendi-, sotsiaalse rehabilitatsiooni ja erihoolekandeteenuse korraldamise eesmärgil. Omanik: Sotsiaalkindlustusamet. Avalik kasutajaliides: https://iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee/
4. Eesti Hariduse Infosüsteem (EHIS)- Registri eesmärk on koguda informatsiooni haridussüsteemi korraldamiseks ning sihipärasemaks juhtimiseks. Registri andmeid kasutatakse (üli)õpilastele, õpetajatele ning õppejõududele teenuste ja toetuste pakkumiseks ning riikliku ja valdkondliku haridusstatistika koostamiseks ning uuringute läbiviimiseks. Omanik: Haridus- ja Teadusministeerium. Avalik kasutajaliides: http://www.ehis.ee

Lisaks kasutatakse taustaprotsessides järgnevaid täiendavaid süsteeme ja registreid:

1. Eesti rahvastikuregister (RR) – Infosüsteemi eesmärk on tagada Eesti rahvastikuregistri objekti (Rahvastikuregistri objektiks on Eesti kodanik, Eestis elukoha registreerinud Euroopa Liidu, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigi ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanik ning Eestis elamisloa või elamisõiguse saanud välismaalane) peamiste isikuandmete kogumine ühte andmekogusse riigile ja kohalikule omavalitsusele seadusega sätestatud ülesannete täitmiseks isiku õiguste, vabaduste ja kohustuste realiseerimisel ning Eesti rahvastiku arvestuse pidamine. Turvaserverit majutab SMIT. Andmeid arhiveeritakse digitaalselt. Omanik: Siseministeerium. Tabelis on kuvatud infosüsteemis kättesaadav andmestik.
2. Innove Rajaleidja kliendihaldussüsteem (KHS)- veebipõhine lapse õppenõustamise protsessi klienditöö ja andmete haldamise töövahend. Haridussoovituse otsuse andmed kuvatakse EHIS-es.
3. SRT teenuseosutajate infosüsteemid (SRT TO IS)- SRT protsessi andmete haldamise ja klienditöö töövahendid. Koostatud rehabilitatsiooniplaan edastatakse TO poolt SKA e-postile krüpteerituna, see salvestatakse DELTA-s. SKAIS-AE-sse sisestatakse rehabilitatsiooniplaani kehtivusaeg. Teenuse ja/või rehabilitatsiooniplaani lõppemisel edastab TO kokkuvõtte osutatud teenuste kohta krüpteerituna SKA e-postile.
4. Tervishoiukorralduse infosüsteem (MEDRE2)- Kolme endise registri liitmine ühtseks süsteemiks (tervishoitöötajate regiter, tervishoiuteenuse osutamisetegevuslubaderiiklik regiter, proviisorite ja farmatseutide riiklik register). Regitris saab registreerida tervishoiutöötajaid, farmatseute ja proviisorid ning menetleda tegevusloa taotlusi. Omanik: Terviseamet. Avalik kasutajaliides: https://medre.tehik.ee/

Andmetabeli selgitus:

	hetkel ei koguta
	andmete kasutaja

	Andmed	Andmeandja	Andmete kasutaja

Infosüsteem	Andmeplokk	Selgitus		SKAIS			STAR		KHS		TIS
				Menetleja	Ekspert-arst	Abivahendi hindaja	lastek. spets.	sotsiaaltöötaja	spetsia-list	TTO spetsialist	TTO
TIS	Patsiendi üldandmed	isikukood ja sünniaeg	RR- isikut identifitseerivad andmed								
		sugu									
		ees- ja perekonnanimi									
		kontaktandmed									
	Eestkoste andmed	alaealise isiku eestkostja või lapsevanema nimi ja kontaktandmed;									
	Patsienti puudutavad meditsiinilised andmed	Raviprotsess. E-tervise infosüsteemi andmed, muud terviseandmed (nt füsioterapeudi v logopeedi vm spetsialisti kirjeldused, mida praegu e-tervises ei ole)									
		diagnoositud haiguse nimetus ja kood RHK-10 järgi;									

		surmateatis	RR-surma registreerimise kande number								
		Tegutsemise ja osalemise piirangud (RFK kodeeringus)									
	Dokumendi koostaja andmed	nimi	MEDRE2-tervishoiutöötajana või tervishoiuteenuse osutamisel osaleva isikuna registreerimise andmed								
		tervishoiutöötaja registreerimiskood	MEDRE2-tervishoiutöötajana või tervishoiuteenuse osutamisel osaleva isikuna registreerimise andmed								
		tegevusluba	MEDRE2-tegevusloa andmed;								
		kutse või eriala	MEDRE2-tervishoiutöötaja kvalifikatsiooni tõendavad andmed								
		kontaktandmed	MEDRE2 -tegevusloa omaja kontaktandmed								

Infosüsteem	Andmed		Andmeandja	Andmete kasutaja							
				SKAIS			STAR		KHS		TIS
	Andmeplokk	Selgitus		Menetleja	Ekspert-arst	Abivahendi hindaja	lastek. spets.	sotsiaal-töötaja	spet-sia-list	TTO spetsia-list	TTO
STAR	Isikuandmed	isikukood	RR- isiku üld- ja elukohaandmed, vanema hooldusõiguse, eestkoste ja seoste andmed								
		ees- ja perekonnanimi									
		elukoha- ja kontaktandmed									
	Eestkoste andmed	alaealise isiku eestkostja või lapsevanema nimi ja kontaktandmed;									

	Juhtumiplaani andmed	Üldandmed: 1) juhtumiplaani number; 2) juhtumit korraldava KOV-i nimi, aadress ja kontaktandmed; 3) juhtumiplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed; 4) isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, aadress ja kontakt-andmed; 5) seadusliku esindaja korral esinduse alus, esindaja nimi, isi-kukood ja kontaktandmed.									
		Eluvaldkondade põhised abivaja-duse andmed									

		Tegevuskava andmeid: 1) juhtumi tegevuskava eesmärgid; 2) tegevuskava eesmärkide saavutamist takistavad tegurid; 3) tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused ja teenused; 4) tegevuste elluviimise eest vastutajad; 5) tegevuskava elluviimise aeg; 6) tegevuskava täitmise hindamise aeg ja tulemus; 7) soovitused edasiseks tegevuseks.									
		Lapse juhtumiplaanile lisatakse selgitus, kuidas on last kasvatavat isikut teavitatud ning kuidas on last kasvatav isik kaasatud lapse juhtumi menetlemisse									
	Teenust saama suunamise otsuste andmed;										
	Isikule osutatud teenuste/toetused andmed;										

Infosüsteem	Andmed		Andmeandja	Andmete kasutaja							
	Andmeplokk	Selgitus		SKAIS			STAR		KHS		TIS
				Menetleja	Ekspert-arst	Abivahendi hindaja	lastek. spets.	sotsiaal-töötaja	spet-sia-list	TTO spetsia-list	TTO
SKAIS	Isiku üldandmed	isikukood või selle puudumise korral sünniaeg ja sugu, olemasolu korral välisriigi isikukood;	RR-isiku üldandmed								
		ees- ja perekonnanimi;									
		kontaktandmetena isiku elukoha andmed, e-posti aadress ja telefoninumber;									
		isiku surma, surnuks tunnistamise või selle tühistamise andmed;									
		isiku teadmata kadunuks tunnistamise või teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamise menetluse algatamise või lõpetamise andmed;									

		välismaalase elamisloa või -õiguse olemasolu ja tähtaeg;										
		kodakondsuse andmetena Eesti või välisriigi kodakondsus või seda tõendava dokumendi andmed;										
		eestkoste andmetena eestkostja nimi, isiku- või registrikood, elukoha andmed, e-posti aadress ja telefoninumber ning eestkoste alguse ja lõppemise aeg;										
		hooldusõiguse andmetena selle isiku nimi ja isikukood, kelle suhtes on õigus määratud, ning hooldusõiguse jõustumise ja kehtivuse aeg;										
		isiku Eestisse saabumise ja Eestist lahkumise andmed – millal ja mis riigist saabus Eestisse püsivalt elama või millal ja mis riiki lahkus Eestist püsivalt elama.										

	Alusandmed isikule riikliku toetuse, pensioni, hüvitise, elatisabi ja teenuse määramise ja maksmise kohta	puudega inimese sotsiaaltoetuse taotluse andmed										
	Erihoolekandeteenuse määramise ja maksmise alusandmed	erihoolekandeteenuse taotluse andmed;										
		erihoolekandeteenust saama suunamise otsuse andmed;										
		erihoolekandeteenuse järjekorra andmed;										
		osutatud erihoolekandeteenuse andmed vastavalt teenuseosutaja esitatud arvetele.										
	Abivahendi eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise alusandmed	abivahendi eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise taotluse andmed;										
		abivahendikaardi andmed;										

		abivahendi eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise andmed;										
		abivahendi järjekorra andmed;										
		osutatud abivahenditeenuse andmed vastavalt teenuseosutaja esitatud arvetele.										
	Andmed isikule riikliku toetuse, pensioni, hüvitise, elatisabi ja teenuse määramise, maksmise, peatamise, lõpetamise või sellest keeldumise ja kinnipidamise kohta	isikuga seotud kirje number;										
		toetuse, pensioni, hüvitise, elatisabi või teenuse liik;										
		toetuse, pensioni, hüvitise ja elatisabi suurus ning teenuse eest riigi poolt ülevõetud kohustuse suurus;										
		määramise alg- ja lõpptähtaeg;										
		isiku sotsiaalmaksu andmed;										
		andmed kinnipidamise kohta – kinnipeetav summa, sealhulgas maksud;										

		andmed ümberarvutamise, peatamise, keeldumise või lõpetamise kohta;										
		isikule väljamakstav summa;										
		arvelduskonto andmed;										
		maksmise viis – panga kaudu või posti teel kojukandena;										
		haldusakti või -toimingu või dokumendi teatavakstegemise viis.										
	Sotsiaalteenuse osutaja andmed	lepingu liik, kehtivuse aeg ja teenuse osutamise koha kontaktandmed;										
		teenuseosutaja nimi, äriregistri kood ja tegevusloa andmed;										
		andmed juriidilise isiku esindusõiguse kohta.										
	Andmed isiku terviseseisundi ja puude	1)Terviseseisundi andmed:	TIS- isiku ambulatoorsete visiitide, haiglas viibimiste ja ravimite andmed									

	raskusastme tuvastamise kohta	terviseandmed edastanud arsti nimi ja eriala;									
		diagnoositud haiguste nimetused ja koodid, diagnooside liigid ja viited allikatele.									
		2)Puude raskusastme tuvastamise alusandmed:									
		lapse ja vanaduspensionieelise isiku puude raskusastme tuvastamise taotluse andmed;									
		arstiõppe läbinud isiku arvamuse andmed.									
		3) Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed:									
		tuvastatud puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise kuupäev;									
		funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele;									

		puude raskusastme kestus ja korduvekspertiisi taotlemise aeg;									
		puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus;									
		puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg.									

Infosüsteem	Andmed		Andmeandja	Andmete kasutaja							
				SKAIS			STAR		KHS		TIS
	Andmeplokk	Selgitus		Menetleja	Ekspert-arst	Abivahendi hindaja	lastek. spets.	sotsiaal-töötaja	spet-sia-list	TTO spetsia-list	TTO
SRT TO IS	Sotsiaalse rehabilitatsiooni plaan	Üldosa andmed:									
		Sotsiaalkindlustusameti koostatud teenusevajaduse otsuse number, mis märgitakse rehabilitatsiooniplaani numbrina;									
		sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi, registrikood ja kontaktandmed;									
		rehabilitatsiooniplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed;									
		teenuse saaja nimi, isikukood, vanus, elukoht, kontaktandmed (e-posti aadress, postiaadress, telefoninumber) ja suhtluskeel;									

		teenuse saaja seadusliku esindaja või kontaktisiku nimi, isikukood, kontaktandmed (e-posti aadress, postiaadress, telefoninumber) ja suhtluskeel.									
		A-osa (kliendi andmestik) andmeid teenuse saaja kohta:									
		alusharidus: kui laps omandab alusharidust, siis omandamise viis, asutuse nimi ja kontaktandmed, vajaduse korral kommentaar (kodune, tavalasteaed, tavalasteaia erirühm, erilasteaed);									
		haridus: kui isik õpib, siis hariduse liik, asutuse nimi ja kontaktandmed, vajaduse korral kommentaar (põhiharidus, keskharidus, kutseharidus, keskeriharidus, kõrgharidus, muu; vajaduse korral kommenteerida – hariduseta, lõpetamata, tavakool, tavakooli eriprogramm, tavakooli eriklass, erikool, koduõpe, muu);									
		omandatud eriala või kutse;									

		sotsiaalne staatus: kodune, õpilane, üliõpilane, töötab (ametikoha nimetus, koormus, töökorraldust puudutav info), ei tööta, vanaduspensionär, muu; kui valitakse „ei tööta", siis põhjendus – ei ole kunagi tööl käinud, otsib tööd; kui kaua on töötu olnud, kas on registreeritud töötuna või mitte;									
		puude raskusaste ja kehtivus;									
		elukorraldus, vajaduse korral kommentaar (iseseisvalt, elamine kõrvalabiga, sotsiaal- või raviasutuses, muu);									
		sotsiaalvõrgustik (lähivõrgustiku liikmete nimed, vanus, seos teenuse saajaga; formaalse võrgustiku liikmete nimed, kontaktandmed, seos teenuse saajaga) ja kellega sotsiaalvõrgustiku liikmetest (sh teised teenuse saajaga seotud rehabilitatsiooniteenuse osutajad) on rehabilitatsioonivajaduse planeerimisel võrgustikutööd tehtud;									

		osutatavad ja viimase kahe aasta jooksul osutatud teenused (teenuse nimetus ja eesmärk, teenuseosutaja nimi ja kontaktandmed).									
		B-osa (terviseolukorra, tegevusvõime, osaluse ja keskkonnategurite (sh sotsiaalse keskkonna) uuring ja põhjendatud hinnang) peab sisaldama teenuse saajat hinnanud rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistide nime ja eriala nimetust, hinnangut teenuse saaja tegevusvõime kohta koos viitega allikale ning soovitusi isikule ja tema perele järgmistes valdkondades:									

		1) iseseisev toimetulek: hinnatakse toimetulekuoskusi, teistest sõltuvust igapäevatoimingutes, otsuste langetamisega seotud iseseisvust, kohanemisvõimet, elamistingimustest ja majanduslikust toimetulekust lähtuvat iseseisvust, kirjeldatakse terviseseisundit (sh psüühikahäire raskusastet) ja raviskeemi jälgimist ning toimetuleku seost terviseseisundi ja haigusteadlikkusega;									
		2) psühholoogiline tasakaal: hinnatakse käitumist, emotsionaalset seisundit, suhtlemis- ja kontaktivõimet, koostööoskusi, kognitiivseid protsesse ja isiksuseomadusi;									
		3) õppimine ja hariduse omandamine: hinnatakse õpioskusi, sealhulgas hariduslikke erivajadusi, võimeid (sh kommunikatsioonivõime), kutsesobivust ja kutsevaliku perspektiive, lähtudes kliendi motivatsioonist, püsivusest ja võimetest;									

		4) tööle saamine ja tööl püsimine: hinnatakse kutsesobivust ja töövõimalusi, lähtudes füüsilisest ja emotsionaalsest tegevusvõimest; hinnatakse ja uuritakse tegevuseeldusi; kirjeldatakse tegevusvõimet mõjutavaid muid tegureid;									
		5) sotsiaalne aktiivsus: hinnatakse kliendi kaasatust, osalusvõimet pärssivaid näitajaid ja arendamisvõimalusi;									
		6) elu- või töökoha kohandamine: nimetada, millised kohandamised on tehtud ja/või vajalikud;									

		7) abivahendi kasutamine: nimetada, milliseid abivahendeid kasutab ja millises keskkonnas (lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne); uute vajalike abivahendite puhul märkida abivahendi nimetus, ISO-kood vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 48 lõike 2 alusel kehtestatud abivahendite loetelule, vajaduse põhjendus ja millises keskkonnas isik seda vajab (lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne);									
		8) puude liik: psüühikahäire, vaimupuue, kõnepuue, kuulmispuue, nägemispuue, liikumispuue, liitpuue (liitpuude korral nimetada selle hulka kuuluvad puude liigid) või muud toimetuleku piirajad;									

		9) probleemid, valdkonnapõhised eesmärgid ja loodetav tulemus selgitatakse välja koostöös teenuse saaja ja/või tema esindajaga. Rehabilitatsiooni eesmärk ja tulemus peab olema isikukeskne, mõõdetav ja saavutatav sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsuses märgitud ajavahemiku jooksul.									

		Lapse kohta peab sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani B-osa sisaldama järgmisi lisaandmeid: 1) last kasvatava isiku toimetulek oma rolliga tingituna vanemlikest oskustest, järelevalve tagamise võimalustest, tugivõrgustikust, last kasvatava isiku erivajadusest jm; rolliga toimetulekut mõjutavad riskitegurid (terviseolukord, puue, sõltuvusprobleemid vm); teadlikkus lapse erivajadusest ja motiveeritus info hankimiseks; 2) kuni 16-aastase lapse tegevusvõimest tuleneva kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadus, mis on tingitud erivajadusest, sealhulgas psüühilisest erivajadusest: vajab regulaarset kõrvalabi või juhendamist väljaspool oma elamiskohta vähemalt korra nädalas; vajab kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval; vajab pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäev läbi.									

		C-osa (plaani tegevuskava) peab rehabilitatsiooniteenuse, erihoolekandeteenuse või muude teenuste ning tegevuste ja meetmete kohta sisaldama (iga teenuse, tegevuse ja meetme kohta eraldi) järgmisi andmeid:									
		1) teenuse, tegevuse või meetmega seotud otsesed eesmärgid ja tegevused eesmärkide saavutamiseks; eesmärgid peavad olema hinnangutes kirjeldatud probleemide, terviseolukorra, tegevusvõime, osaluse ja keskkonnateguritega kooskõlas, põhjendatud, isikukesksed ning mõõdetavad;									
		2) teenuse, tegevuse või meetme nimetus;									
		3) punktis 2 nimetatud teenuse raames osutatava teenuse või tegevuse nimetus ja kood, kui see on olemas;									

		4) teenuse osutamise minimaalne sagedus (nädalas/kuus/aastas) ja maht (tundides);									
		5) teenuse osutamise kestus ja vajaduse korral teenuste osutamise ajaline järjestus;									
		6) teenuse osutaja / teenust vahetult osutava spetsialisti eriala.									

		Kinnitused: Hinnangule ja tegevuskavale lisatakse teenuse saajat hinnanud spetsialistide kinnitus järgmises sõnastuses: „Olen teadlik rehabilitatsiooniplaanis antud hinnangutest ja tegevuskavast ning nõustun nendega" ja teenuse saaja või tema seadusliku esindaja kinnitus järgmises sõnastuses: „Olen teadlik rehabilitatsiooniplaanis antud hinnangutest ja tegevuskavast, nõustun nendega ning täidan tegevuskava." Kinnituse allkirjastab iga teenuse saajat hinnanud spetsialist ja teenuse saaja või tema seaduslik esindaja ühel korral, märkides oma nime ja allkirjastamise kuupäeva.									
		D-osa (teenuse tulemuslikkuse põhjendatud hinnang) andmed:									
		1) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi;									

		2) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsuse number ja kuupäev;									
		3) isiku nimi;									
		4) sotsiaalse rehabilitatsiooni valdkond (elamine; õppimine; suhtlemine ja vaba aeg; töövõime eelduste arendamine / töötamine) ja seatud eesmärkide mõõdetavad tulemused (märkida, kas eesmärk on täidetud, osaliselt täidetud (märkida, millises osas eesmärk täideti ja mis jäi saavutamata) või täitmata);									
		5) põhilised asjaolud, mis takistasid eesmärgi saavutamist;									
		6) põhilised asjaolud, mis soodustasid eesmärgi saavutamist;									
		7) rehabilitatsiooniplaani muutmise põhjendus;									

		8) soovitused edaspidiseks (sh soovitused kodusteks tegevusteks), isikule vajalikud jätkuteenused, teenuse osutamise käigus selgunud abivahendite vajadus (märkida abivahendi nimetus ja millises keskkonnas isik seda vajab – lasteaed, kool, kodu, töö, vaba aeg, avalik ruum või universaalne; täiendavalt märkida abivahendi ISO-kood vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 48 lõike 2 alusel kehtestatud abivahendite loetelule);									
		9) hinnangu koostajate nimi, allkiri ja kuupäev.									
	Rehabilitatsiooniprogrammi andmed	programmi esitaja üldandmed (sh kontaktisiku andmed);									
		programmi kokkuvõte (sh liik, sihtrühma peamised probleemid ühiskonnaelus osalemisel, eesmärk, tegevused, planeeritavad tulemused);									

		programmi üldised alused (rehabilitatsiooni alaliik ja valdkond, kestus, teenuseosutamise piirkond, elluviimise keskkond, koostööpartnerid, sihtrühm ja selle täpsustatud kriteeriumid, seosed valdkonna prioriteetidega);									
		programmi tegevused ja tulemused (eesmärk, alaeesmärgid, kasutatavad hindamis- ja sekkumismetoodikad, sekkumiste kirjeldus ja planeeritavad tulemused);									
		programmi edasine arendamine (programmi tugevused, riskid, planeeritav tulemuslikkuse analüüs ja täiendamine);									
		viited materjalidele;									
		programmi lisad (tulemuslikkuse analüüs, hindamisvahendid, maksumus jms).									

	Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse andmestik	1) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja nimi;									
		2) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsuse number ja kuupäev;									
		3) isiku nimi ja isikukood;									
		4) teenuse üldeesmärk vastavalt sotsiaalse rehabilitatsiooni plaanile, rehabilitatsiooniprogrammile või sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse kindlaksmääramisel koostatud tegevuskavale;									
		5) teenuse osutamise kuupäev ja märge, kas alla 16-aastane laps käis teenust saamas koos saatjaga ning kas laps ja/või tema saatja kasutasid majutust. Teenust osutanud spetsialist märgib saatjaga käimise ja lapse ning saatja majutuse andmed iga teenusel osaletud kuupäeva kohta eraldi;									

		6) teenuse kood ja nimetus vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivate tegevuste loetelule;									
		7) teenuse maht tundides (1 tund = 60 min), sealhulgas sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani koostamisel isikuga vahetuks kohtumiseks kasutatud aeg;									
		8) teenuse sisu kirjeldus: rehabilitatsiooniplaani koostamiseks toimunud kohtumised, meeskonnatöö, andmete kogumine ja rehabilitatsiooniplaani vormistamine, millises valdkonnas ja keda nõustati/juhendati, tehtud hindamised/teraapiad/tegevused/õpetused, vahehindamise tulemused jm vastavalt sotsiaalhoolekande seaduse § 57 alusel kehtestatud rehabiliteerivate tegevuste loetelus kirjeldatud teenuste sisule;									

		9) teenuse mõju isikule: areng sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsuses nimetatud rehabilitatsioonivaldkonnas, muutused suhtumises ja käitumises, tagasilangus jm. Mõju hinnatakse teenuse osutamise lõpetamisel. Kui isiku kohta esitatakse sotsiaalse rehabilitatsiooni plaani D-osa või rehabilitatsiooniprogrammi tulemuslikkuse hinnang, siis lisatakse see andmestikule ja sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse mõju või tulemuslikkust käesoleva punkti kohaselt eraldi ei kirjeldata;									
		10) sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust vahetult osutanud rehabilitatsioonimeeskonna spetsialisti nimi ja eriala.									

Infosüsteem	Andmed		Andmeandja	Andmete kasutaja							
				SKAIS			STAR		KHS		TIS
	Andmeplokk	Selgitus		Menetleja	Eksperdiarst	Abivahendi hindaja	lastek. spets.	sotsiaaltöötaja	spetsialist	TTO spetsialist	TTO
EHIS	Alushariduse andmed	Koolieelse lasteasutuse registreerimisnumber.									
		Õppuri koolieelses lasteasutuses õppima asumise aeg.									
		Koolikohustuse täitmise edasilükkamise otsus.									
		Andmed õppekoha täitmise kohta (0,1-1 kohta).									
		Koolieelse lasteasutuse õppuri hariduslike erivajaduste andmed.									
		Koolieelse lasteasutuse õppurile rakendatud ja vajatavate tugiteenuste andmed.									

	Üldhariduse andmed	Üldhariduskooli õppima asumise aeg.									
		Õppeasutuse registreerimisnumber (kood).									
		Üldhariduskooli lõpetamise või sellest lahkumise aeg.									
		Üldhariduskooli lõpetamise või sellest lahkumise põhjus.									
		Õppuri hariduslike erivajaduste andmed.									
		Tugiteenuse liik - üldine, tõhustatud, eritugi.									
		Õppurile rakendatud tugiteenuste andmed.									
		Õppeainete loetelu, milles on rakendatud individuaalset õppekava.									

	Haridussoovitus	Lapse arengu toetamiseks ja õppe ning kasvatuse korraldamise soovitused:	KHS-i sisend								
		1) tõhustatud toe ja eritoe rakendamiseks, sh õppe korralduseks, õpilase erivajadusi arvestava õpikeskkonna kujundamiseks ja tugispetsialistide teenuse rakendamiseks;									
		2) riiklikus õppekavas ettenähtud õpitulemuste vähendamiseks ja asendamiseks;									
		3) kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamiseks;									
		4) lihtsustatud, toimetuleku ja hooldusõppe rakendamiseks;									
		5) terviseseisundist tuleneva koduõppe rakendamiseks;									
		6) lapse koolivalmiduse kohta ja koolikohustuse täitmise edasilükkamiseks;									

		7) koolikohustuslikus eas olevale õpilasele mittestatsionaarse õppe rakendamiseks;									
		8) haridusliku erivajadusega lapse arendamiseks vajalike tingimuste rakendamiseks koolieelses lasteasutuses ja sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks vastavalt koolieelse lasteasutuse seaduse § 6 lõigetele 5 ja 6.									
		Tugimeetmetena kirjeldatakse vähemalt:									
		1) tugispetsialistide või teiste õpilast õppetöös abistavate spetsialistide teenuse vajadust, iseloomu ja mahtu;									
		2) õppekava ja õppevara kohandamise ning individualiseerimise vajadust;									
		3) kaasava õppekorralduse soovitusi, sh sobiva õpi- ja arengukeskkonna tagamiseks vajalikke tingimusi;									

		4) haridusasutuses lapse toimetuleku toetamiseks väljaspool kooli teadaolevalt lapsele pakutavaid sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna jm teenuseid (teraapiad, karjääriteenused jms);									
		5) muid lapse või õpilase hariduslikku erivajaduse spetsiifikast tulenevaid õppekorralduslikke meetmeid ja nende rakendamise aega.									

10.2 Arendusvajaduste kirjeldamine

Järgnevalt kirjeldatakse põhiliste infosüsteemide valmidust lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise teenuse MVP toetamiseks. Ülevaade antakse infosüsteemi põhiselt peamiste arendusvajaduste ja nende eest vastutajate kohta. Loodav teenus integreerub vastavalt proaktiivse teenuse arhitektuurivisioonile eesti.ee keskkonnaga, SKAISi tegevuste jaoks suunatakse kasutaja edasi SKA iseteenindusse. Kasutajaliideses kasutatakse Veera veebiraamistikku. Nõudeid esitluskihi raamistikule (nt Angular või React) teenuse arhitektuur ei esita, kuna Veera veebiraamistikku võib kasutada erinevate front-end raamistikega. Sisuartiklite kuvamiseks päritakse artiklite tekstid kesksest eesti.ee Artiklivaramust. Artiklivaramu sisuhaldussüsteemi (CMS) kaudu saavad erinevate asutuste tekstitoimetajad artikleid muuta. .Andmete jagamine kaasatud infosüsteemide vahel toimub juhul, kui soovitud andmed on oles/kättesaadavad.

Täpsemad andmekirjeldused lehel 10.1 Andmete kaardistus.

Tehnilise lahenduse visioon on kirjeldatud lehel 10.4 Arhitektuurse lahenduse pakkumine.

Olemasolevate ja loodavate funktsionaalsuste loetelu on kirjeldatud lehel 10.6 Kasutajanõuete analüüs

Proaktiivse diagnoosi info edastamise teenus

Proaktiivse diagnoosi info sisestatakse TTO infosüsteemi, andmete sisestajateks on pere- ja eriarstid. Tervishoiuteenuse osutajatel on kohustus edastada tervise andmeid TISi. Infosüsteemi kaasvastutavad töötlejad on Sotsiaalministeerium ja Tervisekassa ning volitatud töötlejad on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Sihtasutus Eesti Tervishoiu Pildipank ja Sotsiaalkindlustusamet.

Peamised arendusvajadused teenuses:

Planeeritud teenus saadab diagnoosiinfo RHK-10 (Rahvusvaheline haiguste klassifikatsioon) alusel välja, jah/ei vastusena, mille peale osapool teeb vajadusel täpsustava päringu.

1. Andmepäringud
    1. Andmed välja diagnoosi kohta STARile ja SKAISile).
    2. Andmed sisse STARist planeeritud meetmete ja toetustest ja osutatud teenusest ja/või toetustest.
    3. Andmed sisse STARist andmed juhtumiplaani kohta.
    4. Andmed sisse STARist tegevuskava tulemuslikkuse hinnangu kohta.
    5. Andmed sisse SKAISist lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse kohta.
    6. Andmed sisse SKAISist abivahendi soovituse väljaandmise kohta.

Tähelepanekud, millega uue funktsionaalsuse arendamisel arvestada:

1. Kui sündmusteenuse omanik on SKA, tuleb nende õiguseid sündmusteenuse raames laiendada. Sellisel juhul võib TIS olla sündmuse käivitaja rollis.
2. Vajadus kasutada TIS andmeid mitte meditsiinitöötajatest kasutajatel võib olla probleem (STAR).
3. RFK ei ole täna rakendatud, ka meditsiinisüsteemis. Paljud RFK-s sisalduvast infost ei ole TIS-s vaid on Töötukassas ja SKA-s.

Lapse abivajaduse hindamise teenus

Abivajaduse hindamise teenuse töökeskkond on sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR), osateenuseid osutavad kohalikud omavalitsused.

Planeeritud teenus koosneb neljast osateenusest:

1. Teenuse käivitamine (uue menetluse loomine või olemasoleva täiendamine)
2. Eelhindamine (olemasolev teenus)
3. Juhtumikorraldus (olemasolev teenus, lisandub andmevahetus)
4. Toetuste ja teenuste pakkumine (olemasolev teenus, lisandub andmevahetus)

Tähelepanekud, mida uute funktsionaalsuste arendamisel olemasolevate protsesside baasil tuleb arvestada:

1. Teade kuvatakse KOV-i põhiselt, kaaluda võimalust kuvada teade ainult valitud spetsialisti(de)le.
2. Võimaldada lisatud teadet esile tuua/prioriseerida.
3. Oluline on ametniku töölaual kuvatava teate sisu.

4. Vanemale saadetud ekirjades kuvada ainult teade, et on uus info riigiporaalis. Kiri ei tohi sisaldada tundlikku infot abivajaduse kohta.

Peamised arendusvajadused teenuses:

1. Teenuse käivitamine
    1. Käivitava diagnoosi korral kontrollib süsteem lapse isikukoodi alusel andmestiku olemasolu infosüsteemis ning loob uue menetluse või täiendab olemasolevat.
    2. Teavitus loodud/täiendatud menetlusest lisatakse tööülesandena KOV spetsialisti töölauale.
    3. Teavitus proaktiivselt algatatud hindamisest saadetakse vanemale ekirjana
2. Andmepäringud
    1. Andmed sisse TISist diagnoosi kohta.
    2. Andmed sisse SKAISist lähtuvalt terviseisundi hindamise otsusest.
    3. Andmed välja SKAISi ja TISi planeeritud meetmete ja toetuste kohta.
    4. Andmed välja TISi ja SKAISi juhtumiplaani kohta.
    5. Andmed välja SKAISi ja TISi osutatud teenuste ja/või toetuste kohta.
    6. Andmed välja SKAISi ja TISi tegevuskava tulemuslikkuse hinnangu kohta.
3. Teadete kuvamine riigiportaalis.
    1. Teavitus proaktiivselt algatatud hindamise kohta.
    2. Teavitus üksikmeetme planeerimise otsuse kohta.
    3. Teavitus koordineeriva spetsialisti määramise kohta.
    4. Teavitus hindamismeeskonna moodustamise (võrgustikutöö) kohta.
    5. Teavitus juhtumiplaani lisamisest.
    6. Teavitus tegevuskava rakendamise tulemuslikkuse ülevaate lisamisest.
    7. Teavitus tegevuste edasise käidu otsuse kohta.
    8. Teavitus liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi õigustatusest.
    9. Teavitus sotsiaalhoolekandelise teenuse pakkumise lõpetamise kohta.

Lapse tegevuspiirangute hindamise teenus

lapse tegevuspiirangute hindamise töökeskkond on Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS), osateenuseid osutab sotsiaalkindlustusamet.

Planeeritud teenus koosneb järgmistest osateenustest:

1. Teenuse käivitamine (taotluse loomine)
2. Taotluse menetlemine (täiendavate andmete lisamine)
3. Puude raskusastme ekspertiis (olemasolev teenus)
4. Puude raskusastme tuvastamisest sõltuvate teenuste pakkumine (puudega lapse vanema sotsiaaltoetus, puudega isiku kaart, puudega isku parkimiskaardi õigustatuse tuvastamine, SRT taotluse loomine)
5. Abivahendi soovitamine (märge- võib vajada abivahendit)

Tähelepanekud, mida uute funktsionaalsuste arendamisel olemasolevate protsesside baasil tuleb arvestada:

- Nõusolek, õigus kasutada erinevaid andmekogusid.
    - (As-Is- andmete kasutamine isiku nõusolekul, mis kehtib ühe hindamise aja. Kui ei luba, siis hindamine katkeb.) Nõusoleku mitteküsimisel võib tekkida probleem, et iskik hakkab vaidlema. Soovitavalt täpsustada õiguslik eirsus nõusoleku küsimise kohta.
    - Võimalikud variandid nõusoleku küsimiseks, kui vajadus tekib:
        - Nõusolek- kas sa soovid proaktiivset hindamist, isikuandmete kasutamist. proaktiivseks jääb taotluse eeltäitmine.
        - Sõnastus- anna märku, kui sa ei soovi andmete kasutamist: isik võib küsimust mitte näha ja hiljem vaidlustada.
- Automaatselt loodud taotluselt puuduvad andmed, mille lisamine võib lisada spetsialistile töökoormust:
    - Spetsialistide info (logopeedid, psühholoogid)

    - Abivahendi kasutamine ja mõju
    - Taotleja enese hinnang terviseseisundi kohta
- Konkreetse teenuse juurde ei saa SKA iseteeninduses suunata, probleem seotud SSO-ga.
- RR pärinevad kontaktandmed ei pruugi olla õiged. Spetsialist võiks täpsustada.
- Kui käivitavaid diagnoose on palju (üle 500 kuus), siis reaalselt hindamisprotsessi läbi viia pole enam jõukohane.
- Vajalik on jagada hindamise andmeid juhul, kui proaktiivse hindamise tulemusel teenuseid ei pakuta ning vanem hakkab neid ise taotlema.

Peamised arendusvajadused teenuses:

1. Lapse tegevuspiirangute hindamise automaatne taotluse loomine.
    1. Käivitava diagnoosi korral loob süsteem automaatselt taotluse, mis sisaldab lapse isikuandmeid ning esinadaja isiku ja kontaktandmeid RR andmestiku baasil.
    2. Teavitus proaktiivselt loodud taotlusest lisatakse tööülesandena SKA menetleja töölauale.
    3. Teavitus proaktiivselt algatatud hindamisest saadetakse vanemale ekirjana.
2. Lapse tegevuspiirangute hindamise otsus võib sisaldada:
    1. puude raskusastme ja liigi määramine ning sellest tulenevalt: puudega isiku kaarti määramine, puudega lapse vanema sotsiaaltoetuse määramine (toetuse hetkest), puudega isiku parkimiskaardi saamise õigustatuse tuvastamine, SRT taotluse loomine.
    2. Abivahendi soovitus
    3. Ei midagi eelnevalt loetletutest.
3. Puudega isiku kaardi automaatne määramine
    1. Puude raskusastme tuvastamisel määratakse lapsele automaatselt puudega isku kaart.
    2. Teavitus kaardi määramisest ning saatmisest RR järgsesse elukohta saadetakse vanemale ekirjana.
4. Puudega lapse vanema sotsiaaltoetuse määramine
    1. Puude raskusastme tuvastamisel määratakse vanemale automaatselt puudega lapse sotsiaaltoetus.
    2. Teavitus toetuse määramisest ning vajadusest täiendada taotlust arvelduskonto andmetega saadetakse vanemale ekirjana.

5. Puudega isiku parkimiskaardi määramine
    1. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastet ja liiki lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et tuvastada õigustatus liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi saamiseks.
6. Abivahendi soovituse väljastamine
    1. SKA ekspertarst lisab abivahendi soovituse info puude raskusastme otsusele.
    2. Abivahendi soovituse märkimisel lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses loob süsteem abivahendi soovituse.
    3. Teavitus abivahendi soovituse väljaandmisest saadetakse vanemale e-kirjana.
7. SRT taotluse automaatne loomine.
    1. Puude raskusastme määramisel loob süsteem automaatselt SRT taotluse, mis sisaldab puude raskusastet ja funktsioonipiirangud.
    2. Teavitus proaktiivselt loodud taotlusest lisatakse tööülesandena SKA menetleja töölauale.
    3. Teavitus väljastatud suunamisotsusest saadetakse vanemale ekirjana.
8. Teavitus toetuse riigi tasemel toetuse ja teenuse vajaduse mitte tuvastamisest. Hindamine lõpetatud.
9. Andmepäringud
    1. Andmed sisse TISist diagnoosi kohta.
    2. Andmed sisse STARist juhtumiplaani, osutatud teenuste ning makstud toetuste kohta.
    3. Andmed välja STARi puudega isiku parkimiskaardi saamise õigustatuse kohta.
    4. Andmed välja TISi abivahendi soovituse väljaandmise kohta.
    5. Andmed välja STARi abivahendi soovituse väljaandmise kohta.
    6. Andmed välja STARi SRT taotluse loomise kohta
    7. Andmed välja TISi lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse kohta.
10. Teadete kuvamine riigiportaalis.
    1. Teavitus proaktiivselt algatatud hindamise kohta.
    2. Teavitus andmete täiendamise vajaduse kohta.
    3. Teavitus abivahendi soovituse lisamisest.
    4. Teavitus SRT suunamisotsuse väljastamisest.
    5. Teavitus lapse tegevuspiirangute hindamise otsusest.
    6. Teavitus puudega isiku kaardi määramisest.

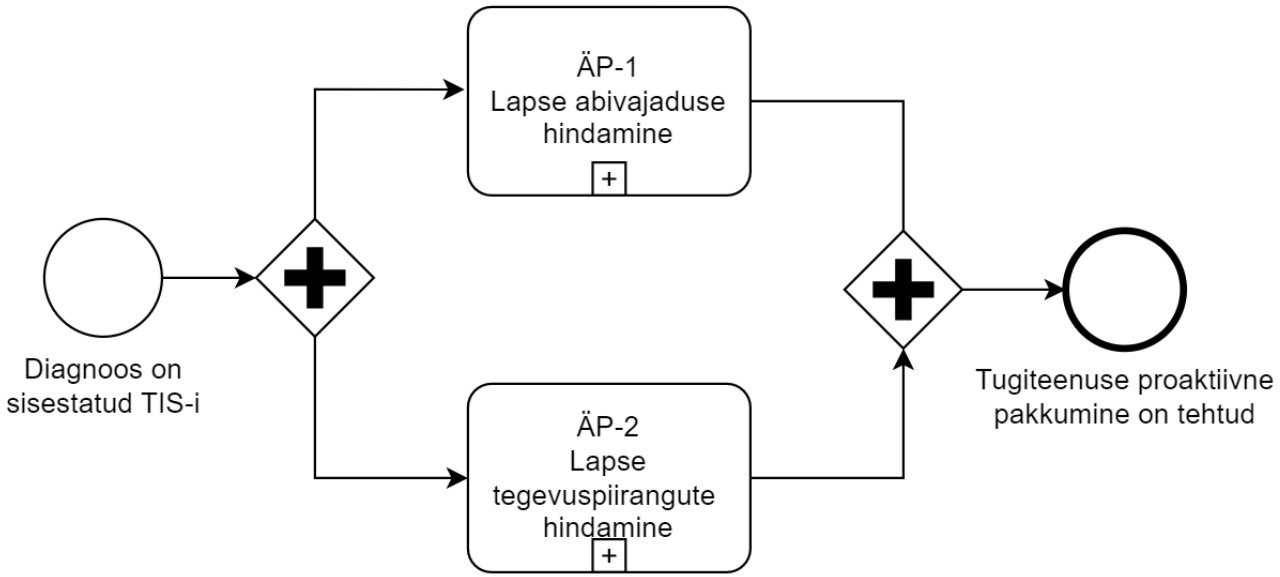
7. Teavitus puudega lapse vanema sotsiaaltoetuse määramisest.
8. Teavitus liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi õigustatusest.
9. Teavitus abivahendi soovituse väljaandmisest.

10.3 Äriprotsessid

Järgnevalt kirjeldatakse protsessid, mida kasutajad läbivad proaktiivse teenuse lahenduse kasutamisel. Äriprotsesside kaardistuse eesmärk on selgitada, milliselt toimub osateenuste ja seotud infosüsteemide vaheline andmevahetus lõppkasutaja jaoks pärast MVP realiseerimist. Protsesside kirjeldamisel on tehtud teatavad üldistused, et mitte liigselt kirjeldada osateenuste siseseid detaile. Teenuse äriprotsessid on kirjeldatud kõikide kasutajate vaatest, sh kõik teenuse katkestamise ja lõpetamisega seotud tegevused.

Diagnoosi sisestamine tervise infosüsteemi (TIS) käivitab paralleelselt kakas proaktiivse protsessi: ÄP-1 Lapse abi hindamine ja ÄP-2 Lapse tegevuspiirangute hindamine. Proaktiivset teenust osutab KOV ja SKA oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel. Äriprotsesside väljundina selguvad teenused ja toetused, millede kasutamiseks on lapsel õigustatus. Neid toetusi või/ja teenuseid on lapse esindajal ehk vanemal võimalik vastu võtta või tagasi lükata.

Üldine protsessijoonis

Joonis 23: üldine protsessijoonis

10.3.1 ÄP-1 Lapse abivajaduse hindamine

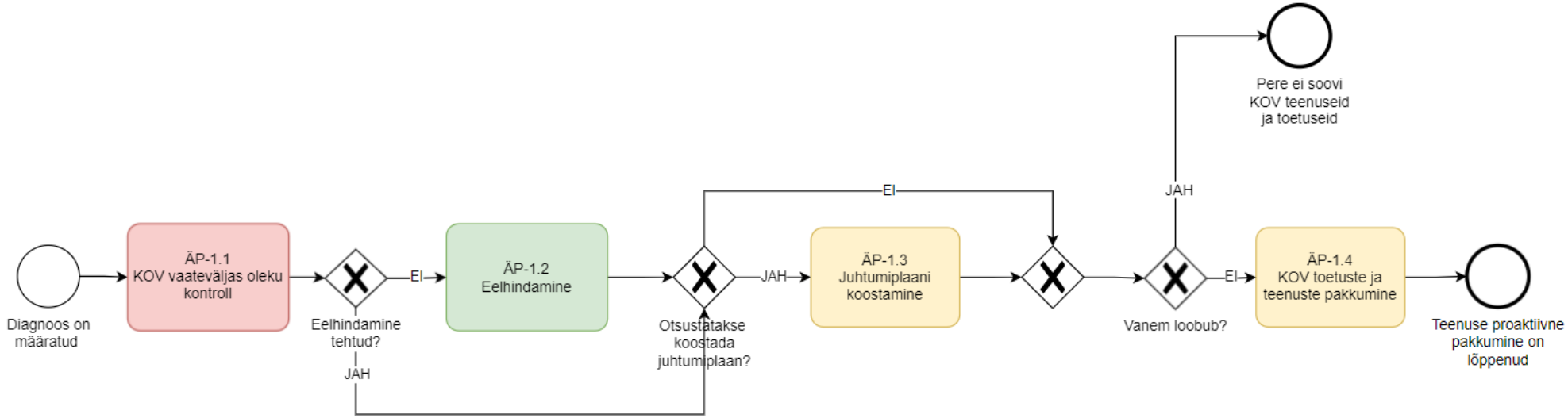
Lapse abivajaduse hindamise kontekstis on lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise MVP kasutajale väärtustloov toode, lihtsustades valdkondade ülest koostööd, andmete ristkasutust, ülevaadet protsessist ning vähendab kasutajate halduskoormust. Kirjeldatud proaktiivne protsess on tuleviku äriprotsess, millel on ühisosa hetkel toimiva äriprotsessiga. Hetkel puudub vanemal üldjuhul ülevaade KOV-i pakutavatest teenustest ja toetustest. Kohalik omavalitsus ei saa teenuseid proaktiivselt pakkuda, sest neil puudub selleks vajalik teadmus. Tulevikuäriprotsessis on eesmärk käivitada lapse abivajaduse hindamise hindamise protsess proaktiivselt, planeerida otsuse tegemise jaoks vajalike andmete

vahetus infosüsteemide vahel. Vanemale võimaldatakse ühel platvormil jälgida protsessist ülevaadet, algatada jätkamiseks vajalikke tegevusi ning saada vajalikku informatsiooni.

Kohalik omavalitsus omab protsessis keskset rolli. Koordineeriv või juhtumiga tegelev ametnik näeb protsessi käigus läbiviidud hindamiste, osutatud teenuste ning tagasiside andmeid. Teenusest keeldumise korral pöördub ametnik vanema poole ning teeb kindlaks keeldumise põhjuse ja algatab tegevused lapsele vajaliku abi saamiseks.

Üldine ülevaade

Joonisel kujutatakse lapse abivajaduse hindamise MVP protsessi üldist ülevaadet.

Joonis 24: üldine ülevaade

Lapse abivajaduse hindamise protsessi käivitab diagnoosi sisestamine tervise infosüsteemi. Vanemat teavitatakse e-kirja ja riigiportaali teate kaudu proaktiivse protsessi käivitamisest ning võimalusest tutvuda huvipakkuva informatsiooniga. Viiakse läbi lapse abivajaduse hindamine, mis toimub riigi infosüsteemi andmekogudes oleva andmestiku ja lapse abivajaduse hindamise alusel.

Käivitava diagnoosi tuvastamisel kontrollib süsteem, kas laps on juba kohaliku omavalitsuse vaateväljas. Kui kliendimenetlust ei ole algatatud loob süsteem menetluse, mis kuvatakse ametniku töölaual. Ametnik viib riigi infosüsteemides sisalduva andmestiku alusel läbi eelhindamise.

Eelhindamise tulemusel otsustatakse juhtumimenetluse algatamise vajadus. Juhtumimenetlus algatatakse eesmärgiga klienti põhjalikumalt hinnata ning koostada tema probleemi lahendamiseks juhtumiplaan. Juhtumiplaan koostatakse kindlaks ajaperioodiks alati ühele konkreetsele isikule. Juhtumiplaani koostamise vajadus kuvatakse ametniku töölaual.

Kui eelhindamise tulemus ei näe ette vajadust algatada juhtumimenetlus, pakutakse ühekordset/lühiajalist teenust. Vanem võib teenusest loobuda, ametnik teeb kindlaks keeldumise põhjuse.

Sotsiaalhoolekande seaduse alusel on KOV kohustatud osutama 13 sotsiaalteenust, millest 6 on ette nähtud lapsele (tugiisikuteenus, turvakoduteenus, sotsiaaltransporditeenus, lapsehoiuteenus, asendushooldusteenus, järelhooldusteenus). Lisaks võib KOV korraldada ka teisi sotsiaalteenuseid.

Protsess lõppeb teenuse vastuvõtmise või sellest keeldumisega. Protsess võib katkeda teenusest keeldumise või lapse surma tõttu.

Äriprotsessile eelnevad protsessid

Lapse abivajaduse hindamise protsess STAR-is algab diagnoosi märkimisega TIS-i. Tervise infosüsteemi on märgitud diagnoos ning kirjeldatud RFK andmed. Lapse abivajaduse hindamiseks võivad olla kaasatud andmed järgmistest infosüsteemidest:

- EHIS- hariduslikud erivajadused ja tugiteenused; Innove Rajaleidja haridussoovitus;

- SKAIS- Lapse tegevuspiirangute hindamise otsus ning sellega kaasnevad teenused;

Äriprotsessile järgnevad protsessid

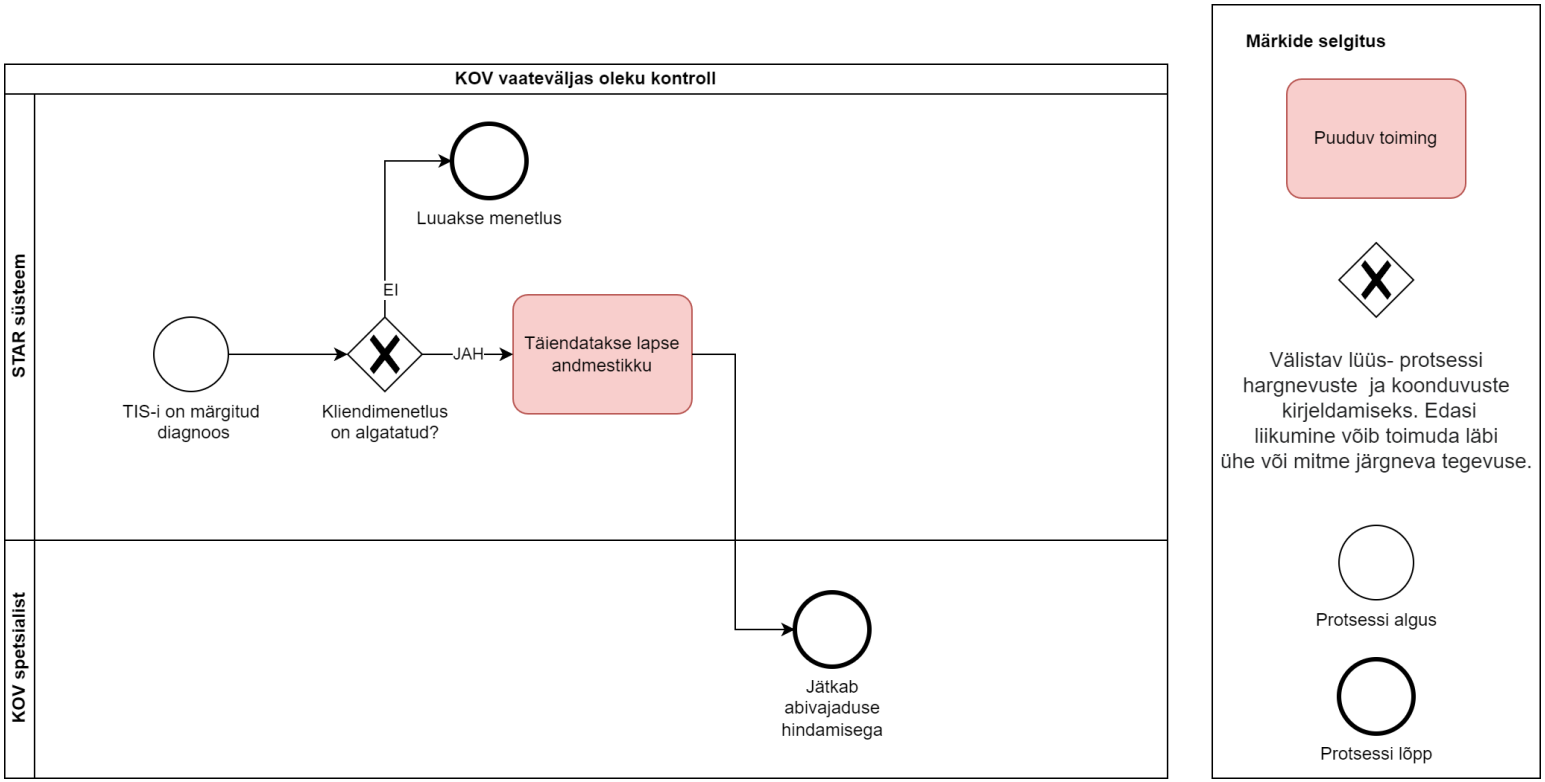
Lapse RR järgne kohalik omavalitsus hoiab last vaateväljas kuni abivajaduse lõppemise või lapse täisealiseks saamiseni. Vastutaja on lapse RR järgne KOV, kellel on kohustus sekkuda ja teenuseid pakkuda. Viibimiskoha KOV-iga peab olema tehtud RR järgsel KOV-il vastav kokkulepe, et see vajalikud kohustused enda kanda võtaks.

10.3.1.1 ÄP-1.1 KOV vaateväljas oleku kontroll

KOV vaateväljas oleku kontroll	
Kirjeldus	Süsteem kontrollib lapse kohta olemasolevat andmestikku, kas juhtumimenetlus on avatud ning sisaldab eel-hindamise andmeid. Menetluse puudumisel luuakse uus menetlus. Proaktiivse protsessi käivitamise eeldus on, et isik soovib KOV-i poolt pakutavatest võimalikest teenustest infot saada.
Eesmärk	Teha kindlaks lapse kohta olemasolev andmestik ning vajadusel luua uus menetlus.
Osalevad rollid	KOV spetsialist
Infosüsteemid	STAR
Päästik	Tervise infosüsteemi on lisatud diagnoos.
Eeltingimused	Tervise infosüsteemi lisatud diagnoosi andmed on kättesaadavad.
Sisendid	1. TIS-Diagnoos Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Kliendimenetluse andmestik

	a. Isikuandmed b. Eeskoste andmed Märge käivitava diagnoosi olemasolust
Normaalne voog	1. Süsteem kontrollib: 1. kas lapse kohta on avatud juhtumimenetlus? 2. Kas on olemas eelhindamise andmed? 2. Kui üks tingimus on täidetud, siis lisab süsteem märke diagnoosi olemasolust. 3. Teade andmete täiendamisest kuvatakse ametniku töölaual 4. Kui kumbki tingimus ei ole täidetud, siis avatakse uus menetlus
Alternatiivne voog	Protsessi käivitamisest ei saa loobuda
Erandid	1. Laps viibib ajutiselt/pikemaaegselt välismaal. 2. Laps viibib pikaajalisel haiglaravil - vajalik leida sobilikud pere toetamise meetmed.
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendu-sele	Protsess käivitatakse kõikide järgmiste diagnooside märkimisel: • mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) • diabeet (E10) • ATH (F90) • vähidiagnoos (C00-97) • komppöid (Q66) • mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

Joonis 25: KOV vaateväljas oleku kontroll

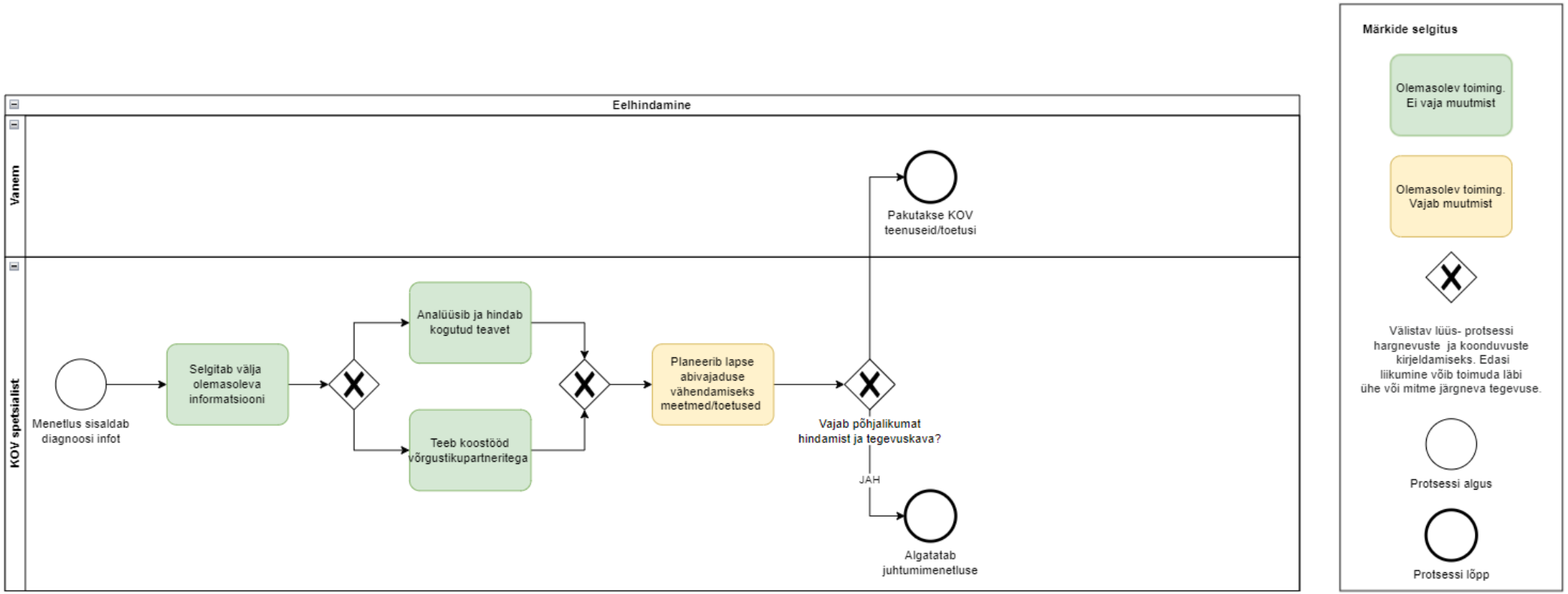
10.3.1.2 ÄP-1.2 Eelhindamine

Eelhindamine	
Kirjeldus	Eelhindamine lihtsustab juhtumimenetluse algatamise otsust: see aitab otsustada, kas on vaja algatada juhtumimenetlus või on last võimalik abistada üht meedet rakendades. Eelhindamine põhineb lapse heaolu hindamise kolmnurgal: lapse arenguvajadused, vanemate suutlikkus, pere ja keskkond. Juhtumimenetluse algatamine on lastekaitsetöötaja kaalutlusotsus, mida eelhindamine teha aitab. Ei ole kindlat kriteeriumi, mitu võimalikke probleeme kinnitavat jah-vastust on juhtumimenetluse algatamise aluseks – eelkõige loeb kirja pandud info ja abivajaduse ulatus. Proaktiivse protsessi käivitamise eeldus on, et isik soovib võimalikest KOV-i pakutavatest teenustest infot saada.
Eesmärk	Viia läbi eelhindamine ning otsustada tulemuse põhjal juhtumimenetluse algatamise vajalikkus.
Osalevad rollid	KOV spetsialist, vanem
Infosüsteemid	STAR, riigiportaal
Kaasatud infosüsteemid	EHIS, SKAIS
Päästik	STAR süsteemis on loodud uus menetlus, mis sisaldab märget käivitava diagnoosi olemasolust.
Eeltingimused	Süsteem on loonud uue kliendimenetluse või täiendanud olemasolevat käivitava diagnoosi märkega.
Sisendid	1. Olemasolev eelnevalt läbi viidud hindamiste ja taustainfo: a. EHIS- haridusliku erivajaduse ja tugiteenuste andmed ning haridussoovitus Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Lapse heaolu kolmnurga valdkonna analüüs: a. Lapse arenguvajadused i. Tervis ii. Haridus iii. Identiteet

	iv. Pere- ja perevälised suhted v. Tundeelu ja käitumine b. Vanemate suutlikkus i. Esmane hoolitsus ii. Juhendamine ja piiride seadmine iii. Emotsionaalne kohalolek iv. Turvalisus c. Pere ja keskkond i. Pere ajalugu ja praegune olukord ii. Sotsiaalne võrgustik iii. Elutingimused iv. Majanduslik olukord. 2. Ühekordse meetme rakendamise otsus või 3. otsus alustada juhtumimenetlust
Normaalne voog	1. Teabe kogumine, mille käigus lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik uurib lapse heaolu kolmnurga valdkondi ning kogub informatsiooni a. kas lapse ja perekonna kohta on olemas juba varasemalt kogutud informatsiooni STAR-i sisse-kannetes või muus formaadis – nt lapse isiktoimikus; b. võetakse arvesse varasemate hindamiste asjakohane dokumentatsioon, vajadusel täienda-takse; c. võrgustikupartneri informatsiooni kasutamine; 2. Kogutud info dokumenteerimine STAR keskkonnas; 3. Kogutud materjali terviklik hindamine ning analüüs; 4. Erinevate meetmete planeerimine lapse abivajaduse vähendamiseks koos KOV spetsialisti, lapse, va-nema ja juhtumivõrgustikuga.

	5. Juhtumimenetlus algatatakse eesmärgiga lapse olukorda põhjalikumalt hinnata ning koostada tema probleemi lahendamiseks tegevuskava. 6. Üksikteenuse või toetuse vajaduse korral suunatakse vanem isiku/organisatsiooni juurde juurde, kelle pädevuses on probleemolukorra lahendamisega tegelemine.
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. 2. Proaktiivset protsessi ei saa katkestada.
Erandid	1a. Lapsevanem keeldub koostööst. Järgnevas nõustamises keskendub spetsialist eelkõige lapse huvide kaitsmisele.
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	Diagnoosipõhiseid erisusi ei ole. Protsess käivitatakse järgnevate diagnooside korral: 1. mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) 2. diabeet (E10) 3. ATH (F90) 4. vähidiagnoos (C00-97) 5. komppöid (Q66) 6. mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

Joonis 26: Eelhindamine

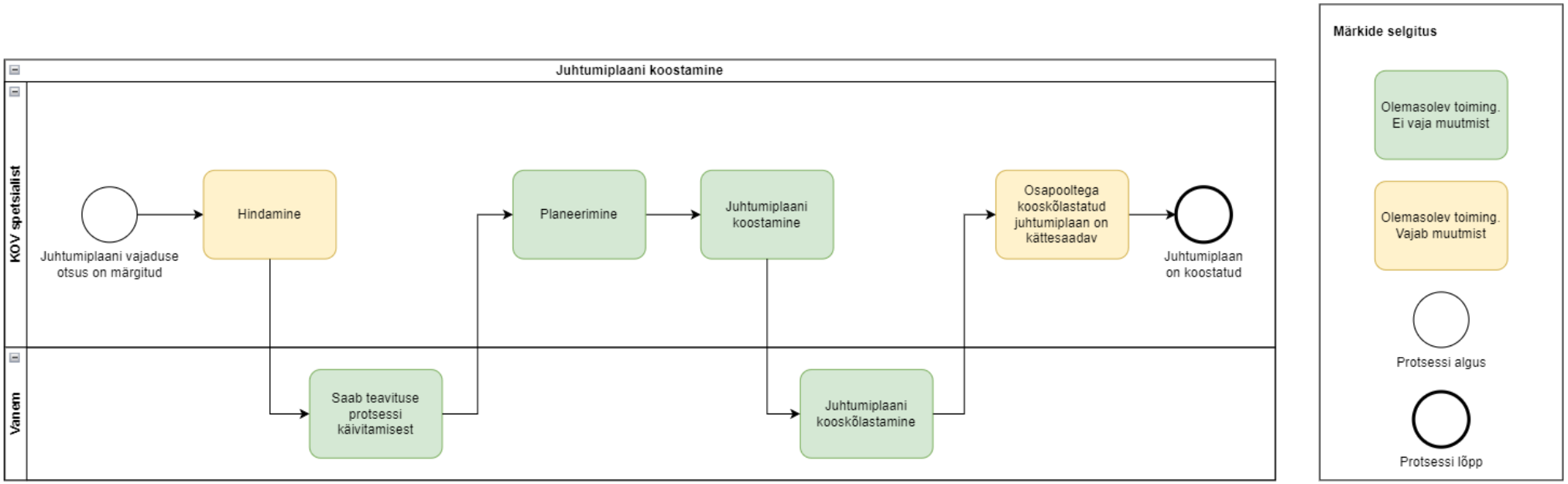
10.3.1.3 ÄP-1.3 Juhtumiplaani koostamine

Juhtumiplaani koostamine	
Kirjeldus	Juhtumiplaan kooostatakse juhtumimenetluse käigus kindlaks ajaperioodiks alati ühele konkreetsele isikule. Juhtumimenetlus algatatakse eesmärgiga lapse olukorda põhjalikumalt hinnata ning koostada tema probleemi lahendamiseks tegevuskava. Proaktiivse protsessi käivitamise eeldus on, et isik soovib võimalikest KOV-i pakutavatest teenustest infot saada.
Eesmärk	Koostada tuvastatud probleemi lahendamiseks juhtumiplaan.
Osalevad rollid	KOV spetsialist, vanem, laps, võrgustik
Infosüsteemid	STAR, riigiportaal
Kaasatud infosüsteemid	SKAIS, EHIS
Päästik	Eelhindamise tulemusel otsustati algatada juhtumimenetlus.
Eeltingimused	On läbi viidud eelhindamine
Sisendid	1. Olemasolev võimalik andmestik, eelnevalt läbi viidud hindamiste ja taustainfo: a. EHIS- haridusliku erivajaduse ja tugiteenuste andmed ning haridussoovitus b. SKAIS-Lapse tegevuspiirangute hindamise andmed Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	Juhtumiplaani andmed: 1. Üldandmed: a. juhtumiplaani number; b. juhtumit korraldava KOV-i nimi, aadress ja kontaktandmed;

	c. juhtumiplaani koostamise eest vastutava spetsialisti nimi ja kontaktandmed; d. isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood, aadress ja kontaktandmed; e. seadusliku esindaja korral esinduse alus, esindaja nimi, isikukood ja kontaktandmed. 2. Eluvaldkondade põhised abivajaduse andmed a. Abivajaduse esmase hindamise metoodika muutmise tõttu konkreetsed kirjeldused puuduvad. 3. Tegevuskava andmeid: a. juhtumi tegevuskava eesmärgid; b. tegevuskava eesmärkide saavutamist takistavad tegurid; c. tegevuskava eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused ja teenused; d. tegevuste elluviimise eest vastutajad; e. tegevuskava elluviimise aeg; f. tegevuskava täitmise hindamise aeg ja tulemus; g. soovitused edasiseks tegevuseks. Selgitus, kuidas on last kasvatavat isikut teavitatud ning kuidas on last kasvatav isik kaasatud lapse juhtumi menetlemisse.
Normaalne voog	1. Viiakse läbi hindamine, mille käigus selgitatakse välja lapse toimetulekut takistavad probleemid ja toetavad ressursid, lapse soovid ja vajadused. Hindamisel kasutatakse sisendina haridusliku erivajaduse, tugiteenuste ning haridussoovituse andmeid ning lapse tegevuspiirangute hindamise andmeid. 2. Vanemat teavitatakse protsessi käivitamisest, hindamise korraldusest, tema õigustest ja kohustustest. 3. Planeerimise käigus valitakse välja sobivad abimeetmed ja sõlmitakse nende rakendamiseks kokkulepped vanema, lapse ja abiosutajatega. 4. Koostatakse juhtumiplaan koos tegevuskavaga, mis aitab saavutada püstitatud eesmärki, on rakendatav ja perele jõukohane ning mida nõustuvad täitma kõik tegevuskavas äratoodud osapooled. 5. Arutatakse läbi abimeetmete korraldus ja eesmärgid, kuulatakse ära osapoolte seisukohad seisukohad ning vajadusel täiendatakse juhtumiplaani.

	Kõikide osapooltega (abiosutaja, vanem, laps) kooskõlastatud juhtumiplaan on kättesaadav STAR-is.
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. Proaktiivset protsessi ei saa katkestada.
Erandid	5a. Lapsevanem keeldub koostööst. Järgnevas nõustamises keskendub spetsialist eelkõige lapse huvide kaitsmisele.
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	Diagnoosipõhiseid erisusi ei ole. Protsessi võivad käivitada järgnevad diagnoosid: 1. mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) 2. diabeet (E10) 3. ATH (F90) 4. vähidiagnoos (C00-97) 5. komppöid (Q66) mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

Joonis 27: Juhtumiplaani koostamine

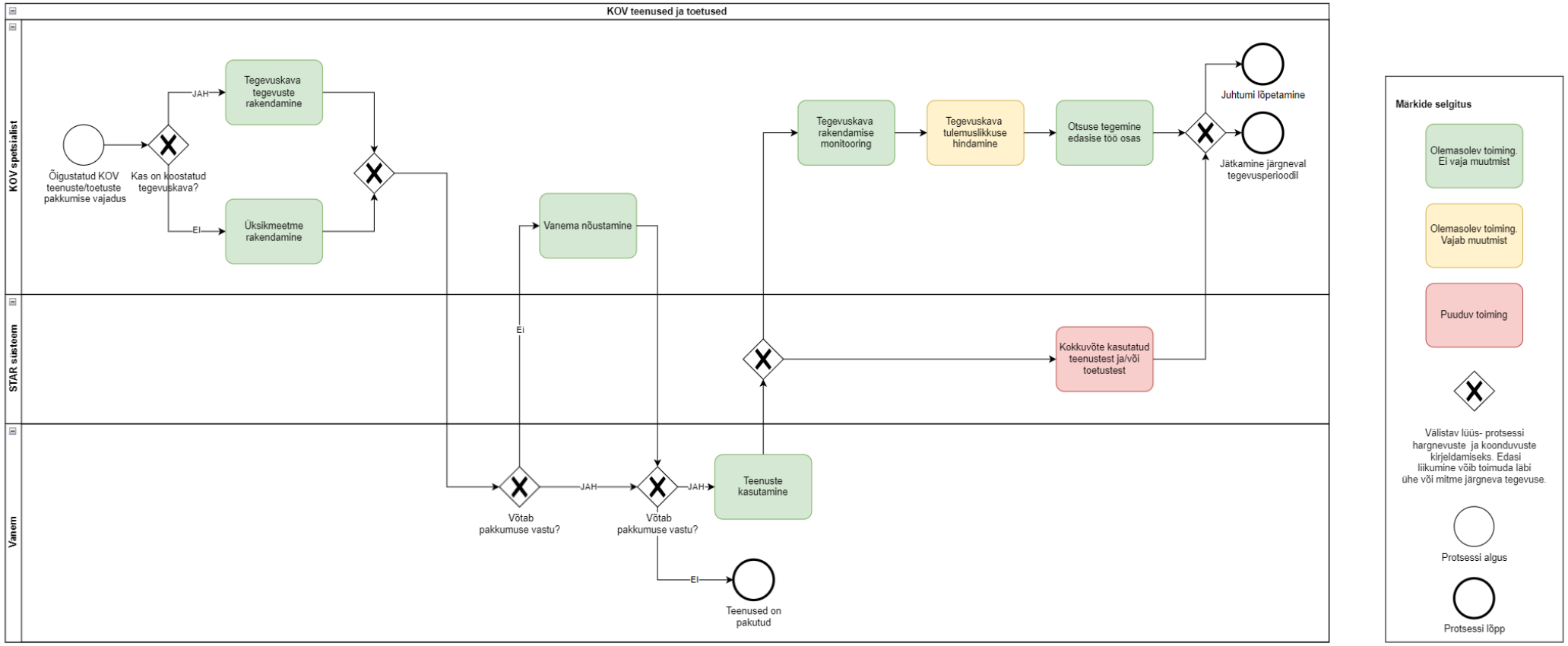
10.3.1.4 ÄP-1.4 KOV toetuste ja teenuste pakkumine

KOV toetuste ja teenuste pakkumine	
Kirjeldus	Eelnevalt läbiviidud hindamiste alusel pakutakse erinevaid toetuseid ja teenuseid. Vaneb saab need vastu võtta või loobuda.

Eesmärk	Pakkuda hindamise tulemuse otsuses ettenähtud komplekset abi või ühekordset meedet.
Osalevad rollid	KOV spetsialist, vanem
Infosüsteemid	STAR, riigiportaal
Kaasatud infosüsteemid	SKAIS, EHIS
Päästik	1. Menetluses on määratud ühekordne meede Juhtumikorralduses on koostatud tegevuskava
Eeltingimused	Läbi on viidud eelhindamine või koostatud juhtumiplaan.
Sisendid	1. Eelhindamise ühekordse meetme rakendamise otsus 2. Tegevuskava andmed Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Kokkuvõte pakutud ja kasutatud teenustest a. isiku teenusele suunamise otsuse andmed b. isikule osutatud teenuste andmed 2. Tegevuskava täitmise hindamise aeg ja tulemus a. Tegevuse täitmise hinnang b. Eesmärgi täitmise hinnang 3. Isikule makstud toetuse andmed a. Toetuse nimetus, tüüp b. Rakendamise perioodilisus, alguse- ja lõpukuupäev c. toetuse määranud asutus, isik makstava toetuse suurus
Normaalne voog	1. Kasutajale pakutakse abi tema individuaalsetele vajadustele vastavas mahus ja vormis, spetsialist koordineerib abiosutajate tegevust.

	2. Vanem saab pakutud teenused tagasi lükata, kui vanema nõustamine ei anna tulemust, siis juhtumitöö lõpetatakse. 3. Koostatakse kokkuvõte pakutud ja kasutatud teenustest ja/või toetustest. 4. KOV spetsialist on ühenduses lapse, vanema ja/või abiosutajaga ning jälgib juhtumiplaani rakendamise protsessi. 5. Tegevuskava hindamisega saadakse ülevaade selle rakendamisest ja tegevuste tulemustest, et teha põhjendatud otsus töö edasise käigu osas. 6. Tegevuskava hindamise tulemusel tehakse otsus: a. tegevuskava jätkamise kohta, võib kaasneda tegevuskava muutmine. juhtumi lõpetamise kohta.
Alternatiivne voog	1. Vanem võib pakutud meetmetest loobuda/neid mitte vastu võtta. Sellisel juhul tegevus salvestatakse ning teenuse proaktiivne pakkumine lõpetatakse. 2. Juhtum antakse üle teisele spetsialistile Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu.
Erandid	Abi osutamise peatamine või lõpetamine ja alusetult tehtud kulutuste tagasinõudmine, kui teenuse saaja jätab mõjuva põhjuseta täitmata lepingu ja/või juhtumi- või tegevusplaani.
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendu-sele	Diagnoosipõhiseid erisusi ei ole. Protsessi võivad käivitada järgnevad diagnoosid: 1. mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) 2. diabeet (E10) 3. ATH (F90) 4. vähidiagnoos (C00-97) 5. komppöid (Q66) mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

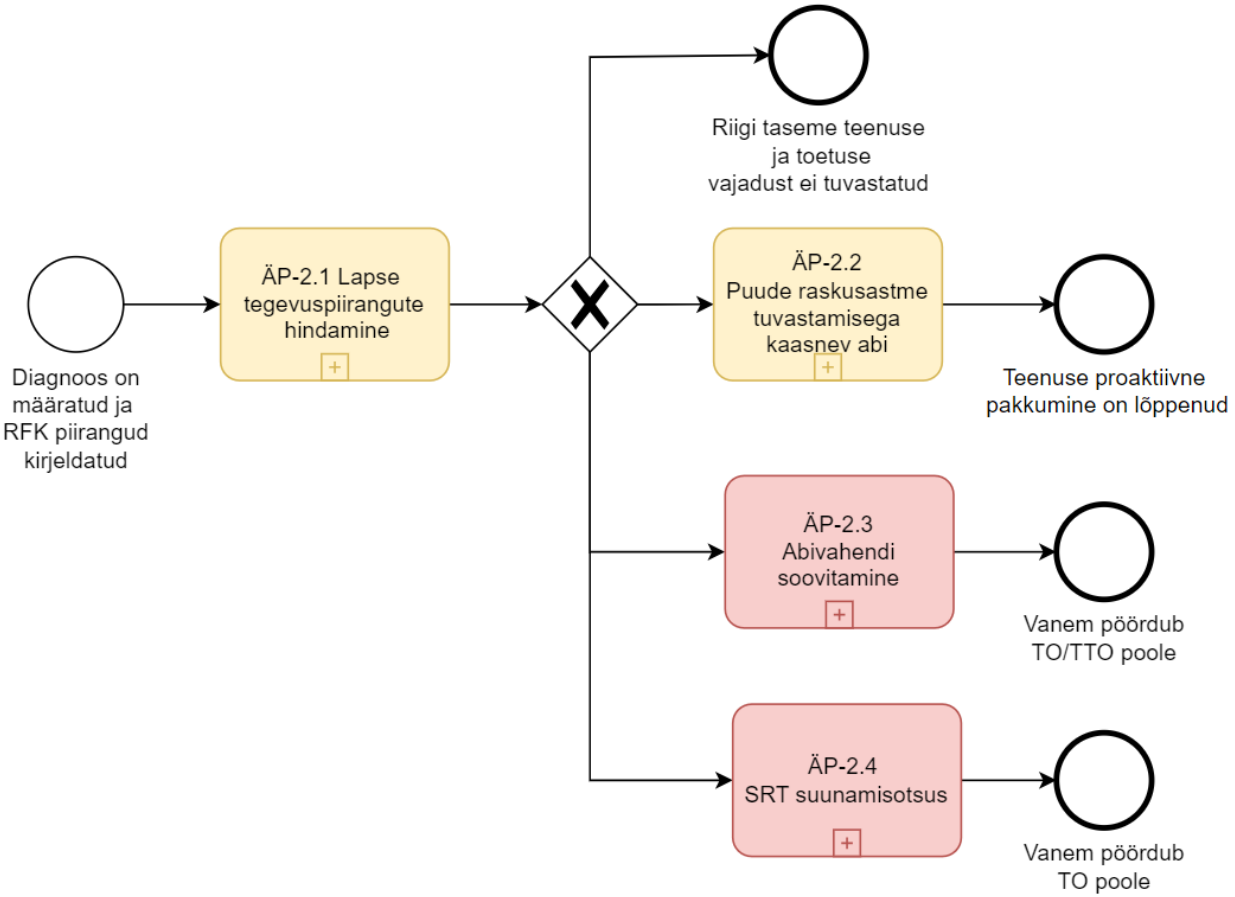
Joonis 28: KOV teenused ja toetused

10.3.2 ÄP-2 Lapse tegevuspiirangute hindamine

Lapse tegevuspiirangute hindamise kontekstis on lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise MVP kasutajale väärtustloov toode, võimaldades valdkondade ülest koostööd, andmete ristkasutust, ülevaadet protsessist ning kasutajate halduskoormuse vähendamist. Kirjeldatud proaktiivne protsess on tuleviku äriprotsess, millel on ühisosa hetkel toimiva äriprotsessiga. Hetkel peab vanem protsessi võtmeisikuna olema teadlik vajalikest tegevustest ning nende järgnevusest, taotlema järgnevate tegevuste käivitamist ning vahendama seotud osapooltele otsuste tegemiseks vajalikke andmeid. Tulevikuäriprotsessis on eesmärk käivitada lapse tegevuspiirangute hindamise protsess proaktiivselt, planeerida otsuse tegemise jaoks vajalike andmete vahetus infosüsteemide vahel. Vanemale võimaldatakse ühel platvormil jälgida protsessist ülevaadet, algatada jätkamiseks vajalikke tegevusi ning saada vajalikku informatsiooni.

Üldine ülevaade

Joonisel kujutatakse lapse tegevuspiirangute hindamise MVP protsessi üldist ülevaadet.

Joonis 29: lapse tegevuspiirangute hindamise MVP protsessi üldine ülevaade

Lapse tegevuspiirangute protsessi käivitab diagnoosi sisestamine tervise infosüsteemi. Vanemat teavitatakse proaktiivse protsessi käivitamisest ning võimalusest tutvuda huvipakkuva informatsiooniga. Viiakse läbi lapse tegevuspiirangute hindamine, mis toimub riigi infosüsteemi andmekogudes oleva andmestiku baasil. Lapse tegevuspiirangute hindamise käigus tuvastatakse, kas seisund vastab puude raskusastme tuvastamise tingimustele, hinnatakse abivahendi vajadust (nt komppöia diagnoos vajab spetsiaalseid jalanõusid, ATH diagnoos tõenäoliselt abivahendi vajadust ei tekita) ja kompleksteenuse vajadust. Otsusele põhinevalt on võimalus järgnevateks tegevusteks:

- puude raskusastme tuvastamisel antakse automaatselt teada sotsiaaltoetusest, puudega isiku kaardist. Pakkumine on automaatne ning nõusolek antakse teenuse või hüvitise vastuvõtmisega. Teenusest keeldumisest teavitatakse kohalikku omavalitsust, kes võtab perega ühendust ning pakub nõustamist. Liikumis- ja nägemispuude korral antakse teada võimalusest taotleda KOVist puudega isiku parkimiskaart.
- Hinnatakse abivahendi vajadust ning antakse soovitus abivahendi tõendi saamiseks pöörduda arsti poole, vanem võib pakkumisest keelduda.
- Puude raskusastme tuvastamisel luuakse automaatselt SRT taotlus, mille alusel SKA ametnik koostab SRT suunamisotsuse. Vanem võib pakkumisest keelduda. Teenusest keeldumisest teavitatakse kohalikku omavalitsust, kes võtab perega ühendust ning pakub nõustamist.

Protsess lõppeb teenuse vastuvõtmise või sellest keeldumisega. Protsess võib katkeda teenusest keeldumise, lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. Puude raskusastme lõputähtaja saabumisel saadetakse vanemale teade korduvekspertiisi algatamise kohta. Vanem võib pakkumisest loobuda.

Äriprotsessile eelnevad protsessid

Lapse tegevuspiirangute hindamise protsess SKAIS2-s algab diagnoosi teavituse saabumisega TIS-ist. Tervise infosüsteemi on märgitud diagnoos ning kirjeldatud RFK andmed. Lapse tegevuspiirangute hindamiseks võivad olla kaasatud andmed järgmistest infosüsteemidest:

- EHIS- hariduslikud erivajadused ja tugiteenused; Innove Rajaleidja haridussoovitus;
- STAR- lapse heaolu kolmnurgast lähtuv eelhindamine, juhtumiplaan.

Äriprotsessile järgnevad protsessid

Teenusvajaduse jätkumisel viiakse läbi korduvhindamine. Puude raskusastme tuvastamine kestusega kuni 16-aastaseks saamiseni on tavapäraselt võimalik korduvhindamise tegemisel, kui lapsel on muutumatu või progresseeruv püsiv seisund. Lapsel ei tuvastata puude raskusastme kestust pikemalt kui kolmeks aastaks, välja arvatud juhul, kui lapsel on muutumatu või progresseeruv püsiv seisund, mis ei ole kompenseeritav ravi, ravimite, abivahendite või teenustega. Muutumatu või progresseeruva püsiva seisundi korral lapsel puude raskusastme kestuse tuvastamisel on võimalik seda teha kuni 16-aastaseks saamiseni tavapäraselt alates lapse kolmandast eluaastast.

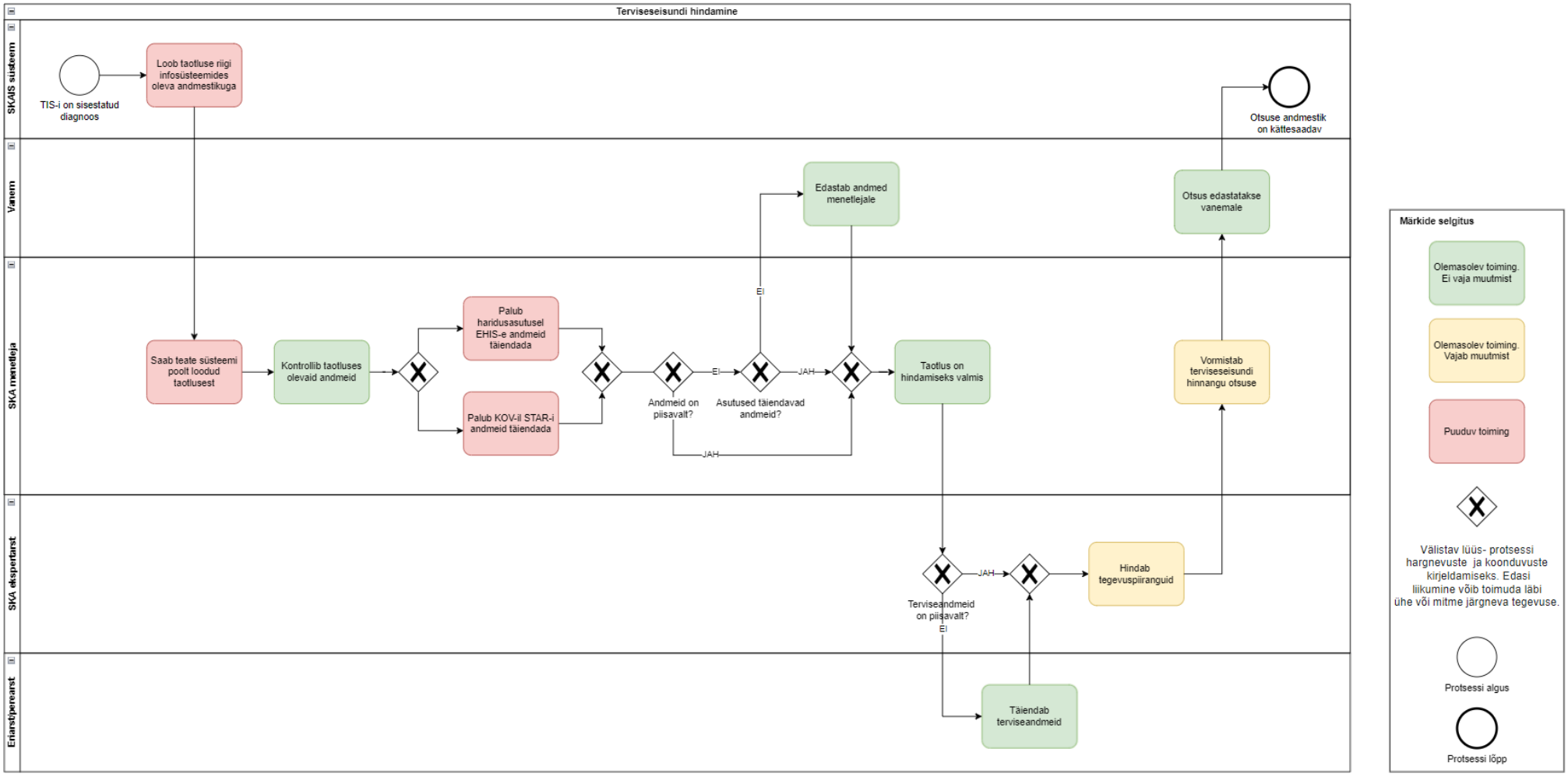
10.3.2.1 ÄP-2.1 Lapse tegevuspiirangute hindamine

Lapse tegevuspiirangute hindamine	
Kirjeldus	Lapse tegevuspiirangute hindamise protsess on riigi infosüsteemi andmekogudes sisalduva andmestiku põhjal läbiviidav hindamine, mille käigus võidakse tuvastada puude raskusaste, abivahendi vajadus ja SRT kompleksteenuse vajadus. On võimalik tulemus, et puude raskusaste ning teenuse- ja toetusvajadus puudub. Proaktiivse protsessi käivitamise eeldus on, et isik soovib võimalikest pakutavatest teenustest infot saada.
Eesmärk	Riiklikes infosüsteemi andmekogudes oleva andmestiku põhjal teha kindlaks võimalik lapse puude raskusaste ning teenuse- ja toetusvajadus.
Osalevad rollid	SKA menetleja, SKA ekspertarst, perearst/eriarst, vanem. Rollide kirjeldus: 10.7 Kasutajarollid süsteemis

Infosüsteemid	SKAIS, Riigiportaal, TIS
Kaasatud infosüsteemid	STAR, EHIS
Päästik	Tervise infosüsteemi on lisatud diagnoos
Eeltingimused	1. Infosüsteemidest ja andmekogudest on kättesaadav hindamiseks vajalik andmestik Vanemat teavitatakse proaktiivse protsessi käivitamisest
Sisendid	1. TIS-Terviseandmed, diagnoos 2. STAR- juhtumiplaan, kasutatud teenused, makstud toetused 3. SKAIS-rehabilitatsiooni plaan (dokumendina) Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed: a. puude raskusastet ei tuvastata- otsuse kuupäev või: b. tuvastatud puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise kuupäev; c. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele; d. puude raskusastme kestus ja korduvekspertiisi taotlemise aeg; e. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus; f. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg. 2. Abivahendi soovitus a. abivahendi põhjendus diagnoosist või funktsioonihäirest lähtuvalt
Normaalne voog	1. SKAIS süsteemis genereeritakse taotluse ning täidetakse RR kättesaadava andmestikuga. a. Taotlus sisaldab: Lapse isikukood, ees- ja perekonnanimi. Lapse esindaja isikukood, ees- ja perekonnanimi, kontaktandmed. 2. Menetleja töölauale tuleb teade süsteemi poolt täidetud taotluse kohta 3. Süsteemi poolt täidetud taotlus on prioriteetne

	4. Menetleja kontrollib taotluse andmestikku ning vajadusel teeb täiendavaid päringuid 5. Ekspertarst hindab lapse tegevuspiiranguid taotluse ning TIS-i terviseandmete põhjal 6. Väljastatakse lapse tegevuspiirangute hindamise otsus, mis võib sisaldada: a. puude liiki ja raskusastet b. puude kestust c. puudega isiku sotsiaaltoetuse määramist d. abivahendi hinnang e. ei ole õigustatust teenuse ja toetuse saamiseks
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. 2. Proaktiivse protsessi käivitamisest ei saa loobuda.
Erandid	4a. Täiendavad päringud ei anna tulemust, taotluse andmestik ei võimalda hindamist 4b.Vanem esitab täiendavad andmed 5a. Terviseseisundi andmed TIS-is ei võimalda hindamist 5b.TTO täiendab terviseandmeid
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	1. Muutumatu või progresseeruva püsiva seisundi puhul, mis ei ole kompenseeritav ravi, ravimite, abivahendite või teenustega võib puude raskusastet tuvastada kestusega kuni 16-aastaseks saamiseni: a. mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) b. mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

Joonis 30: Terviseseisundi hindamine

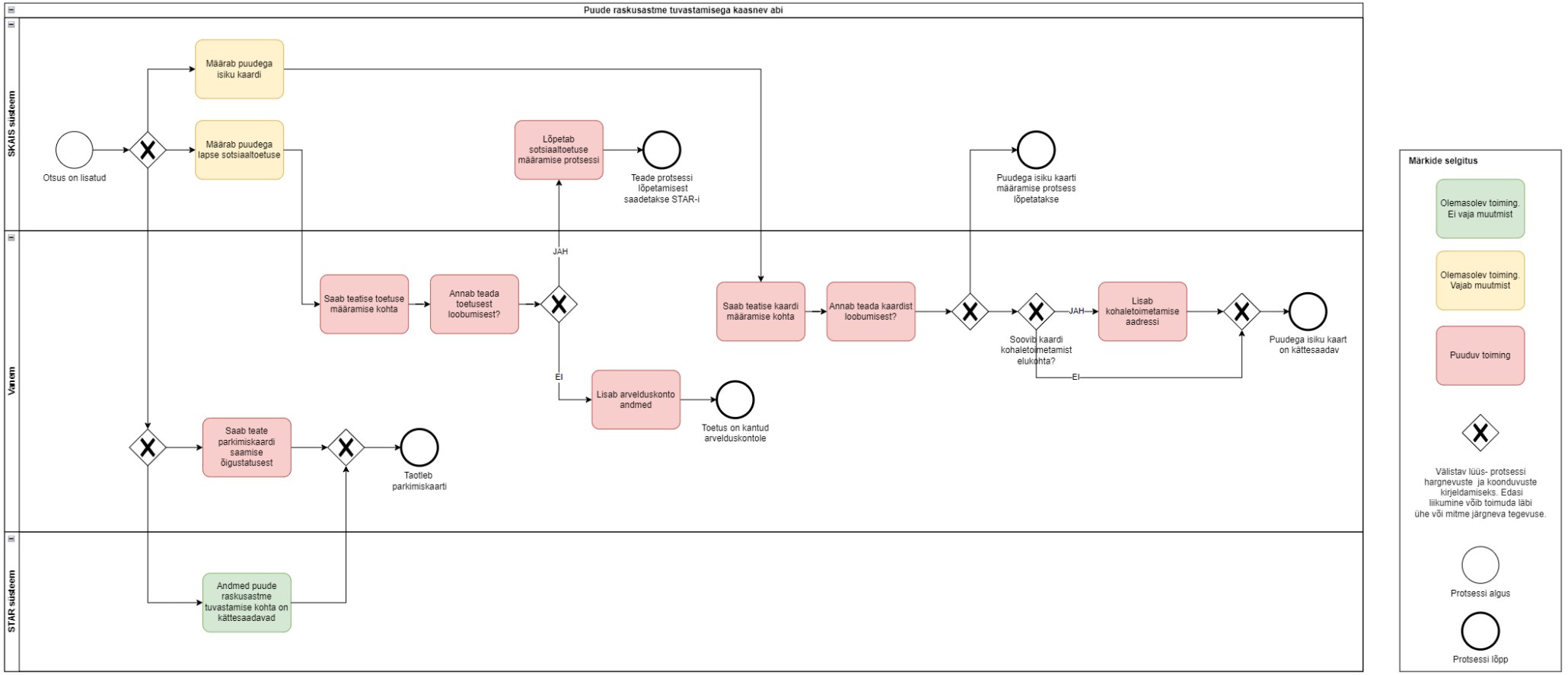
10.3.2.2 ÄP-2.2 Puude raskusastme tuvastamisega kaasnev abi

Puude raskusastme tuvastamisega kaasnev abi	
Kirjeldus	Puude raskusastme tuvastamisega kaasnev abi võtab aluseks lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse. Tingimuste täitmisel määratakse puude raskusastmega kaasneva abi protsessis MVP raames vanemale automaatselt puudega lapse sotsiaaltoetust, puudega isiku kaarti ning tuvastatakse õigustatus puudega inimese sõiduki parkimiskaardile.
Eesmärk	Kontrollida tingimuste täitmist ning vastavalt tulemusele määrata automaatselt puudega lapse sotsiaaltoetus ja puudega isiku kaart ning tuvastada õigustatus puudega isiku sõiduki pakkumiskaarti saamiseks.
Osalevad rollid	Vanem
Infosüsteemid	SKAIS, STAR, Riigiportaal
Päästik	SKAIS-i on lisatud lapse tegevuspiirangute hindamise otsus
Eeltingimused	1. SKAIS-i sisestatud lapse tegevuspiirangute otsus sisaldab keskmise, raske või sügava puude tuvastamist. 2. Laps on alla 16-aastane 3. Puudega isiku parkimiskaart määratakse isikule, kellel esineb: a. keskmisele, raskele või sügavale puude raskusastmele vastav liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekalle; b. ajutine liikumisfunktsiooni kõrvalekalle, mis tingib liikumisabivahendi kasutamise, või ajutine nägemisfunktsiooni kõrvalekalle.
Sisendid	1. Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed: a. tuvastatud puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise kuupäev; b. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele; c. puude raskusastme kestus ja korduvekspertiisi taotlemise aeg; d. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus; e. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg.

	2. Pere- või eriarsti teatis liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekalde kohta; Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Puudega lapse sotsiaaltoetuse määramine. a. Toetuse saaja nimi, sünniaeg ja sugu või isikukood, kontaktandmed, pangakonto number ja toetuse liik; b. Puudega lapse nimi, sünniaeg ja sugu või isikukood; 2. Puudega isiku kaardi määramine. a. kaardi number; b. isiku ees- ja perekonnanimi; c. isikukood ja sünniaeg; d. puude raskusaste; e. kaardi kehtivusaeg; f. kaardi väljaandja nimetus. 3. Puudega inimese sõiduki parkimiskaardi õigustatuse tuvastamine. <u>Parkimiskaardi annab välja kohalik omavalitsus käesoleva määrusega kehtestatud vormis (lisatud)</u>
Normaalne voog	1. Puudega lapse toetuse summa arvestatakse vastavalt kehtivale korrale a. Vanem saab riigiportaali teavituse puudega isiku toetuse määramisest. Vanemat teavitatakse vajadusest süsteemi poolt loodud taotlust täiendada arvelduskonto andmetega: arvelduskonto number, omaniku ees- ja perekonnanimi, omaniku isikukood. b. Kui vanem annab teada toetusest loobumisest, lõpetab SKAIS süsteem protsessi ning saadab KOV-ile sellekohase teate. c. Puudega lapse toetus makstakse lapse, vanema või eestkostja arvelduskontole 2. Puudega isiku kaart väljastatakse kehtivusajaga, mis vastab puude raskusastme tuvastamise otsusele märgitud puude raskusastme kehtivusajale.

	a. Vanem saab riigiportaali teavituse puudega isiku kaardi määramisest ja selle saatmisest RR järgsesse elukohta. b. Kui vanem annab teada kaardist loobumisest, lõpetab SKAIS süsteem protsessi. 3. SKAIS süsteem saadab STAR-i teate puude raskusastme otsuse kohta a. Vanem saab riigiportaali teate õigusest saada liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaart. b. Vanem taotleb KOV-ist parkimiskaarti ja lisab pere- või eriarsti tõendi kõrvalekalde kohta. c. Parkimiskaart antakse välja puude raskusastme kehtivuse perioodiks, kuid mitte kauemaks kui 5 aastaks. i. Ajutise liikumis- või nägemisfunktsiooni kõrvalekalde korral antakse parkimiskaart välja funktsiooni kõrvalekalde tõenäolise möödumise perioodiks, kuid mitte kauemaks kui 6 kuuks. ii. Ajutise parkimiskaardi tähtaega pikendatakse täiendavaks 6 kuuks üksnes pere- või eriarsti tõendi alusel.
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. 2. Protsess lõpetatakse teenusest loobumise tõttu.
Erandid	1a. Vanem esitab täiendavalt SKA-le lapse sünnitunnistuse, kui andmed ei ole kättesaadavad rahvastikuregistrist 3a. Vanem esitab täiendavalt KOV-ile perearsti teatise, kui see ei ole TIS-ist kättesaadav.
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	1. Puudega isiku kaardi määramisel ei ole diagnoosipõhiseid erisusi. 2. Puudega lapse sotsiaaltoetuse määramisel ei ole diagnoosipõhiseid erisusi. 3. Täidab puudega isiku parkimiskaardi määramise eelduse: a. mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

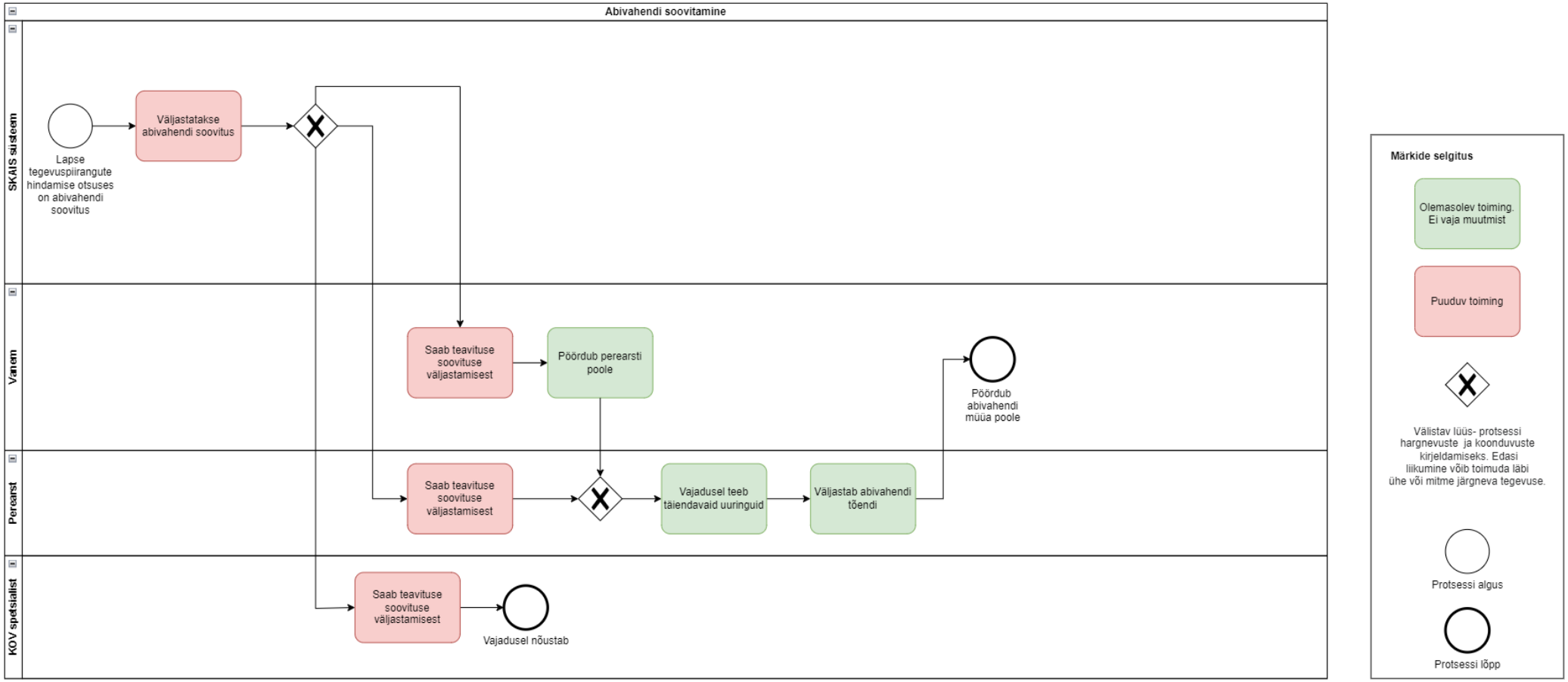
Joonis 31: Puude raskusastme tuvastamisega kaasnev abi

10.3.2.3 ÄP-2.3 Abivahendi soovitamine

Abivahendi soovitamine	
Kirjeldus	Abivahendi soovitamise eelduseks on lapse tegevuspiirangute hindamises sisalduv abivahendi soovitus. Teade abivahendi soovitamisest saadetakse perearstile ja vanemale.
Eesmärk	Kontrollida tingimuste täitmist ning vastavalt tulemusele määrata automaatselt abivahendi tõend või anda abivahendi soovitus.
Osalevad rollid	Vanem, perearst, KOV spetsialist
Infosüsteemid	Riigiportaal eesti.ee, SKAIS, STAR
Päästik	SKAIS-i on lisatud lapse tegevuspiirangute hindamise otsus.
Eeltingimused	SKAIS-i sisestatud lapse tegevuspiirangute otsus sisaldab abivahendi hindamist.
Sisendid	1. Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed: a. tuvastatud puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise kuupäev; b. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele; c. puude raskusastme kestus ja korduvekspertiisi taotlemise aeg; d. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus; e. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg. 2. Abivahendi soovitus Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. Abivahendi soovitus a. isiku andmed- ees- ja perenimi, isikukood b. abivahendi soovituse põhjendus diagnoosist või funktsioonihäirest lähtuvalt

	c. abivahendi soodusmäärad
Normaalne voog	1. Süsteem kontrollib, kas lapse tegevuspiirangute hindamise otsus sisaldab abivahendi soovituse andmestikku 2. Süsteem väljastab abivahendi soovituse ja saadab vastavad teated KOV-i, vanemale ja perearstile. 3. Vajadusel kutsub perearst lapse läbivaatusele või teeb täiendavaid uuringuid 4. Perearst väljastab abivahendi tõendi. 5. Vanem pöördub abivahendi tõendiga abivahendi müüa poole.
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. 2. Soovituse väljastamisest ei saa loobuda.
Erandid	3a. Vanem pöördub ise perearsti poole
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	1. Vastavalt hindamise tulemusele võidakse väljastada abivahendi soovitus: a. komp-pöid (Q66) b. vähidiagnoos (C00-97) c. diabeet (E10) d. mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

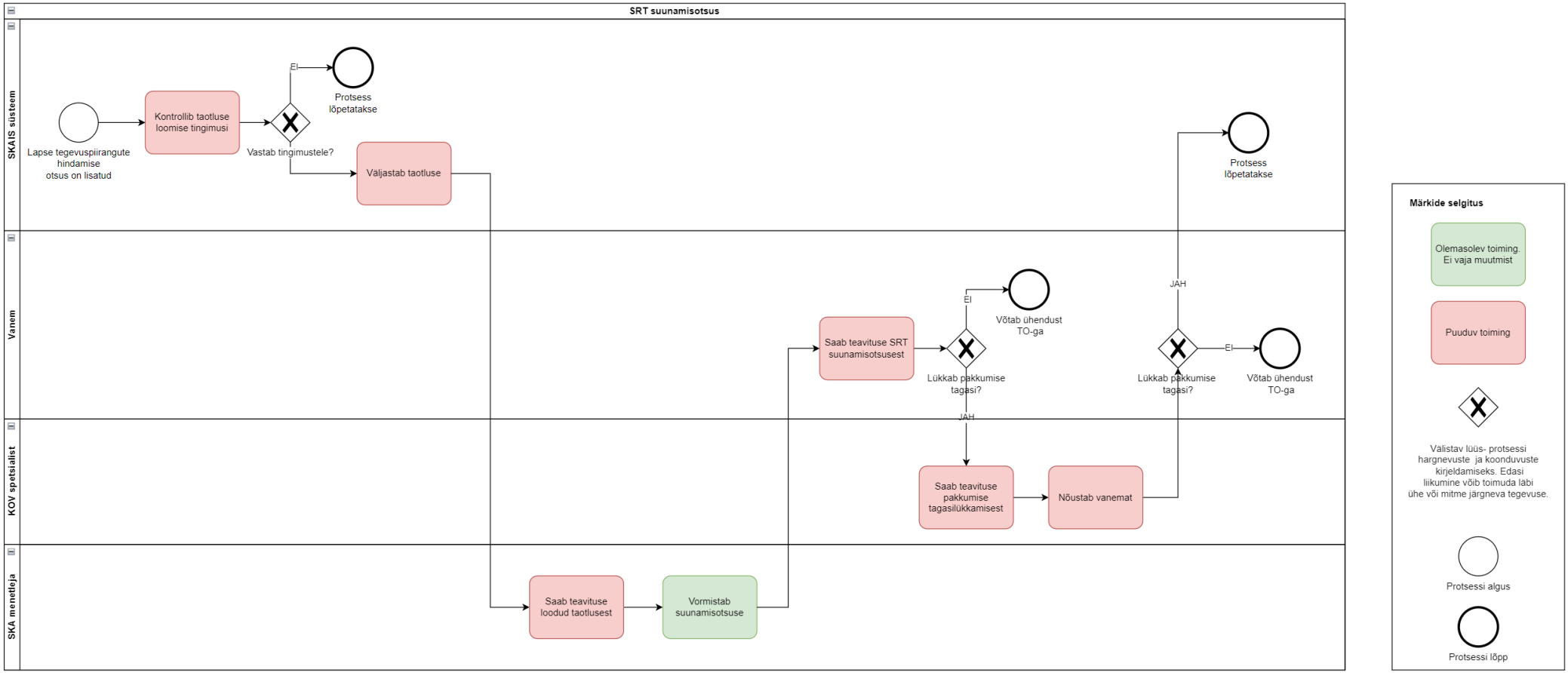
Joonis 32: Abivahendi soovitamine

10.3.2.4 ÄP 2.4 SRT suunamisotsus

SRT suunamisotsus	
Kirjeldus	Lapse tegevuspiirangute hindamise käigus on tuvastatud puude raskusaste. Järgnevalt kirjeldatakse automaatse taotluse genereerimist süsteemi poolt ning selle alusel SKA menetleja poolt sotsiaalsele rehabilitatsiooniteenusele suunamise otsuse tegemist SKAIS2-st saadavate sekundaarsete andmete (puude raskusaste, funktsioonipiirangud) alusel. Teenusele suunamise otsus sisestatakse SKAIS-AE-sse. Väljastatud suunamisotsusest saadetakse teavitus vanemale.
Eesmärk	SRT suunamisotsuse taotluse genereerimine, otsuse väljastamine ja sellest teavitamine.
Osalevad rollid	Vanem, SKA menetleja, KOV spetsialist
Infosüsteemid	SKAIS, Riigiportaal
Päästik	SKAIS-i on lisatud lapse tegevuspiirangute hindamise otsus
Eeltingimused	Lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses sisaldub tuvastatud puude raskusaste.
Sisendid	1. Puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed: a. tuvastatud puude raskusaste ja puude raskusastme tuvastamise kuupäev; b. funktsioonid, mille kõrvalekalle vastab vähemalt keskmisele puude raskusastmele; c. puude raskusastme kestus ja korduvekspertiisi taotlemise aeg; d. puude raskusastme tuvastamise või tuvastamata jätmise alus; e. puude raskusastme tuvastamise taotluse esitamise aeg. Andmestiku kirjeldus: 10.1 Andmete kaardistus
Väljundid	1. SRT taotlus a. puude raskusastme andmed; b. funktsioonipiirangud; 2. Suunamisotsuse andmed: a. algus- ja lõpukuupäev;

	b. limiidid; c. teenuseosutajate nimekiri; d. info järgnevatest tegevustest.
Normaalne voog	1. Süsteem kontrollib suunamisotsuse väljastamise tingimusi. a. Suunamisotsus väljastatakse kõigile skoobis oleva diagnoosiga lastele, kellel on esmakordselt tuvastatud puude raskusaste. 2. Tingimuste mittetäitmisel protsess lõpetatakse 3. Tingimustele vastamisel loob süsteem SRT taotluse. 4. SKA menetleja loob taotluse põhjal SRT suunamisotsuse. 5. Suunamisotsusest saadetakse teavitus vanemale.
Alternatiivne voog	1. Protsess lõpetatakse lapse surma või lapse/pere välisriiki elama asumise tõttu. 2. Protsess lõpetatakse tingimustele mittevastavuse tõttu. 3. SRT suunamisotsuse väljastamisest ei saa loobuda.
Erandid	-
Diagnoosipõhine vajadus digitaliseerimise lahendusele	Protsess käivitatakse puude raskusastme tuvastamise korral kõikide järgnevate diagnoosidega: 1. mõõdukas ja raske vaimne alaareng (F71, F72) 2. diabeet (E10) 3. ATH (F90) 4. vähidiagnoos (C00-97) 5. komppöid (Q66) 6. mõlema silma pimedus (H54)

Protsessijoonis

Joonis 33: SRT suunamisotsus

10.4 Arhitektuurse lahenduse pakkumine

Arhitektuuri lahenduse aluseks on "Järgmise generatsiooni digiriigi arhitektuuri" (NEXT GENERATION DIGITAL GOVERNMENT ARCHITECTURE) kontseptsiooni dokument.

Kontseptsiooni kirjeldus

Asünkroonsel avaldaja/tellija sõnumside mudelil (*publish/subscribe pattern*) baseeruval X-tee sõnumiruumi lahendusest (*Message Room*) peaks lähiajal saama üks olulisemaid X-tee komponente, mis võimaldaks süsteemidel saata ja vastu võtta sõnumeid X-tee kaudu. Sõnumiruum on nagu virtuaalne postkast, kuhu saab saata sõnumeid ning kust saab lugeda saabunud sõnumeid. See võimaldab erinevatel infosüsteemidel suhelda üksteisega, saates andmeid ja teateid sõnumite kaudu. Sõnumite saatmine ja vastuvõtmine toimub sündmustepõhiselt ning osapooled ei pea ootama teineteist. Kuna sõnumid liiguvad üle X-tee, siis on sõnumiruumis tagatud turvaline andmevahetus, autentimine ja autoriseerimine erinevate asutuste vahel. See aitab kaasa tõhusale koostööle erinevate avaliku ja erasektori organisatsioonide vahel, tagades usaldusväärse andmevahetuse ning vähendades andmete topelttöötlust ja bürokraatiat.
Samas sõnumiruumis on võimalik osaleda mitmel teenusel, reageerida sõnumitele ja avaldada oma sõnumeid. Sündmus sisaldab ka linki/viidet teisele lõpp-punktile/teenusele, mis annab sündmuse täielikud andmed. Täielikest andmetest huvitatud tellijad saadavad taotluse teisele lõpp-punktile/teenusele – neil peab olema ka õigus sellele lõpp-punktile/teenusele juurde pääseda. Turvalisuse seisukohalt on see hea lahendus, sest sõnumiruumis ei talletata tundlikke andmeid ning ka andmelokaalsus avalikus pilves pole probleem. Tellija jaoks on see alternatiiv keerulisem, kuna andmetele juurdepääsuks on vaja saata täiendav taotlus.

Joonis 34: Lihtsustatud illustratsioon sõnumiruume kaasavast lahendusest

Tehnoloogilise võimekuse hinnang

Lahenduse realiseerimine eeldab, et "Järgmise generatsiooni digiriigi arhitektuuri" dokumendis kirjeldatud *Message Room* kontseptsioon on realiseeritud ja kasutatav teenuste ehitamiseks. Silmas on peetud sõnumiruume, kus saab olla mitu sõnumite avaldajat ja mitu tellijat (*multiple publishers and multiple subscribers*). Sellisel juhul on allpool kirjeldatud sõnumivahetuse keskkond sisuliselt üks sõnumiruum. Ühtlasi on siis võimalik mikroteenuseid käsitleda kui x-tee turvaserveri küljes

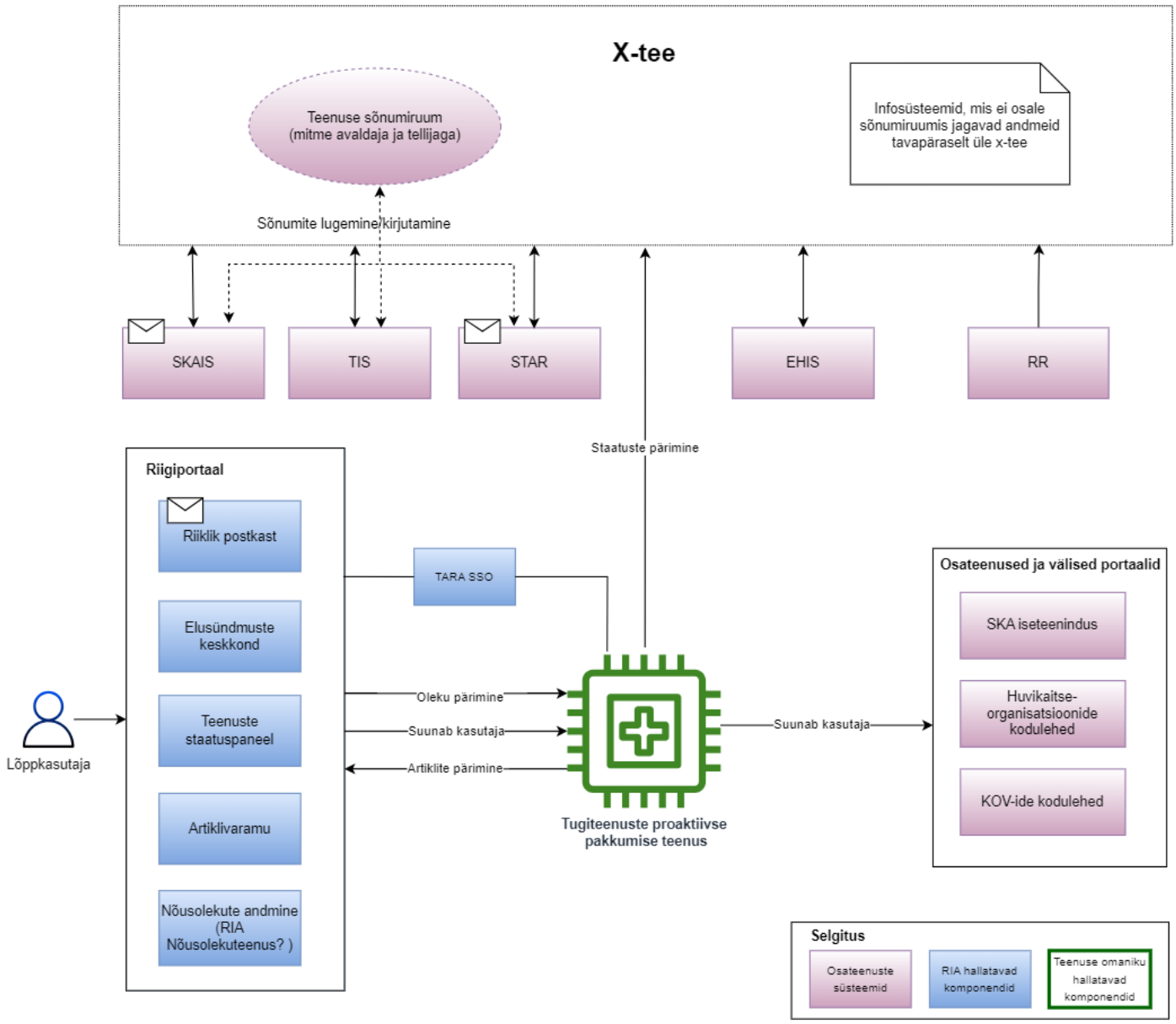
olevate x-tee teenustena. 2022. aasta lõpus olid x-tee sõnumiruumid (*Message Rooms*) idee kontrollimise faasis (*Proof of Concept*). Esialgu oli tegemist veel ruumiga, kus on 1 avaldaja ja mitu tellijat. Katsetustega plaanitakse lõpule jõuda 2023 esimeses kvartalis ja kõige varasemalt rakendatakse need 2023 neljandas kvartalis. Sellest takistusest on võimalik üle saada andes mitmele süsteemile juurdepääsu sündmusruumile (ehk siis sündmusruumi haldav süsteem käitub vahendaja ehk *proxy*na). Sellisel juhul on vaja rakendada x-tee Third Party Representation protocol extension. Nimetatud laiendus võimaldab lisainformatsiooni sõnumis edastada lisainformatsiooni esialgse päringu tegija kohta olukorras kus alamsüsteem (sõnumiruum) esindab kolmandat osapoolt.

MVP arhitektuuri lahendus

Arhitektuurse visiooni kesksel kohal on x-tee lahendus sõnumiruumina. Avalik sektor liigub arendustes sõnumiruumi lahenduse suunas, seetõttu näeme sellel MVP arhitektuuri lahenduses perspektiivi. Kui sõnumiruum ei ole vajalikul ajahetkel piisavalt välja arendatud, saab vajadusel x-tee sõnumiruumi asendada orkestraatoriga, mis päringuid jälgib ja juhib.

Proaktiivse pakkumise lahenduses osalevad järgmised komponendid:

- Sõnumiruum koondab osateenuste süsteemide poolt saadetud algsündmuseid ja vahesündmused, mis on tekkinud erinevates registrites. Kõigi proaktiivse pakkumise jaoks olulised alg- ja vahesündmused salvestatakse ühte teenuste ülesesse sõnumiruumi. Algsündmus on teenuse osutamist algatav andmesündmus. Algsündmuste jälgimine võimaldab tuvastada elusündmuse tekkimise inimese elukaarel ning teha proaktiivne pakkumine. Algsündmus on diagnoosi määramine – tervise infosüsteemi (TIS) on saabunud andmed käivitava diagnoosi kohta. Vahesündmus on andmesündmus, mis tekib teenuse osutamise käigus ning mille tuvastamine on oluline, et jätkata proaktiivset pakkumist vastavalt teenuse protsessile. Näiteks on vahesündmuseks tegevusplaani otsus – STARi on tehtud kanne tegevusplaani kohta.
- Osateenuse süsteem vastutab osateenuse osutamise eest. Tuvastab näiteks endas tekkinud andmesündmused, mis on defineeritud kui sündmusteenuste algsündmused, saadab tuvastatud algsündmused sõnumivahetusruumi.
- Riigiportaal Eesti.ee võimaldab kasutajale kuvada talle osutatavate teenuste ja nende koosseisus olevate osateenuste olekud, suunab kasutaja osateenuse süsteemi teenust tarbima. Riikliku postkasti teenuse abil on asutustel võimalik edastada e-kirju, kalendriteavitusi ning SMS-e ning eesti.ee Postkast 2.0 rakendamine annab võimaluse lugeda eesti.ee sõnumeid ükskõik millisesse riikliku andmesüsteemi iseteenindusse sisenemisel, kus riikliku postkasti lahendus on rakendatud.
- X-tee võimaldab osateenuste süsteemide vahelise andmevahetuse.

Joonis 35: Sündmusteenuse arhitektuuri komponendid

Komponentide vahelised andmevood

- Tervishoiuteenuseosutaja infosüsteemis (TTO IS) tehakse kanne diagnoosi kohta. Info diagnoosist liigub X-tee kaudu Tervise infosüsteemi (TIS).
- TISi sisse ehitatud sündmuste tuvastamise loogika tuvastab algsündmuse (lisati diagnoos) ning saadab selle sõnumiruumi. Sõnumiruum teab teenuse koosseisus olevaid osateenuseid, osateenuste osutamise järjekorda ja tingimusi.

- SKAIS ja STAR kuulavad sõnumiruumi saadetud algsündmuseid ning tuvastavad proaktiivse pakkumise algatamise vajaduse.
- Proaktiivse pakkumise ja osateenuste olekud kuvatakse kasutajale portaali Eesti.ee vahendusel. Eesti.ee suunab kasutaja vajadusel õigesse osateenuse süsteemi tarbima kasutaja aktiivsust nõudvat osateenust.
- Riigi autentimisteenus (TARA SSO) on liidestatud kolmanda isiku pakutavate autentimismeetoditega ning teeb autentimiseks vajalikke (andme)päringuid eesmärgiga võimaldada kasutajatel sisse logida ühekordse sisselogimisega kõigisse eesti.ee keskkonnas olevatesse teenustesse.
- Osateenuse pakkumise eest vastutab täielikult osateenuse süsteem.
    - SKAIS pakub kasutajale proaktiivselt lapse tegevuspiirangute hindamisega kaasnevaid teenuseid ja toetuseid. Kasutaja tarbib teenust SKAIS-i iseteeninduses, kuhu ta suunatakse portaalist Eesti.ee. Teenuse osutamiseks vajalikud andmed pärib SKAIS teistest süsteemidest X-tee kaudu või saab sõnumiruumist.
    - STAR pakub kasutajale proaktiivselt Lapse abivajaduse hindamisega kaasnevaid teenuseid ja toetuseid. Kasutajale kuvatakse pakkumised portaalis Eesti.ee. Teenuse osutamiseks vajalikud andmed pärib STAR teistest süsteemidest X-tee kaudu või saab sõnumiruumist.

Osateenuse täitmiseks vajalikud andmed saadakse sarnaselt tänasele teistest süsteemidest x-tee liidestuse kaudu. Andmed liiguvad eraldi proaktiivse teenuse ja osateenuste olekutest. Osateenuse täitmise käigus võib osateenuse süsteemis tekkida uusi vahesündmuseid. Tuvastatud vahesündmused saadetakse sõnumivahetusruumi ning need on sisendiks pooleli oleva proaktiivse teenuste jätkamisele.

10.5 Funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded

Järgnevalt on kirjeldatud käesoleva analüüsi käigus erinevatesse süsteemidesse sisseviidavate muudatuste funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded.

Funktsionaalsed nõuded

Allpool on kirjeldatud funktsionaalsed nõuded. Nõuete koostamisel on aluseks võetud käesoleva analüüsi käigus varem koostatud kasutajanõuete analüüs (vt 10.6 Kasutajanõuete analüüs). Kirjeldatud on need funktsionaalsed nõuded, mis antud hetkel pole süsteemides täidetud ja millega peab arvestama edasistes arendustes.

Diagnoosiinfo välja saatmine

- TIS peab saama RHK alusel välja saata diagnoosiinfo jah/ei vastusena, et anda teada proaktiivset teenust käivitava diagnoosi lisamisest.

Juhtumi abivajaduse hindamisprotsessiks ette valmistamine

- STAR peab saama:
    - kontrollida proaktiivse teenust käivitava diagnoosiga lapse isikukoodi, et leida tema kohta infosüsteemis olevat andmestikku;
    - luua uut menetlust või lisada olemasolevale menetlusele TIS-i saadetud diagnoosiinfo, et proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapsele saaks läbi viia lapse abivajaduse hindamise;
    - lisada KOV spetsialisti töölauale teate, et teavitada proaktiivse teenuse kävitamisest;
    - saata vanemale ekirja et teavitada lapse abivajaduse hindamise algatamisest;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et teavitada vanemat proaktiivse teenuse käivitamisest.

Toimetuleku hindamine

- STAR peab saama:
    - saata teate üksikmeetme planeerimise otsuse kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada;
    - jagada planeeritud meetme andmeid SKAISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid lapse tegevuspiirangute hindamisel kättesaadavad;
    - jagada planeeritud meetme andmeid TISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid raviotsuste tegemisel kättesaadavad;

- saata teate juhtumikorralduse algatamise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada;
- pärida SKAISist puude raskusastme tuvastamisega kaasneva abi protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad;
- pärida SKAISist puude abivahendi soovituse protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad;
- pärida SKAISist SRT suunamisotsuse protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.
- pärida TISist tegutsemise ja osalemise piirangud (RFK kodeeringus), et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad;

Juhtumiplaani koostamine

- STAR peab saama:
  - saata teate koordineeriva spetsialisti määramise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada;
  - saata teate hindamismeeskonna moodustamise (võrgustikutöö) kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada;
  - saata teate koordineeriva spetsialisti määramise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada;
  - jagada planeeritud meetme andmeid TISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid raviotsuste tegemisel kättesaadavad;
  - saata teate juhtumiplaani otsusest riigiportaali, et teavitada vanemat juhtumiplaani otsuse väljastamisest;
  - jagada juhtumiplaani andmeid SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid kõik õigustatud andmed kättesaadavad;
  - jagada juhtumiplaani andmeid andmeid TISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid raviotsuste tegemisel kättesaadavad.

Abimeetmete elluviimine ja monitooring

- STAR peab saama:
  - jagada kokkuvõtet osutatud teenusest ja/või toetustest SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad;
  - jagada kokkuvõtet osutatud teenusest ja/või toetustest TISiga, et raviotsuste tegemisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad;
  - jagada tegevuskava tulemuslikkuse hinnangut SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad;
  - jagada tegevuskava tulemuslikkuse hinnangut TISiga, et raviotsuste tegemisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad;
  - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemal oleks ülevaade tegevuskava rakendamise tulemuslikkusest;

    - saata vanemale ekirja KOV spetsialisti tehtud põhjendatud otsuse kohta, et vanem oleks teadlik töö edasisest käigust;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanem oleks teadlik töö edasisest käigust.

Sotsiaalhoolekandelise teenuse pakkumisest loobumine

- STAR peab saama:
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada teenuse pakkumise lõpetamisest;
    - saata teate vanema emailile, et vanemat teavitada teenuse pakkumise lõpetamisest.

Lapse tegevuspiirangute hindamise taotluse loomine

- SKAIS peab saama:
    - luua uue taotluse, et proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapsele saaks läbi viia lapse tegevuspiirangute hindamise;
    - lisada taotlusele juhtumiplaani andmed ja tegevuskava tulemuslikkuse hinnangu STARist, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad;
    - lisada SKA menetleja töölauale teate, et teavitada proaktiivselt loodud taotlusest;
    - saata vanemale ekiri, et teavitada lapse tegevuspiirangute hindamise algatamise kohta;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada proaktiivse teenuse käivitamisest.

Abivajadust põhjustavate piirangute hindamine terviseandmete põhjal

- SKAIS peab saama:
    - saata teate riigiportaali, et teavitada vanemat vajadusest lisada täiendavaid andmeid;
    - kontrollida puude raskusastme määramist, et väljastada SRT taotlus.
- SKA ekspertarst peab saama:
    - hinnata terviseandmete põhjal piiranguid, et soovitada abivahendit.
- SKAIS peab saama:
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada lapse tegevuspiirangute hindamise otsusest;
    - jagada lapse tegevuspiirangute otsust TISiga, et TTOl oleks raviotsuste tegemisel õigustatud andmed kättesaadavad.

Puudega isiku kaardi määramine

- SKAIS peab saama:
    - kontrollida puude raskusastme tuvastamist lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata lapsele puudega isku kaart;

    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega isiku kaardi (koos numbriga) väljaandmisest;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega isiku kaardi määramise protsessi lõppemisest, kui vanem on avaldanud soovi puudega isiku kaardist loobuda.
- Vanem peab saama:
    - teavitada SKA menetlejat, et soovib puudega isiku kaardist loobuda.

Puudega lapse vanema sotsiaaltoetuse määramine

- SKAIS peab saama:
    - kontrollida puude raskusastet lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata lapsele sotsiaaltoetus;
    - saata vanemale ekirja, et vanemat teavitada puudega puudega lapse sotsiaaltoetuse määramisest ja vajadusest täiendada taotlust arvelduskonto andmetega;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega puudega lapse sotsiaaltoetuse määramisest ja vajadusest täiendada taotlust arvelduskonto andmetega;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega lapse sotsiaaltoetuse määramise protsessi lõppemisest;
    - saata teate KOV spetsialistile, et kohalikku omavalitsust teavitada sotsiaaltoetusest loobumise otsusest, kui vanem on avaldanud soovi puudega lapse sotsiaaltoetusest loobuda.
- Vanem peab saama:
    - teavitada SKA menetlejat, et soovib puudega lapse sotsiaaltoetusest loobuda.

Puudega isiku parkimiskaardi määramine

- SKAIS peab saama:
    - kontrollida puude raskusastet ja liiki lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaart;
    - saadata määramise andmed STARi, et KOV spetsialistil oleks kättesaadavad õigustatud andmed parkimiskaardi väljastamiseks;
    - saadata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi õigustatusest.

Abivahendi soovituse väljastamine

- SKAIS peab saama:
    - kontrollida lapse tegevuspiirangute hindamise otsust, et määrata lapsele abivahendi soovitus;
    - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest;
    - saata vanemale ekirja, et vanemat teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest;

- saata teate TISi, et perearsti teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest;
- saata teate STARi, et KOV spetsialisti teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest.

SRT suunamisotsuse väljastamine

- SKAIS peab saama:
  - kontrollida puude raskusastme tuvastamist lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et luua automaatselt SRT taotlus;
  - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada SRT suunamisotsuse väljaandmisest;
  - saata vanemale ekirja, et vanemat teavitada SRT soovituse väljaandmisest;
  - saata teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega lapse sotsiaaltoetuse määramise protsessi lõppemisest, kui vanem on avaldanud soovi sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusest loobuda;
  - saata teate STARi, et KOV spetsialisti teavitada sotsiaaltoetusest loobumise otsusest;
- Vanem peab saama:
  - teavitada SKA menetlejat, et soovib sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusest loobuda;
  - siseneda SKA iseteenindusse, et loobumisotsus tühistada.

Teate saatmine hindamise lõpetamisest

- SKAIS peab saama:
  - saata teate hindamise lõpetamisest ning riigi tasemel toetus/teenusvajaduse mitte tuvastamisest, et vanemat teavitada.

Vanema tegevused riigiportaalis eesti.ee

- Vanem peab saama:
  - lugeda lapse abivajaduse hindamise proaktiivsest käivitamisest;
  - lugeda üksikmeetme planeerimise otsust ja saata kirja otsuses olevale kontaktile, et üksikmeetmest loobuda;
  - lugeda juhtumikorralduse algatamise kohta, et olla kursis läbiviidavate tegevustega;
  - lugeda lapse tegevuspiirangute hindamise proaktiivsest käivitamisest, et olla kursis läbiviidavate tegevustega;
  - lugeda koordineeriva spetsialisti määramisest, et olla teadlik protsessi koordinaatori andmetest;
  - lugeda võrgustikutöö korraldusest, et olla teadlik protsessiga seotud isikutest;
  - avada teate, et lugeda juhtumiplaani otsust ja saata kirja otsuses olevale kontaktile, et tegevuskavas sisalduvatest meetmetest loobuda;
  - lugeda toetuse planeerimise otsust ja saata kirja otsuses olevale kontaktile, et toetusest loobuda;
  - avada töölauale lisatud teate, et lugeda ülevaadet tegevuskava rakendamise tulemuslikkusest;

- avada töölauale lisatud teate, et olla kursis töö edasisest käigust;
- avada teate, et lugeda lapse lapse tegevuspiirangute hindamise proaktiivsest käivitamisest;
- avada teate, et lugeda andmete täiendamisest seotud osapoolte poolt;
- valida teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse taotlust täiendama;
- valida lapse tegevuspiirangute otsuse teates või lapse puudega isiku kaardi määramise teates või sotsiaaltoetuse määramise teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma;
- valida lapse abivahendi soovitamise teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse abivahendi soovitust vaatama ja/või alla laadima;
- valida SRT suunamisotsuse teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma või loobumist tühistama või lugeda SRT protsessi lõpetamisest;
- avada sündmuse teavituse seadistamise, et teavitus välja lülitada;
- lugeda teadet lapse tegevuspiirangute hindamise lõpetamise kohta.

Mittefunktsionaalsed nõuded

Käesolevas analüüsis väljapakutud lahenduse realiseerimiseks tuleb sisse viia mitmed muudatused sellistesse avalikesse infosüsteemidesse nagu TIS, STAR, SKAIS ja riigiportaal eesti.ee. Kuna arenduse käigus ei hakata arendama uut, eraldiseisvat infosüsteemi, vaid muudetakse olemasolevaid, siis peab arvesse võtma eelmainitud süsteemide mittefunktsionaalseid (MF) nõudeid. Need nõuded on järgnevad:

- Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) MF nõuded: https://e-gov.github.io/MFN/
- Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (TEHIK) MF nõuded arendustele: https://www.tehik.ee/sites/default/files/2021-05/Mittefunktsionaalsed%20n%C3%B5uded.pdf
- SKAISi MF nõuded: https://www.tehik.ee/sites/default/files/2021-01/AV-SKAISiMFN-280920-1321-42.pdf

10.6 Kasutajanõuete analüüs

Järgnevalt on läbi viidud kasutajanõuete analüüs iga äriprotsessi jaoks kasutuslugude (user story) meetodi abil. Kasutuslood esitavad nõuded konkreetsel, selgel ja struktureeritud viisil ning ei sisalda liigselt tehnilisi detaile. Kasutuslugude koostamisel on lähtutud kahest vaatepunktist, mis võivad ka kattuda:

- Lähtudes kasutajavajadustest
- Lähtudes süsteemi poolt sooritatavatest tegevustest.

Märkide selgitus:

- ✅ikoon märgib tegevusi, mis jätkuvad olemasoleva tegevusplaani alusel. Tegevused on kasutusloos välja toodud tervikliku äriprotsessi kirjeldamise huvides.
- Märgistamata tegevused on uued, mis tuleb MVP-s arendada.

Kasutuslood

1. Diagnoosiinfo välja saatmine
    1. TIS saadab diagnoosiinfo RHK alusel välja jah/ei vastusena, et anda teada proaktiivset teenust käivitava diagnoosi lisamisest.

---

2. Juhtumi abivajaduse hindamisprotsessiks ette valmistamine
    1. STAR süsteem kontrollib proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapse isikukoodi, et leida tema kohta infosüsteemis olevat andmestikku.
    2. STAR süsteem loob uue menetluse, et proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapsele saaks läbi viia lapse abivajaduse hindamise või
    3. STAR süsteem lisab olemasolevale menetlusele diagnoosiinfo (jah/ei), et proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapsele saaks läbi viia lapse abivajaduse hindamise.
    4. STAR süsteem lisab KOV spetsialisti töölauale teate, et teavitada proaktiivse teenuse käivitamisest.
    5. STAR süsteem saadab vanemale ekirja et teavitada lapse abivajaduse hindamise algatamisest (sul on uus info portaalis, mine vaata).
    6. STAR süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et teavitada vanemat proaktiivse teenuse käivitamisest.
3. Toimetuleku hindamine
    1. ✅KOV spetsialist viib läbi eelhindamise tegevused, et selgitada välja, kas lapse toimetulekuprobleemide lahendamiseks on vajalik kasutada juhtumikorraldust.
    2. ✅KOV spetsialist planeerib üksikteenuse, toetuse või muu abi, et suunata laps organisatsiooni esindaja juurde, kelle pädevuses on probleemolukorra lahendamisega tegelemine.

1. STAR süsteem saadab teate üksikmeetme planeerimise otsuse kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada.
2. STAR süsteem jagab planeeritud meetme andmeid SKAISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid lapse tegevuspiirangute hindamisel kättesaadavad.
3. STAR süsteem jagab planeeritud meetme andmeid TISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid raviotsuste tegemisel kättesaadavad.

3. KOV spetsialist otsustab juhtumikorralduse rakendamise, et korraldada lapse toimetulekuprobleemide lahendamine mitme erineva valdkonna meetmete samaaegse kaustamisega.
    1. STAR süsteem saadab teate juhtumikorralduse algatamise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada.
    2. STAR süsteem pärib SKAISist puude raskusastme tuvastamisega kaasneva abi protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.
    3. STAR süsteem pärib SKAISist puude abivahendi soovituse protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.
    4. STAR süsteem pärib SKAISist SRT suunamisotsuse protsessi väljundid, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.
    5. STAR süsteem pärib TISist tegutsemise ja osalemise piirangud (RFK kodeeringus), et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.

4. Juhtumiplaani koostamine
    1. KOV spetsialist viib läbi juhtumiplaani koostamise tegevused, et valida välja sobivad abimeetmed ja sõlmida nende rakendamiseks kokkulepped vanema ja abiosutajatega.
    2. STAR süsteem saadab teate koordineeriva spetsialisti määramise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada.
    3. STAR süsteem saadab teate hindamismeeskonna moodustamise (võrgustikutöö) kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada.
    4. STAR süsteem saadab teate koordineeriva spetsialisti määramise kohta riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada.
    5. STAR süsteem saadab teate juhtumiplaani otsusest riigiportaali, et teavitada vanemat juhtumiplaani otsuse väljastamisest.
    6. STAR süsteem jagab juhtumiplaani andmeid SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid kõik õigustatud andmed kättesaadavad.
    7. STAR süsteem jagab juhtumiplaani andmeid andmeid TISiga, et planeeritud teenuste andmed oleksid raviotsuste tegemisel kättesaadavad.
5. Abimeetmete elluviimine ja monitooring
    1. KOV spetsialist rakendab juhtumitöö raames planeeritud planeeritud meetme, et lahendada lapse toimetulekuprobleemid.
        1. STAR süsteem jagab kokkuvõtet osutatud teenusest ja/või toetustest SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad.

2. STAR süsteem jagab kokkuvõtet osutatud teenusest ja/või toetustest TISiga, et raviotsuste tegemisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad.

2. KOV spetsialist rakendab tegevuskavas planeeritud meetmed, et lahendada lapse toimetulekuprobleemid.
3. KOV spetsialist viib läbi tegevuskava tulemuslikkuse hindamise, et tagada ülevaade tegevuskava rakendamisest ja selle tulemustest
    1. STAR süsteem jagab tegevuskava tulemuslikkuse hinnangut SKAISiga, et lapse tegevuspiirangute hindamisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad.
    2. STAR süsteem jagab tegevuskava tulemuslikkuse hinnangut TISiga, et raviotsuste tegemisel oleksid andmed juhtumitöö raames osutatud teenusest kättesaadavad.
    3. STAR süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemal ülevaade tegevuskava rakendamise tulemuslikkusest.
4. KOV spetsialist teeb põhjendatud otsuse edasise töö osas, et planeerida töö edasine käik.
    1. STAR süsteem saadab vanemale ekirja otsuse kohta, et vanem oleks teadlik töö edasisest käigust.
    2. STAR süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanem oleks teadlik töö edasisest käigust.

6. Sotsiaalhoolekandelise teenuse pakkumisest loobumine
    1. Vanem saadab KOV spetsialistile emailile teate, et soovib teenuse pakkumisest loobuda.
        1. STAR süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada teenuse pakkumise lõpetamisest.
        2. STAR süsteem saadab teate vanema emailile, et vanemat teavitada teenuse pakkumise lõpetamisest.

7. Lapse tegevuspiirangute hindamise taotluse loomine
    1. SKAIS süsteem loob uue taotluse, et proaktiivse teenuse käivitava diagnoosiga lapsele saaks läbi viia lapse tegevuspiirangute hindamise.
    2. SKAIS süsteem lisab taotlusele juhtumiplaani andmed ja tegevuskava tulemuslikkuse hinnangu STARist, et kõik õigustatud andmed oleksid kättesaadavad.
    3. SKAIS süsteem lisab SKA menetleja töölauale teate, et teavitada proaktiivselt loodud taotlusest.
    4. SKAIS süsteem saadab vanemale ekirja, et teavitada lapse tegevuspiirangute hindamise algatamise kohta.
    5. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada proaktiivse teenuse käivitamisest.
8. Abivajadust põhjustavate piirangute hindamine terviseandmete põhjal
    1. SKA menetleja viib läbi taotluse andmestiku kontrollimise tegevused, et veenduda lapse tegevuspiirangute hindamiseks vajaliku andmestiku olemasolus.

2. SKA menetleja saadab teavituse vanemale, et vanem edastaks andmeid taotluse täiendamiseks.
    1. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali, et teavitada vanemat vajadusest lisada täiendavaid andmeid.
    2. Vanem lisab SKA iseteeninduses andmed dokumendifailina, et menetleja saaks taotlust täiendada.
3. SKA ekspertarst viib läbi lapse tegevuspiirangute hindamise tegevused, et hinnata abivajadust põhjustavate piirangute esinemist terviseandmete põhjal.
    1. SKA ekspertarsti on hinnanud terviseandmete põhjal piiranguid, et tuvastada puude raskusaste.
    2. SKA ekspertarsti on hinnanud terviseandmete põhjal piiranguid, et soovitada abivahendit.
    3. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastme määramist, et väljastada SRT taotlus.
4. SKAIS süsteem saadab vanemale ekirja, et teavitada lapse tegevuspiirangute hindamise otsuse kohta.
    1. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada lapse tegevuspiirangute hindamise otsusest.
    2. SKAIS süsteem jagab lapse tegevuspiirangute otsust TISiga, et TTOl oleks raviotsuste tegemisel õigustatud andmed kättesaadavad.

9. Puudega isiku kaardi määramine
    1. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastme tuvastamist lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata lapsele puudega isiku kaart.
    2. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega isiku kaardi (koos numbriga) väljaandmisest.
    3. Vanem teavitab SKA menetlejat, et soovib puudega isiku kaardist loobuda.
        1. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega isiku kaardi määramise protsessi lõppemisest.
10. Puudega lapse vanema sotsiaaltoetuse määramine
    1. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastet lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata lapsele sotsiaaltoetus.
    2. SKAIS süsteem saadab vanemale ekirja, et vanemat teavitada puudega puudega lapse sotsiaaltoetuse määramisest ja vajadusest täiendada taotlust arvelduskonto andmetega.
    3. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega puudega lapse sotsiaaltoetuse määramisest ja vajadusest täiendada taotlust arvelduskonto andmetega.
    4. Vanem teavitab SKA menetlejat, et soovib puudega lapse sotsiaaltoetusest loobuda.
        1. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega lapse sotsiaaltoetuse määramise protsessi lõppemisest.
        2. SKAIS süsteem saadab teate KOV spetsialistile, et kohalikku omavalitsust teavitada sotsiaaltoetusest loobumise otsusest.
11. Puudega isiku parkimiskaardi määramine

1. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastet ja liiki lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et määrata liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaart.
2. SKAIS süsteem saadab määramise andmed STARi, et KOV spetsialistil oleks kättesaadavad õigustatud andmed parkimiskaardi väljastamiseks.
3. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki parkimiskaardi õigustatusest.
4. ✅Vanem esitab taotluse, et KOV väljastaks parkimiskaardi.

12. Abivahendi soovituse väljastamine
    1. SKAIS süsteem kontrollib lapse tegevuspiirangute hindamise otsust, et määrata lapsele abivahendi soovitus.
    2. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest.
    3. SKAIS süsteem saadab vanemale ekirja, et vanemat teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest.
    4. SKAIS süsteem saadab teate TISi, et perearsti teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest.
    5. SKAIS süsteem saadab teate STARi, et KOV spetsialisti teavitada abivahendi soovituse väljaandmisest.
    6. ✅Perearst väljastab abivahendi tõendi, et vanem saaks sellega teenuseosutaja poole pöörduda.
13. SRT suunamisotsuse väljastamine
    1. SKAIS süsteem kontrollib puude raskusastme tuvastamist lapse tegevuspiirangute hindamise otsuses, et luua automaatselt SRT taotlus.
    2. ✅SKA menetleja väljastab SRT suunamisotsuse.
    3. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada SRT suunamisotsuse väljaandmisest.
    4. SKAIS süsteem saadab vanemale ekirja, et vanemat teavitada SRT soovituse väljaandmisest.
    5. Vanem teavitab SKA menetlejat, et soovib sotsiaalse rehabilitatsiooni teenusest loobuda.
        1. SKAIS süsteem saadab teate STARi, et KOV spetsialisti teavitada sotsiaaltoetusest loobumise otsusest.
        2. ✅KOV spetsialist pöördub vanema poole, et nõustada teada SRT loobumisotsuse asjus.
            1. Vanem siseneb SKA iseteenindusse, et loobumisotsus tühistada või
            2. SKAIS süsteem saadab teate riigiportaali töölauale, et vanemat teavitada puudega lapse sotsiaaltoetuse määramise protsessi lõppemisest.
    6. ✅Vanem võtab ühendust teenusepakkujaga, et kasutada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuseid.
14. SKAIS süsteem saadab teate hindamise lõpetamisest ning riigi tasemel toetus/teenusvajaduse mitte tuvastamisest, et vanemat teavitada.

---

15. Vanema tegevused riigiportaalis eesti.ee

1. Vanem avab teate, et lugeda lapse abivajaduse hindamise proaktiivsest käivitamisest.
2. Vanem loeb üksikmeetme planeerimise otsust.
    1. Vanem saadab kirja otsuses olevale kontaktile, et üksikmeetmest loobuda.
3. Vanem loeb juhtumikorralduse algatamise kohta, et olla kursis läbiviidavate tegevustega
4. Vanem loeb lapse lapse tegevuspiirangute hindamise proaktiivsest käivitamisest, et olla kursis läbiviidavate tegevustega.
5. Vanem loeb koordineeriva spetsialisti määramisest, et olla teadlik protsessi koordinaatori andmetest.
6. Vanem saab lugeda võrgustikutöö korraldusest, et olla teadlik protsessiga seotud isikutest.
7. Vanem avab teate, et lugeda juhtumiplaani otsust.
    1. Vanem saadab kirja otsuses olevale kontaktile, e tegevuskavas sisalduvatest meetmetest loobuda.
8. Vanem loeb toetuse planeerimise otsust.
    1. Vanem saadab kirja otsuses olevale kontaktile, et toetusest loobuda.
9. Vanem avab töölauale lisatud teate, et lugeda ülevaadet tegevuskava rakendamise tulemuslikkusest.
10. Vanem avab töölauale lisatud teate, et olla kursis töö edasisest käigust.
11. Vanem avab teate, et lugeda lapse lapse tegevuspiirangute hindamise proaktiivsest käivitamisest.
12. Vanem avab teate, et lugeda andmete täiendamisest seotud osapoolte poolt.
13. Vanem valib teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse taotlust täiendama.
14. Vanem valib lapse tegevuspiirangute otsuse teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma.
    1. Vanem valib lapse puudega isiku kaardi määramise teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma.
        1. Vanem avab teate, et lugeda puudega isiku kaardi määramise protsessi lõppemise kohta.
    2. Vanem valib lapse sotsiaaltoetuse määramise teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma.
        1. Vanem avab teate, et lugeda puudega isiku kaardi määramise protsessi lõppemise kohta.
15. Vanem valib lapse abivahendi soovitamise teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse abivahendi soovitust vaatama ja/või alla laadima.
16. Vanem valib SRT suunamisotsuse teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumist vaatama või sellest loobuma.
    1. Vanem valib SRT suunamisotsuse teates kuvatava lingi, et liikuda SKA iseteenindusse pakkumisest loobumist tühistama.
    2. Vanem avab teate, et lugeda SRT protsessi lõpetamisest.
17. Vanem avab sündmuse teavituse seadistamise, et teavitus välja lülitada.
18. Vanem loeb teadet lapse tegevuspiirangute hindamise lõpetamise kohta.

10.7 Kasutajarollid süsteemis

Järgnevalt on kirjeldatud proaktiivse teenuse kasutamisega kaasnevad sihtrühmad ja nendesse kuuluvad rollid. Rolle on võimalik jaotada süsteemisisese rollihalduse abil väiksemateks rollideks, määrates nendele täpsemaid vastutusi. Kõik kasutajad on infosüsteemi sisseloginud.

1. **Vanem**- Lapse esindaja. Võib olla nii vanem kui eeskostja, KOV eestkoste puhul eestkostja esindaja. Teeb toiminguid riigiportaalis eesti.ee või SKA iseteeninduspportaalis. Võib olla seotud ühe või mitme esindatavaga. Vanem näeb endaga seotud isiku(te) andmeid, saata ning vastu võtta sõnumeid ja teavitusi. Vanemal on õigus pakkumusi vastu võtta või tagasi lükata. Ta saab nõusolekut anda, andmast keelduda, antud nõusolekut edasiulatuvalt tagasi võtta. Proaktiivse teenusega kaasnev isikuandmete töötlemine tugineb õiguslikule alusele ja selleks isikult eraldi nõusolekut ei küsita.
2. **Sotsiaalkindlustusameti (SKA) spetsialist-** SKAIS-i sisseloginud kasutaja.
    1. **Menetleja**- Osaleb lapse tegevuspiirangute hindamise protsessis. Võib olla seotud mitme taotlusega. Võib kasutada EHIS-e ja STAR-i andmeid. Koondab hindamiseks vajamineva andmestiku ja vormistab lapse tegevuspiirangute hindamise protsessi haldusotsuse.
    2. **Ekspertarst**- Hindab lapse abivajadust põhjustavate piirangute esinemist terviseandmete põhjal. Võib olla seotud mitme taotlusega. Võib kasutada TIS andmeid. Annab lapse tegevuspiirangute hinnangu ja *piirangute kirjelduse RFK kodeeringus (al 2024 a teine pool?) toetudes riiklikes andmekogudes olevale või vanema poolt jagatud andmestikule.
3. **Kohaliku omavalitsuse (KOV) spetsialist-** STAR-i sisseloginud kasutaja.
    1. **Lastekaitse spetsialist**- On juhtumikorraldaja rollis. Võib olla seotud mitme juhtumiga. Võib kasutada EHIS-e ja SKAIS-si andmeid. Vajadusel korraldab perele delikaatsust nõudvaid või vanema vastuseisule vaatamata lapse heaolu tagavaid teenuseid. Omab juhtumist üldist ülevaadet. Vajadusel moodustab võrgustiku komplekssema toe osutamiseks.
    2. **Sotsiaaltöötaja** - Võib olla juhtumikorraldaja ülesannetes, kui KOVis lastekaitsetöötaja puudub või asendab teda. Sotsiaaltöötaja on seotud osapool, kui tuge vajab lisaks lapsele ka pereliige ja/või lapse juhtum on vajalik üle anda tema täisealiseks saamisest tulenevalt. Võib olla seotud mitme juhtumiga. Võib kasutada EHIS-e ja SKAIS-si andmeid. Tegeleb pigem täiskasvanutega.
4. **Perearst/eriarst** - TIS-i sisseloginud kasutaja. Võib kasutada SKAIS-i andmeid. Määrab diagnoosi ja kirjeldab piirangud RFK kodeeringus.

Protsessi vastutusmaatriks

Vastutusmaatriksi veergudesse kantakse protsessi rollid (osapooled) ja ridadesse protsessi tegevused. Rollide ja tegevuste vahelisi seoseid tähistatakse tähtedega RACI, mis tähendavad:

- *Responsible* – teostaja, vastutab ülesande teostamise eest;
- *Accountable* – vastutaja, vastutab töö valmimise eest, kinnitab vastutaja tehtud töö või tulemuse;
- *Consulted* – nõustaja, annab infot ja teadmisi;
- *Informed* – teavitatud osapool, teavitatakse tegevuse toimumisest.

Protsess	Tegevus	Roll					
		Vanem	SKA menetleja	SKA eksperdiarst	Lastekaitse spetsialist	Sotsiaaltöötaja	Pere-/eriarst
ÄP-1 Lapse abivajaduse hindamine	Olemasoleva informatsiooni kogumine	I			R/A		
	Kogutud teabe analüüsimine ja hindamine				R/A		
	Koosöö võrgustikupartneritega				R/A	C	
	Eelhindamise meetmete /tegevuste planeerimine	I			R/A	C	
	Olukorra hindamine juhtumi raames	I			R/A		C

Protsess	Tegevus	Roll					
		Vanem	SKA menetleja	SKA eksperdiarst	Lastekaitse spetsialist	Sotsiaaltöötaja	Pere-/eriarst
	Juhtumiplaani abimeetmete planeerimine	I/C			R/A	C	
	Juhtumiplaani kooskõlastamine	I/C			R/A	C	
	Juhtumiplaan on kättesaadav	I	I	I	R/A		
	Tegevuskava teenuste kasutamine	A			R		
	Kokkuvõte kasutatud teenustest/toetustest	I	I	I	R/A	I	
	Tegevuskava rakendamise monitooring				R/A		
	Tegevuskava tulemuslikkuse hindamine	I			R/A		
	Otsuse tegemine edasise töö osas	C			R/A		

Protsess	Tegevus	Roll					
		Vanem	SKA menetleja	SKA ekspertarst	Lastekaitse spetsialist	Sotsiaaltöötaja	Pere-/eriarst
ÄP-2 Lapse tegevuspiirangute hindamine	Taotluses olevate andmete kontrollimine		R/A				
	Andmete täiendamine	I/R	A				
	Terviseandmete täiendamine	I		A			R
	Lapse tegevuspiirangute hindamine			R/A			
	Lapse tegevuspiirangute hinnangu otsuse vormistamine	I	R/A		I		
	Puudega isiku kaardist loobumine	R/A	R		I		
	Puudega isiku toetusest loobumine	R/A	R		I		
	Puudega isiku parkimiskaardi taotlemine	R/A				R	

Protsess	Tegevus	Roll					
		Vanem	SKA menetleja	SKA ekspert-arst	Lastekaitse spetsialist	Sotsiaaltöötaja	Pere-/eriarst
	Abivahendi tõendi väljastamine	I			I		R/A

10.8 Majanduslike mõjude analüüs

Sotsiaalmajanduslike mõjude hinnang

Käesoleva projekti raames kirjeldatud visiooni realiseerumisel on tuntav positiivne mõju skoobis olevate diagnoosidega laste vanematele/hooldajatele - projekti käigus toimunud intervjuudest selgus, et praegu on diagnoosi saanud lapsele vajaliku toeni jõudmise protsess lapsevanemate jaoks segane ning protsessi kulg sõltub paljuski vanema võimest ise aktiivselt erinevatest allikatest infot otsida ja avaldada soovi abi saamiseks. Samuti on praeguse protsessi jooksul pea igas sammus vaja, et vanem kirjutaks mõne avalduse ja kirjeldaks oma lapse hakkamasaamist. Praegu on ka lapsevanem ise peamine info liigutaja, sest palju infot liigub paberil dokumentidena ja vanem on see isik, kes erinevaid dokumente protsessi ühe osapoole juurest teise juurde viib. Lisaks tähendab praegune dokumentide käsitsi liigutamine seda, et protsessid venivad pikale ja lapsel võib abini jõudmine võtta mitu kuud aega. Käesolevas projektis välja pakutud digiteerimise plaan vähendaks oluliselt seda aega, mis lapsevanemal kulub oma lapsele vajaliku abini jõudmiseks vajalike avalduste täitmiseks ja dokumentide esitamiseks.

Käesoleva projekti raames teostatud analüüsis muudeti ka mitmed protsessid proaktiivseks, mis aitab kaasa protsesside sujuvale kulgemisele ning vähendab kõigi osapoolte aja- ja rahakulu. Proaktiivsete teenuste arendamise olulisus on ka eraldi ära mainitud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi loodud dokumendis "Digiühiskonna programm 2002-2025", nagu ka e-teenuste kättesaadavuse ja kasutajate avalike teenustega rahulolu olulisus.

MVP rahalised mõjud, sh ülalhoiukulud tarbimisel ja osutamisel

MVP loomisega paralleelselt toimuvad mitmete seotud teenuste ja infosüsteemide arendused, sh: eesti.ee - elusündmused, andmete muutmine, andmete kuvamine väljatöötatud vormil; SKAIS - abivahendi tõendi digitaliseerimine, ekspertiisiandmete sisestamine kasutaja poolt; STAR - iseteeninduse arendus; Vera disainiraamistiku uuendamine. Eelnevast tingituna selguvad täpsemad arenduskulud detailanalüüsi käigus, kui arendusvajadused on täpsustunud. Indikatiivse hinnangu arvutamiseks on kasutatud osapoolte ja volitatud töötleja Tervise ja Heaolu

Infosüsteemide Keskuse hinnanguid. Muutumatu seisundiga lapse proaktiivse teenuse tuumiku moodustavad kaks muutmist vajavat riiklikku infosüsteemi – STAR ja SKAIS. Lisaks osaleb süsteemis seotud osapoolena TIS.

Teenuste ülalhoiukuludeks (infrastruktuuri majutuskulud, tööjõukulud jms) tuleks hinnanguliselt arvestada aastas vähemalt 10% infosüsteemi algsest arendamise kuludest. Kuivõrd süsteemi ülalhoiukulusid pole võimalik väga täpselt hinnata enne selle loomist, siis lähtuti rahvusvahelisest üldtundud praktikast, mille kohasel kulub tarkvarasüsteemide ülalhoidmiseks keskmiselt 60% (vahemik 40%-80%) esialgsest soetusmaksumusest, mis teeb aastas keskmiselt 12% (5 aasta peale jaotatuna). Ülalhoiukulud ei sisalda majutuskulusid, sest need sõltuvad väga olulisel määral olemasolevast taritust, määratavast turbeklassist jne. Kuna tegemist on MVP-ga, siis on oodata süsteemi täienemist aja jooksul, millest tekivad tõenäoliselt ka täiendavad kulutused ülalhoiule. Seetõttu tuleks ülalhoikulusid iga muudatuse valguses uuesti üle vaadata ja hinnata.

Alljärgnev tabel võtab kokku MVP lahenduse realiseerimiseks ja ülalhoiuks vajalike kulude indikatiivse prognoosi. Toodud prognoosi usaldusvahemik on 80-120%. Prognoos ei sisalda kulusid, mis tulenevad vajadusest muudatuste käigus infosüsteeme ümber ehitada, näiteks liigselt kogunenud tehnilise võla tõttu.

Infosüs-teem	**Vajalik muutus**	**Arenduse kuluprognoos**	**Ülalhoiukulude prognoos (aastas)**
TIS	Võimekus väljastada diagnoosiinfo jah/ei vastusena.	2500-3000 arenduse töötundi	Kuni 350h
	Võimekus pärida STAR ja SKAIS süsteemist ettenähtud andmeid.		

STAR	Võimekus juhtum hindamisprotsessiks ette valmistada (kontrollida isikukoodi alusel olemasolevat andmestikku; vajadusel luua uus menetlus või täiendada olemasolevat diagnoosi andmetega).	10-15 000 arenduse töötundi (sh X-tee teenused e andmevahetus) + 1000 h eelanalüüs süsteemi komponentide ja andmemudelite tasemel	Kuni 1800h
	Võimekus moodustada ja hallata automaatteateid (lisada KOV spetsialisti töölauale teade prioriteetse tööülesandena; väljastada teade e-kirjana; kuvada teade riigiportaali töölaual).		
	Võimekus jagada ettenähtud andmeid (SKAIS-iga; TIS-iga)		
	Võimekus pärida ettenähtud andmeid (SKAIS-ist; TIS-ist)		
SKAIS	Võimekus luua automaatselt taotluseid (Lapse tegevuspiirangute hindamise taotlus, SRT taotlus)	15 kuni 20 tuhat arenduse töötundi (sh X-tee teenused e andmevahetus) + 1000 h eelanalüüs süsteemi komponentide ja andmemudelite tasemel	Kuni 2400h
	Võimekus moodustada ja hallata automaatteateid (lisada SKA menetleja töölauale teade tööülesandena; väljastada teade e-kirjana; kuvada teade riigiportaali töölaual).		
	Võimekus lisada lapse tegevuspiirangute otsusesse märge abivahendi soovituse kohta.		

	Võimekus puude raskusastme tuvastamisel määrata puudega isiku kaart.		
	Võimekus puude raskusastme tuvastamisel määrata puudega lapse vanema sotsiaaltoetus.		
	Võimekus puude raskusastme tuvastamisel tuvastada õigustatus puudega isiku parkimiskaardi saamiseks.		
	Võimekus jagada ettenähtud andmeid (STAR-iga; TIS-iga)		
	Võimekus pärida ettenähtud andmeid (STAR-ist; TIS-ist)		
Riigiportaal eesti.ee	Võimekus teavituste ja staatuste kuvamiseks	2000-2500 arenduse töötundi	Kuni 300h
	Võimekus osateenuse tarbimisel suunata eesti.ee lehelt SKA iseteenindusse		
		kuni 42 500h*60€ (töötunni hind)= kuni 2 550 000€ (+KM)	kuni 4850h*60€= kuni 25 500€ (+KM)

MVP ajalised mõjud

Skoobis oleva protsessi ajakulu suurenemist minimaalse töötava toote arendamise tagajärjel on keeruline täpselt hinnata, sest see sõltub mitmetest teguritest, näiteks käivitavate diagnooside arvestamine, meeskonna oskused, võimalused, kasutatavad tehnoloogiad ning välised tegurid. Inimtööjõu suurenemise indikatiivseks prognoosiks on võetud aluseks Eesti Tervisekassa diagnooside ning SKA puude otsuste väljastamise statistika. Statistika kogumisel lähtuti ainult põhidiagnoosidest, et jääda projekti skoobi piiridesse.

Tabeli selgitus:

- Diagnoos - esmane unikaalne diagnoos ehk konkreetse diagnoosiga laste arv, kes said diagnoosi märgitud aastal (ehk neil diagnoositi seisund esmakordselt).
- Otsus - Esmased puude otsused põhidiagnoosi järgi (sh.positiivne ja negatiivne otsus) ehk neil lastel pole puude raskusastet varem olnud.
- Vahe - Diagnooside arvu ja väljastatud otsuste vahe ehk võimalik hindamiste arvu kasv.

	2018			**2019**			**2020**			**2021**		**2022**		
	Diagnoos	**Otsus**	**Vahe**	**Diagnoos**	**Otsus**	**Vahe**	**Diagnoos**	**Otsus**	**Vahe**	**Diagnoos**	**Otsus**	**Vahe**	**Diagnoos**	**Otsus**	**Vahe**
Mõõdukas ja raske vaimne alaareng	55	3	52	54	5	49	59	2	57	70	6	64	77	20	57

Diabeet	79	74	5	85	74	11	81	74	7	111	84	27	141	104	37
ATH	936	245	691	926	217	709	768	134	634	813	107	706	1166	174	992
Vähidiagnoos	69	36	33	58	30	28	67	26	41	80	31	49	93	23	70
Komppöid	415	20	395	394	19	375	389	14	375	365	15	350	298	15	283
Mõlema silma pimedus	5	0	5	13	0	13	10	1	9	7	1	6	11	4	7
Kokku	1559	378	1181	1530	345	1185	1374	251	1123	1446	244	1202	1786	340	1446

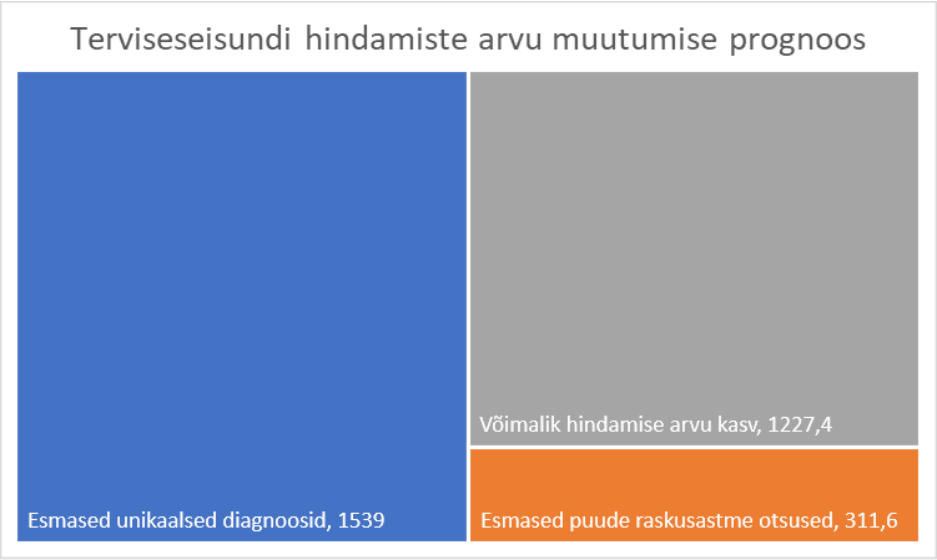
Koondtabel esmaste puude otsuste, esmaste unikaalsete diagnooside arvude kohta 2018-2022 aastatel.

Ainult põhidiagnoosidest lähtumine võib tegelikkusega võrreldes luua kõverpeegli, sest kõrvale jäävad lapsed, kellel tuvastatakse mõni neist seisunditest kaasuva diagnoosina. Samuti võib olla põhidiagnoosiga laste seas neid, kellel on 2+n lisadiagnoosi, ehk neid kombinatsioone võib olla palju. Samuti tuleb võrdluses esmaste diagnoosimistega meeles hoida asjaolu, et osad lapsed võivad olla juba varem puude raskusastme saanud mingite teiste diagnooside alusel ja nad ei pruugi uue diagnoosi lisandudes tulla uut puude raksusastet taotlema.

Võttes arvesse eespool kirjeldatud määramatust, saame prognoosida umbes kolm korda suureneva tööjõu vajaduse seoses proaktiivse hindamise käivitamisega projekti skoobis oleva kuue diagnoosi korral.

Tabeli selgitus:

- Esmased unikaalsed diagnoosid - keskmine 2018-2022 väljastatud esmaste unikaalsete diagnooside arv.
- Esmased puude raskusastme otsused - keskmine 2018-2022 tehtud esmaste puude raskusastme otsuste arv
- Võimalik hindamise arvu kasv - Väljastatud diagnooside ja tehtud puude raskusastme otsuste vahe, lähtudes loogikast, et iga pandud diagnoos käivitab puude raskusastme hindamise.

Joonis 36: Graafik lapse tegevuspiirangute hindamise arvu kasvu visualiseerimiseks.

Arendusmuudatuste elluviimise ressursside hinnang

Eduka arendusprojekti meeskond koosneb mitmekülgsetest ja kogenud liikmetest, kes omavad vajalikke oskusi ja teadmisi projekti eesmärkide saavutamiseks. Pädeva meeskonna liikmed on varasemalt kokku puutunud sarnaste projektidega ja kavandatava süsteemi kasutusvaldkonnaga. Kõik väljatoodud rollid teevad omavahel tihedat koostööd ja eesmärgiks on tagada vajaliku töö tegemine kokkulepitud tähtajaks kvaliteedi pealt järeleandmisi tegemata.

Soovituslik arendaja meeskond:

- Projektijuht- vastutab kogu projekti juhtimise eest, sealhulgas ressursside planeerimine, ajakava haldamine, riskianalüüs ja meeskonna koordineerimine. Projektijuht peaks olema hea suhtleja, juhtimisoskustega ja suutma kogu projekti ülevaadet hoida.
- *Scrum Master* – vastutab igapäevase täitja poolse meeskonna tööde juhtimise ja planeerimise eest, sh viib läbi planeerimiskoosolekuid, regulaarseid täitja poolse meeskonna koosolekuid, korraldab retrospektiive, tegeleb igapäevaste tööülesannete prioriseerimise ning õigeks ajaks teostamise tagamisega. Scrum master rolli võib täita ka projektijuht.
- Kasutatavuse ekspert ehk UX disainer – selgitab välja tänase lahenduse puudused kasutajate silmis, viib läbi testimisi ja intervjuusid, kaardistab kasutajateekondi, probleeme ja ettepanekuid. Parendab kasutajaliidese infoarhitektuuri ja loob interaktiivse kasutajaliidese prototüübi testib loodud lahendusi lõppkasutajatega.
- UI disainer – tegeleb loodava lahenduse visuaalse disainiga, vastutades eelkõige kujunduskontseptsiooni ja selle terviklikkuse eest. Vajadusel täiendab olemasolevat stiiliraamatut vajalike stiilidega.
- Andmeanalüütik-kogub ja analüüsib andmeid, et saada projekti kohta väärtuslikke teadmisi. Andmeanalüütik peaks oskama kasutada analüüsi tööriistu ja suutma teha järeldusi andmete põhjal.
- Infosüsteemide analüütik – selgitab välja ja kirjeldab loodava süsteemi nõuded ning formuleerib neist programmeerijatele tööülesanded ehk piletid. Koostöös programmeerijatega töötab välja süsteemi tehnilise lahenduse.
- Infosüsteemide arhitekt- kujundab tarkvara ülesehitust, valides sobivad tehnoloogiad, mustrid ja arhitektuuripõhimõtted. Arhitekt peaks olema hästi kursis arendusplatvormide ja programmeerimiskeeltega ning suutma kogu süsteemi tervikuna näha.
- *Front-end* arendaja – front-end raamistiku tarkvara loomine ja disainerite ning infosüsteemide analüütiku poolt püstitatud nõuete realiseerimine. Front-end arendaja vastutab selle eest, et kasutajad saaksid tarkvara kasutada lihtsalt, intuitiivselt ja atraktiivselt.
- *Back-end* arendaja – vastutab serveripoolse tarkvara loomise eest, mis toetab veebirakenduse ja süsteemide toimimist, süsteemi jõudluse tagamist, rakenduse liidestamist ja turvalisuse tagamist.
- Testija/QA-insener- Testibfunktsionaalsusi, avastab ja dokumenteerib vigu ning tagab, et toode vastaks nõuetele ja standarditele. QA-insener peab olema täpne ja põhjalik ning suutma lahendada tarkvara testimisega seotud probleeme.

Projekti õnnestumiseks on vajalik piisav tellija kaasatus ning ajaline panus projekti. Sellest tulenevalt on vajalik lisaks projektimeeskonna erinevatele rollidele ka tellija ja täitja koostöö erinevates projektorganisatsiooni struktuurides. See aitab tagada, et tulemus vastab ootustele ning lahendused sobivad tulevaste kasutajate vajadustega. Tellija poolne tooteomanik ja projektijuht võivad olla samas isikus, kuid ei pruugi. Järgnevalt on kirjeldatud tooteomaniku ja projektijuhi vastutusalad ja tööpõhimõtted:

- Tooteomanik (Product Owner) on Scrum'i raamistikus oluline roll, kes vastutab toote arendamise eest, tagades, et meeskond loob kõige väärtuslikuma ja kasulikuma tulemuse. Tooteomaniku ülesanded hõlmavad järgmist:
    - Vastutab toote visiooni ja eesmärkide määratlemise eest. Ta peab selgelt mõistma, milline on toote eesmärk, kuidas see aitab kliente ja kuidas see toetab ettevõtte strateegiat.
    - Otsustab, millised funktsioonid ja ülesanded on meeskonna jaoks kõige olulisemad ja millised viiakse arendamisele järgmiseks. Prioriteetide seadmisel arvestatakse tavaliselt tootevisiooni, kliendi vajaduste ja ettevõtte eesmärkidega.
    - Töötab koos kasutajatega, klientidega ja sidusrühmadega, et mõista nende vajadusi ning määratleda selged ja arusaadavad kasutaja nõuded. Need nõuded annavad meeskonnale juhised, milliseid funktsioone ja omadusi tuleks arendada.
    - On meeskonna liige ja töötab tihedas koostöös arendusmeeskonna ja muude sidusrühmadega. Ta vastab meeskonna küsimustele, annab selgitusi ja aitab lahendada ebaselgusi.
    - Pärast igat arendussprinti hindab tulemust, veendumaks, et see vastab nõuetele ja *backlogile*. Ta aktsepteerib lõpptulemuse ja annab meeskonnale tagasisidet või soovitusi edasisteks täiustusteks.
    - Kogub pidevalt tagasisidet klientidelt, kasutajatelt ja teistelt sidusrühmadelt, et mõista, kuidas toode vastab nende vajadustele. Ta kasutab seda tagasisidet, et vajadusel kohandada tootevisiooni ja *backlogi*.
- Projektijuht – isik, kes koordineerib tellija organisatsiooni poolseid tegevusi ning suudab leida ja kaasata tellija poolseid vajalikke inimesi. Projektijuht peab projekti kulgemisega kaasas olema alates algfaasist kuni tulemuste üleandmiseni. Projektijuhi vastutuseks on samuti olla *single point of contact* ehk peamine kontaktisik ja partner täitja poolsele meeskonnale. Tema ülesanded hõlmavad järgmist:
    - Aaitab projekti algatamisel ja planeerimisel. See hõlmab projekti prioriteetide määramist, ajakava koostamist, eelarve kehtestamist ja ressursside hankimist.
    - Vastutab projekti sidusrühmade ja osapooltega suhtlemise eest. See hõlmab regulaarsete koosolekute korraldamist, teabe edastamist projekti edenemise kohta ning probleemide ja riskide arutamist.
    - Jälgib projekti edenemist, veendumaks, et see liigub õiges suunas ja vastab seatud eesmärkidele. Ta jälgib projekti kulgemist ajakava ja eelarve raames ning teevad vajadusel korrigeerivaid samme.

- Tegeleb projekti käigus tekkivate riskide ja probleemidega. Ta töötab välja plaani nende vältimiseks või lahendamiseks ning võtab vajadusel kasutusele meetmed, et projekti edukust tagada.
- Projekti käigus võivad tekkida muudatused, millel võib olla mõju projekti eesmärkidele, ajakavale või eelarvele. Tellijapoolne projektijuht hindab muudatusi ja aitab neid haldada, veendumaks, et need on õigustatud ja korrektselt juhitud.
- Vastutab projekti lõpetamise ja üleandmise eest. Pärast projekti lõpetamist viiakse läbi projektijärgne ülevaade, et hinnata projekti tulemusi ja tuvastada õppetunnid tulevaste projektide jaoks.

11 Õiguslik analüüs

11.1 Sissejuhatus

Käesoleva õiguslik analüüs on koostatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusamet (SKA) tellitud riigihanke „Muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste proaktiivse pakkumise analüüs“ (edaspidi töö) protsesside rakendamiseks.

Õiguslikus analüüsis on kaardistatud digitaliseeritud andmevahetuse realiseerimiseks kavandatud protsesside rakendamiseks õiguslik analüüs koos vajalike õiguslike muudatustega.
Õigusliku analüüsi lõpetab loetelu muutmist vajavatest õigusaktidest koos omapoolsete sõnastusettepanekutega muudatusteks.

Digiühiskonna programmi kohaselt koondavad sündmuspõhised teenused eri haldusalade asutuste teenused kasutaja elu- või ärisündmustest lähtuvalt terviklikesse komplektidesse tehes niimoodi teenuste leidmise ja läbimise kasutajate jaoks lihtsaks. Seejuures arendatakse proaktiivseid teenuseid, mis tähendab, et teenust ei algatata mitte kasutaja poolse pöördumisega, vaid ametniku enda initsiatiivil lähtudes riiklikes andmekogudes olevatest andmetest.

Käesolevas õiguslikus analüüsis käsitletakse proaktiivset teavitust (pakkumist), millele järgneb proaktiivselt hindamisteenuse pakkumine. Lisaks kehtivatele õigusaktidele on kasutatud analüüsis „Haldusmenetluse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 634S eelnõud„ (edaspidi nimetatud HMS eelnõu)[1], eelnimetatud seadusemuudatuse eelnõu seletuskirja (edaspidi nimetatud HMS seletuskiri) [2], mis on Riigikogu menetlusest välja langenud Riigikogu XIV koosseisu lõppemisega, kuid on läbinud ministeeriumite ning riigiasutuste, sh Riigikohtu kooskõlastuse ja Riigikogus esimese lugemise. Eeldatavasti esitatakse eelnimetatud eelnõu uuesti Riigikogule menetlemiseks.
Lisaks on kasutatud analüüsis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt tellitud ja Advokaadibüroo PricewaterhouseCoopers Legal poolt koostatud õiguslikku analüüsi lõpparaportit „Avalike

[1] „Haldusmenetluse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 634 SE“. Arvutivõrgust saadaval: https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/21f6df90-a333-413a-a533-ebbf7e9deebe/haldusmenetluse-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus (08.06.2023)
[2] „Haldusmenetluse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 634 SE“ seletuskiri. Arvutivõrgust saadaval: https://www.riigikogu.ee/download/262d5b86-1574-4723-9a45-2c9dd2aa28ee (08.06.2023)

teenuste osutamisega seotud valdkonnaülese õigusliku kontseptsiooni kujundamine“[3] (edaspidi nimetatud PwC analüüs).

Analüüsis käsitletakse Sotsiaalkindlustusameti (SKA) ning kohaliku omavalitsuses (KOV) poolt läbiviidavat proaktiivset haldusmenetlust hüvitise määramiseks.

11.1.1 Lühendite loetelu (tähestikulises järjekorras)

EMTA – Maksu – ja Tolliamet
IKÜM – Isikuandmete kaitse üldmäärus 2016/679
KOV- kohalik omavalitsus
PS- Eesti Vabariigi Põhiseadus
RFK - Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime, vaeguste ja tervise klassifikatsioon
RR- rahvastikuregister
SKA - Sotsiaalkindlustusamet
SKAIS – Sotsiaalkaitse infosüsteem
STAR Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister
SRT – sotsiaalne rehabilitatsiooni teenus
TEHIK - Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
TIS - Tervise infosüsteem
TKTA - Vabariigi Valitsuse 25.05.2017 määruses nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“

[3] „Õiguslik analüüs avalike teenuste osutamisega seotud valdkonnaülese õigusliku kontseptsiooni kujundamine. Analüüsi lõppraport“. Arvutivõrgust saadaval: https://365mkm.sharepoint.com/sites/AVALIK/elusyndmusteenused/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?ga=1&id=%2Fsites%2FAVALIK%2Felusyndmusteenused%2FShared%20Documents%2FKodanike%20s%C3%BCndmusteenuste%20v%C3%A4ljaarendamine%2F2022%5F09%20S%C3%BCndmus%2D%20ja%20proaktiivsete%20teenuste%20%C3%B5igusanal%C3%BC%C3%BCs%2FMKM%20avalike%20teenuste%20anal%C3%BC%C3%BCs%20%28l%C3%B5ppraport%29%2Epdf&parent=%2Fsites%2FAVALIK%2Felusyndmusteenused%2FShared%20Documents%2FKodanike%20s%C3%BCndmusteenuste%20v%C3%A4ljaarendamine%2F2022%5F09%20S%C3%BCndmus%2D%20ja%20proaktiivsete%20teenuste%20%C3%B5igusanal%C3%BC%C3%BCs (08.06.2023).

11.2 Kokkuvõte

Käesoleva töö raames käsitletakse proaktiivse pakkumisena Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) poolt läbi viidavat „Lapse tegevuspiirangute hindamise“ ning kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) poolt läbi viidavat „Lapse abivajaduse hindamise“ proaktiivset teenust lapsevanemale või eestkostjale. Lapse puhul on tegemist piiratud teovõimega isikuga, keda esindab tema vanem või eestkostja[4]. Seega saab hüvitise andja pöörduda kas vanema või eestkostja poole.

Töö sihtrühmaks on lapsed. Lastekaitseseaduses on sätestatud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutuste ning nende ametiisikute, avalik-õiguslike ja eraõiguslike juriidiliste isikute ning füüsiliste isikute kohustused ja ülesanded laste õiguste ja heaolu tagamisel, lastekaitse korralduse, lastega töötavatele isikutele seatud keelud ja piirangud, lapse kohtlemise põhimõtted, abivajava lapse, hädaohus oleva lapse ja perekonnast eraldatud lapse kohtlemise põhimõtted, riikliku järelevalve seaduse täitmise üle ja vastutuse seaduse rikkumise eest.[5]

Töö raames käsitletakse lähteülesandes antud kuue muutumatuse seisundi diagnoosi juhtumeid. Töö on teedrajav proaktiivse haldusmenetluse läbiviimiseks, et leida võimalused proaktiivsete teenuste pakkumiseks töö lähteülesandes märgitud kuue diagnoosi mahus.

Teenuse õiguslik kirjeldus

Proaktiivse teenuse osutamise eelduseks on, et seisundi aluseks olevad andmed jõuavad hüvitise andja infosüsteemi, mille alusel nimetatud infosüsteem tuvastab hüvitise saaja õiguse hüvitisele ning hüvitise andja teavitab isikut e-kirjaga (proaktiivse teavitusega) hüvitise saamise õigusest. Proaktiivse teavituse (pakkumise) esitamiseks ei vaja hüvitise andja isikuandmete töötlemiseks eelnevat nõusolekut, eeldusel, et töödeldakse minimaalselt vajalikke isikuandmeid. Käesoleval juhul on nendeks potentsiaalse hüvitise saaja üldandmed: nimi ning isikukood. Protsessi käivitab terviseinfosüsteemist (TIS) sotsiaalkaitse infosüsteemi (SKAIS) ning sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR) jõudev muutumatu seisundi teave, ilma konkreetse diagnoosita.

Proaktiivse teavituse tegemiseks teeb hüvitise andja järelepärimine hüvitise saaja (lapse) ja lapsevanema või eestkostja kontaktandmete (üldandmete) saamiseks rahvastikuregistrist (RR), mis on kehtiva sotsiaalkaitse infosüsteemi (SKAIS) põhimääruse § 17 lõike 1 alusel kohustuslik andmeandja eelnimetatud süsteemi isiku üldandmete kohta, sh hüvitise saaja ja tema esindaja kontaktandmete kohta hüvitiste pakkumise, määramise ja maksmise eesmärgil ning puude raskusastme tuvastamise, abivahendi- ja sotsiaalse rehabilitatsiooni korraldamise eesmärgil.

[4] Perekonnaseadus (PKS) § 120 (134) jj Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/111012023012 (08.06.2023)
[5] Lastekaitseseadus § 1 lõige 1. Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023015 (08.06.2023)

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) põhimääruse § 13 punkti 1 alusel kasutab STAR andmeallikana RR isiku üldandmeid, sh elu- ja viibimiskoha andmeid. Isiku kontaktandmete andmeallikana kasutab STAR põhimääruse § 13 punkti 2 alusel SKAIS-is olevaid kontaktandmeid.

Proaktiivse teavituse järgselt käivitub proaktiivne teenus hüvitise saamise õiguse hindamiseks, millede käiku (progressi) on võimalik jälgida keskkonnas eesti.ee ning mille lõpptulemusena võimaldatakse isikule hüvitis(ed) haldusakti või halduslepingu alusel.

Olukorras kui lapsevanem või eestkostja ei reageeri proaktiivsele teavitusele ei välista proaktiivse hindamisteenuse läbiviimist ning lõpptulemuseni jõudmist. Olukorras, kus lapsevanem või eestkostja takistab hüvitise määramiseks hindamisteenuse läbiviimist või asub hüvitis tarbima, kuid jätab hüvitise tarbimise pooleli on seadusandja näinud ette õigusest loobumise tühisuse tuvastamise menetluse, mis on sätestatud SÜS § 17 lõikes 4. Hüvitise andja on kohustatud tulenevalt eelnimetatud sättest alustama hüvitise saamise õigusest loobumise tühisuse tuvastamise menetlust. Eelnimetatud säte on üldnorm, mis on sõnastatud universaalselt SÜS-is kirjeldatud hüvitistele. Konkreetsel juhul on menetluse läbiviimiseks hüvitise andjal otstarbekas luua halduseeskiri, et tagada hindamisvõimaluste ühetaoline rakendamine, otsustuskriteeriumite selgitamine menetlejatele ning menetlusosaliste võrdne kohtlemine.

Proaktiivne teenus

Proaktiivne teenus avaliku teenusena on sätestatud Vabariigi Valitsuse 25.05.2017 määruses nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“[6] (edaspidi TKTA), mille § 2 lõige 3 defineerib proaktiivset teenust otsese avaliku teenusena, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude alusel. Proaktiivne teenus osutatakse automaatselt või isiku nõusolekul.

Teise, hetkel veel Riigikogus vastu võtmata seaduse muudatusena, õigusliku alusena saab tugineda HMS eelnõu § 7[1], milles sätestatakse automaatne haldusmenetlus. Proaktiivne teenus on defineeritud nimetatud paragrahvi lõikes 4 ning proaktiivse teavitus (pakkumine) lõikes 5. Nimetatud eelnõu oli menetluses eelmise Riigikogu koosseisul ning langes menetlusest välja koosseisu lõppemisega. Samas tuleb eeldada, et digiühiskonna arengu huvides võetakse eelnõu Riigikogu uues koosseisus menetlusse ning menetletakse seekord lõpuni.

[6] „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ VVm nr 88 25.05.20217.a Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/119052022008 (08.06.2023)

Kokkuvõtvalt saab väita, et töös loodud tugiteenuste proaktiivse teavituse (pakkumise), mis sisaldab teavet teenuse saamise õigusest ning seejärel proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks on kehtivas seadusandluses ning HMS eelnõus õiguslikud võimalused loodud.

Proaktiivsete teenuste ja sündmusteenuste osutamist puudutavad arengudokumendid on „Eesti digiühiskonna arengukava 2030“ ning „Digiühiskonna programm 2022-2025“, mis eeldavad, et Eestil kui e-riigil tekib lähiajal võimekus automaatset haldusmenetlust läbi viia. Seega on hädavajalik, et eelnimetatud eelnõu menetletakse lähiajal seaduseks. Ilma HMS-is seadustatud automaatse haldusmenetluseta ei ole võimalik käesolevas töös käsitletud proaktiivsete teavituste (pakkumise) ning proaktiivseid (hindamis)teenuseid osutada.

Põhiõiguste riived

Töö tulemiteks olevate teenuste proaktiivse teavituse alusel proaktiivse haldusmenetluse läbiviimiseks õigusliku aluse (legitiimsuse) annavad kehtiv SÜS § 23 lõike 4 sätestatuga, mis määratleb, et hüvitise andja kontrollib seaduses sätestatud juhul isiku vastavust hüvitise saamise tingimustele ja teavitab isikut hüvitise õiguse tekkimisest. Hüvitise saamise õigust kontrollitakse seaduses sätestatud andmekoosseisu alusel. Hüvitise andja edastab hüvitise õiguse tekkimise kohta teate isiku e-posti aadressile. Viimati nimetatud sättes viidatud juhud on haldusmenetlusena kirjeldatud HMS eelnõu §7[1] lõikes 4 ning 5. HMS eelnõu jõustub peale Riigikogus vastuvõtmist ning presidendi poolt seadusemuudatuse väljakuulutamist, misjärel tekib õiguslik alus proaktiivse teavituse edastamiseks ning proaktiivse teenuse osutamiseks selleks õigustatud isikule, täpsemalt õigustatud isiku esindajale, kuna käesoleva töö raames käsitletakse lastele mõeldud proaktiivseid teavitust ning teenust.

Proaktiivsete teavituse osas on menetlust läbiviiva haldusorgani initsiatiivil tehtavad proaktiivse teavituse ning proaktiivset teenuse osutamiseks õigustavad asjaolud kaalukamad, eelkõige lapse vaatest, kuna lapsevanema või esindaja teadmatus või muu asjaolu võib jätta lapse potentsiaalsest hüvitisest (teenusest) ilma. Eeltoodud olukord on omakorda vastuolus lastekaitsetöö ning lapse parimast huvist lähtumise põhimõtetega.

Nõusolek proaktiivse teavituse saamiseks, nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks ning nõusolek isikuandmete töötlemiseks.

Nõusolek proaktiivse teavituse saamiseks. Kokkuvõtvalt saab asuda seisukohale, et kui haldusorgan esitab isikule proaktiivse teavituse, siis ei pea haldusorganil olema isiku nõusolekut isikuandmete töötlemiseks. Eelduseks on et haldusorgan on eelnevalt töödelnud minimaalselt isikuandmeid. Käesoleva töö käsitletavate hüviste (teenuste) proaktiivse teavituse (pakkumuse) esitamine ei eelda et haldusorgan töötleks ülemäära isikuandmeid. Töödeldakse isiku üldandmeid: nime ja isikukoodi. Proaktiivse haldusmenetluse käivitab teave isikule muutumatu seisundi määramise kohta, selle

diagnoosi täpsustamata. Haldusorgan saab teabe teisest riiklikust andmekogust, kontrollib hüvitise saamise õigust eriseaduses sätestatud andmekoosseisu alusel ning positiivse andmekoosseisu korral teavitab isikut õigusest hüvitisele ilma isiku pöördumist ootamata.

Nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks. Peale proaktiivse teavituse edastamist käivitab hüvitise andja proaktiivse teenusena hindamisteenuse hüvitise saamise õiguse tuvastamiseks ja õiguse olemasolul hüvitise määramiseks. Hindamisteenus on jälgitav eesti.ee keskkonnas, lapse esindajal on võimalik jälgida hindamise protsessi kulgemist ning kontakteeruda hindamisteenust läbiviiva hüvitise andja esindajaga eesti.ee olevate kontaktide kaudu. Eeltoodu võimaldab esindajal pöörduda isiklikult hindamisteenust läbiviiva asutuse klienditeeninduse poole.

Nõusolek isikuandmete töötlemiseks. Käesolevas töös on isikuandete töötlemise alusteks IKÜM-i art 6 lg 1 punktile e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatav, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks, või ka punktile c, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks. Eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks on käesoleva töö mahus relevantsed eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks IKÜM art 9(2) loetletud erandid. Selleks on IKÜM art 9(2) punkt h) töötlemine on vajalik ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamiseks, tuginedes liidu või liikmesriigi õigusele või tervishoiutöötajaga sõlmitud lepingule ja eeldusel, et lõikes 3 osutatud tingimused (sh ametisaladuse hoidmise ning saladuse hoidmise kohustused) on täidetud ja kaitsemeetmed kehtestatud.

11.3 Õiguslik analüüs protsesside rakendamiseks

11.3.1 Proaktiivne teenus avaliku teenusena

Proaktiivse teenuse ja sündmusteenuste mõisted on toodud Vabariigi Valitsuse 25.05.2017. a määruses nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ (edaspidi TKTA)[7]. Oluline on silmas pidada, et TKTA ei reguleeri haldusmenetluse läbiviimist, vaid sätestab üldisemalt andme- ja dokumendihalduse reeglid, s.o TKTA õiguslikuks aluseks on arhiiviseaduse § 6 lg 2 ning AvTS § 43[4] lg 12. TKTA-s on defineeritud avalikeks teenusteks sündmusteenus ning proaktiivne teenus. Käesolevas õigusanalüüsis käsitletakse proaktiivset teenust ning sellele eelnevat proaktiivset teavitust (pakkumist).

Proaktiivne teenus on TKTA § 2 lg 3 kohaselt otsene avalik teenus, mida asutus osutab oma initsiatiivil, isikute eeldataval tahtel ja riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmete alusel. Proaktiivne teenus osutatakse automaatselt või isiku nõusolekul. TKTA proaktiivse teenuse mõiste ühtib proaktiivse haldusmenetluse käsitlusega HMS eelnõu § 7[1] lõige 4 on defineeritud proaktiivne teenus ning sama paragrahvi lõikes 5 on defineeritud proaktiivne teavitus. Mõlemas sättes on viidatud ka eriliigiliste isikuandmete töötlemise erisustele. Nendel erisustel peatutakse töö nõusolekuid käsitlevas peatükis.

Töös käsitletakse proaktiivse teenuse sihtrühmana lapsi ning proaktiivse teavituse saajatena nende vanemaid või eestkostjaid. Lastekaitseseaduses (edaspidi LasteKS)[8] on määratletud põhimõtted, millistele tuginetakse ka käesolevas töös. Eelkõige tuginetakse lapse huvide esikohale seadmise, lapse elukvaliteedi parendamise, lapse igakülgse arengu toetamise ning tervist ja heaolu ohustavates tingimustes olevale lapsele õigeaegse ja asjakohase abi ja hoolduse tagamise põhimõtetest. Täpsemalt käsitletakse asjaolusid töö proaktiivse haldusmenetluse peatükis.

Eeltoodust lähtuvalt saab kokkuvõtvalt väita, et töös loodud tugiteenuste proaktiivse teavituse (pakkumise), mis sisaldab teavet teenuse saamise õigusest ning seejärel proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks on kehtivas seadusandluses ning HMS eelnõus õiguslikud võimalused loodud.

[7] „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ VVm nr 88 25.05.20217.a Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/119052022008 (08.06.2023)
[8] Lastekaitseseadus. Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023015 (17.06.2023)

11.3.2 Põhiõiguste riived

Proaktiivsete teenuste loomisel ja osutamisel tuleb arvestada nii teenuste kättesaadavuse paranemist (sotsiaalriigi põhimõte – PS § 10, üldine õigus korraldusele – PS § 14) kui ka legitiimsest eesmärki ning sellega kaasneda võivat riivet inimväärikuse põhimõttele (PS § 10) ja eraelu puutumatusele (PS § 26). Erinevate põhiseaduslike õiguste ja printsiipide konflikti korral tuleb kontrollida konkreetse abinõu legitiimset eesmärki ning hinnata selle sobivust, vajalikkust ja mõõdukust eesmärgi suhtes.[9]

Eeltoodust tulenevalt käsitleme töö tulemiteks olevate „Lapse tegevuspiirangute hindamise“ ning „Lapse abivajaduse hindamise“ teenuste proaktiivset teavitamist ning sellele järgnevat proaktiivse hindamisteenuse läbiviimist põhiõiguste kontekstis.

Teenuse kättesaadavuse paranemine

PS § 10 sotsiaalriigi põhimõte ning PS § 14 üldine õigus korraldusele.

PS üldnormina kohustab täidesaatvat võimu ning kohalikke omavalitsusi tagama isikute õigused ja vabadused tulenevalt sotsiaalse õigusriigi põhimõtetele. Käesoleva töö tulemiteks olevate teenuste teise üldnormina saab käsitleda sotsiaalseadustiku üldosa seadust (SÜS),[10] mis täpsustab sotsiaalkaitse põhimõtted (§-d 4 jj) ning täpsustab sotsiaalkaitse korralduse. SÜS § 15 sätestab, et hüvitist annab või hüvitise andmist korraldab vastavalt oma pädevusele: 1) riik; 2) kohalik omavalitsus; 3) muu avalik-õiguslik juriidiline isik; 4) seaduses sätestatud juhul muu isik.

Erinormidest tuleb lähtuda lastekaitseseadusest, kuna tegemist on lapsele mõeldud teenusega. Lisaks on erinormideks puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (PISTS) ning sotsiaalhoolekande seadus (SHS), mille järgi tegutsevad hüvitise andjatena SKA ning KOV.

Käesoleva töö koostaja hinnangul on töö tulemina teenuste proaktiivne teavitus hindamise õiguse tekkimise kohta ning sellele järgnev proaktiivne hindamisteenus parandavad teenuse kättesaadavust. Töö sihtrühmaks olevate laste puhul on kiire abi olla tähtis, et lapse edaspidist elukvaliteeti operatiivselt parandada. Seega on võimalik asuda seisukohale, et loodav teenus on sobiv, vajalik ning igati mõõdukas ehk kokkuvõtvalt proportsionaalne meede.

Põhiõiguste riived

Riive inimväärikuse põhimõttele

[9] PwC analüüs lk 9
[10] Sotsiaalseadustiku üldosa seadus. Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023016 (17.06.2023)

PS § 10 inimväärikuse põhimõte.

Riigikohus on sisustanud inimväärikuse põhimõtte õigusena saada puuduse korral riigilt abi, mis on sotsiaalne põhiõigus, mis tuleneb PS §-s 10 nimetatud sotsiaalriigi ja inimväärikuse põhimõtetest. Sotsiaalriik ja sotsiaalsete õiguste kaitse sisaldavad ideed abist ja hoolest neile, kes ei ole suutelised iseseisvalt end piisavas ulatuses kindlustama. Nende isikute inimväärikus oleks alandatud, kui jätta nad ilma abist, mida nad vajavad oma esmavajaduste rahuldamiseks.[11] Siinkohal tuleb Riigikohtuga nõustuda, et õigus abi saada on põhiõigus ning käesoleva töö tulemites kirjeldatud hindamisteenuse õigusest proaktiivne teavitus ei riiva inimväärikuse põhimõtet. Pigem vastupidi, annab võimaluse muutumatu seisundi korral saada parimal viisil abi ja hoolt, rakendades riiklike andmekogudes olevaid minimaalseid isiku üldandmeid (nime ja isikukoodi), millele järgneb proaktiivne teavitus ning proaktiivne hindamisteenus.

Inimväärikuse osa on ka õigus proaktiivsest teenusest loobuda. HMS eelnõus seletuskirjas on asutud seisukohtale, et selleks tuleb luua infotehnoloogiline lahendus, millega saab inimene kas nendest või vajalikust isikuandmete edasisest töötlemisest loobuda. Siinkohal tuleb rõhutada, et teenuse sihtrühm on lapsed, kelle eest kasutab loobumisõigust vanem või eestkostja. Konkreetsel juhul ei saa proaktiivne hindamisteenus automaatselt lõppeda, vaid peab jätkuma KOV-i poolse loobumisõiguse lubatavuse menetlusega tuvastamaks, et loobumisõiguse kasutamine ei oleks tühine. Selle kohta täpsemalt analüüsi sotsiaalseadustiku üldosa seadust käsitletavas peatükis.

Töös loodud prototüübis on ette nähtud võimalikult avatud (hüvitise saajat kaasav) menetlus. Proaktiivne teavitus annab lapsevanemale või eestkostjale teada, et hindamismenetlust on alustatud, selle käik on näha eesti.ee, kuhu on võimalik sisse logida ainult lapsevanemal või eestkostjal ennast identifitseerides. Eesti.ee keskkonnas on näha menetletavate asutuste kontaktid ning menetluse staadium (progress). Samuti menetlusega seotud tulevad tegevused ja tähtajad ning juba tehtud tegevuste ajalugu. SKA viib hindamisteenuse läbi dokumendimenetluses, kuid KOV-i hindamismenetluses on üks osa (tugi)võrgustiku töö. KOV-i hindamismenetluse protsessi käesolev töö raames ei muudeta, kuna ka proaktiivsele hindamisteenusele sobiv menetlusprotsess on juba kasutusel.

Kokkuvõtvalt on proaktiivse teavitus ning sellele järgnev proaktiivne hindamisteenus sobiv, vajalik ning mõõdukas abinõu kiirendamaks teenuse (hüvitise) kättesaadavust. Mõnel juhul on hüvitise määramine aegkriitiline ning on otstarbekas, kui avalik asutus rakendab oma kohustuste täitmiseks olemasolevat riiklike andmekogude teavet lapsele hüvitise pakkumiseks.

[11] RKPJKo 3-4-1-7-03, p. 14

Töö sihtrühmaks on lapsed, kellede eest hoolt kandmine on lisaks lapsevanematele ka avalike asutuste kohustus. Samuti on valdkondlikes seadustes[12] korduvalt viidatud isikute ja avaliku sektori koostöö kohustusele, sealhulgas lapse õiguste ja heaolu tagamiseks. Kiire ja õigeaegne abi lapsele leevendab muutumatust seisundist tulenevaid ebameeldivusi ning parandab otseselt lapse elukvaliteeti.

Riive eraelu puutumatusele

PS § 26 eraelu puutumatus.

Töös analüüsitud proaktiivne teavitus tekkinud õigusest hindamisteenusele ning sellele järgnev proaktiivne hindamine ei ole ennetav nõustamine, vaid teavitus tehakse muutumatu seisundi diagnoosimise järgselt, mille põhjal eeldatavalt tekib lapsel õigus saada hüvitist, kas rahalist või mitterahalist, mis omakorda selgub peale lapse terviseseisundi või abivajaduse hindamise tulemusena. HMS eelnõu § 7[1] lõike 5 seletuskirjas on märgitud, et proaktiivse teavituse sisuks oleva teenuse õiguse kindlakstegemiseks lubatakse kasutada minimaalses ulatuses isikuandmeid. Rõhutades, et eriliiki isikuandmeid võib kasutada vaid siis, kui valdkondlikus seaduses selline õigus antakse. Isikuandmete kohta täpsemalt analüüsi nõusolekuid käsitlevas peatükis.

Proaktiivne teavitus õigusest hüvitise saamiseks ning sellele järgnev proaktiivne hindamine riivavad eraelu puutumatuse põhimõtet vähe vastukaaluna kui teenuse saamiseks õigustatud isikud ei ole kursis võimalusest saada teenust ning võivad teenusest ilma jääda. Eelkirjeldatud seisukoha on kirjeldanud Riigikohus RKHK otsus nr 3-3-1-90-04 punktis 16: „Haldusorgani kohustuste hulka ei kuulu mitte üksnes formaalselt aktide andmiseks vältimatult vajaliku menetluse läbiviimine, vaid ka hoolitsemine selle eest, et ka õigusalaste teadmisteta ja asjaajamises vilumatul isikul oleks võimalus menetluses tulemuslikult osaleda. Nõustamine ja selgitamine võib toimuda nii taotleja palvel kui ka haldusorgani algatusel, iseäranis juhtudel, kui isiku õiguste kahjustamise oht on piisavalt suur ja tõenäoline. Näiteks juhtudel, kui taotluses esinevate puuduste kõrvaldamata jätmise tulemuseks on suure tõenäosusega taotluse rahuldamata jätmine. Asjatundlik nõustamine on oluline eriti keerukamate ning põhjalikumat analüüsi vajavate menetluste puhul, milliste hulka kuulub ka toetustaotluste menetlus.“[13]

Töö tulemiks oleva teenuste proaktiivse teavituste õigusliku aluse (legitiimsuse) annavad kehtiv SÜS § 23 lõike 4 sätestatuga, mis määratleb, et hüvitise andja kontrollib seaduses sätestatud juhul isiku vastavust hüvitise saamise tingimustele ja teavitab isikut hüvitise õiguse tekkimisest. Hüvitise

[12] Koosöö kohustus: SÜS §-d 5, 9 ja 21; SHS-is läbivalt; LasteKS § 8.
[13] RKHKo nr 3-3-1-90-04 p 16.

saamise õigust kontrollitakse seaduses sätestatud andmekoosseisu alusel. Hüvitise andja edastab hüvitise õiguse tekkimise kohta teate isiku e-posti aadressile.

Proaktiivse teavituse järgse proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks käesoleva töö koostamise hetkeks ei ole veel seaduslikku alust. Kuid on olemas HMS eelnõu, mis legaliseerib automaatse, sealhulgas proaktiivse haldusmenetluse. HMS eelnõu §7[1] lõike 4 (proaktiivne teenus) ja lõike 5 (proaktiivne teavitus) järgi saavad legaalse aluse peale Riigikogus vastuvõtmise ning presidendi poolt seadusemuudatuse väljakuulutamist, millega tekib õiguslik alus proaktiivse teavituse edastamiseks selleks õigustatud isikule, täpsemalt õigustatud isiku esindajale, kuna käesoleva töö raames käsitletakse lastele mõeldud teenuse teavitust ning teavituse järgselt proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks.

Proaktiivse teavituse ja sellele järgneva proaktiivse hindamismenetluse läbiviimiseks on menetlust läbiviiva haldusorgani initsiatiivil tehtavad proaktiivse haldusmenetluse õigustavad asjaolud kaalukamad, eelkõige lapse vaatest, kuna lapsevanem või esindaja teadmatus või tegevusetus võib jätta lapse potentsiaalsest teenusest ilma. Mis omakorda on vastuolus lastekaitsetöö ning lapse parimast huvist lähtumise põhimõtetega. Kiire, oskuslik, piisav ja professionaalne abi lapsele peale muutumatu seisundi diagnoosi saamist on vajalikud lapse edasise elukvaliteedi parandamiseks.

11.4 Nõusolek proaktiivse teavituse saamiseks. Nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks. Nõusolek isikuandmete töötlemiseks

Haldusõiguslikust aspektist lähtuvalt oleks proaktiivsete teenuste puhul põhjendatud lähtuda isiku eeldatavast tahtest konkreetset avalikku teenust saada, mitte nõusolekust. Isiku nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks on haldusõiguslikult problemaatiline, sest läheb vastuollu proaktiivse teenuse olemusega, s.o täpsemalt eeldusega, et haldusmenetluse algatamine toimub haldusorgani initsiatiivil. Kui silmas on peetud isiku õigust keelduda proaktiivselt alustatud haldusmenetlusest, siis oleks kohane see defineerida loobumisõigusena.[14]

Andmekaitseõiguse mõttes on proaktiivse teenuse kui haldusorgani initsiatiivil läbiviidava haldusmenetluse puhul ainus sobilik õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks õigusaktiga pandud avalikes huvides oleva ülesande täitmine või avaliku võimu teostamine IKÜM art 6(1)(e) mõttes. Kuna proaktiivse teenuse eesmärk on võimaldada isikul oma seadusest tulenevaid kohustusi täita ja õigusi kasutada, ei saa sellise teenuse osutamiseks toimuda isikuandmete töötlemine nõusoleku alusel, kuna nõusoleku andmata jätmine võib evida isiku jaoks negatiivsed tagajärgi (nt toetus jääb maksmata) ning ei saa seega vabatahtlik olla (kui isik soovib toetust saada, on ta sunnitud andma isikuandmete töötlemiseks nõusoleku). Seetõttu pole proaktiivsete teenuste puhul võimalik tugineda nõusolekule kui õiguslikule alusele isikuandmete töötlemiseks.[15]

Teisalt on võimalik tugineda andmete töötlemisel muudele IKÜM art 6(1) ja 9(2) loetletud alustele, millest mõned eeldavad alusena riigisisese õiguse sätteid. Sellisel juhul ei eelda andmetöötluse algus isiku nõusolekut, kuid isikul võib olla õigus edasist andmetöötlust keelata (*opt-out*).[16]

Eriliiki andmete töötlemiseks tuleb õigusaktile tugineva isikuandmete töötlemise puhul luua õigusakti sõnaselge alus, mis vastaks ühele IKÜM art 9(2) loetletud eranditest, mil eriliiki isikuandmete töötlemine on lubatud.[17]

Käesoleva töö raames puutume kokku kolme nõusolekuga: nõusolek proaktiivse teavituse saamiseks, nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks ning nõusolek isikuandmete, sh eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks.

[14] PwC analüüs lk 9
[15] Samas lk 10
[16] Samas lk 10
[17] Samas lk 10

Nõusolek proaktiivse teavituse saamiseks. HMS eelnõu § 7[1] lõikega 5 luuakse võimalus isiku informeerimiseks õigusest hüvitisele. HMS eelnõu seletuskirjas on märgitud, et kui haldusorgan soovib omal initsiatiivil anda isikule iseteeninduportaalis, ühtse Eesti teabevärava kaudu või muul viisil ülevaate ja info toetustest, teenustest ja hüvitistest, millele on tal õigus või tema kohustustest ja nende täitmise tähtaegadest, võib ta selleks töödelda minimaalses ulatuses isikuandmeid (v.a eriliiki isikuandmeid) ning saata vastava teavituse isiku kontaktandmetele. Samas rõhutatakse, et austades inimese vaba tahet, valikuvabadust ja soovi riigi saadetud pakkumisi ja infot mitte saada, nähakse seaduses ette kohustus luua infotehnoloogiline lahendus, millega saab inimene kas nendest või vajalikust isikuandmete edasisest töötlemisest loobuda.[18]

Töös käsitletakse hüvitiste andmist lastele. Seega proaktiivne teavitus esitatakse lapsevanemale või eestkostjale. Isikuandmete kaitse üldmääruses (IKÜM) sätestatakse, et kui haldusorgan tugineb andmete töötlemisel IKÜM art 6 (1) või 9 (2), siis ei eeldata andmetöötluse alguses isiku nõusolekut, kuid isikul võib tekkida õigus edasise andmetöötluse keelamiseks.

Juhul kui lapsevanem või eestkostja ei reageeri või keeldub proaktiivse teavituse alusel hüvitise saamisest, siis ei pea hüvitise andja sellist teavitust kehtetuks tunnistama. Teavitus on aktiivne nii kaua kuni on säilinud asjaolud hüvitise saamise tingimustele.

Haldusorgan saab teabe teisest riiklikust andmekogust, kontrollib hüvitise saamise õigust eriseaduses sätestatud andmekoosseisu alusel ning positiivse andmekoosseisu korral teavitab isikut õigusest hüvitisele ilma isiku pöördumist ootamata.

Proaktiivse teavituse tegemiseks teeb hüvitise andja järelepärimine hüvitise saaja (lapse) ja lapsevanema või eestkostja kontaktandmete (üldandmete) saamiseks rahvastikuregistrist (RR), mis on kehtiva sotsiaalkaitse infosüsteemi (SKAIS) põhimääruse § 17 lõike 1 alusel kohustuslik andmeandja eelnimetatud süsteemi isiku üldandmete kohta, sh hüvitise saaja ja tema esindaja kontaktandmete kohta hüvitiste pakkumise, määramise ja maksmise eesmärgil ning puude raskusastme tuvastamise, abivahendi- ja sotsiaalse rehabilitatsiooni korraldamise eesmärgil.

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (STAR) põhimääruse § 13 punkti 1 alusel kasutab STAR andmeallikana RR isiku üldandmeid, sh elu- ja viibimiskoha andmeid. Isiku kontaktandmete andmeallikana kasutab STAR põhimääruse § 13 punkti 2 alusel SKAIS-is olevaid kontaktandmeid.

Kokkuvõtvalt saab asuda seisukohale, et kui haldusorgan esitab isikule proaktiivse teavituse, siis ei pea haldusorganil olema isiku nõusolekut andmete töötlemiseks. Eelduseks on et haldusorgan on eelnevalt töödelnud minimaalselt isikuandmeid. Käesoleva töö käsitletavate hüviste (teenuste)

[18] HMS eelnõu 643SE seletuskiri lk 16

proaktiivse teavituse (pakkumuse) esitamiseks töödeldakse hüvitise saaja üldandmeid: nime ja isikukoodi ning ilma konkreetse diagnoosita.

Nõusolek proaktiivse teenuse saamiseks.

Peale proaktiivse teavituse edastamist alustab haldusorgan, konkreetsel juhul SKA ning KOV proaktiivse hindamisteenusega.

Andmekaitseõiguse mõttes on proaktiivse teenuse kui haldusorgani initsiatiivil läbiviidava haldusmenetluse puhul ainus sobilik õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks õigusaktiga pandud avalikes huvides oleva ülesande täitmine või avaliku võimu teostamine IKÜM art 6(1)(e) mõttes.

Kuna proaktiivse teenuse eesmärk on võimaldada isikul oma seadusest tulenevaid kohustusi täita ja õigusi kasutada, ei saa sellise teenuse osutamiseks toimuda isikuandmete töötlemine nõusoleku alusel, kuna nõusoleku andmata jätmine võib evida isiku jaoks negatiivsed tagajärgi (nt toetus jääb maksmata) ning ei saa seega vabatahtlik olla (kui isik soovib toetust saada, on ta sunnitud andma isikuandmete töötlemiseks nõusoleku). Seetõttu pole proaktiivsete teenuste puhul võimalik tugineda nõusolekule kui õiguslikule alusele isikuandmete töötlemiseks.[19]

Käesoleva töö raames saab haldusorgan tugineda isikuandmete töötlemisel alusena IKÜM-i art 6 lg 1 punktile e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatav, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. Eriliigiliste isikuandmete töötlemisel saab haldusorgan tugineda IKÜM art 9(2) punkt h) töötlemine on vajalik ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamiseks, tuginedes liidu või liikmesriigi õigusele või tervishoiutöötajaga sõlmitud lepingule ja eeldusel, et lõikes 3 osutatud tingimused on täidetud ja kaitsemeetmed kehtestatud.

Eeltoodust tulenevalt, saab asuda seisukohale, et proaktiivse teenuse osutamiseks isikuandmete, sh eriliigiliste isikuandmete töötlemise alused on IKÜM-is sätestatud.

Nõusolek isikuandmete töötlemiseks. Haldusorganid tuginevad üldjuhul isikuandmete töötlemise alusena IKÜM-i art 6 lg 1 punktile e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatav, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks, või ka punktile c, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse

[19] PwC analüüs lk 10

täitmiseks. IKÜM-i art 6 lõiked 2 ja 3 lubavad liikmesriigil oma õigusega punktides c ja e ettenähtud töötlemise õiguslikke aluseid täpsemalt reguleerida.

Käesoleva töös on relevantsed eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks ka IKÜM art 9(2) loetletud erandid. Selleks on IKÜM art 9(2) punkt h) töötlemine on vajalik ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamiseks, tuginedes liidu või liikmesriigi õigusele või tervishoiutöötajaga sõlmitud lepingule ja eeldusel, et lõikes 3 osutatud tingimused on täidetud ja kaitsemeetmed kehtestatud.

Samuti tuleb järgida sama artikli lõiget 3, mis kohustab andmetöötlejat saladuse ning ametisaladuse hoidmise kohustustele.

Siinkohal tuleb asuda seisukohale, et käesoleva töö raames töödeldakse isikuandmeid IKÜM art 6(1) punkt punktile e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatav, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks ning sama artikli punktile c tuginedes, isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks.

Eriliigiliste isikuandmete töötlemise aluseks on IKÜM art 9(2) punkt h) töötlemine on vajalik ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamiseks.

Kokkuvõtvalt on haldusorgani võimalus kasutada IKÜM- is toodud õiguseid andmete, sh eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks ilma isiku nõusolekuta mille alusel on võimalik edastada potentsiaalsele hüvitise saajale käesolevas töös käsitletud proaktiivne teavitus ning seejärel käivitada proaktiivne hindamisteenus.

11.5 Haldusmenetlus proaktiivselt. Käsitlused valdkonnaseadustes

Riigil ei ole kohustust proaktiivseid teenuseid ja sündmusteenuseid luua ja osutada. Kõige laiemalt seondub avalike teenuste osutamine proaktiivsete ja sündmusteenuste näol demokraatliku õigusriigi põhimõtte (PS § 10) ja selle osaks oleva sotsiaalriigi põhimõtte ning põhiõigusega korraldusele (PS § 14). Nendest põhimõtetest ja -õigustest lähtuvalt peab riik looma menetlused PS-ist ja seadusest tulenevate õiguste tõhusaks realiseerimiseks, kuid avaliku võimu teostajale ei ole ette antud kindlat viisi, kuidas sellega seonduvaid haldusmenetlusi läbi viia. Avalike ülesannet täitmisel ja selleks haldusmenetluse läbiviimisel lähtutakse üldiselt vormivabaduse ja eesmärgipärasuse põhimõttest (HMS § 5).[20]

HMS eelnõu § 7^1 lõikega 4 nähakse ette võimalus riigi proaktiivseks ehk omal initsiatiivil tegevuseks, kui nii on inimestele hea ja kasulik.
Samas on ka hüvesid, mille puhul on ilmselge, et inimesed neid tahavad või vajavad. Siis on eraldi taotluse küsimine ja ootamine tarbetu. Need juhud, mil on tegemist ühe või teise olukorraga, määrab kindlaks Riigikogu valdkondlikus seaduses. Seda võib teha ka linn või vald volikogu määrusega. Juhtudel, kui on ilmselge, et toetus, teenus või hüvitis on vaieldamatult inimese huvides, võib seaduses sätestada, et selle saamiseks pole taotlust vaja esitada, vaid vastav otsus tehakse teatud sündmuse korral automaatselt. Kui sellises olukorras inimene tunneb siiski, et ta ei soovi seda hüve saada, peab olemas olema võimalus edasisest loobuda. Samuti peab inimesel olema võimalik valida, et selle toetuse või muu määramiseks riik tema andmeid ei töötle.
Kehtiva HMS-i § 35 § 1 punktid 2 ja 3 võimaldavad samuti alustada haldusmenetlust haldusorgani initsiatiivil soodustavate haldusaktide andmise menetluses, ent õigusselguse ja ühtlase praktika kujundamiseks täpsustatakse, et erisus tuleb sätestada eriseaduses.
Eriseaduses olev erinorm proaktiivse menetluse alustamiseks kujutab endast teatud mõttes erinormi ka HMS § 14 lõike 1 suhtes, mis iseenesest ei kehtesta nõuet, et soodustava haldusakti andmise menetlus peaks alati algama taotluse esitamisega. Proaktiivse haldusmenetluse alustamiseks ei ole nõutav ka inimeste eelnev teavitamine.
Haldusmenetlus proaktiivselt. Proaktiivse teenuse mõiste ühtib proaktiivse haldusmenetluse käsitlusega.[21] HMS eelnõu § 7^1 lõige 4 sätestab proaktiivse teenuse, mille kohaselt kui teenust, toetust või hüvitist ettenägevas seaduses ei ole taotluse esitamise kohustust, võib haldusorgan HMS § 7^1 lõikes

[20] PwC analüüs lk 9
[21] „Haldusmenetluse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 634 SE“. lk 13

1 sätestatud menetluse omal initsiatiivil läbi viia ning haldusakti või dokumendi anda ja toimingu sooritada, kui see on vaieldamatult isiku või avalikes huvides või isik on selleks andnud nõusoleku, arvestades järgmist: 1) kui isiku soov teenust, toetust või hüvitist saada ei ole ilmselge, luuakse võimalus sellest või selleks vajalikust isikuandmete töötlemisest loobuda; 2) kui on vaja töödelda eriliiki isikuandmeid, nähakse ette asjakohased lisakaitsemeetmed. Oluline on silmas pidada, et HMS § 7^1 lg 4 lubab proaktiivselt läbi viia HMS § 7^1 lõikes 1 sätestatud menetluse, mis ühtlasi tähendab, et selliseks haldusmenetluseks on riivatavate õiguste korral seadusest tulenev volitus. Teine võimalus on isiku nõusolek, mis on HMS § 7^1 lõikes 4 ka eraldi alusena välja toodud.

Proaktiivne teavitus nähakse ette HMS § 7^1 lõikes 5, mille kohaselt, kui haldusorgan soovib omal initsiatiivil anda isikule iseteeninduportaalis, ühtse Eesti teabevärava kaudu või muul viisil ülevaate ja info toetustest, teenustest ja hüvitistest, millele on tal õigus, või tema kohustustest ja nende täitmise tähtaegadest, võib ta selleks töödelda minimaalses ulatuses isikuandmeid, välja arvatud eriliiki isikuandmeid, ning saata vastava teavituse isikule tema kontaktandmetele. Kui isiku soov teenuse, toetuse ja hüvitise saamise pakkumist saada ei ole ilmselge, luuakse võimalus sellest või selleks vajalikust isikuandmete edasisest töötlemisest loobuda. Eriliiki isikuandmete kasutamiseks peab olema seaduslik alus.

11.5.1 Sotsiaalseadustiku üldosa seadus

Sotsiaalseadustiku üldosa seadusega (edaspidi nimetatud SÜS) on loodud ühtsed alused Eesti sotsiaalkaitsesüsteemile ja sotsiaalkaitse korraldusele ning omab läbivat mõju sotsiaalõigusele tervikuna.
SÜS sätestab sotsiaalkorralduse kirjelduses isiku sotsiaalkaitseks hüvitiste liigid – makstav rahaline hüvitis ning antav mitterahaline hüvitis[22].
Lisaks sätestatakse, et hüvitist annab või korraldab hüvitise andmist vastavalt oma pädevusele riik, kohalik omavalitsus, muu avalik-õiguslik juriidiline isik või seaduses sätestatud juhul muu isik[23] (edaspidi nimetatud hüvitise andja).

11.5.1.1 Hüvitise saaja teavitamine hüvitise saamise õigusest ilma isiku taotluseta

Proaktiivse teenusena on võimalik käesolevas analüüsis käsitleda hüvitise andja enda initsiatiivil alustatud haldusmenetlust, mis pakub analüüsi käigus tuvastatud õigustatud isikule teenust. Proaktiivse teenuse osutamise õiguse annab hüvitise andajale SÜS § 23 lg 4 sätestatu: „Hüvitise andja kontrollib seaduses sätestatud juhul isiku vastavust hüvitise saamise tingimustele ja teavitab isikut hüvitise õiguse tekkimisest. Hüvitise saamise õigust kontrollitakse seaduses sätestatud

[22] Sotsiaalseadustiku üldosa seadus (edaspidi SÜS) § 12 Riigi Teataja https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023016 (23.05.2023)
[23] Samas SÜS § 15

andmekoosseisu alusel. Hüvitise andja edastab hüvitise õiguse tekkimise kohta teate isiku e-posti aadressil või käesoleva seaduse § 27 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud viisil, kui seadus ei sätesta teisiti.“

Proaktiivse teenuse osutamise eelduseks on, et seisundi aluseks olevad andmed jõuavad hüvitise andja infosüsteemi, mille alusel nimetatud infosüsteem tuvastab hüvitise saaja õiguse hüvitisele ning teavitab isikut e-kirjaga hüvitise saamise õigusest. Selline olukord kehtib kui isik on teinud teatavaks oma e-posti aadressi või hüvitise andajal on kontaktandmed teatavaks tehtud mõne teise kanali kaudu (näiteks eesti.ee) või on teatavaks saanud mõne teise menetluse raames.

Täiendavalt toetab õiguslikult eeltoodut haldusmenetluse seaduse (HMS) § 35 lg 1 punktid 2 ja 3, mis võimaldavad hüvitise andjal menetlust alustada enda initsiatiivil menetlusosalise teavitamise või esimese menetlustoimingu sooritamisega. Eelkirjeldatud tegevustele eelneb isikuandmete töötlemine isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 20 lg 1 p 1 alusel, mis lubab eriliiki isikuandmeid töödelda kui see on rangelt vajalik ning töötlemise lubatavus on sätestatud õigusaktis. Juhul, kui isikul on õigus saada hüvitis ning hüvitise andjal on kohustus hüvitist maksta või hüvitist anda ning kui andmetöötlusel on tingimused kokku langenud ning isikul on õigus hüvitisele, siis tuleks andmete töötlemist lubada põhjendatuks ilma isiku poolset taotlust esitamata ning pidada lubatavaks haldusorgani poolsel initsiatiivil alustada sotsiaalkaitse menetlust.

Eelpool kirjeldatud teavitusega ei teki hüvitise saajale veel õiguseid ega kohustusi ning teavitus on kui toiming HMS-i mõttes. Kui isik ei soovi teavitust või teavitusele ei vasta, siis ei pea hüvitise andja sellist teavitust kehtetuks tunnistama. Teavitus on aktiivne nii kaua kuni on säilinud asjaolud hüvitise saamise tingimustele.

11.5.1.2 Haldusorgan viib läbi proaktiivse hindamismenetluse

Peale proaktiivset teavitust alustatakse proaktiivsete hindamismenetluste läbiviimist, mille positiivse lõpptulemusena võimaldatakse isikule hüvitis haldusakti või halduslepingu alusel. Samas ei taga proaktiivne hindamismenetlus alati hüvitise saamist.

Käesoleva töö raames vaadeldavate hindamismenetluste läbiviimiseks kasutab SKA dokumendimenetlust ning KOV viib läbi hindamismenetluse vahetult isikutega, sh isiku kontaktvõrgustikku kuuluvate isikutega. Haldusmenetlused viiakse läbi võimalikult operatiivselt ning avatult, kaasates menetlusse hüvitise saaja, käesolevas vaates hüvitise saaja vanema või eestkostja. Haldusmenetluse progressi on võimalik jälgida eesti.ee keskkonnas, kus talletatakse ka tehtud ning tulevikus tehtavad tegevused.

11.5.1.3 Isik loobub õigusest hüvitisele (loobumisõigus)

Kui hüvitise andja on tuvastanud, et isikul on õigus hüvitisele, kuid mingil põhjusel isik ei soovi hüvitist vastu võtta või loobub hüvitisest või katkestab hüvitise kasutamise. Kuivõrd analüüsitakse lapsele vajadusi, siis hüvitisest loobuja saab olla kas lapse vanem või eeskostja.

Hüvitise saamise õigusest loobumist võib mõista laias või kitsas tähenduses. Loobumine laias tähenduses on olukord, kui isik teab või on hüvitise andja poolt teavitatud hüvitise saamise õigusest, kuid jätab oma õiguse kasutamata, näiteks ei esita peale proaktiivse teavituse (pakkumise) saamist taotlust hüvitise saamiseks.
Loobumine kitsas tähenduses on hüvitisest loobumine enne tähtaja lõppu ning isik on väljendamine sellekohast soovi. Kusjuures loobumise tahteavaldus peab olema esitatud kirjalikus vormis, et oleks selge kas ja millises ulatuses õigustatud isik talle teadaolevast või võimaldatavast õigusest loobub. Samuti on vorminõue vajalik isiku tahteavalduse tõendamisest.
Kuigi seadusandja on pidanud hüvitisest loobumist vähetõenäoliseks, on siiski SÜS § 17 reguleeritud hüvitise saamise õiguse käsutamine. Sealhulgas on sätestatud loobumise õiguse tühisuse alused (lõige 3) ning hüvitise andja õigused hüvitise saamise õigusest loobumise tühisuse tuvastamiseks (lõige 4).
SÜS § 17 lõikes 3 on toodud kolm kriteeriumit kui loobumine õigusest hüvitisele on tühine:

1) hüvitise eesmärk on tagada inimväärseks äraelamiseks vajalik miinimum, eelkõige äraelamist võimaldav sissetulek;
2) hüvitise andmine on lahutamatult seotud isikule hüvitise andmisega seotud kohustusega või isiku õigusega muule hüvitisele, millest loobumine ei ole lubatud või millest isik ei ole loobunud;
3) loobumine takistab hüvitise andja seaduses sätestatud kohustuste täitmist või kahjustab pahauskselt muu isiku seaduses sätestatud õigusi.

Loobumisõigusele piirangu seadmise puhul seatakse avalik huvi isiku autonoomiast kõrgemale. Haldusorganil lasub kohustus loobumise lubatavust kaalutlusõigust teostades hinnata. Kui haldusorgan hüvitise andjana on tuvastanud hüvitise saaja, kuid kelle vanem või eestkostja loobub õigusest hüvitisele, siis on haldusorganil kohustus pöörduda õiguskaitse organite poole tuvastamaks lapse heaolu ohustamist[24].

11.5.1.4 Hüvitise saamise õigusest loobumise tühisuse tuvastamise menetlus

Haldusorganil tekib vajadus kasutada IKÜM-is toodud õiguseid ilma isiku nõusolekuta isikuandmeid, sh eriliigilisi isikuandmeid juhul, kui õigustatud isik ei reageeri proaktiivsele teavitusele (pakkumisele) või alustab hindamismenetlust, kuid jätab hindamismenetluse enne selle lõppu pooleli või asub hüvitis tarbima, kuid jätab hüvitise tarbimise pooleli.

Sel juhul on haldusorgan kohustatud tulenevalt SÜS § 17 lõikest 4 alustama hüvitise saamise õigusest loobumise tühisuse tuvastamist. Loobumisõiguse tühisuse alused on toodud sama sätte lõikes 3, mille punkt 3 on käesoleva töös loodava teenusega relevantseim: loobumine õigusest hüvitisele

[24] PKS § 134 jj

on tühine, kui loobumine takistab hüvitise andja seaduses sätestatud kohustuste täitmist või kahjustab pahauskselt muu isiku seaduses sätestatud õigusi.[25]

Käesoleva töö sihtrühmaks on lapsed, kelle õiguseid, sh lapsevanemate, eestkostjate ning haldusorganite kohustused on määratletud lastekaitseseaduses.

Siinkohal tuleb asuda seisukohale, et hüvitise saamise õigusest loobumise tühistamise tuvastamise menetluseks tuleb luua halduseeskiri. Sellist võimalust pakub HMS eelnõus HMS § 4 lisatav uus lõige 3: „Haldusorgan võib kaalutlusõiguse, määratlemata õigusmõiste või hindamisvõimaluse ühetaoliseks rakendamiseks, menetlusosaliste võrdseks kohtlemiseks, otsustuskriteeriumite või muu olulise selgitamiseks ja isikute juhendamiseks koostada haldusesisese halduseeskirja."

Halduseeskiri on asutusesiseseks kasutamiseks koostatud dokument, mida ükski õigusakt ette ei näe, kuid mida on praktikas laialdaselt kasutatud seaduse keeruliste lahenduste selgitamiseks, asutuse ühetaolise praktika kujundamiseks ja asutuse iseendale kohustuslike juhiste kehtestamiseks (nt soov, et riigi eri piirkondade asutused mõistavad seadust samamoodi ja teevad ühesuguseid häid otsuseid).[26] Halduseeskirja on tunnustanud ka Riigikohus mitmel korral ja väärtustanud selle abistavat rolli kaalutlusõiguse teostamisel. [27]

11.5.2 Lastekaitseseadus

LasteKS § 6 sätestataks proaktiivse haldusmenetluse põhimõttega kooskõlast ennetust ning koostööd. Nimetatud sätet saab tervikuna tõlgendada, kui õiguslikku alust proaktiivsele haldusmenetlusele. Lõige 1 sätestab: „Lapse õiguste ja heaolu tagamiseks tuleb ennetada lapse heaolu ja arengut ohustavaid riske. Ennetamine hõlmab last ohustavate olukordade ja sündmuste võimalikult varast märkamist ja neile reageerimist, sealhulgas lapse arengu- ja käitumisprobleemide, kasvukeskkonnas esinevate probleemide ja väärkohtlemise tuvastamist ning lapse heaolu ja arengut soodustavate kaitsetegurite suurendamist."

Lõige 2 täpsustab haldusorgani kohustuse proaktiivse haldusmenetluse läbiviimiseks: „Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste ametiasutused peavad vastavalt võimalustele arendama välja meetmed lapse abivajaduse ennetamiseks ning olemasolevate probleemide vähendamiseks. Meetmed peavad lähtuma lapse vajadustest, toetama lapse ja teda kasvatavate isikute suhteid ja sotsiaalset toimetulekut ning olema kättesaadavad, õigeaegsed, tulemuslikud ja pikaajalise positiivse mõjuga."

Käesoleva töös vaadeldavad proaktiivsed hindamisteenused haakuvad suuresti eeltooduga.

---

[25] SÜS § 17 lg 3 p 3. Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/akt/106012023016 (08.05.2023)
[26] HMS eelnõu lk 6
[27] RKHKo 18.12.2014, nr 3-3-1-77-14.

11.5.3 Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus

Piirab võimalusi proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks, kuna § 2^3 sätestab et puude (muutumatud diagnoosi) raskusastme tuvastab Sotsiaalkindlustusameti arstiõppe läbinud isik, kellel on isiku nõusolekul puude (muutumatu seisundi diagnoosi) raskusastme tuvastamiseks isiku (hüvitise saaja) nõusolekul juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele vajalikele andmetele.

11.5.4 Sotsiaalhoolekande seadus

Sotsiaalhoolekande seadust ei ole vaja muuta, kuna käesolevas töös ei muudeta eelnimetatud seaduste alusel läbiviidavat haldusmenetluse sisu ega olemust. KOV-i poolt läbiviidava proaktiivse teavituse ning proaktiivse haldusmenetluse aluseks on HMS eelnõu, milles sätestatakse proaktiivne haldusmenetlus.

11.6 Digitaliseeritud andmevahetuse realiseerimise õiguslik kaardistamine

Käesolevas peatükis kaardistatakse digitaliseeritud andmevahetuse realiseerimiseks vajalikud õigusaktid ja nende sätted.

Käesoleva töös käsitletavate proaktiivse teavituse ja proaktiivse hindamisteenusele on õiguslikus vaates relevantsed järgmised õigusaktid:

„Haldusmenetluse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 634SE" (töös nimetatud ka HMS eelnõu), mis on Riigikogu käesoleva töö koostamise hetkel menetlusest välja langenud Riigikogu XIV koosseisu lõppemisega, kuid on läbinud ministeeriumite ning riigiasutuste, sh Riigikohtu kooskõlastuse ja Riigikogus esimese lugemise. Nimetatud seaduse muutmise seaduse eelnõu tuleb uuesti võtta Riigikogu menetlusse, et saaksid seadustatud automaatne haldusmenetlus, sealhulgas eelnõud § 7^1 lõigetes 4 ning 5 kirjeldatud proaktiivsed teavitused ning proaktiivsed haldusmenetlused.

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (lühend - PISTS) § 2^3 sätestab et puude (muutumatud diagnoosi) raskusastme tuvastab Sotsiaalkindlustusameti arstiõppe läbinud isik, kellel on isiku nõusolekul puude (muutumatu seisundi diagnoosi) raskusastme tuvastamiseks isiku (hüvitise saaja) nõusolekul juurdepääs tervise infosüsteemis olevatele vajalikele andmetele.

Kehtiv seadusesäte on vastuolus käesolevas töös käsitletavate proaktiivse haldusmenetluse olemusega.

Käesoleva töös analüüsitavat muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste proaktiivseks pakkumiseks toetab isikuandmete, sealhulgas eriliigiliste isikuandmete töötlemist isikuandmete kaitse üldmääruse 2016/679 (IKÜM) art 6 lg 1 punktile e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatav, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks, või ka punktile c, kui isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks. Eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks on käesoleva töö mahus relevantsed eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks IKÜM art 9(2) loetletud erandid. Selleks on IKÜM art 9(2) punkt h) töötlemine on vajalik ennetava meditsiini või töömeditsiiniga seotud põhjustel, töötaja töövõime hindamiseks, meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või sotsiaalhoolekande või ravi võimaldamiseks või tervishoiu- või sotsiaalhoolekandesüsteemi ja -teenuste korraldamiseks, tuginedes liidu või liikmesriigi õigusele või tervishoiutöötajaga sõlmitud lepingule ja eeldusel, et lõikes 3 osutatud tingimused (sh ametisaladuse hoidmise ning saladuse hoidmise kohustused) on täidetud ja kaitsemeetmed kehtestatud.

Lisaks annab õiguse ning isegi kohustab käesolevas töös käsitletud juhtudel proaktiise haldusmenetluse läbiviimist **sotsiaalseadustiku üldosa seadus** (SÜS) § 23 lõike 4 sätestatuga, mis määratleb, et hüvitise andja kontrollib seaduses sätestatud juhul isiku vastavust hüvitise saamise tingimustele ja teavitab isikut hüvitise õiguse tekkimisest.

Eeltoodust tulenevalt on õiguslik alus käesolevas töös käsitletavate proaktiivse teavituse ning sellele järgneva proaktiivsete hindamiste läbiviimiseks olemas. Õigusselguse huvides on vaja siiski PISTS-sse täiendus proaktiivse haldusmenetluse kohta.

Käesoleva töös käsitletavate proaktiivse teavituse ja proaktiivse hindamisteenusele on õiguslikus vaates relevantsed järgmised riiklikud andmekogud:

Tervise infosüsteem (TIS) – tervise infosüsteemis töödeldakse tervishoiuvaldkonnaga seotud andmeid tervishoiuteenuse osutamise lepingu sõlmimiseks ja täitmiseks, tervishoiuteenuste kvaliteedi ja patsiendi õiguste tagamiseks, rahva tervise kaitseks ning terviseseisundit kajastavate registrite pidamiseks, tervisestatistika tegemiseks ja tervishoiu juhtimiseks. Kaasvastutavad töötlejad: Sotsiaalministeerium ja Tervisekassa, volitatud töötleja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK). Tervise infosüsteemi põhimäärus (edaspidi nimetatud TIS pm) arvutivõrgust saadaval: https://www.riigiteataja.ee/akt/105042023019

Sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS) - sotsiaalkaitse infosüsteem on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mida peetakse seadustest tulenevate Sotsiaalkindlustusameti avalike ülesannete täitmise eesmärgil, sealhulgas riiklike toetuste, pensionide, hüvitiste ning elatisabi pakkumise, määramise ja maksmise eesmärgil ning ohvriabi, puude raskusastme tuvastamise, abivahendi-, sotsiaalse rehabilitatsiooni ja erihoolekandeteenuse korraldamise eesmärgil. Vastutav töötleja: Sotsiaalkindlustusamet (SKA), volitatud töötlejad: Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK) ning Maksu- ja Tolliamet (EMTA). Sotsiaalkaitse infosüsteem põhimäärus (edaspidi nimetatud SKAIS pm) arvutivõrgust saadaval: https://www.riigiteataja.ee/akt/116052023005

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) - elektroonne töökeskkond sotsiaaltöö spetsialistidele klientidega tehtava töö korraldamiseks ja dokumenteerimiseks, sh toetuste ja teenuste määramiseks ning juhtumite haldamiseks, lapsendamise ja eestkoste korraldamisega seotud toimingute haldamiseks ning sotsiaalhoolekandealase teabe ja statistika kogumiseks. Vastutav töötleja: Sotsiaalkindlustusamet (SKA), volitatud töötlejad Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), kohaliku omavalitsuse üksus (KOV), sotsiaalteenuse osutaja. Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus (edaspidi nimetatud STAR pm) arvutivõrgust saadaval: https://www.riigiteataja.ee/akt/116052023007

Andmevahetus tervise infosüsteemi (TIS) ja sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS) vahel. TIS ja SKAIS vahel toimub mõlemapoolne andmevahetus.

SKA andmeandjana edastab TIS pm § 6 lõike 8[5] alusel hoolekandeasutuses viibiva isiku viibimiskoha andmed ning puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed (puude algus- ja lõpukuupäev, liik, raskusaste, tuvastamise kuupäev ja otsuse number).

TIS andmeandjana edastab SKAIS pm § 17 lõike 15 alusel andmed andmete esitaja kohta, surnult sündinud lapse surma kuupäeva kohta perehüvitiste määramiseks ning isiku ambulatoorsete visiitide, haiglas viibimiste ja ravimite andmete kohta isiku puude raskusastme tuvastamiseks ja sotsiaalse rehabilitatsiooni ning erihoolekandeteenuse määramiseks.

Käesolevas töös käsitletud proaktiivsele teavituse ja proaktiivsele hindamisteenusele on vajalikud TIS -> SKAISi järgmised andmed: potentsiaalse hüvitise saaja diagnoos, nimi ja isikukood. Täpsustavalt, et täpne diagnoos ei ole käesolevas töös proaktiivse teavituse ning sellele järgneva proaktiivse hindamisteenuse jaoks vajalikud, vaid piisab üldisest diagnoosist, mille alusel eeldatakse, et hüvitise saaja vajab hüvitise määramiseks proaktiivseid hindamisteenuseid.

SKAIS pm § 17 lõike 15 alusel liiguvad tervise infosüsteemist sotsiaalkaitse infosüsteemi (TIS -> SKAIS) proaktiivse teavituseks ning proaktiivse hindamisteenuse läbiviimiseks vajalikud andmed SKAIS pm § 17 lõike 15 kolmandas lauses sätetatu alusel ning sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärust täiendada ei ole vaja.

Käesoleva töös osalenud töögrupi liikmed peavad vajalikuks et lisaks SKA poolt TIS pm § 6 lõike 8[5] alusel hoolekandeasutuses viibiva isiku viibimiskoha andmed ning puude raskusastme tuvastamise otsuse andmed (puude algus- ja lõpukuupäev, liik, raskusaste, tuvastamise kuupäev ja otsuse number) andmetele on vajalik edastada TIS andmed hindamismenetluse järgselt abivahendi soovituse väljaandmise kohta.

Andmevahetus sotsiaalkaitse infosüsteem (SKAIS) ja sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) vahel. SKAIS ja STAR vahel toimub mõlemapoolne andmevahetus.

STAR andmeandjana edastab SKAIS pm § 17 lõike 11 alusel lapse asendushooldusele suunamise ja asendushoolduse lõppemise andmete kohta, muude perehüvitiste maksmist mõjutavate asjaolude andmete kohta ning hoolduspuhkuse puhkusetasu riigieelarvest hüvitamisel hooldaja määramise andmete kohta. Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister on andmeandja hoolduspere vanema lepingu kohta vastavalt perehüvitiste seaduse §-s 38 sätestatule ning ohvriabisse suunamise andmete kohta.

STAR pm § 13 lõike 2 alusel on sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistril õigus saada sotsiaalkaitse infosüsteemist (SKAIS) salvestatavate andmetena isiku kontaktandmed, puude ja töövõimetuse andmed ning isikule makstavate toetuste, hüvitiste ja pensionide andmed. Esitlusinfona on õigus saada erihoolekandeteenuse saamise ja rehabilitatsiooniplaani olemasolu andmeid.

Lisaks on STAR pm § 13 lõike 1 alusel õigus saada salvestatavate andmetena rahvastikuregistrist (RR) isiku üldandmed ning elu- ja viibimiskoha andmed, vanema hooldusõiguse, eestkoste ja seoste andmed. Esitlusinfona on õigus saada dokumentide andmeid.

Eeltoodud andmekogude vahel ei liigu proaktiivse teavituse ning proaktiivse hindamisteenuse läbiviimise järgselt vajalikud andmed.

Käesolevas töös käsitletud proaktiivsele teavituse ja proaktiivsele hindamisteenuse läbiviimise järgselt on vajalikud järgmised andmed SKAIS -> STAR vahel: andmed lähtuvalt terviseseisundi hindamise otsusest, andmed puudega isiku parkimiskaardi saamise õigustatuse kohta, andmed abivahendi soovituse väljaandmise kohta, andmed sotsiaalne rehabilitatsiooni teenuse (SRT) taotluse loomise kohta ning osutatud teenuste ja/või toetuste (hüvitiste) kohta.

Töös käsitletud proaktiivsele teavituse ja proaktiivsele hindamisteenuse läbiviimise järgselt on vajalikud järgmised andmed STAR -> SKAIS vahel: andmed juhtumiplaani, andmed osutatud teenuste ning andmed makstud toetuste kohta. Samuti on vajalik SKAIS edastada hinnang tegevuskava tulemuslikkuse kohta.

Kokkuvõtvalt on vaja täiendada sotsiaalkaitse infosüsteemi ja sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri vaheliseks andmevahetuseks mõlema inforegistri põhimääruseid.

Andmevahetus tervise infosüsteemi (TIS) ja sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR) vahel. TIS ja STAR vahel ei toimu andmevahetust. Põhimääruse järgi ei ole STAR õigust saada tervise infosüsteemist andmeid. Samuti ei ole STAR andmeandja tervise infosüsteemi.

Käesolevas töös käsitletud proaktiivse teavituse käivitajana ning sellele järgneva proaktiivse hindamisele on vaja STAR-ile TIS-ist saabuva potentsiaalse hüvitise saaja diagnoosi, nime ning isikukoodi. Siinkohal tuleb osundada, et STAR-i ei ole vaja edastada SKAIS pm § 17 lõike 15 kolmanda lause mahus andmeid, vaid piisab üldandmetest: diagnoosist (ilma diagnoosi nimetuseta), mis eeldatavasti vajab abivajaduse hindamist ning hüvitise saaja tuvastamiseks nime ja isikukoodi.

Käesoleva töös osalenud töögrupi liikmed peavad vajalikuks et sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrist (STAR) edastatakse tervise infosüsteemi (TIS) proaktiivse hindamisteenuse järgselt järgmine teave: andmed planeeritud meetmete ja toetuste kohta, andmed juhtumiplaani, andmed osutatud teenuste ning andmed makstud toetuste kohta. Samuti on vajalik SKAIS edastada hinnang tegevuskava tulemuslikkuse kohta.

Kokkuvõtvalt on vaja täiendada tervise infosüsteemi ja sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri vaheliseks andmevahetuseks mõlema inforegistri põhimääruseid.

11.7 Õiguslike muudatuste nimekiri

Käesoleva töö raames on selgitatud, et täiendamist vajavad järgmised õigusaktid:

1. Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus
2. Tervise infosüsteemi põhimäärus
3. Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärus
4. Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus

11.8 Õiguslike muudatuste sõnastusettepanekud

11.8.1 Muudatusettepanekud puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadusele

Eelnevalt käesolevas töös käsitletud põhjustel täiendada PISTS-ist proaktiivse hindamismenetluse läbiviimiseks vajaliku sättega.

Lisada § 2^3 „Puude raskusastme tuvastamine“ lõige 11: Käesoleva paragrahvi lõigetes 3 isiku nõusolekut isikuandmete töötlemiseks ei ole vaja isikule proaktiivse teavituse edastamiseks ning proaktiivse hindamismenetluse läbiviimiseks, eeldusel, et täidetud on andmekaitse tingimused ning andmekaitsemeetmed on kehtestatud.

11.8.2 Muudatusettepanekud tervise infosüsteemi põhimäärusele

Täiendada TIS pm § 6 “Muud isikud andmeandjana“ lõiget 8^5 „Sotsiaalkindlustusamet edastab infosüsteemi“ punktiga 3: isiku terviseseisundi proaktiivse hindamise järgselt andmed abivahendi soovituse väljaandmise kohta.

Lisada TIS pm § 6“Muud isikud andmeandjana“ lõige 8^6 : Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister edastab infosüsteemi proaktiivse hindamise järgselt 1) andmed planeeritud meetmete ja toetuste kohta; 2) andmed osutatud teenuste ja/või toetuste kohta; 3) andmed juhtumiplaani kohta; 4) andmed tegevuskava tulemuslikkuse hinnangu kohta.

11.8.3 Muudatusettepanekud sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärusele

Täiendada SKAIS pm § 17 lõiget 11 lausega: Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister on andmeandja isiku abivajaduse proaktiivse hindamise järgse juhtumiplaani, osutatud teenuste , makstud toetuste ning hinnangu tegevuskava tulemuslikkuse kohta.

11.8.4 Muudatusettepanekud sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärusele

Täiendada STAR pm § 13 punkti 2 lausega: sotsiaalkaitse infosüsteemist (SKAIS) on õigus esitlusinfona saada andmed terviseseisundi hindamise otsusest, andmed puudega isiku parkimiskaardi saamise õigustatuse kohta, andmed abivahendi soovituse väljaandmise kohta, andmed sotsiaalne rehabilitatsiooni teenuse (SRT) taotluse loomise kohta ning osutatud teenuste ja/või toetuste (hüvitiste) kohta.

Lisada STAR pm § 13 „Andmevahetus teiste andmekogudega“ õigus andmeallikana kasutada tervise infosüsteemi andmeid. Sõnastusettepanek: punkt 16 tervise infosüsteemist on saada õigus salvestatavate andmetena muutumatu seisundi diagnoosi saanud potentsiaalse hüvitise saaja isiku üldandmed (nimi, isikukood).

Kokkuvõte

Käesoleva analüüsiprojekti eesmärk oli teostada analüüs muutumatu seisundi diagnoosi alusel lapse abivajaduse määramise ja tugiteenuste proaktiivse pakkumisega seotud andmevahetuse digitaliseerimise kasutajanõuete ja äriprotsesside jaoks. Analüüsi ning eelnevaid tulemeid arvesse võttes loodi lapse diagnoosipõhise abivajaduse määramise minimaalse töötava toote (minimum vibale product – MVP) kirjeldus ja prototüüp, analüüsiti MVP loomise eeldusi ja pakuti välja arenduskava. Analüüsi ja MVP põhjal on võimalik asuda ette valmistama MVP arenduse hanget.

Analüüsiprojekt koosnes kahest etapist: 1) Andmevahetuse eelduste kaardistamine ja kasutajanõuete ning äriprotsesside analüüsimine; 2) Minimaalse töötava toote analüüs, prototüübi loomine ja arenduskava koostamine. 1. etapis koostati AS-IS kaardistus ja TO-BE protsesside kaardistus, kaardistati vajadused andmete liikumiseks eri protsesside osana ja erinevate infosüsteemide vahel ning selgitati välja erinevate kasutajate vajadused ja kirjeldati potentsiaalsed riskid. 2. etapis lepiti kokku MVP skoop ja loodi selle arenduskava, prototüübiti erinevate süsteemide ja kasutajate vaated, testiti prototüüpi kasutajate peal, analüüsiti arendusvajadusi ja majanduslikke mõjusid ning koostati õigusanalüüs.

Analüüsi käigus selgus, et hetkel on lapsevanemate jaoks suur probleem vajaliku infoni jõudmine ja info killustatus eri allikate vahel. Intervjuudes toodi välja, et vanemad tunnevad ennast üksijäetuna ning samal ajal on tugisüsteemid, milles vaja orienteeruda, keerulised ja erinevate institutsioonide vahel laiali jaotatud. Toodi välja, et vanemal puudub ülevaade muutumatu seisundi diagnoosiga lapse teekonnast abi saamiseni.

Samuti joonistus kasutajaintervjuudest välja probleem, et erinevate osapoolte vahel (avaliku sektori asutused, meditsiinisüsteem, lapsevanem) ei toimi infovahetus kohati kas üldse või on see lünklik, mistõttu on praegu põhiline infovahetuse koorem vanemal, kes peab teekonna pea igas sammus hakkama uuesti praktiliselt algusest kirjeldama oma lapse vajadusi ja raskusi või mitmel juhul ka sõna otseses mõttes paber käes eri asutuste vahel käima infot jagamas. Info liikumise probleemid tekitavad peale lapsevanema liigset koormust ka teistele osapooltele, kellel puudub vajalik info, et teha otsuseid ning kes peavad seetõttu kulutama liigselt aega ja muid ressursse, et infot kätte saada.

Ülalmainitud probleemide lahendamiseks planeeriti järgmised lahendused:

- Kui lapsele pannakse meditsiinisüsteemis diagnoos, mis on varem kokkulepitud abivajadust tingivate diagnooside nimekirjas, käivitub edaspidi lapsele teenuse proaktiivne pakkumine. Käesoleva töö raames käsitleti proaktiivse pakkumisena SKA poolt läbiviidavat lapse tegevuspiirangute hindamise ja KOV-i poolt läbiviidavat lapse abivajaduse hindamise proaktiivset teenust lapsevanemale või eestkostjale.

- Kohalike omavalitsuste juurde luuakse koordinaatori ametikoht. Koordinaator on vahelüli vanema ja ametnikkonna vahel, kelle käest vanem saab vajalikku infot ja tuge.
- Riigiportaali eesti.ee luuakse lapsevanema töölaud, kus ta näeb kogu infot oma muutumatu seisundi diagnoosiga lapse kohta, sh KOV-poolse koordinaatori kontaktinfot, olulisi tähtaegu, lapse abivajaduse ja tegevuspiirangute hindamise etappe ning muud kasulikku infot.
- Luuakse võimalus erinevate süsteemide vahel rohkem infot jagada, sh SKAIS, STAR ja TIS süsteemidega ning riigiportaaliga, et võimaldada ja tõhustada vajaliku info vahetust. Infovahetuse tõhustamine võimaldab muuhulgas süsteemidel mitmeid tegevusi automaatselt käivitada.

Välja pakutud lahenduste abil on võimalik lihtsustada ja tõhustada info liikumist erinevate osapoolte vahel, vähendada nii lapsevanemate kui ka ametnike halduskoormust, suurendada rahulolu riiklike teenustega ning vähendada ebaefektiivsust süsteemides.